

КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

КНИГА П'ЯТА

ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Науково-практичний коментар

Станом на 01 грудня 2025 року

КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

КНИГА П'ЯТА
ВІДНОВЛЕННЯ
ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ
ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Науково-практичний коментар

Станом на 01 грудня 2025 року

УДК 347.736

ISBN

Кодекс України з процедур банкрутства. Книга п'ята «Відновлення платоспроможності фізичної особи». Науково-практичний коментар / А. А. Бутирський, І. А. Бутирська — Київ, 2026. 248 с.

У цьому науково-практичному коментарі Кодексу України з процедур банкрутства з урахуванням останніх його змін проведено науково-практичний аналіз норм Книги п'ятої «Відновлення платоспроможності фізичної особи» з роз'ясненнями і коментуванням всіх її положень.

Розраховано на працівників суду, адвокатів, арбітражних керуючих, юрисконсультів, викладачів, студентів вищих навчальних закладів та широкого наукового загалу.

© А. А. Бутирський, І. А. Бутирська — 2026

Всі права захищені, зокрема право на репродукцію, адаптацію, презентацію та розповсюдження. Без письмового чіткого дозволу автора публікація у повній чи частковій її версії не може бути ані репродукована незалежно від форми (до прикладу, шляхом фотокопіювання або механічного відтворення), ані збережена, трансформована, перетворена або розповсюджена електронним шляхом. Автор та редактори публікації залишають за собою право на її використання з метою добування даних або генерування тексту.

Публікація підготовлена за фінансової підтримки
Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю авторів і
не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	5
----------------------------	----------

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 113. Особливості провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб	8
Стаття 114. Арбітражний керуючий у справах про неплатоспроможність фізичної особи.....	13
Стаття 115. Підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.....	23

Розділ II. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

Стаття 116. Заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність	33
Стаття 117. Прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.....	47
Стаття 118. Забезпечення вимог кредиторів.....	58
Стаття 119. Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність	66
Стаття 120. Наслідки відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника.....	85
Стаття 121. Мораторій на задоволення вимог кредиторів.....	98
Стаття 122. Виявлення кредиторів та попереднє засідання суду.....	109
Стаття 123. Збори кредиторів.....	122

Розділ III. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БОРГІВ БОРЖНИКА

Стаття 124. План реструктуризації боргів.....	139
Стаття 125. Борги, що не підлягають реструктуризації	154
Стаття 126. Затвердження плану реструктуризації боргів боржника	158

Стаття 127. Наслідки затвердження плану реструктуризації боргів боржника	174
Стаття 128. Виконання плану реструктуризації боргів боржника	183
Стаття 129. Завершення виконання плану реструктуризації боргів боржника	188

Розділ IV. ВИЗНАННЯ БОРЖНИКА БАНКРУТОМ І ВВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПОГАШЕННЯ БОРГІВ БОРЖНИКА

Стаття 130. Визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.....	196
Стаття 131. Майно боржника у процедурі погашення боргів боржника	204
Стаття 132. Виключення окремих майнових об'єктів боржника із складу ліквідаційної маси.....	214
Стаття 133. Порядок задоволення вимог кредиторів.....	220

Розділ V. НАСЛІДКИ ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Стаття 134. Звільнення від боргів у справі про неплатоспроможність	229
Стаття 135. Обмеження стосовно осіб, визнаних банкрутами.....	233

Розділ VI. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Стаття 136. Особливості розгляду справи про неплатоспроможність боржників, зайнятих у сільському господарстві	239
Стаття 137. Особливості розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб — підприємців.....	242

ВСТУПНЕ СЛОВО

Книга п'ята Кодексу України з процедур банкрутства (*далі — КУзПБ*), яка присвячена відновленню платоспроможності фізичної особи, стала важливою віхою у формуванні сучасної системи захисту прав громадян у сфері банкрутства (неплатоспроможності). Розширення правового регулювання банкрутства фізичних осіб, запровадження можливості визнання банкрутом фізичної особи незалежно від наявності у неї статусу суб'єкта підприємницької діяльності, змінило не лише підходи до розв'язання боргових криз, а й загальну філософію взаємодії між кредитором і боржником. Воно повернуло фокус на людину, її здатність до відновлення та переосмислення фінансової поведінки. Утім законодавча новизна цього інституту зумовила значний дефіцит усталених правозастосовних підходів. Текстуальних норм КУзПБ виявилось недостатньо для передбачення всіх ситуацій, які виникають у процесі практичної реалізації процедур реструктуризації чи погашення боргів фізичної особи.

Судова практика продемонструвала, що успішне застосування положень Книги 5 можливо лише з урахуванням реальних економічних, соціальних та правових умов, у яких перебуває боржник. Частина відповідних норм КУзПБ сформульована абстрактно, інші — неповно, деякі взагалі не містять однозначного алгоритму дій. Тому саме суди відіграють ключову роль у наповненні цих положень реальним змістом. Судова практика стала не просто доповненням до закону, а основним дороговказом, який дає змогу зрозуміти, як розмежовувати добросовісну та недобросовісну поведінку боржника, як оцінювати можливість введення процедури реструктуризації, яким має бути зміст плану реструктуризації боргів, і які критерії можуть бути застосовані для звільнення особи від боргів. Саме судові рішення дають відповідь на те, чи може боржник розпочати своє фінансове життя «з чистого аркушу», чи, навпаки, його дії свідчать про спробу уникнути відповідальності.

Підготовка цього науково-практичного коментаря ґрунтувалася на комплексному аналізі значного масиву рішень господарських судів усіх інстанцій. Опрацьовано практику Верховного Суду, яка формує загальні стандарти тлумачення норм КУзПБ; рішення апеляційних судів, що відображають усталені регіональні підходи; а також численні ухвали та постанови міс-

цевих господарських судів, у яких відображено реальні життєві ситуації, з якими фізичні особи стикаються під час боргової кризи. Аналіз показав: хоча інститут неплатоспроможності фізичних осіб є відносно новим, судова практика вже сьогодні містить широкий спектр позицій, які дають змогу структуровано й усвідомлено застосовувати норми закону. Водночас практика продовжує швидко розвиватися, а окремі підходи — трансформуватися, що зумовлює необхідність постійного оновлення знань фахівців.

Цей коментар підготовлено з урахуванням потреб найширшого кола практикуючих юристів: арбітражних керуючих, адвокатів, суддів, науковців, а також усіх, хто задіяний у процесах реструктуризації та погашення боргів фізичних осіб. Його мета — не лише пояснити зміст кожної статті Книги 5 КУзПБ, а й продемонструвати, як конкретні положення були інтерпретовані судами на практиці, які висновки стали сталими, а які викликають дискусії, та яких помилок найчастіше допускаються учасники проваджень. Коментар створений як практичний інструмент, що дає змогу фахівцю не просто ознайомитися з нормою, а й отримати чітке уявлення про те, як вона застосовується, які ризики приховує, і які стратегії поведінки можуть бути ефективними в кожній конкретній ситуації.

Особлива увага приділена тим питанням, які найчастіше стають предметом судових спорів: ознакам неплатоспроможності, добросовісності боржника, балансу інтересів сторін, критеріям затвердження плану реструктуризації, підставам для звільнення від боргів, оцінці поведінки боржника у період застосування до нього судових процедур, а також аналізу майнових активів і можливих зловживань. У коментарі систематизовано позиції, що вже набули стабільності, а також наведено приклади різних правозастосовних підходів, які існували на різних етапах становлення інституту неплатоспроможності фізичних осіб. Це дає змогу не лише зрозуміти логіку судів, а й побачити загальні тенденції розвитку практики.

Ми сподіваємося, що цей науково-практичний коментар стане для читача не просто довідковим матеріалом, а повноцінним робочим інструментом, який допоможе ефективно застосовувати інститут неплатоспроможності фізичних осіб, прогнозувати можливі наслідки ухвалених рішень, будувати переконливу правову позицію та сприяти формуванню єдиної та

передбачуваної судової практики. Інститут неплатоспроможності фізичної особи — це про можливість для добросовісного боржника почати фінансове життя «з чистого аркушу». І якість правозастосування в цій сфері залежить насамперед від глибини розуміння того, як закон працює на практиці.

Розділ I.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 113. Особливості провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб

1. Провадження у справах про неплатоспроможність боржника — фізичної особи, фізичної особи — підприємця здійснюється в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб, з урахуванням особливостей, встановлених цією Книгою.

Інститут неплатоспроможності фізичних осіб має важливе значення для економіки країни, оскільки він дає змогу боржникам в одному провадженні врегулювати проблеми з усіма кредиторами та розпочати своє фінансове життя «з чистого аркушу». Водночас недосконале правове регулювання банкрутства фізичних осіб може стати причиною фінансової нестабільності та вплинути на загальний стан економіки. Тому важливо мати ефективну систему регулювання банкрутства, що дає змогу покращити фінансові відносини та забезпечити економічну стабільність.

Повномасштабне вторгнення росії на територію України у 2022 році суттєво вплинуло на платоспроможність населення України. Зокрема, крім загрози безпеці та територіальній цілісності країни, війна також має економічні наслідки, які поширюються на рівень життя людей. Війна призвела до значного зниження виробництва та торгівлі в окремих регіонах, зокрема на територіях, де ведуться активні бойові дії, значна кількість осіб були вимушені покинути місця свого проживання та переїхати в інші регіони України або за кордон. На багатьох підприємствах відбулися скорочення робочих місць та зменшення заробітної плати, що так само суттєво позначилося на платоспроможності населення.

За таких умов інститут неплатоспроможності фізичних осіб для багатьох громадян України може стати єдиним способом вийти зі складної фінансової ситуації. Банкрутство дає можливість позбутися від боргів, включно з кредитами, податковими боргами, які не можна повернути. Також процес банкрутства може дозволити зберегти частину майна та активів, які можуть бути продані для погашення боргів.

КУзПБ запровадив абсолютно новий інститут, який застосується щодо врегулювання питання неплатоспроможності фізичної особи, фізичної особи — підприємця та не тотожний за метою і механізмом реалізації до інституту банкрутства юридичних осіб. На відміну від процедури банкрутства юридичної особи, процедура неплатоспроможності фізичної особи має свої суттєві особливості. Важливою відмінністю є те, що у справах про банкрутство юридична особа ліквідується, позаяк, за фізичною особою зберігається низка обов'язків та остання не втрачає право на працю та інші можливості для набуття доходів та активів.

Щодо цього Верховний Суд у постанові від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20 вказав, що КУзПБ запроваджено «добровільне банкрутство» боржника фізичної особи, що не є обов'язком, а правом, яким боржник, у разі дотримання певних вимог, може скористатися задля реструктуризації його боргів, прощення (списання) вимог кредиторів та/або звільнення від боргів і відновлення його платоспроможності¹.

Згідно з ч. 1 ст. 2 КУзПБ, провадження у справах про банкрутство регулюється цим Кодексом, Господарським процесуальним кодексом України (далі — ГПК України), іншими законами України. Застосування положень ГПК України та інших законодавчих актів України здійснюється з урахуванням особливостей, передбачених цим Кодексом.

З урахуванням наведеного та положень ст. 113 КУзПБ, можна дійти висновку, що правове регулювання провадження у справах про неплатоспроможність боржника — фізичної особи здійснюється на підставі правових норм чотирьох рівнів: 1) норми, які визначають особливості процедури неплатоспроможності боржника — фізичної особи; 2) норми, які визначають про-

¹ Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809>

цедуру неплатоспроможності юридичної особи; 3) норми ГПК України; 4) інші законодавчі акти України.

Власне банкрутство фізичної особи (фізичної особи — підприємця) відрізняється від власного банкрутства юридичної особи, для якої подання заяви про власне банкрутство є обов'язком.

Так ч. 6 ст. 34 КУзПБ визначає, що боржник зобов'язаний у місячний строк звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство у разі виникнення неплатоспроможності, зокрема якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами, або якщо розмір грошових зобов'язань боржника, строк виконання яких настав, перевищує вартість активів боржника. Більше того, якщо органи управління боржника допустили порушення цих вимог, вони несуть солідарну відповідальність за незадоволення вимог кредиторів.

Про банкрутство фізичної особи — підприємця йдеться у ст. 53 Цивільного кодексу України (далі — ЦК України), яка передбачає, що фізична особа, яка неспроможна задовольнити вимоги кредиторів, пов'язані зі здійсненням нею підприємницької діяльності, може бути визнана банкрутом у порядку, встановленому законом.

Провадження у справах про неплатоспроможність боржника — фізичної особи та фізичної особи — підприємця при зовнішній схожості мають певні розбіжності, а тому можна говорити про те, що фізична особа — підприємець є окремою категорією боржників, яка має певні особливості під час розгляду справ про неплатоспроможність, які визначені у ст. 137 КУзПБ. Також лише фізичною особою — підприємцем може бути ініційована процедура превентивної реструктуризації (ст. 33-1 КУзПБ).

Концепція інституту неплатоспроможності фізичних осіб розрахована на надання допомоги саме добросовісному боржнику, фінансово-майновий стан якого свідчить про його дійсну неплатоспроможність (*постанова Верховного Суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21*)².

2 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987446>

Провадження у справах про неплатоспроможність боржника — фізичної особи, фізичної особи — підприємця здійснюється в порядку, визначеному КУзПБ для юридичних осіб, з урахуванням особливостей, визначених Книгою п'ятою «Відновлення платоспроможності фізичної особи». У коментованій статті не визначаються такі особливості, проте про них йдеться в інших статтях Книги п'ятої КУзПБ.

У загальному порядку (для юридичних осіб та фізичних осіб) здійснюється відмова у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі, залишення заяви без руху (ст. 37 КУзПБ), повернення, відкликання заяви про відкриття провадження у справі (ст. 38 КУзПБ), пред'явлення вимог кредиторів до боржника (ст. 45 КУзПБ), тощо.

Загальному застосуванню (для юридичних осіб та фізичних осіб) підлягають також принципи банкрутства, а саме: принцип безсумнівної повноти дій ліквідатора у ліквідаційній процедурі, який сформульований для розгляду справ про банкрутство юридичних осіб. З цього приводу Верховний Суд у постанові від 18 листопада 2021 року у справі № 915/2487/19 вказав на доцільність врахування зазначеного принципу також при розгляді справ про неплатоспроможність фізичних осіб відповідно до ст. 113 КУзПБ³.

Згідно з ч. 5 ст. 34 КУзПБ боржник подає заяву до господарського суду за наявності майна, достатнього для покриття витрат, пов'язаних з провадженням у справі. Наведена норма, згідно з положеннями ст. 113 КУзПБ, застосовується також під час розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб та фізичних осіб — підприємців.

Оскільки нормами КУзПБ передбачено додаткову вимогу щодо заяви боржника, у разі ініціювання ним провадження у справі про власне банкрутство (неплатоспроможність), необхідно з'ясувати обов'язкову наявність у такого заявника майна, достатнього для покриття судових витрат, пов'язаних зі здійсненням провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. У визначенні таких витрат слід враховувати, зокрема, оплату винагороди арбітражному керуючому в мінімальному

3 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 18 листопада 2021 року у справі № 915/2487/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101240283>

розмірі не менше ніж за 120 днів в процедурі реструктуризації боргів боржника; в процедурі погашення боргів боржника; відшкодування судового збору, сплаченого кредиторами за подачу грошових вимог, згідно переліку кредиторів, який визнає боржник, та їх правової допомоги тощо (*постанова Північного апеляційного господарського суду від 27 березня 2024 року у справі № 910/11518/20*)⁴.

Водночас у певних випадках норми, які регулюють процедуру банкрутства юридичних осіб, діють як додатковий інструментарій для розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб (фізичних осіб — підприємців). Зокрема, підстави закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб наведено у ст. ст. 123, 126, 128, 129 КУзПБ, які є спеціальними і не застосовуються під час закриття провадження у справах про банкрутство юридичних осіб.

Проте, з огляду на зміст статті 113 КУзПБ, не виключається можливість закриття відкритого відповідно до положень КУзПБ провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи з підстав, визначених пунктами 1-8 частини першої статті 90 КУзПБ (тією мірою, якою ці підстави можуть стосуватися фізичної особи), які мають загальний універсальний характер.

Верховний Суд вказав, що тлумачення змісту частини першої статті 90 КУзПБ у взаємозв'язку зі ст. 113 КУзПБ із застосуванням системного способу її інтерпретації свідчить, що наведена норма та визначені нею підстави закриття провадження у справі про банкрутство (за винятком підстав, визначених пунктами 1, 2, які стосуються виключно юридичної особи) є загальними щодо норм Книги четвертої КУзПБ, яка містить підстави закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи (фізичної особи — підприємця), адже застосовуються до більш широкого кола відносин — як банкрутства юридичних осіб так і фізичних осіб (фізичних осіб — підприємців) (*Постанова Верховного Суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21*)⁵.

4 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 27 березня 2024 року у справі № 910/11518/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118451801>

5 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987446>

Отже, коментована стаття визначає коло осіб, щодо яких може бути застосовано положення про неплатоспроможність боржника, та виступає своєрідним «містком», який обумовлює перехід від правових норм, які регламентують процедуру неплатоспроможності фізичних осіб та фізичних осіб — підприємців, до правових норм, які визначають правила банкрутства юридичних осіб.

Стаття 114. Арбітражний керуючий у справах про неплатоспроможність фізичної особи

- 1.** *Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи користується всіма правами арбітражного керуючого відповідно до законодавства, у тому числі має право:*
 - 2) отримувати інформацію з державних реєстрів, у тому числі з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством;*
 - 3) здійснювати огляд майна боржника.*

- 2.** *Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність фізичної особи зобов'язаний:*
 - 1) розглядати заяви кредиторів із грошовими вимогами до боржника, що надійшли у встановленому цим Кодексом порядку;*
 - 2) повідомляти кредиторів про результати розгляду їхніх вимог;*
 - 3) скласти та у випадках, передбачених цим Кодексом, вести реєстр вимог кредиторів;*
 - 4) скликати збори кредиторів та організувати їх проведення;*
 - 5) організувати виявлення та складання опису майна боржника (проведення інвентаризації), визначити його вартість;*
 - 6) сформуванати ліквідаційну масу;*
 - 7) брати участь у розробленні плану реструктуризації боргів боржника, забезпечити його розгляд зборами кредиторів та подання на затвердження до господарського суду;*

- 8) відкрити спеціальний рахунок для розрахунків із кредиторами;
- 9) погашати вимоги кредиторів згідно з черговістю у процедурі погашення боргів боржника, а якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника — відповідно до плану реструктуризації за рахунок коштів, отриманих від продажу такого майна;
- 10) якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника, звітувати перед господарським судом та зборами кредиторів про результати продажу майна боржника протягом трьох робочих днів з дня такого продажу;
- 11) виконувати функції з управління та розпорядження майном боржника;
- 12) здійснювати інші повноваження відповідно до законодавства.

3. У разі відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень установи банків, в яких відкрито спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, зобов'язані переказати кошти з такого рахунку на рахунок нового арбітражного керуючого, призначеного господарським судом для виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника.

Банк переказує кошти на спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, відкритий новим арбітражним керуючим на підставі платіжної вимоги такого арбітражного керуючого.

4. Кредитори мають право за рахунок власних коштів встановити арбітражному керуючому додаткову винагороду.

5. Для забезпечення виконання повноважень керуючого реструктуризацією та/або керуючого реалізацією майна боржника арбітражний керуючий може залучати на договірних засадах інших осіб та спеціалізовані організації з оплатою їхньої діяльності за рахунок боржника, а за відсутності коштів у боржника — на підставі рішення зборів кредиторів за рахунок кредиторів. Дозвіл на залучення таких осіб надає господарський суд на підставі мотивованої заяви арбітражного керуючого про необхідність їх участі у справі, в якій зазначається розмір оплати їх послуг.

1. Арбітражний керуючий у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи, фізичної особи — підприємця виконує свої повноваження в якості керуючого реструктуризацією боргів або керуючого реалізацією майна боржника.

Згідно зі ст. 1 КУзПБ, керуючий реструктуризацією — це арбітражний керуючий, призначений господарським судом у справі про неплатоспроможність фізичної особи для здійснення реструктуризації боргів боржника, а керуючий реалізацією — це арбітражний керуючий, призначений господарським судом у справі про неплатоспроможність фізичної особи для здійснення реалізації майна банкрута та задоволення вимог кредиторів.

Загальний перелік прав арбітражного керуючого наведено у ч. 1 ст. 12 КУзПБ, натомість ч. 1 коментованої статті додатково виділяє право арбітражного керуючого у справі про неплатоспроможність фізичної особи отримувати інформацію з державних реєстрів, зокрема з бюро кредитних історій, у порядку, передбаченому законодавством, та здійснювати огляд майна боржника.

Виділення саме цих прав арбітражного керуючого зумовлено специфікою справи про неплатоспроможність фізичної особи, яка, на відміну від юридичної особи, завжди реально існує, і проведення огляду майна боржника (інвентаризації) є дієвим механізмом виявлення активів боржника. Якщо ж боржник виїхав за кордон і проживає там, то вбачається неможливим провести інвентаризацію майна таких осіб, оскільки боржник повинен бути присутнім під час проведення інвентаризації (ст. 130 КУзПБ, ч. 2: не пізніше 30 днів з дня введення процедури погашення боргів боржника керуючий реалізацією майна спільно з боржником проводить інвентаризацію майна боржника та визначає його вартість).

Крім перелічених у ч. 1 коментованої статті прав, арбітражний керуючий може також клопотати перед судом про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі про неплатоспроможність, якщо боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ.

2. Перелік обов'язків арбітражного керуючого у справі про неплатоспроможність фізичної особи є загалом подібним до обов'язків арбітражного керуючого у справі про банкрутство юридичних осіб, проте існують і специфічні обов'язки, а саме:

- брати участь у розробленні плану реструктуризації боргів боржника, забезпечити його розгляд зборами кредиторів та подання на затвердження до господарського суду (п. 7 ч. 2 ст. 114 КУзПБ);
- здійснити перевірку декларацій про майновий стан боржника (ч. 3 ст. 122 КУзПБ);
- якщо планом реструктуризації передбачено продаж майна боржника, звітувати перед господарським судом та зборами кредиторів про результати продажу майна боржника протягом трьох робочих днів з дня такого продажу (п. 10 ч. 2 ст. 114 КУзПБ).

Наведені у ч. 2 ст. 114 КУзПБ обов'язки арбітражного керуючого носять загальний характер і є обов'язковими як для керуючого реструктуризацією боргів, так і для керуючого реалізацією майна боржника. Натомість в інших нормах КУзПБ встановлено індивідуальні обов'язки для керуючого реструктуризацією боргів та керуючого реалізацією майна боржника.

Верховний Суд у постанові від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20 наголошує на ключовій ролі арбітражного керуючого на цьому етапі справи про неплатоспроможність фізичної особи (*реструктуризація боргів боржника — А.Б., І.Б.*), адже саме йому належить подати суду на затвердження план реструктуризації боргів боржника, тому керуючий реструктуризацією зобов'язаний забезпечити розроблення такого плану відповідно до вимог статті 124 КУзПБ та з урахуванням економічно обґрунтованих пропозицій сторін, а також у встановлені строки подати його на схвалення зборам кредиторів та для затвердження — суду⁶.

Варто зауважити, що участь керуючого реструктуризацією боргів при розробці плану реструктуризації боргів боржника є визначальною, оскільки саме він надає суду інформацію,

6 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809>

у тому числі про те, чому такий план не був схвалений. У свою чергу, у залежності від того, хто ухилився від розробки плану реструктуризації боргів боржника, залежить подальший рух справи про неплатоспроможність: якщо боржник перешкодив розробці згаданого плану — провадження у справі підлягає закриттю; якщо кредитори не бажали схвалити зазначений план — вводить процедуру погашення боргів; якщо керуючий реструктуризацією боргів не вживав належних заходів щодо розробки згаданого вище плану — такий арбітражний керуючий відстороняється від здійснення своїх повноважень і призначається новий керуючий реструктуризацією боргів.

Перевірка декларацій про майновий стан боржника є однією з основних функцій арбітражного керуючого у справі про неплатоспроможність фізичної особи, оскільки її мета — встановити повний і достовірний перелік активів та зобов'язань боржника, виявити можливі факти приховування майна та/або доходів боржника.

Звіт керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларацій боржника є одним із ключових процесуальних документів у справі про неплатоспроможність фізичної особи, оскільки є засобом перевірки добросовісності боржника.

За змістом абз. 2 ч. 2 ст. 6, ч. 1 ст. 130 КУЗПБ процедура погашення боргів боржника вводить у справі про неплатоспроможність фізичної особи одночасно з визнанням його банкрутом, тобто у разі встановлення ознак неплатоспроможності боржника.

Своєчасне та належне виконання керуючим реструктуризацією завдань з перевірки майнового стану боржника є запорукою адекватної оцінки стану неплатоспроможності боржника та його можливостей погасити борг, а отже, сприятиме досягненню компромісу під час узгодження сторонами плану реструктуризації боргів (*постанова Верховного Суду від 21 травня 2025 року у справі № 902/333/24*)⁷.

3. Положення ч. 3 ст. 114 КУЗПБ за змістом збігаються з п. 54 Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків ко-

⁷ Постанова Верховного Суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 21 травня 2025 року у справі № 902/333/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127788369>

ристувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженої Постановою Правління Національного банку України від 29 липня 2022 року № 162, яка передбачає, що банк відкриває поточний (спеціальний/окремий) рахунок арбітражному керуючому (керуючому реструктуризацією, керуючому реалізацією) у порядку, визначеному в п. 50 розділу III цієї Інструкції, для проведення процедури реструктуризації боргів/погашення боргів боржника — фізичної особи/фізичної особи — підприємця.

Арбітражний керуючий додатково подає копію ухвали суду про відкриття провадження в справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи (фізичної особи — підприємця) та введення процедури реструктуризації боргів боржника/про визнання боржника — фізичної особи (фізичної особи — підприємця) банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника, засвідчену в установленому законодавством України порядку або уповноваженим працівником банку.

Поточні (спеціальні/окремі) рахунки використовуються для здійснення операцій, передбачених КУЗПБ.

Банк, у якому відкрито поточний (спеціальний/окремий) рахунок для розрахунків із кредиторами, зобов'язаний у разі відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень переказати кошти з такого рахунку на рахунок нового арбітражного керуючого, призначеного господарським судом для виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника.

Коментована норма права визначає обов'язок банку переказати кошти з рахунку арбітражного керуючого, який був відсторонений судом від виконання повноважень керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією майна боржника, на рахунок нового арбітражного керуючого.

Переказ коштів на спеціальний рахунок для розрахунків з кредиторами, відкритий новим арбітражним керуючим, здійснюється банком на підставі платіжної вимоги такого арбітражного керуючого.

Ч. 3 ст. 114 КУЗПБ є «технічною нормою» у банкрутстві, оскільки визначає алгоритм дій банку, який не є учасником справи про неплатоспроможність у конкретному випадку.

4. Арбітражний керуючий виконує повноваження за грошову винагороду. Грошова винагорода арбітражного керуючого складається з основної та додаткової грошових винагород.

Взагалі, у справі про неплатоспроможність фізичної особи сплата винагороди арбітражному керуючому має специфічний характер. Так авансування винагороди арбітражного керуючого здійснюється боржником, додаткова грошова винагорода встановлюється за бажанням кредиторів, а основна грошова винагорода сплачується за рахунок боржника та кредиторів (на відміну від справи про банкрутство юридичної особи, де сплата основної грошової винагороди розподіляється між кредиторами у випадку відсутності коштів у боржника).

Щодо цього Західний апеляційний господарський суд у постанові від 05 червня 2025 року у справі №914/2585/21 вказав, що оплата праці арбітражного керуючого презюмується, однак здійснювати таку необхідно за рахунок боржника, який є ініціатором справи про неплатоспроможність і який, за результатами її завершення, отримує прощення боргів, а не в повному обсязі з кредиторів, які лише з ініціативи боржника стали учасниками справи про неплатоспроможність, і грошові вимоги яких у більшій мірі є списаними, а не задоволеними⁸.

В іншій постанові Західний апеляційний господарський суд вказав, що на етапі реструктуризації боргів законодавець поклав саме на боржника весь тягар оплати послуг арбітражного керуючого:

«Після переходу до наступної стадії — погашення боргів в КУЗПБ не визначено, що у разі закінчення внесених заявником/боржником авансованих коштів або відсутності коштів та майна у боржника, суд може стягнути з кредиторів кошти для сплати арбітражному керуючому винагороди та/або відшкодування понесених ним витрат...

Колегія суддів наголошує, що КУЗПБ містить застереження щодо боржника, який ініціює своє банкрутство, а саме: звертаючись до господарського суду з заявою про неплатоспромож-

8 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 05 червня 2025 року у справі № 914/2585/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128166489>

ність фізичної особи заявник зобов'язаний мати достатньо майна для покриття витрат, пов'язаних з провадженням у справі (ч. 5 ст. 34 та ч. 1 ст. 113 КУзПБ).

Отже, нормами КУзПБ передбачено додаткову вимогу щодо заяви боржника у разі ініціювання ним провадження у справі про власне банкрутство (неплатоспроможність) — обов'язкову наявність у такого заявника майна, достатнього для покриття судових витрат, пов'язаних зі здійсненням провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. У визначенні таких витрат необхідно враховувати, зокрема, оплату винагороди арбітражному керуючому в мінімальному розмірі не менше ніж за 120 днів в процедурі реструктуризації боргів боржника; в процедурі погашення боргів боржника; відшкодування судового збору, сплаченого кредиторами за подачу грошових вимог, згідно з переліком кредиторів, який визнає боржник, та їхньої правової допомоги, тощо.

Враховуючи наведене, колегія суддів зауважує, що законодавець звільнив фізичну особу лише від обов'язку сплати судового збору за подання заяви про неплатоспроможність, проте інших пільг щодо оплати судових витрат, пов'язаних з розглядом справи, КУзПБ не містить...

На відміну від інституту про неплатоспроможність фізичної особи, інститут про банкрутство юридичної особи має свої особливості. КУзПБ розширює можливості, за рахунок чого може бути оплачено послуги арбітражного керуючого у справах про банкрутство юридичної особи, які ініційовані кредиторами.

Крім того, активи боржника — юридичної особи, можуть збільшуватися за рахунок майнових прав, які виникають у зв'язку з визнанням угод недійсними відповідно до ст. 42 КзПБ, та зобов'язаннями осіб, які відповідають за зобов'язаннями боржника відповідно до закону або установчих документів боржника, які входять до ліквідаційної маси (ст. 213 ГК України), також, за наслідком застосування субсидіарної відповідальності до третіх осіб, засновників, керівників боржника та інших осіб, за доведення боржника до банкрутства або з вини цих осіб (ч. 2 ст. 65 КУзПБ).

Важливою відмінністю двох інститутів є і те, що у справах про банкрутство юридична особа ліквідується, проте за фізичною особою зберігається низка обов'язків та остання не втрачає право на працю та інші можливості для набуття майна...

Отже, подаючи заяву про власну неплатоспроможність

та обираючи керуючого реструктуризацією, боржник повинен мати майно, до якого, згідно зі ст. 177 ЦК України, відносяться гроші для оплати послуг керуючого реструктуризацією та покриття усіх його витрат, пов'язаних зі справою, яку порушено за ініціативою боржника.

Авансування коштів на оплату послуг керуючого реструктуризацією за три місяці роботи не звільняє боржника від подальшого відшкодування основної грошової винагороди керуючого реструктуризацією чи керуючого реалізацією та його витрат у справі у разі, якщо процедура реструктуризації / реалізації боргів буде тривати більше трьох місяців.

Колегія суддів зауважує, що наявність у заявника майна, достатнього для покриття судових витрат, пов'язаних зі здійсненням провадження у справі про неплатоспроможність є гарантією законних очікувань кредиторів і арбітражного керуючого на відшкодування витрат пов'язаних із розглядом справи про неплатоспроможність» (*постанова Західного апеляційного господарського суду від 07 листопада 2024 року у справі №921/730/21*)⁹.

Арбітражний керуючий має право на додаткову винагороду, яка встановлюється кредиторами за рахунок власних коштів. Встановлення додаткової винагороди є правом кредиторів, а не обов'язком.

Верховний Суд у постанові 19 листопада 2020 року у справі № 910/726/20 вказав, що норми ст. 116 КУЗПБ не містять положень про можливість розподілити між кредиторами зобов'язання сплатити кошти за відшкодування витрат арбітражного керуючого, пов'язаних з виконанням ним повноважень у справі в перші три місяці провадження, та обов'язку для кредиторів щодо створення фонду для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого. Положеннями ст. 114 КУЗПБ передбачено право кредиторів за рахунок власних коштів встановити арбітражному керуючому додаткову винагороду, а не здійснити авансування винагороди арбітражному керуючому¹⁰.

9 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 07 листопада 2024 року у справі №921/730/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123137332>

10 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19 листопада 2020 року у справі № 910/726/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93229371>

5. У справі про неплатоспроможність фізичної особи може виникнути ситуація, за якої арбітражний керуючий не матиме належної компетенції для виконання певних дій.

За таких умов арбітражний керуючий може залучати на договірних засадах інших осіб та спеціалізовані організації для забезпечення виконання своїх повноважень. Діяльність залучених арбітражним керуючим осіб оплачується за рахунок коштів боржника або за рахунок кредиторів за відсутності коштів у боржника. Проте в останньому випадку необхідним є рішення зборів кредиторів, які погоджують сплату грошових коштів залученим на договірних засадах особам.

КУЗПБ не визначає коло осіб, яких може залучати арбітражний керуючий, а тому необхідність такого залучення буде залежати від обставин у кожній конкретній справі. Це може бути, до прикладу, спеціаліст з оцінки майна.

Ч. 1 ст. 14 КУЗПБ передбачає, що арбітражний керуючий може мати помічника (помічників) на підставі трудового договору (контракту), який надає допомогу арбітражному керуючому під час здійснення ним заходів щодо відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та виконує доручення арбітражного керуючого для забезпечення реалізації його повноважень.

Залучені арбітражним керуючим особи, такі як помічник арбітражного керуючого, спеціаліст, який має відповідну освіту, знання, кваліфікацію тощо, зокрема задля визначення реальної площі майна, що належить боржникові, та проведення його оцінки, можуть брати участь в інвентаризації майна боржника.

З метою здійснення судового контролю у справі про неплатоспроможність дозвіл на залучення необхідних осіб надає господарський суд на підставі мотивованої заяви арбітражного керуючого про необхідність їх участі у справі, в якій зазначається розмір оплати їх послуг. При цьому суд перевіряє доцільність залучення таких осіб та дотримання арбітражним керуючим вимог КУЗПБ.

Поширеним прикладом є залучення арбітражним керуючим до участі у справі про неплатоспроможність для представлення своїх інтересів адвоката.

Щодо оплати таких витрат Верховний Суд у постанові від 19 грудня 2023 року у справі № 922/1048/22 вказав, що стягнення на користь боржника витрат, які боржник поніс у зв'язку

з розглядом окремих процедурних чи процесуальних питань у провадженні у справі про банкрутство сприятиме непропорційному навантаженню на учасників у справі про банкрутство та не відповідатиме меті процедури неплатоспроможності, а також може сприяти необґрунтованому збагаченню сторін у справі про банкрутство, оскільки законом прямо не передбачено стягнення витрат на правову допомогу у процедурах банкрутства за результатами розгляду заяв, пов'язаних із окремими процедурами банкрутства¹¹.

Стаття 115. Підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність

- 1.** *Провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи або фізичної особи — підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника.*
- 2.** *Боржник має право звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо:*
 - 2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;*
 - 3) у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними;*
 - 4) наявні ознаки загрози неплатоспроможності.*
- 3.** *До складу грошових вимог, у тому числі щодо сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), не включаються неустойка (штраф, пеня) та інші фінансові санкції.*

11 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19 грудня 2023 року у справі № 922/1048/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116288972>

1. Як вбачається із Пояснювальної записки до проєкту КУз-ПБ, метою необхідності його прийняття, зокрема, є врегулювання відносин щодо відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації та потребують допомоги з боку держави.

Ініціювати провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи може лише боржник шляхом подання відповідної заяви. Така заява може бути подана боржником особисто або через представника.

Інститут неплатоспроможності фізичної особи є досить молодим, оскільки існує лише шість років, на відміну від інших інститутів, що застосовуються у тому чи іншому вигляді з 1999 року. Такий нетривалий строк застосування зумовлює неоднозначність судової практики, яка у певних питаннях (наприклад, подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи) лише напрацьовується.

Так в ухвалі Господарського суду Київської області від 16 вересня 2025 року у справі № 911/2916/25 вказано, що відповідно до ч. 3 ст. 116 КУзПБ в обов'язковому порядку суду надаються в оригіналі (оскільки останні не виготовляються шляхом оформлення відповідних копій) та засвідчені підписом особи, яка має намір скористатися процедурою реструктуризації боргів:

- конкретизований список кредиторів і боржників із зазначенням загальної суми грошових вимог кредиторів (боржників) (п. 3);
- опис майна боржника, що належить йому на праві власності, із зазначенням місцезнаходження або місця зберігання майна (п. 4);
- перелік майна, що перебуває у заставі (іпотеці) або є обтяженим в інший спосіб, його місцезнаходження, вартість, а також інформація про кожного кредитора, на користь якого вчинено обтяження майна боржника (п. 6).

Із матеріалів заяви вбачається, що до останньої наданий опис майна боржника, який підписаний представницею, а не самою заявницею, а тому, враховуючи вищенаведене, не може бути прийнятий судом до уваги.

Також у згаданій ухвалі вказано, що, враховуючи зміст Положення про паспорт громадянина України, затвердженого постановою Верховної Ради України від 26 червня 1992 року № 2503-XII, постанову Кабінету Міністрів України від 25 березня

2015 року № 302 «Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсним та знищення паспорта громадянина України», Положення про реєстрацію фізичних осіб у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29 вересня 2017 року № 822, відповідність копії паспортів та облікових карток заявниці, її батьків та доньок оригіналам таких документів, повинна підтверджуватися підписами осіб, в яких ці документи знаходяться.

З огляду на вищенаведене, суд зробив висновок, що заявницею не дотримані вимоги ч. 5 ст. 91 ГПК України в частині надання належним чином завірених копій указаних документів¹².

Фізична особа — боржник (яка є єдиним суб'єктом звернення із відповідною заявою) наділена правом на подання відповідних доказів у підтвердження обставин своєї неплатоспроможності чи її загрози. Тому відсутність на цій стадії інших учасників справи, які мають право подати свої доводи чи заперечення щодо таких обставин чи доказів, зумовлює необхідність добросовісного виконання боржником своїх процесуальних обов'язків щодо доказування наявності обставин для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

Верховний Суд у постанові від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20 сформулював принцип добросовісної поведінки боржника — фізичної особи, за яким право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи набуває лише добросовісний боржник, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспроможності, сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує обставин, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог, при цьому демонструє дієве прагнення до компромісу з кредиторами щодо умов реструктуризації боргів та в межах об'єктивних можливостей вживає заходів до задоволення їх вимог¹³.

Коментована стаття не обмежує боржника у переліку під-

12 Ухвала Господарського суду Київської області від 16 вересня 2025 року у справі № 911/2916/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130230084>

13 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809>

став, з яких виникають його зобов'язання перед кредиторами. Це може бути як безпосередній борг заявника перед кредитором, так і похідний борг, який виникає, наприклад, з поруки.

Щодо цього у постанові Верховного Суду 17 червня 2021 року у справі № 926/2987-6/20 вказано, що норми КУзПБ не містять вичерпного переліку підстав, з яких виникають зобов'язання боржника, які, як стверджує скажник, є грошовими в розумінні КУзПБ. Водночас визначальним для таких зобов'язань є можливість вираження зобов'язань саме в грошових одиницях.

Зокрема, заборгованість за кредитом позичальника виражається в грошових одиницях, водночас, наявність забезпечення такого зобов'язання дає кредиторі можливість самостійно визначити модель поведінки щодо своєї участі у справі про банкрутство: або його вимоги є повністю забезпеченими однак при цьому він бере участь у засіданні зборів кредиторів та комітеті кредиторів лише з правом дорадчого голосу, або він вчиняє активні процесуальні дії щодо повної чи часткової відмови від забезпечення і таким чином набуватиме право вирішального голосу на зборах кредиторів.

Окрім того, норми Кодексу не містять заборони звернення кредитором до боржника — майнового поручителя¹⁴.

Наявність у боржника майна також не виключає можливості існування в нього прострочених зобов'язань перед кредиторами, і, відповідно, не може бути підставою для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

2. У ч. 2 коментованої статті знайшли своє відображення ключові положення законодавства про банкрутство, а саме: неплатоспроможність (боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців); неоплатність (у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого

¹⁴ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 17 червня 2021 року у справі № 926/2987-6/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97854700>

майна виявилися безрезультатними); загроза неплатоспроможності.

Умовами для встановлення щодо боржника такого складного за своїм змістом юридичного факту, як загроза неплатоспроможності боржника, є наявність таких юридичних фактів:

- існування у боржника щонайменше перед двома кредиторами зобов'язань, строк виконання яких настав та визначається за правилами закону, що регулює відповідні правовідносини;
- розмір усіх активів боржника є меншим, ніж сумарний розмір зобов'язань перед всіма кредиторами боржника, строк виконання яких настав за правилами закону, що регулює відповідні правовідносини, тобто такий майновий стан боржника за всіма його показниками, який за оцінкою сукупної вартості всіх активів боржника очевидно не здатний забезпечити виконання зобов'язань, строк виконання яких настав, перед усіма кредиторами, ні у добровільному, ні у передбаченому законом примусовому порядку.

При цьому, зобов'язання, що підтверджують виникнення загрози неплатоспроможності, мають бути реальними та документально підтвердженими. Для визначення ознак загрози неплатоспроможності правове значення має сукупний розмір боргових зобов'язань, а не їх структура, оскільки при аналізі фінансового стану боржника із загального переліку зобов'язань не виключаються ті, які не дають змогу кредитору ініціювати процедуру банкрутства.

Отже, загроза неплатоспроможності боржника розкривається законодавцем через його фінансово-економічний стан, основним визначальним критерієм якого є нездатність боржника відповісти за своїми зобов'язаннями належним йому майном (активами) і тим самим виконати грошові зобов'язання в повному обсязі перед всіма кредиторами (*постанова Верховного Суду від 04 вересня 2024 року у справі № 908/3236/21*)¹⁵.

Законом України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського пар-

15 Постанова Верховного Суду у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 04 вересня 2024 року у справі № 908/3236/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122021182>

ламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації» від 19 вересня 2024 року № 3985-IX п. 4 ч. 2 ст. 115 КУзПБ викладений у такій редакції: «наявні ознаки загрози неплатоспроможності», замість попередньої: «існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності)».

За попередньої редакції п. 4 ч. 2 ст. 115 КУзПБ для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи достатньо було навіть однієї або більше однієї підстави у будь-яких комбінаціях, наведених у ч. 2 ст. 115 КУзПБ, оскільки законодавцем імперативно не визначено обов'язковим існування сукупності всіх чотирьох підстав, як умови для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи (*Постанова Верховного Суду від 29 липня 2021 року у справі № 909/1028/20*)¹⁶.

Однак на сьогодні існування однієї або більше однієї підстави у будь-яких комбінаціях, наведених у ч. 2 ст. 115 КУзПБ, є зайвим і нелогічним, і ось чому.

У разі посилання на п. 2 ч. 2 ст. 115 КУзПБ боржник повинен надати: перелік осіб, перед якими у боржника наявні прострочені грошові зобов'язання; підстави виникнення зобов'язання (договори, заяви, листи тощо); розмір щомісячного платежу за кожним таким зобов'язанням та строк його сплати (договори, додатки до договорів тощо); дата останнього платежу, здійсненого заявником та/або дата прострочення зобов'язання (банківські виписки, квитанції, платіжні доручення тощо).

Таке прострочення існує на момент звернення до суду з відповідною заявою.

У свою чергу, відповідно до ч. 1 ст. 1 КУзПБ, загроза неплатоспроможності — це фінансово-господарський стан боржника, що характеризується наявністю обставин, які підтверджують, що боржник протягом наступних 12 місяців не зможе виконати свої грошові зобов'язання у строк, передбачений для їх виконання, чи здійснювати платежі за звичайними господарськими

16 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 29 липня 2021 року у справі № 909/1028/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98812420>

операціями. Отже, при посиланні на п. 4 ч. 2 ст. 115 КУзПБ боржник повинен вказати конкретні (а не загальноповідомі) обставини, які безпосередньо вплинули на заявника (змінити або змінити його матеріальний стан), та як наслідок, протягом наступних 12 місяців (тобто у майбутньому) ускладнять або унеможливають виконання ним грошових зобов'язань у відповідний строк.

Отже, боржник не може бути одночасно таким, що припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців, і таким, що не зможе виконати свої грошові зобов'язання у майбутньому.

Те саме стосується такої підстави, як відсутність у боржника майна, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними, оскільки, якщо вже існує виконавче провадження, то про ніяку загрозу неплатоспроможності не йдеться. Так само і припинення сплати 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців є нелогічною підставою за наявності відкритого виконавчого провадження та ще й за відсутності майна.

Також стосовно застосування п. 3 ч. 2 ст. 115 КУзПБ слід зауважити, що обов'язковою умовою у цьому випадку є встановлення саме відсутності майна, що встановлено у межах здійснення виконавчого провадження. Так в ухвалі Господарського суду Закарпатської області від 18 березня 2025 року у справі № 907/96/25 вказано, що цієї умови (п. 3 ч. 2 ст. 115 КУзПБ — А.Б., І.Б.) заявник не дотримався, вказавши лише про те, що йому із публічної інформації Автоматизованої системи виконавчого провадження та Єдиного реєстру боржників стало відомо про наявність виконавчого провадження. Доказів того, що за цим виконавчим провадженням здійснювалося стягнення та виконавцем у своїй постанові було встановлено факт відсутності у боржника майна, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними до заяви не додано¹⁷.

17 Ухвала Господарського суду Закарпатської області від 18 березня 2025 року у справі № 907/96/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126037204>

Стверджуючи про наявні ознаки загрози неплатоспроможності, боржники досить часто посилаються на початок агресії російської федерації на території України з 24 лютого 2022 року

З цього приводу Господарський суд Полтавської області в ухвалі від 04 вересня 2025 року у справі № 917/1548/25 зауважив, що вказані у заяві боржника про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність обставини хоч і є загальновідомими, проте сам лише факт існування даних обставин не є підставою виникнення загрози неплатоспроможності, оскільки заявником не наведено та не надано доказів на підтвердження того, яким чином вищевказані загальновідомі обставини впливали особисто на заявника й призвели до необхідності укладання кредитних договорів та неможливості вчасно виплачувати грошові зобов'язання; призвели до погіршення майнового стану та загрози неплатоспроможності, оскільки більшість кредитних договорів, за якими у заявника існує кредитна заборгованість, були укладені заявником у 2024 році, тобто вже під час дії вищезазначених загальновідомих обставин¹⁸.

3. Положення ч. 3 кореспондуються зі ст. 1 КУзПБ, згідно з якою до складу грошових зобов'язань боржника, у тому числі зобов'язань щодо сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, не включаються неустойка (штраф, пеня) та інші фінансові санкції, визначені на дату подання заяви до господарського суду, а також зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю і здоров'ю громадян, зобов'язання з виплати авторської винагороди.

Із наведеного можна зробити висновок, що провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи також не може бути відкрито, якщо до складу грошових зобов'язань боржника — фізичної особи включено зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю і здоров'ю громадян, зобов'язання з виплати авторської винагороди.

Конструкція ч. 3 ст. 115 КУзПБ, на перший погляд, є цілком зрозумілою і логічною, проте судова практика вказує на певні труднощі у правозастосуванні.

18 Ухвала Господарського суду Полтавської області від 04 вересня 2025 року у справі № 917/1548/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130096167>

Зокрема Господарський суд Івано-Франківської області ухвалою від 17 березня 2025 року у справі № 909/264/25 відмовив у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, з огляду на нижченаведене.

Рішенням Івано-Франківського окружного адміністративного суду у справі № 300/5854/24 від 28 листопада 2024 року стягнуто з боржника в дохід бюджету податковий борг в розмірі 3 839 576,78 грн.

У рішенні суду № 300/5854/24 від 28 листопада 2024 року встановлено, що позовні вимоги обґрунтовані тим, що боржником допущено податковий борг у зв'язку із несплатою адміністративних штрафів в розмірі 1 360,00 грн та штрафних санкцій за порушення законодавства про патентування, норм регулювання обігу готівки та застосування реєстраторів в розмірі 3 838 216,78 грн.

Відповідно до ч. 5 ст. 75 ГПК України, обставини, встановлені стосовно певної особи рішенням суду в господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, можуть бути у загальному порядку спростовані особою, яка не брала участі у справі, в якій такі обставини були встановлені.

Таким чином, обставини щодо наявності заборгованості у боржника у розмірі 3 838 216,78 грн штрафу є встановленими та такими, що не потребують доказування відповідно до ч. 4 ст. 75 ГПК України¹⁹.

Західний апеляційний господарський суд постановою від 22 травня 2025 року згадану ухвалу скасував з таких підстав: «Висновки суду першої інстанції колегія суддів вважає помилковими та такими, що ґрунтуються на надмірно вузькому і буквальному тлумаченні норм КУзПБ без урахування положень спеціального законодавства Податкового кодексу України (надалі ПК України), яке регулює публічно-правові відносини у сфері справляння податків та зборів...

Неустойка, що виникає з договірних зобов'язань у сфері приватноправових відносин, дійсно не включається до складу грошових зобов'язань для цілей відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

19 Ухвала Господарського суду Івано-Франківської області від 17 березня 2025 року у справі № 909/264/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125907729>

Разом з тим, суд першої інстанції не врахував особливості правової природи податкового боргу, врегульованої ПК України...

ПК України прямо включає як основну суму зобов'язання, так і штрафні санкції та пеню до складу єдиного грошового зобов'язання публічно-правового характеру податкового боргу...

Таким чином, на відміну від неустойки у сфері цивільно-правових відносин, фінансові санкції, визначені податковим законодавством, не мають договірної природи, а є результатом владного управлінського впливу контролюючого органу в межах публічно-правових (адміністративних) відносин. Вони прямо включаються до складу податкового боргу, що, у свою чергу, є грошовим зобов'язанням у розумінні ПК України...

Відповідно, грошове зобов'язання платника податків перед державою, навіть якщо його складовими є штрафи чи пеня, залишається за своєю суттю грошовим зобов'язанням, що підлягає врахуванню під час оцінки наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність»²⁰.

20 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 22 травня 2025 року у справі № 909/264/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127823050>

Розділ II.

ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

Стаття 116. Заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність

- 1.** Заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність подається боржником за наявності підстав, передбачених цим Кодексом.
- 2.** У заяві про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зазначаються:
 - 1) найменування господарського суду, до якого подається заява;
 - 2) ім'я боржника, його місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті), номер засобу зв'язку боржника, його адреса електронної пошти (за наявності);
 - 3) виклад обставин, що стали підставою для звернення до суду;
 - 4) перелік документів, що додаються до заяви.
- 3.** До заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність додаються:
 - 1) довіреність чи інший документ, що засвідчує повноваження представника, якщо заяву підписано представником;
 - 2) документи, що підтверджують наявність (відсутність) у боржника статусу фізичної особи — підприємця;
 - 3) конкретизований список кредиторів і боржників із за-

значенням загальної суми грошових вимог кредиторів (боржників), а також щодо кожного кредитора (боржника) — його імені або найменування, його місцезнаходження або місця проживання, ідентифікаційного коду юридичної особи або реєстраційного номера облікової картки платника податків та номера паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті), суми грошових вимог (загальної суми заборгованості, заборгованості за основним зобов'язанням та суми неустойки (штрафу, пені) окремо), підстав виникнення зобов'язань, а також строку їх виконання згідно із законом або договором;

- 4) опис майна боржника, що належить йому на праві власності, із зазначенням місцезнаходження або місця зберігання майна;
- 5) копії документів, що підтверджують право власності боржника на майно;
- 6) перелік майна, що перебуває у заставі (іпотеці) або є обтяженим в інший спосіб, його місцезнаходження, вартість, а також інформація про кожного кредитора, на користь якого вчинено обтяження майна боржника, - ім'я або найменування, місцезнаходження або місце проживання, ідентифікаційний код юридичної особи або реєстраційний номер облікової картки платника податків та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті), сума грошових вимог, підстава виникнення зобов'язань, а також строк їх виконання згідно із законом або договором;
- 7) копії документів про вчинені боржником (протягом року до дня подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність) правочини щодо належного йому нерухомого майна, цінних паперів, часток у статутному капіталі, транспортних засобів та угоди на суму не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати;

- 8) відомості про всі наявні рахунки/електронні гаманці боржника (у тому числі депозитні рахунки), відкриті в банках та інших фінансово-кредитних установах, небанківських надавачах платіжних послуг, емітентах електронних грошей в Україні та за кордоном, їх реквізити, із зазначенням сум грошових коштів на таких рахунках, електронних гаманцях;
- 9) копія трудової книжки (за наявності);
- 10) відомості про роботодавця (роботодавців) боржника;
- 11) декларація про майновий стан боржника за формою, затвердженою державним органом з питань банкрутства;
- 12) докази авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень;
- 13) інформація про наявність (відсутність) непогашеної судимості за економічні злочини;
- 14) інші документи, що підтверджують наявність підстав, визначених статтею 115 цього Кодексу.

4. Разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів).

5. Декларація про майновий стан подається боржником за три роки (за кожен рік окремо), що передували року подання до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Боржник також подає декларацію про майновий стан за рік, в якому подається заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, станом на перше число місяця, що передує місяцю подання заяви до суду.

До членів сім'ї боржника належать особи, які перебувають у шлюбі з боржником (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації), а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, інші особи, які спільно з ним проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких з боржником не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

1. Першим етапом справи про неплатоспроможність фізичної особи є подання боржником заяви про відкриття провадження. Цей етап є обов'язковим, тому що за відсутності заяви боржника справа про неплатоспроможність фізичної особи не може існувати.

Згідно з ч. 2 ст. 115 КУзПБ, боржник має право звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо:

- 2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;
- 3) у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними;
- 4) наявні ознаки загрози неплатоспроможності.

Більш детально про підстави для подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність вказано у коментарі до ст. 115 КУзПБ.

2. Для того, щоб фізичній особі ініціювати справу про власне банкрутство, такому боржнику слід подати до господарського суду заяву, вимоги до змісту якої встановлені у ч. 2 ст. 116 КУзПБ (найменування господарського суду, до якого подається заява; анкетні відомості боржника; виклад обставин, що стали підставою для звернення до суду та перелік додатків). Сам перелік додатків наведено у ч. 3 ст. 116 КУзПБ.

3. Ч. 3 коментованої статті визначає перелік документів, які додаються до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. Але у п. 14 цієї частини вказано «інші документи, що підтверджують наявність підстав, визначених ст. 115 цього Кодексу». А які це саме документи — визначати боржнику і господарському суду, який вирішуватиме питання про прийняття такої заяви до розгляду.

Зокрема непоодинокими є випадки залишення заяв про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність без руху саме на тій підставі, що немає цих «інших» документів. Деякі суди залишають заяви без руху на підставі відсутності в них

підтвердження заявника щодо неподання іншого позову (позовів) до цього самого боржника з тим самим предметом та з тих самих підстав, як це передбачено для позовних заяв в ГПК України, хоча цього і не вимагає спеціальний акт — КУзПБ.

Ненадання доказів, визначених у ч. 3 коментованої статті, є підставою для залишення такої заяви без руху. Проте заявник може вказати про відсутність якого-небудь документу із відповідним обґрунтуванням. Наприклад, якщо боржник ніколи не працював, то в нього відсутні трудова книжка, але про це необхідно зазначити у поданій заяві.

Існують випадки, коли необхідні докази втрачені. Так, наприклад, до Господарського суду Київської області звернувся боржник із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Ухвалою Господарського суду Київської області від 02 січня 2023 року заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність залишено без руху з підстав невідповідності її вимогам КУзПБ, у тому числі через відсутність у додатках до заяви копії трудової книжки боржника. При цьому, заявник зазначив, що трудова книжка у нього відсутня, оскільки втрачена²¹.

Повертаючи заяву боржника без розгляду, суд звернув увагу, що ст. 48 Кодексу Законів про працю України визначено, що облік трудової діяльності працівника здійснюється в електронній формі в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування у порядку, визначеному Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». На вимогу працівника, який вперше приймається на роботу, трудова книжка оформляється роботодавцем в обов'язковому порядку не пізніше п'яти днів після прийняття на роботу. Роботодавець на вимогу працівника зобов'язаний вносити до трудової книжки, що зберігається у працівника, записи про прийняття на роботу, переведення та звільнення, заохочення та нагороди за успіхи в роботі.

Однак, відповідно до прикінцевих та перехідних положень зазначеного вище Закону, включення Пенсійним фондом України до реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загаль-

21 Ухвала Господарського суду Київської області від 02 січня 2023 року у справі № 911/2777/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225335#>

нообов'язкового державного соціального страхування відсутніх відомостей про трудову діяльність працівників здійснюється протягом п'яти років з дня набрання чинності цим Законом. Тобто на сьогодні дія перехідного періоду продовжується і, відповідно, трудові книжки працівників продовжують зберігатись на підприємствах, установах і організаціях. Залишається чинною Інструкція про порядок ведення трудових книжок працівників, затверджена наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 року № 58 (далі Порядок). Питання відновлення втраченої трудової книжки регулюється розділом 5 Порядку.

Відповідно до п. 5.1 Порядку, особа, яка загубила трудову книжку (вкладиш до неї), зобов'язана негайно заявити про це власнику або уповноваженому ним органу за місцем останньої роботи. Не пізніше 15 днів після заяви, а у разі ускладнення — в інші строки, власник або уповноважений ним орган видає працівнику іншу трудову книжку або вкладиш до неї (нових зразків) з написом «Дублікат» в правому верхньому кутку першої сторінки.

Отже, з вищезазначеного вбачається, що на даний час у разі втрати трудової книжки особа може отримати та надати суду або електронну трудову книжку, або дублікат втраченої паперової трудової книжки. При цьому, суд зазначає, що додавання до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність копії трудової книжки боржника, у разі його працевлаштування та наявності трудового стажу, є обов'язковою вимогою відповідно до ч. 3 ст. 116 Кодексу України з процедур банкрутства (*ухвала Господарського суду Київської області від 20 лютого 2023 року у справі № 911/2777/22²²*).

Також чимало проблем виникає у боржників із поданням копій договорів, на підставі яких виникла заборгованість. Причини, з яких боржники не мають можливості подати оригінали таких договорів, можуть бути різними: або більшість документів залишилася на непідконтрольній Україні території, або боржник сам перебуває за кордоном, або боржник оформляв кредит онлайн і не може отримати оригінал фактично укладеного ним договору. У таких випадках все більшого поширення набули

22 Ухвала Господарського суду Київської області від 20 лютого 2023 року у справі № 911/2777/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109071339>

випадки надання боржниками кредитного звіту ТОВ «Українське бюро кредитних історій», але більшість судів дотримується позиції, що такий звіт не може бути належним доказом розміру заборгованості.

Так, наприклад, в ухвалі Господарського суду Хмельницької області від 23 січня 2023 року у справі № 924/884/22 суд вказав, що кредитний звіт не є достатнім доказом для підтвердження та доведення обставин неплатоспроможності боржника чи її загрози, оскільки такий звіт в сукупності з іншими долученими доказами (заява про надання послуги «Швидка готівка» від 14 грудня 2021 року, паспорт споживчого кредиту «Швидка готівка» та таблиця обчислення загальної вартості кредиту для споживачів та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит) хоч і є належним доказом наявності кредитних відносин боржника з кредитором АТ «Акцент-Банк», однак може містити неповну чи недостовірну інформацію про розмір та структуру заборгованості боржника, в тому числі за основним зобов'язанням²³.

В іншій справі в ухвалі про залишення заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність без руху Господарський суд Миколаївської області встановив, що у своїй заяві боржник зазначає, що він має прострочені зобов'язання перед 12 фінансовими установами на загальну суму 430227,95 грн. На підтвердження зазначеного боргу заявник надає витяг (звіт) з Українського бюро кредитних історій та взагалі не додає відомості (договори, довідки про розмір боргу тощо) щодо указаних грошових зобов'язань. Однак надана заявником роздрукована з сайту Українського бюро кредитних історій може бути належним, допустимим та достатнім доказом, що підтверджує обставини про суми грошових вимог кредиторів (заборгованості за основним зобов'язанням та суми неустойки (штрафу, пені) окремо), підстави виникнення зобов'язань, а також строку їх виконання згідно із договором лише в сукупності з іншими первинними документами.

За результатом указаних доказів неможливо здійснити аналіз відомостей та документів для досягнення мети підготовчого засідання, а саме підтвердження наявності кредитних

23 Ухвала Господарського суду Хмельницької області від 23 січня 2023 року у справі № 924/884/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108652968>

зобов'язань та простроченої заборгованості, що утворилась у заявника перед кредиторами внаслідок порушення останнім своїх зобов'язань, розмір яких, згідно тверджень заявника становить суму 430227,95 грн. Таким чином, боржником до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не додано належних доказів (судових рішень, договорів, квитанцій, банківських виписок тощо), що підтверджують суми грошових вимог кредиторів (заборгованості за основним зобов'язанням та суми неустойки (штрафу, пені)), підстав виникнення зобов'язань, а також строку їх виконання згідно із законом або договором, що унеможлиблює встановлення наявності ознак неплатоспроможності та її загрози. Слід зауважити, що заявником взагалі не проведено досудової роботи щодо з'ясування розміру боргу та отримання первинних документів, при цьому відомості, які можуть бути отримані мають істотне значення для встановлення наявності та розміру заборгованості боржника перед кредиторами²⁴.

Зазначеного висновку дійшов Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 917/1604/21 (постанова від 16 листопада 2022 року), вказавши таке.

Отже, подання боржником при зверненні до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність лише кредитного звіту, однак без додавання інших документів (які стали підставою виникнення грошового зобов'язання у розумінні статті 1 КУзПБ) для належного підтвердження розміру заборгованості цього боржника (в тому числі за основним зобов'язанням), підстав виникнення зобов'язань та строків їх виконання, є недостатнім для доведення відповідних обставин та, як наслідок, встановлення судом наявності підстав для відкриття провадження у такій справі²⁵.

Окрема проблема — це заповнення декларації боржника. А точніше — чотирьох декларацій за три роки, що передували зверненню до суду та за рік, в якому боржник звертається до суду із заявою. У цих деклараціях повинна бути наведена де-

24 Ухвала Господарського суду Миколаївської області від 28 жовтня 2024 року у справі № 915/1298/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122593977>

25 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 листопада 2022 року у справі № 917/1604/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107552445>

тальна інформація щодо всіх членів сім'ї боржника. При цьому інформація про таких членів сім'ї зазначається незалежно від того, чи проживають вони разом із боржником.

Подання декларації про майновий стан надає можливість не лише встановити перелік та вартість майна, стан доходів та витрат на відповідну дату, а й динаміку розміру активів за відповідний період. Поряд з цим, ця декларація повинна містити відомості, що можуть свідчити про ухилення боржника від погашення боргу перед кредиторами.

Інститут надання фізичною особою декларації про майновий стан боржника за останні три роки разом із заявою про визнання її неплатоспроможною зумовлений передусім необхідністю визначення обсягів майнових активів боржника з метою ефективного здійснення процедури погашення боргів такої особи, зокрема шляхом їх реструктуризації та подальшого задоволення грошових вимог кредиторів.

Саме тому реалізація обов'язку фізичної особи, яка звернулася до компетентного суду за визнанням факту її неплатоспроможності, у тому числі, надавати достовірну інформацію про все наявне майно, зумовлена не тільки формальними вимогами законодавця, а й сутнісним змістом процедур у справах про неплатоспроможність фізичної особи.

Отже, надання декларації про майновий стан є процесуальним обов'язком боржника у провадженнях про неплатоспроможність фізичної особи.

Водночас певні неточності в декларації про майновий стан не можуть слугувати підставою для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність або закриття провадження у такій категорії справ, оскільки законодавцем наділено боржника можливістю усунути такі неточності шляхом надання суду виправленої декларації.

Аналіз п. 11 ч. 3 ст. 116, п. 1 ч. 7 ст. 123 КУЗПБ свідчить, що законодавець визначив певну послідовність дій учасників у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а саме:

- боржник подає суду декларації;
- керуючий реструктуризацією перевіряє надані боржником декларації та виявляє наявність у них неповної та/або недостовірної інформації, а у випадку підтвердження такого факту за результатом перевірки — повідомляє боржника у формі відповідного звіту;

- отримавши звіт керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларацій, боржник упродовж семи днів (з дати отримання звіту) має право подати суду вправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї з урахуванням наданих керуючим реструктуризацією зауважень (*постанова Верховного Суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20*)²⁶.

Природно, що рідко коли абсолютно всі члени сім'ї боржника погодяться надати боржнику та господарському суду всю необхідну інформацію щодо себе (номери рахунків у банках, доходи, майно тощо). На такий випадок законодавець передбачив, що боржник за розділами декларації зазначає всю інформацію про членів сім'ї, яка йому відома та яку він може отримати з офіційних джерел (правовстановлювальні документи, відповідні державні реєстри). Якщо член сім'ї не надав боржнику інформацію, і така інформація не може бути отримана ним з офіційних джерел, у відповідному рядку декларації зазначається «Член сім'ї не надав інформацію».

Водночас на практиці деякі суди вимагають у боржника ще й надати докази звернення до відповідних офіційних джерел щодо отримання інформації про членів її сім'ї, яка необхідна була для заповнення розділу II та III декларацій про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність (*наприклад, ухвала Господарського суду міста Києва від 03 лютого 2025 року у справі № 911/6/25*)²⁷.

Також у певних випадках суди вважають додані заявником докази неналежними, у зв'язку з чим залишають заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність без руху.

Наприклад, ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 06 жовтня 2025 року у справі № 904/5539/25 залишено без руху заяву боржника про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, виходячи з такого. Боржником до заяви додано інформаційну довідку з Державно-

26 Постанова Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456026>

27 Ухвала Господарського суду міста Києва від 03 лютого 2025 року у справі № 911/6/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124860277>

го реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Єдиного реєстру іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна про відсутність нерухомого майна за боржником. Однак до заяви не додано довідки БТІ про відсутність зареєстрованого на праві власності нерухомого майна боржника.

До заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржником додано довідку Регіонального сервісного центру МВС в Дніпропетровській області про відсутність зареєстрованих транспортних засобів за боржником станом на 19 жовтня 2022 року. Однак актуальної довідки про зареєстровані транспортні засоби за боржником не надано.

Відповідно до ч. 4 ст. 116 КУзПБ, разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проєкт плану реструктуризації боргів).

У поданому проєкті плану реструктуризації боргів боржник зазначив про повне списання боргів.

Господарський суд Дніпропетровської області звертає увагу боржника на те, що проєкт плану реструктуризації боргів боржника повинен містити реальні розгорнуті умови та обґрунтовані пропозиції стосовно відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, а також відповідати вимогам чинного законодавства, а саме ст. ст. 124, 125 КУзПБ (*ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 06 жовтня 2025 року у справі № 904/5539/25²⁸*).

В іншій справі судом вказано, що надана боржником копія трудової книжки не містить всіх записів трудового стажу боржника, а саме до 2020 року. Наданий до суду витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань сформований 13 грудня 2024 року, в той час як заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність подано у вересні 2025 року. Тобто боржнику слід надати до суду оновлений витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань (*ухвала Господарського суду Дні-*

28 Ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 06 жовтня 2025 року у справі № 904/5539/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130753063>

пропетровської області від 08 вересня 2025 року у справі № 904/5059/25²⁹).

Згідно з ч. 5 ст. 34 КУзПБ, боржник подає заяву до господарського суду за наявності майна, достатнього для покриття витрат, пов'язаних з провадженням у справі, якщо інше не передбачено КУзПБ. Це положення розповсюджується також на фізичних осіб, які ініціюють власне банкрутство.

Слід зауважити, що авансування коштів на оплату послуг керуючого реструктуризацією за три місяці роботи не звільняє боржника від подальшого відшкодування основної грошової винагороди керуючого реструктуризацією чи керуючого реалізацією та його витрат у справі у разі, якщо процедура реструктуризації / реалізації боргів буде тривати більше трьох місяців. Наявність у заявника майна, достатнього для покриття судових витрат, пов'язаних зі здійсненням провадження у справі про неплатоспроможність, є гарантією законних очікувань кредиторів і арбітражного керуючого на відшкодування витрат пов'язаних з розглядом справи про неплатоспроможність.

Таке прискіпливе ставлення до документів, що подаються боржником, зумовлене тим, що останній повинен повно та всебічно сприяти кредиторам та керуючому реструктуризацією у встановленні свого реального майнового стану.

4. Згідно з ч. 1 ст. 124 КУзПБ, план реструктуризації боргів боржника розробляється з метою відновлення платоспроможності боржника. При поданні заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати пропозиції щодо реструктуризації боргів (проєкт плану реструктуризації боргів).

Реструктуризація боргів боржника має на меті відновлення платоспроможності боржника через відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини, зміни способу та порядку виконання його зобов'язань, а тому боржник повинен запропонувати обґрунтований та виконуваний (реальний) проєкт плану реструктуризації своїх зобов'язань.

Щодо цього Верховний Суд у своїй постанові від 25 серпня 2021 року у справі № 925/473/20 вказав, що «при поданні до

29 ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 08 вересня 2025 року у справі № 904/5059/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130023755>

господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, обов'язком боржника є складення реального (виконуваного) проекту плану реструктуризації, який після розгляду господарським судом грошових вимог та формування реєстру кредиторів розробляється, уточнюється та погоджується з кредиторами.

З огляду на вищенаведене, відсутність розробленого боржником реального та обґрунтованого проекту плану реструктуризації та його неподання на розгляд кредиторам свідчить, що мета процедури реструктуризації боргів, передбачена КУзПБ, не виконується. Невиконання мети попередньої процедури (реструктуризації боргів) виключає можливість переходу до іншої процедури (погашення боргів) у провадженні про неплатоспроможність фізичної особи...

У справах про неплатоспроможність фізичних осіб існує ризик ігнорування боржниками мети і завдань процедури реструктуризації боргів, що може полягати у не розробленні та не поданні на розгляд кредиторам проекту плану реструктуризації, надання фіктивного (зазначення вигаданих розмірів сум погашення чи інших відомостей) та невиконуваного плану реструктуризації, який не відповідатиме вимогам статті 124 КУзПБ, пасивній участі боржника в цій процедурі»³⁰.

5. Коло членів сім'ї боржника в ч. 5 ст. 116 КУзПБ визначено у зв'язку із встановленням його обов'язку подати декларацію про майновий стан боржника за відповідною формою, затвердженою державним органом з питань банкрутства, як додаток до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Подання декларації про майновий стан боржника полягає у необхідності підтвердження наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, зазначених у ч. 2 ст. 115 КУзПБ.

Включення до кола членів сім'ї осіб, які перебувають у шлюбі з боржником (у тому числі якщо шлюб розірвано протягом трьох років до дня подання декларації), а також їхніх дітей, у тому числі повнолітніх, батьків, осіб, які перебувають

30 Постанова Верховного Суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 25 серпня 2021 року у справі № 925/473/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99243386>

під опікою чи піклуванням боржника, пояснюється фідуціарним, зазвичай, характером відносин боржника з цими особами (обов'язок діяти якнайкраще в інтересах таких осіб), що може сприяти ухиленню від виконання боржником зобов'язань перед кредитором шляхом перереєстрації майна (майнових прав) на цих осіб. До цих зловживань правом боржник може вдасться незалежно від того, що ці особи проживають окремо від боржника, не пов'язані з ним спільним побутом та сімейними правами і обов'язками.

У постанові Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20 судова палата зауважує, що положення ч. 5 ст. 116 КУзПБ самостійно і вичерпно врегульовують зміст поняття «член сім'ї боржника», яке є спеціальним, встановленим саме для цілей визначення змісту правовідносин щодо відновлення платоспроможності фізичної особи. Положення ст. 3 СК України для регулювання відносин у процедурі розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб не застосовуються.

Отже, у провадженнях про неплатоспроможність боржників — фізичних осіб не є релевантним судовим тлумаченням правової категорії «член сім'ї» у згаданому вище рішенні Конституційного Суду України від 03 червня 1999 року у справі № 5-рп/99 та позиції Великої Палати Верховного Суду у постанові від 22 серпня 2018 року у справі № 644/6274/16-ц як таке, що надано у справі у правовідносинах, які регулюються правом соціального забезпечення.

З урахуванням вищенаведеного у сукупності, судовим тлумаченням частини 5 ст. 116 КУзПБ, з огляду на мету правового регулювання відносин неплатоспроможності боржників — фізичних осіб, дає підстави для висновку, що до членів сім'ї такого боржника в обов'язковому порядку необхідно віднести його дітей (у тому числі повнолітніх), батьків та осіб, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, незалежно від того, що вони не проживають з ним спільно, не пов'язані спільним побутом і не мають взаємних прав та обов'язків³¹.

31 Постанова Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456026>

Стаття 117. Прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність

- 1.** У разі відсутності підстав для відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або для повернення такої заяви господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви постановляє ухвалу про прийняття заяви до розгляду, в якій зазначаються:
 - 1) дата підготовчого засідання, яке має відбутися не пізніше 15 робочих днів з дня постановлення ухвали;
 - 2) прізвище, ім'я та по батькові арбітражних керуючих, визначених шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, для призначення керуючим реструктуризацією.

 - 2.** Ухвалою про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника до розгляду господарський суд має право вирішити питання про:
 - 1) зобов'язання заявника, боржника та інших осіб подати до суду додаткові відомості, необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;
 - 2) вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів шляхом заборони боржнику відчужувати майно.

 - 3.** Ухвала про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника надсилається сторонам, арбітражним керуючим, визначеним шляхом автоматизованого відбору, до органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю, у якого виконавче провадження перебуває на виконанні, до контролюючого органу, визначеного Податковим кодексом України за місцем проживання боржника.
- 1.** Книга V КУзПБ не визначає порядку відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або для повернення такої заяви, отже, з ураху-

ванням положень ст. 113 КУзПБ, необхідно звернутись до ст. ст. 37, 38 КУзПБ.

Зокрема, відповідно до ст. 37 КУзПБ, господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви про відкриття провадження у справі відмовляє у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, якщо:

- провадження у справі про банкрутство боржника не допускається згідно з КУзПБ або законом;
- стосовно боржника відкрито процедуру превентивної реструктуризації та діють заходи захисту боржника, передбачені п. 1 ч. 3 ст. 33-11 КУзПБ;
- щодо боржника наявний затверджений судом план превентивної реструктуризації та заява надійшла від залученого кредитора і відсутні докази невиконання боржником зобов'язань за таким планом превентивної реструктуризації;
- юридичну особу — боржника припинено в установленому законом порядку.

Абз. абз. 3, 4 ч. 1 ст. 37 КУзПБ можуть бути застосовані лише щодо фізичної особи — підприємця (згідно зі ст. 33-1 КУзПБ процедура превентивної реструктуризації може бути ініційована боржником — юридичною особою або фізичною особою — підприємцем), а абз. абз. 2, 5 ч. 1 ст. 37 КУзПБ є універсальними.

Водночас абз. 5 ч. 1 ст. 37 КУзПБ підлягає застосуванню, якщо фізична особа — підприємець припинила підприємницьку діяльність, а фізична особа померла, у зв'язку з чим у такому разі суд відмовляє у відкритті провадження у справі.

Наприклад, в ухвалі Господарського суду Харківської області від 22 жовтня 2020 року у справі № 922/3202/20 вказано, що 02 жовтня 2020 року ФОП Д. звернулася до Господарського суду Харківської області із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Однак, відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців та громадських формувань, станом на 22 жовтня 2020 року припинено підприємницьку діяльність ФОП Д., про що внесено запис від 02 жовтня 2020 року на підставі власного рішення.

Зважаючи на те, що станом на 22 жовтня 2020 року до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб

— підприємців та громадських формувань внесено запис про припинення діяльності ФОП Д., то відсутні правові підстави для прийняття до розгляду заяви ФОП Д. про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність³².

Також суд має право залишити без руху заяву про відкриття провадження у справі з підстав, передбачених ст. 174 ГПК України на підставі ч. 3 ст. 37 КУзПБ.

Відповідно до ч. 1 ст. 38 КУзПБ, господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви про відкриття провадження у справі або закінчення строку на усунення недоліків заяви повертає її та додані до неї документи, якщо:

- заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано;

- до постановлення ухвали про відкриття провадження у справі від заявника надійшла заява про відкликання заяви про відкриття провадження у справі;

- заявником до цього суду подано іншу заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо того самого боржника, і щодо такої заяви на час вирішення питання про відкриття провадження у справі не постановлена ухвала про відкриття або відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство, повернення заяви про відкриття провадження у справі, залишення заяви без руху.

Отже, отримавши заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, суд може: відмовити у прийнятті такої заяви; повернути таку заяву; залишити заяву без руху; прийняти заяву до розгляду.

При цьому у суду немає альтернативних шляхів і на свій розсуд застосовувати норми КУзПБ, для кожної ситуації прописаний чіткий алгоритм дій.

Ст. 116 КУзПБ визначено зміст заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та перелік додатків, які мають бути додані до заяви. П. 14 ч. 3 ст. 116 КУзПБ передбачає, що до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність додаються інші документи, що підтверджують наявність підстав, визначених ст. 115 цього Кодексу.

32 Ухвала Господарського суду Харківської області від 22 жовтня 2020 року у справі № 922/3202/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92384587>

Отже, чіткого переліку чи обсягу таких доказів нормами КУзПБ не визначено, а отже, наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у кожному конкретному випадку повинна визначатись судом з урахуванням поданої боржником заяви та доданих до неї доказів на підтвердження настання обставин, що підтверджують неплатоспроможність фізичної особи (на момент звернення до суду з відповідною заявою) або загрозу її неплатоспроможності (у визначений зобов'язанням строк або в майбутньому).

З огляду на наведене, саме боржник визначає обсяг доказів, якими він доводить, зокрема, наявність передбачених ст. 115 КУзПБ підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

У зв'язку з цим на стадії прийняття судом до розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність суд перевіряє лише відповідність змісту заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та додатків до неї вимогам статті 116 КУзПБ, тобто здійснює формальний розгляд заяви і доданих до неї документів на предмет наявності та належного оформлення. При цьому оцінка таких доказів судом не здійснюється.

У судовій практиці існують випадки, коли суди неправильно застосовують норми КУзПБ під час вирішення питання щодо прийняття до розгляду заяви про неплатоспроможність.

Так постановою Північно-західного апеляційного господарського суду від 27 серпня 2024 року у справі № 918/591/24 скасовано ухвалу суду першої інстанції про відмову у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність з таких причин:

КУзПБ визначає можливість, у разі виявлення недоліків заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, залишити таку заяву без руху з наданням можливості усунути встановлені недоліки та в подальшому повернення такої заяви та доданих до неї документів у разі неусунення вказаних недоліків.

При цьому, як зазначалося вище, суд першої інстанції, відмовляючи у прийнятті заяви фізичної особи боржника про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи на підставі ч.ч. 1, 2 ст. 37 КУзПБ, вказав на недоліки заяви боржника і доданих до неї документів та вод-

ночас надав оцінку заяві боржника і доданим до неї документам на предмет наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, визначених частинами статтями 115, 116 КУзПБ.

Однак, приписи ч. 1 ст. 37 КУзПБ про відмову у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство з тієї підстави, що провадження у справі про банкрутство боржника не допускається згідно з цим Кодексом або законом, не передбачають встановлення відсутності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність (ст.ст. 115, 119 КУзПБ).

Разом з тим, наявність чи відсутність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність суд повинен встановити за результатами підготовчого засідання, яке суд призначає відповідно до ч.1 ст. 117 КУзПБ. У разі відсутності підстав для відмови у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або для повернення такої заяви, господарський суд постановляє ухвалу про прийняття заяви до розгляду, в якій зазначаються, зокрема, дата підготовчого засідання³³.

Із абз. 4 ч. 1 ст. 38 КУзПБ вбачається неможливість паралельного існування декількох справ щодо одного боржника. У такому разі заява про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність підлягає поверненню. Проте трапляються випадки, коли за подібної ситуації суди відмовляють у прийнятті такої заяви.

Зокрема ухвалою Господарського суду Київської області від 05 листопада 2024 року у справі № 911/2935/24 відмовлено у прийнятті заяви боржника про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність, оскільки ухвалою суду від 28 жовтня 2024 року відкрито провадження у справі № 911/2397/24 про неплатоспроможність щодо того самого боржника³⁴.

В іншій справі суд відмовив у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, оскільки у

33 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 27 серпня 2024 року у справі № 918/591/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121400989>

34 Ухвала Господарського суду Київської області від 05 листопада 2024 року у справі № 911/2935/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122804659>

поданій заяві адвокат не зазначив місця проживання боржника, а в прохальній частині заяви вказує, що заявник без місця реєстрації.

Отже, неможливо визначити підсудність справи, тому суд прийшов до висновку про відмову у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, оскільки, згідно з КУзПБ, не допускається провадження у справі про банкрутство фізичної особи без місцезнаходження боржника на території України (ухвала Господарського суду Волинської області від 23 серпня 2021 року у справі № 903/664/21)³⁵.

В ухвалі про прийняття заяви до розгляду обов'язково має бути зазначено: дата підготовчого засідання; прізвище, ім'я та по батькові арбітражного керуючого для призначення керуючим реструктуризацією.

Наведена норма права носить імперативний характер, оскільки не зазначення згаданих відомостей унеможливить подальший рух справи.

Підготовче засідання має відбутися не пізніше 15 робочих днів з дня постановлення згаданої ухвали.

Побудова наведеної норми права є не досить вдалою, оскільки не зрозуміло, що мав на увазі законодавець: чи підготовче засідання має бути проведене не пізніше 15 робочих днів з дня прийняття заяви до розгляду із вирішенням питання щодо відкриття або не відкриття провадження у справі, або ж перше засідання повинно відбутись не пізніше зазначеного вище строку.

Наприклад, ухвалою Господарського суду міста Києва від 01 липня 2025 року прийнято заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність до розгляду; підготовче засідання суду призначено на 20 серпня 2025 року; зобов'язано заявника надати у засідання суду оригінали документів, копії яких приєднано до поданої ним заяви, а також додаткові відомості (за їх наявності), необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, та довідку з місця реєстрації станом на день розгляду заяви; заборонено заявнику відчужувати майно.

35 Ухвала Господарського суду Волинської області від 23 серпня 2021 року у справі № 903/664/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99135118>

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 20 серпня 2025 року відкладено підготовче засідання суду на 10 вересня 2025 року; зобов'язано заявника надати у засідання суду оригінали документів, копії яких приєднано до поданої ним заяви, а також додаткові відомості (за їх наявності), необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, та довідку з місця реєстрації станом на день розгляду заяви.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 10 вересня 2025 року відкладено підготовче засідання суду на 24 вересня 2025 року; зобов'язано заявника надати у засідання суду оригінали документів, копії яких приєднано до поданої ним заяви, а також додаткові відомості (за їх наявності), необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, та довідку з місця реєстрації станом на день розгляду заяви.

24 вересня 2025 року судове засідання не відбулося через оголошення повітряної тривоги.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 24 вересня 2025 року призначено підготовче засідання суду на 15 жовтня 2025 року; зобов'язано заявника надати у засідання суду оригінали документів, копії яких приєднано до поданої ним заяви, а також додаткові відомості (за їх наявності), необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, та довідку з місця реєстрації станом на день розгляду заяви.

15 жовтня 2025 року судове засідання не відбулося, у зв'язку з чим підготовче засідання суду призначено на 10 грудня 2025 року³⁶.

На нашу думку, призначення підготовчого засідання має бути призначено не пізніше 15 робочих днів з дня постановлення ухвали про прийняття заяви до розгляду, а саме підготовче засідання повинно бути проведено протягом розумного строку, який у кожній справі є особливим. Така позиція має свої причини.

Наслідком проведення підготовчого засідання є вирішення питання щодо можливості відкриття провадження у справі

36 Ухвала Господарського суду міста Києва від 21 жовтня 2025 року у справі № 910/8139/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131127011>

про неплатоспроможність фізичної особи. Фактично вирішення питання щодо відкриття провадження у справі не вирішується протягом 15 робочих днів з причин.

Явка боржника у підготовчому засіданні визнається обов'язковою, у боржника, як правило, вимагаються додаткові докази, а невиконання цих вимог призводить до відкладення розгляду справи.

Крім того, відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи має суттєві наслідки як для боржника, так і для кредиторів, а відтак це питання має бути вирішено об'єктивно і з урахуванням всіх обставин справи.

Щодо зазначення в ухвалі про прийняття заяви до розгляду прізвища, ім'я та по батькові арбітражних керуючих, визначених шляхом автоматизованого відбору із застосуванням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, для призначення керуючим реструктуризацією, слід зауважити таке.

Згідно з п. 2-1 Прикінцевих та перехідних положень КУЗ-ПБ, до дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи призначення арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією у разі відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) здійснюється з урахуванням особливостей, визначених цим пунктом.

Заява ініціюючого кредитора або боржника — фізичної особи про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), крім відомостей, передбачених ч. 1 ст. 34, ч. 2 ст. 116 КУЗПБ, повинна містити пропозицію щодо кандидатури арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією. Ініціюючий кредитор або боржник — фізична особа додає до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) заяву арбітражного керуючого, зазначеного в абзаці другому цього пункту, про участь у справі, яка повинна відповідати вимогам, встановленим ч. 3 ст. 28 цього Кодексу.

Господарський суд, відкриваючи провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), призначає арбітражного керуючого, зазначеного в абзаці другому цього пункту, розпорядником майна або керуючим реструктуризацією.

У разі, якщо заява ініціюючого кредитора або боржника — фізичної особи про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не містить пропозиції щодо кандидатури арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією, або до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) не додано заяви цього арбітражного керуючого про участь у справі, або з підстав, визначених частиною третьою ст. 28 цього Кодексу, цього арбітражного керуючого не може бути призначено розпорядником майна або керуючим реструктуризацією, або заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство подано боржником — юридичною особою, призначення арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією здійснюється господарським судом самостійно з числа осіб, внесених до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України, у порядку, що діяв до дня введення цього Кодексу в дію, шляхом застосування автоматизованої системи.

2. За загальним правилом (ч. 4 ст. 74 ГПК України) суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів.

Проте ч. 2 ст. 117 КУзПБ дозволяє суду зобов'язати заявника, боржника та інших осіб подати до суду додаткові відомості. КУзПБ не визначає, що таке «додаткові відомості», що дає для суду широке поле для інтерпретації цього терміну.

Так в ухвалі Господарського суду Івано-Франківської області від 08 липня 2025 року у справі № 909/774/25 вказано, що боржник зобов'язаний не пізніше 24 липня 2025 року надати суду:

- 1) копії платіжних документів (платіжних доручень, квитанцій), які підтверджують надання їй у кредит грошових коштів за договорами, укладеними з її кредиторами;
- 2) відомості у формі пояснень та документів, які їх підтверджують щодо таких обставин:
 - витрачання коштів, отриманих від кредиторів, перед якими наявна заборгованість згідно з поданим дета-

- лізованим списком кредиторів (на що були витрачені отримані від кредиторів кошти);
- джерел, за рахунок яких заявник (боржниця) планувала повертати отримані в кредит кошти, укладаючи договори кредиту³⁷.

В іншій ухвалі суд, приймаючи до розгляду заяву боржника, зобов'язав останнього до дати судового засідання надати суду усі наявні докази на підтвердження наявності підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, на підставі п. п. 2, 4 ч. 2 ст. 115 КУзПБ (ухвала Господарського суду Житомирської області від 24 липня 2025 року у справі № 906/918/25)³⁸.

Також суд у деяких справах зобов'язував боржника подати суду для огляду в підготовчому засіданні оригінали всіх документів, долучених до матеріалів заяви додатками та, зокрема, оригінали договорів позики, кредитних договорів, інших документів, на підставі яких виникла заборгованість боржника по сплаті обов'язкових платежів по кожному кредиту, зазначеному в конкретизованому списку кредиторів і боржників, який долучений до матеріалів заяви.

Отже, суд може зобов'язати учасників справи надати ті документи, перелік яких не передбачено ст. 116 КУзПБ, оскільки, у разі недотримання положень наведеної норми права, заяву боржника належало залишити без розгляду.

Також в ухвалі про прийняття заяви до розгляду суд може вирішити питання про вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів шляхом заборони боржнику відчужувати майно. При прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність може бути застосовано лише цей захід, решта заходів для забезпечення вимог кредиторів (ст. 118 КУзПБ) може бути застосована на інших стадіях розгляду справи.

Варто зауважити, що положення п. 2. ч. 2 ст. 117 КУзПБ співвідносяться із положеннями ст. 40 КУзПБ (Забезпечення вимог кредиторів). Фактично застосування ст. 40 КУзПБ — це обмеження суб'єктивних прав, свобод та інтересів боржника або пов'язаних із ним інших осіб, зокрема щодо розпорядження на-

37 Ухвала Господарського суду Івано-Франківської області від 08 липня 2025 року у справі № 909/774/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128720704>

38 Ухвала Господарського суду Житомирської області від 24 липня 2025 року у справі № 906/918/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129054931>

лежним боржнику майном, та відповідно, положеннями ст. 40 КУзПБ визначено вичерпний перелік спеціальних заходів забезпечення вимог кредиторів та безальтернативно визначено, що вони поширюються виключно на боржника.

Із наведеного вбачається, що такий захід забезпечення вимог кредиторів як заборона боржнику відчужувати майно, застосовується за ініціативою суду.

3. Ухвала про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника надсилається у тому числі сторонам, тобто боржнику та кредиторам. Варто зауважити, що кредитори на цьому етапі справи є лише потенційними, оскільки невідомо, чи взагалі буде відкрито провадження у справі про неплатоспроможність. Єдиної практики щодо того, чи варто направляти таку ухвалу кредиторам, які вказані боржником у своїй заяві, немає. Так одні суди вказують, що ухвалу про прийняття заяви слід направити сторонам (боржнику), інші направляють і боржнику, і потенційним кредиторам.

За приписами абз. 3 п. 5 розд. «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ господарський суд надсилає ухвалу про прийняття заяви до розгляду забезпеченому кредитору, визначеному в заяві про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, та встановлює строк для надання заперечень, що не може перевищувати 15 днів.

На нашу думку, необхідно дотримуватись положень ч. 3 ст. 117 КУзПБ, яка вказує на необхідність направлення ухвали про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника всім сторонам у справі.

Ч. 3 ст. 117 КУзПБ не передбачає обов'язку суду направляти ухвалу про прийняття заяви державному реєстратору, однак суди зазвичай самостійно направляють такі ухвали державному реєстратору. Це є особливо доречним у разі вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів шляхом заборони боржнику відчужувати майно.

Стаття 118. Забезпечення вимог кредиторів

1. Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням сторін у справі про неплатоспроможність чи за своєю ініціативою вжити заходів для забезпечення вимог кредиторів.

Заходи для забезпечення вимог кредиторів вживаються господарським судом у порядку та на умовах, визначених у Книзі третій цього Кодексу.

2. До заходів для забезпечення вимог кредиторів належать, зокрема:

- заборона боржнику укладати правочини (договори);
- зобов'язання боржника передати майно, інші цінності на зберігання третім особам;
- вчинення або утримання від вчинення певних дій;
- заборона боржнику розпоряджатися його нерухомим майном та цінними паперами;
- накладення арешту на конкретне майно боржника;
- інші заходи для збереження майна боржника;
- заборона виїзду боржника за кордон.

1. Коментована стаття визначає загальні положення щодо вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів. При цьому інші норми КУзПБ (п. 2 ч. 2 ст. 117, ч. 2 ст. 120) лише уточнюють положення ст. 118 КУзПБ.

Частина перша коментованої статті визначає коло суб'єктів, які можуть ініціювати вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів, — це сторони (боржник та кредитори) або суд. При цьому сторони зобов'язані надати вмотивоване клопотання вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів, натомість суд застосовує такі заходи за власною ініціативою.

Абз. 2 ч. 1 ст. 118 КУзПБ у разі застосування заходів для забезпечення вимог кредиторів відсилає до порядку та умов, визначених у Книзі третій КУзПБ. У наведеному абзаці міститься помилка, оскільки Книга третя КУзПБ називається: «Превентивна реструктуризація», а малась на увазі Книга четверта КУзПБ «Банкрутство юридичних осіб», в якій міститься ст. 40 «Забезпечення вимог кредиторів».

Ст. 40 КУзПБ визначає загальні норми, які розповсюджуються на всіх суб'єктів банкрутства, та спеціальні норми, які стосуються виключно юридичних осіб. До загальних норм, які розповсюджуються і на фізичних осіб, слід віднести те, що: ухвала про вжиття заходів забезпечення вимог кредиторів є виконавчим документом та підлягає примусовому виконанню; господарський суд має право скасувати або змінити заходи щодо забезпечення вимог кредиторів до настання зазначених обставин, про що постановляє ухвалу тощо.

До заходів для забезпечення вимог кредиторів належать, зокрема: заборона боржнику укладати правочини (договори); зобов'язання боржника передати майно, інші цінності на зберігання третім особам; вчинення або утримання від вчинення певних дій; заборона боржнику розпоряджатися його нерухомим майном та цінними паперами; накладення арешту на конкретне майно боржника; інші заходи для збереження майна боржника; заборона виїзду боржника за кордон.

Тобто у ст. 118 КУзПБ наведено вичерпний перелік спеціальних заходів забезпечення вимог кредиторів (заборона / зобов'язання вчинити або утриматися від вчинення дій, що можуть безпосередньо вплинути на конкурсну / ліквідаційну масу боржника) та безальтернативно визначено безпосередніх адресатів (суб'єктів) таких заходів забезпечення — боржник.

Враховуючи те, що положеннями ст. 118 КУзПБ встановлено, що заходи для забезпечення вимог кредиторів вживаються господарським судом у порядку та на умовах, визначених у Книзі четвертій КУзПБ, то законодавець визначив й мету, задля якої такі заходи застосовуються — для збереження майна боржника та захисту прав і законних інтересів боржника або кредиторів (з огляду на приписи ст. 40 КУзПБ).

Разом з тим, норми, які визначають процесуальні аспекти вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів, містяться у главі 10 «Забезпечення позову» ГПК України.

Системний аналіз зазначених норм ГПК України та КУзПБ дає змогу зробити висновок про те, що загальні принципи застосування забезпечувальних заходів (на будь-якій стадії розгляду справи, якщо їх незастосування може істотно ускладнити ефективний захист порушених прав кредитора як учасника провадження), дотримання доцільності, адекватності та співмірності застосованих заходів мають застосовуватися як загальні

забезпечувальні норми відповідно до статті 136 ГПК України (подібний висновок викладено у постанові Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у постанові від 13 лютого 2020 року у справі № 50/790-43/173³⁹).

Також при застосуванні ст. 118 КУзПБ слід враховувати: положення п. 2 ч. 2 ст. 117 КУзПБ, яке передбачає, що ухвалою про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника до розгляду господарський суд має право вирішити питання про вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів шляхом заборони боржнику відчужувати майно; положення ч. 2 ст. 120 КУзПБ, згідно з яким господарський суд за клопотанням арбітражного керуючого або з власної ініціативи може прийняти рішення про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі про неплатоспроможність.

Отже, застосування коментованої статті можливе лише з урахуванням наведених норм права і не повинно суперечити їм.

Клопотання про вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів можуть подавати сторони, тобто боржник та кредитор. Разом з тим, йдеться про забезпечення вимог саме кредиторів, а тому виглядає нелогічним, коли боржник подає заяву для забезпечення вимог кредиторів.

Вважаємо, що боржник може подати заяву про забезпечення вимог у власних інтересах, наприклад про заборону реалізації його майна, і ось чому.

Питання вжиття заходів забезпечення саме за заявою боржника — фізичної особи щодо збереження його майна не врегульовано КУзПБ, а тому суд при вирішенні питання щодо вжиття заходів забезпечення заяви керується нормами ГПК України.

За приписами ч. 1 ст. 136 ГПК України господарський суд за заявою учасника справи має право вжити передбачених ст. 137 цього Кодексу заходів забезпечення позову.

Ст. 137 ГПК України передбачена можливість забезпечен-

39 Постанова Верховного Суду у складі Судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 13 лютого 2020 року у справі № 50/790-43/173. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87838961>

ня позову, зокрема шляхом накладення арешту на майно, що належить або підлягає передачі або сплаті відповідачу і знаходиться у нього чи в інших осіб.

У вирішенні питання про забезпечення позову господарський суд має здійснити оцінку обґрунтованості доводів заявника щодо необхідності вжиття відповідних заходів з урахуванням: розумності, обґрунтованості і адекватності вимог заявника щодо забезпечення позову; забезпечення збалансованості інтересів сторін, а також інших учасників судового процесу; наявності зв'язку між конкретним заходом до забезпечення позову і предметом позовної вимоги, зокрема, чи спроможний такий захід забезпечити фактичне виконання судового рішення в разі задоволення позову; імовірності утруднення виконання або невиконання рішення господарського суду в разі невжиття таких заходів; запобігання порушенню у зв'язку із вжиттям таких заходів прав та охоронюваних законом інтересів осіб, які не є учасниками цього судового процесу.

Адекватність заходу до забезпечення позову, що застосовується господарським судом, визначається його відповідністю вимогам, на забезпечення яких він вживається.

Метою вжиття заходів щодо забезпечення позову є уникнення можливого порушення в майбутньому прав та охоронюваних законом інтересів заявника, а також можливість реального виконання рішення суду в випадку задоволення позову.

Також заходи для забезпечення вимог кредиторів можуть застосовуватись за ініціативою суду. При цьому суд не обмежений у застосуванні одного такого заходу, а може застосовувати декілька заходів.

Так в ухвалі Господарського суду Харківської області від 08 вересня 2025 року у справі № 922/1445/25 вказано таке. З моменту подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність до суду, в особи, яка звернулась із відповідною заявою, виникають додаткові процесуальні обов'язки, незважаючи на наявність представника, правосуб'єктність боржника стає обмеженою, крім того, існують обов'язки боржника, зумовлені завданням процедур банкрутства, які потребують особистої участі (при проведенні інвентаризації і виявлення майна, розгляду плану реструктуризації та інше). Без особистої участі самого боржника контроль за діями боржника та керуючого реструктуризацією, виявлення майна боржника, його

інвентаризацію, перевірка достовірності даних щодо доходів та майна боржника у випадку знаходження (отримання) за межами країни фактично неможлива. Тобто фактично проведення процедури неплатоспроможності за відсутності самого боржника не є можливим.

З підстав викладеного, суд вважає за необхідне вжити заходи для забезпечення вимог кредиторів шляхом заборони боржнику укладати правочини (договори) щодо отримання позик, розпоряджатися нерухомим майном, наявним у власності, виїзду за кордон⁴⁰.

2. До заходів для забезпечення вимог кредиторів належить, зокрема, накладення арешту на конкретне майно боржника. Цей захід стосується лише майна боржника і не може поширюватися на майно третіх осіб.

Так ухвалою Господарського суду міста Києва від 26 жовтня 2022 року у справі № 910/17428/19 відмовлено у задоволенні клопотання кредитора про забезпечення вимог кредиторів. У поданому клопотанні кредитор просив суд накласти арешт на майно боржника, а саме земельну ділянку площею 0,16 га, що належить боржнику на підставі Державного акту на право постійного користування землею. Крім того, кредитор також просив суд накласти арешт на майно члена сім'ї боржника, а саме земельну ділянку площею 0,14 га, що зареєстрована на підставі Державного акту на право приватної власності на землю. Це клопотання мотивоване тим, що задекларованої боржником вартості раніше арештованого майна боржника недостатньо для забезпечення вимог всіх кредиторів, а також те, що на даний час існує ризик вибуття майна членів сім'ї боржника через неконтрольовані дії співвласників та членів сім'ї боржника.

Натомість суд вказав, що до матеріалів справи не додано належних доказів, а саме правовстановлюючих документів, які б підтверджували право власності боржника на земельну ділянку площею 0,16 га станом на день звернення до суду з заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а накладення арешту на майно членів сім'ї боржника не є одним із передбачених КУзПБ заходів для забезпечення ви-

40 Ухвала Господарського суду Харківської області від 08 вересня 2025 року у справі № 922/1445/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130062584>

мог кредиторів боржника. Окрім того, вжиття таких заходів для забезпечення вимог кредиторів призведе до порушення прав третіх осіб, які не є учасниками провадження у даній справі⁴¹.

Заходи для забезпечення вимог кредиторів, перелічені у ч. 2 коментованої статті, стосуються дій або майна боржника, і лише один захід — вчинення або утримання від вчинення певних дій, стосується невизначеного кола осіб.

Так, ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 20 лютого 2025 року у справі № 904/5738/24 зупинено реалізацію майна боржника, а саме: аукціон з продажу майна у виконавчому провадженні, з огляду на нижченаведене.

З метою захисту прав та інтересів кредиторів, а також збереження майнових активів боржника, господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, вправі вжити заходів щодо забезпечення вимог кредиторів, передбачені загальними положеннями статті 137 ГПК України, а також інших заходів, застосування яких, за переконанням суду, є необхідним у конкретному випадку, з урахуванням спеціальних норм Кодексу України з процедур банкрутства. Близький за змістом правовий висновок висловлений Верховним Судом у постановах від 16 січня 2019 року у справі № 5016/1284/2012 (5/45), від 16 вересня 2020 року у справі № 910/13208/19. Кодексом, як спеціальним законом, визначено особливі різновиди заходів на забезпечення вимог кредиторів боржника, які є учасниками провадження у справі та надано право їх застосування як за клопотанням кредитора, так за ініціативою суду.

Разом з тим, загальні принципи застосування забезпечувальних заходів (на будь-якій стадії розгляду справи, якщо їх незастосування може істотно ускладнити ефективний захист порушених прав кредитора як учасника провадження), дотримання доцільності, адекватності та співмірності застосованих заходів мають застосовуватися як загальні забезпечувальні норми відповідно до статті 136 ГПК України (подібні за змістом висновки викладені у постанові Верховного Суду у складі Судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 13 лютого 2020 року у справі № 50/790-43/173).

41 Ухвала Господарського суду міста Києва від 26 жовтня 2022 року у справі № 910/17428/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107135746>

Враховуючи, що дії приватного виконавця С. з проведення аукціону з продажу майна боржника в межах виконавчого провадження з примусового виконання рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 17 квітня 2024 року у справі № 904/6831/23 на користь ТОВ «Ф.» спрямовані на задоволення вимог одного з кредиторів боржника, чим порушуються як приписи ст. 120 КУзПБ, так й інтереси інших кредиторів боржника, суд дійшов висновку про застосування заходів забезпечення вимог кредиторів — зупинити реалізацію майна боржника, зупинити виконавчі дії приватного виконавця, заборонити організатору електронних торгів, приватним виконавцям вчиняти будь-які дії з продажу майна боржника, у тому числі на електронних торгах (аукціонах)⁴².

Одним із заходів для забезпечення вимог кредиторів ч. 2 коментованої статті визначає вжиття інших заходів для збереження майна боржника. КУзПБ у цьому випадку не визначає конкретних заходів, що дозволяє суду самостійно обирати захід для збереження майна боржника з урахуванням конкретних обставин справи.

Так, ухвалою Господарського суду Харківської області від 10 лютого 2022 року у справі № 922/1469/21: заяву представника боржника про вжиття заходів забезпечення вимог кредиторів задоволено; вжито заходи забезпечення вимог кредиторів шляхом накладення арешту на двокімнатну квартиру загальною площею 45,4 кв. м, житловою площею 26,5 кв. м; передано на відповідальне зберігання двокімнатну квартиру загальною площею 45,4 кв. м, житловою площею 26,5 кв. м боржнику; заборонено власнику та третім особам користуватися двокімнатною квартирою загальною площею 45,4 кв. м, житловою площею 26,5 кв. м.

Під час винесення вказаної ухвали суд вказав, що вжиття заходів забезпечення вимог кредиторів, які пропонує застосувати боржник, спрямовані на збереження майна боржника, вони є адекватними та співмірними, а невжиття відповідних заходів у подальшому зможе призвести до негативних наслідків та порушення прав як боржника, так і кредиторів у справі.

Крім того, суд під час винесення відповідного рішення

42 Ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 20 лютого 2025 року у справі № 904/5738/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125289698>

бере до уваги факт намагання виселення боржника зі спірного майна, що може бути розцінено як порушення прав боржника та не сприяє і захисту прав кредиторів у даній справі.

Накладення арешту на нерухоме майно боржника суд розцінює як тимчасовий захід до визначення правових підстав відчуження відповідного майна і такий захід не буде порушувати права нових власників цього майна та інших осіб⁴³.

Свобода пересування гарантована міжнародним законодавством, Конституцією і законами України.

У ст. 13 Загальної декларації прав людини закріплено право кожної людини вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну.

Згідно зі ст. 33 Конституції України, кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

Порядок здійснення права громадян України на виїзд з України і в'їзд в Україну регулює Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», який також визначає підстави для тимчасового обмеження права громадян на виїзд з України.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 6 згаданого Закону право громадянина України на виїзд з України може бути тимчасово обмежено у випадку, коли він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням або рішенням інших органів (посадових осіб), що підлягає примусовому виконанню в порядку, встановленому законом, — до виконання зобов'язань.

Згідно з ч. 5 ст. 337 ГПК України, тимчасове обмеження фізичної особи — боржника у праві виїзду за межі України може бути застосоване судом до закриття провадження у справі про неплатоспроможність такої фізичної особи в порядку, визначеному КУзПБ.

Отже, одним із заходів для забезпечення вимог кредиторів є заборона виїзду боржника за кордон, що передбачено ч. 2 ст.

43 Ухвала Господарського суду Харківської області від 10 лютого 2022 року у справі № 922/1469/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103285119>

118 КУзПБ. За наведеною нормою права ініціювати застосування такого заходу можуть сторони у справі або ж суд за своєю ініціативою.

У свою чергу, ч. 2 ст. 120 КУзПБ передбачає, що господарський суд за клопотанням арбітражного керуючого або з власної ініціативи може прийняти рішення про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі про неплатоспроможність, якщо боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведеному стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ. У даному випадку положення ч. 2 ст. 120 КУзПБ доповнюють ч. 2 ст. 118 КУзПБ і не суперечать останній.

Отже, ініціювати питання про заборону виїзду боржника за кордон можуть сторони, арбітражний керуючий шляхом подання вмотивованого клопотання, або ж суд з власної ініціативи.

Стаття 119. Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність

- 1. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, з'ясовує наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а також вирішує інші питання, пов'язані з розглядом заяви.*
- 2. Підготовче засідання проводиться у порядку, передбаченому цим Кодексом.*
- 3. За наслідками підготовчого засідання господарський суд постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність або про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність.*
- 4. Господарський суд постановляє ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, якщо:
1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;*

- 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) у повному обсязі до підготовчого засідання суду;
 - 3) боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю;
 - 4) боржника визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років.
- 5.** В ухвалі про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника господарський суд зазначає про:
- 1) відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника;
 - 2) введення процедури реструктуризації боргів боржника;
 - 3) введення мораторію на задоволення вимог кредиторів;
 - 4) призначення керуючого реструктуризацією;
 - 5) вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів;
 - 6) строк подання арбітражним керуючим до господарського суду відомостей про результати розгляду вимог кредиторів, який не може перевищувати 30 днів з дня провадження підготовчого засідання суду;
 - 7) проведення арбітражним керуючим виявлення, складання опису майна боржника (проведення інвентаризації) та визначення його вартості;
 - 8) строк підготовки та подання до господарського суду плану реструктуризації боргів боржника, який не може перевищувати трьох місяців з дня проведення підготовчого засідання суду;
 - 9) зобов'язання контролюючого органу, визначеного Податковим кодексом України, надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про доходи боржника та членів його сім'ї і про майно, задеклароване такими особами при перетині кордону;
 - 10) зобов'язання органу державної прикордонної служби надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про перетинання боржником та членами його сім'ї державного кордону за останні три роки;
 - 11) зобов'язання банків, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про залишок ко-

штів на рахунках/електронних гаманцях боржника.

6. *З метою виявлення всіх кредиторів здійснюється офіційне оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника у порядку, визначеному цим Кодексом.*

7. *Ухвала про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не пізніше трьох днів з дня її постановлення надсилається боржнику до контролюючого органу, визначеного Податковим кодексом України, та інших органів, які здійснюють контроль за правильністю та своєчасністю справляння податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, до місцевих судів загальної юрисдикції та органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю, у якого перебуває виконавче провадження на виконанні, до органу державної прикордонної служби, державного органу з питань банкрутства, а також іншим учасникам справи та особам, які мають право взяти участь у такій справі.*

У разі вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів копія ухвали надсилається також до установ, що здійснюють облік нерухомого та рухомого майна, органів державної автомобільної інспекції за місцем проживання/перебування боржника, установ банків, небанківських надавачів платіжних послуг, що обслуговують рахунки боржника, емітентів електронних грошей, у яких є електронні гаманці, що належать боржнику, депозитарних установ, які ведуть облік прав на цінні папери, що належать боржнику, а також органів державної прикордонної служби.

8. *Ухвала про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника набирає законної сили з моменту її постановлення.*

1. Коментована стаття регулює процедуру відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Ця стадія має надважливе значення для справи про банкрутство, оскільки після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника відбувається трансформація правового статусу останнього (зокрема арешт майна борж-

ника та інші обмеження боржника щодо розпорядження належним йому майном можуть бути застосовані виключно господарським судом у межах провадження у справі про неплатоспроможність, а попередньо накладені арешти та обмеження можуть бути зняті на підставі ухвали господарського суду, припиняється нарахування штрафів та інших фінансових санкцій, а також відсотків за зобов'язаннями боржника тощо).

Після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник фактично вибуває з поля досяжності кредиторів у частині примусового стягнення боргу. Тому безпідставне відкриття провадження у справі про неплатоспроможність може завдати шкоди інтересам кредиторів.

КУзПБ покладає на суд важливу роль: перевірити формальні та фактичні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Це не просто формальні дії, а момент, коли важливо виявити неправомірні заяви або недобросовісні дії боржника.

Можливість застосування процедури неплатоспроможності для фізичної особи є пільгою, на яку заслуговує добросовісний боржник, який потрапив у стан неплатоспроможності внаслідок важкого збігу об'єктивних обставин (добросовісний боржник).

Добросовісність — це певний стандарт поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою інтересів іншої сторони договору або відповідного правовідношення. Тобто цивільний оборот ґрунтується на презумпції добросовісності та чесності учасників цивільних відносин, які вправі розраховувати саме на таку поведінку інших учасників, яка відповідатиме зазначеним критеріям і уявленням про честь та совість (подібна позиція викладена в постановах Верховного Суду від 11 листопада 2021 року у справі № 910/8482/18 (910/4866/21), від 04 серпня 2021 року у справі № 185/446/18, від 07 жовтня 2020 року у справі № 450/2286/16-ц).

Верховний Суд у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у постанові від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20 сформулював принцип добросовісної поведінки боржника — фізичної особи, за яким право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи набуває лише добросовісний боржник, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспро-

можності, сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує обставин, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог, при цьому демонструє дієве прагнення до компромісу з кредиторами щодо умов реструктуризації боргів та в межах об'єктивних можливостей вживає заходів до задоволення їх вимог⁴⁴.

Саме такий боржник реалізує право ініціювати провадження у справі про власну неплатоспроможність не на шкоду кредиторам, а для досягнення легітимної мети цього провадження — соціальної реабілітації добросовісного боржника за спеціальною судовою процедурою шляхом реструктуризації заборгованості та/або звільнення від боргів задля відновлення його платоспроможності.

Якщо ж суд встановить, що боржник не є добросовісним, то це може слугувати підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

2. Розглядаючи заяву боржника у підготовчому засіданні, суд з урахуванням положень ч. 3 ст. 13, статей 74, 76, 77 ГПК України, повинен перевірити відповідність поданої заяви вимогам до її форми та змісту відповідно до ст. 116 КУзПБ та з'ясувати на підставі поданих боржником доказів наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, визначених ч. 2 ст. 115 КУзПБ (*постанова Верховного Суду від 29 липня 2021 року у справі № 909/1028/20*⁴⁵).

У підготовчому засіданні у справі судом надається оцінка відповідності поданої заяви боржника за формою та змістом вимогам ст. ст. 115, 116 КУзПБ та наявності підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність за ч. 4 ст. 119 КУзПБ (*постанова Верховного Суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21*⁴⁶).

44 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809>

45 Постанова Верховного Суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 29 липня 2021 року у справі № 909/1028/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98812420>

46 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104987446>

У підготовчому засіданні заявнику роз'яснюється, що у процедурі неплатоспроможності правосуб'єктність боржника стає обмеженою, та на особу боржника в подальшому будуть накладені певні, передбачені КУЗПБ, обмеження та про обов'язки боржника зумовлені завданням процедур банкрутства, які потребують особистої участі (при проведення інвентаризації і виявлення майна, розгляду плану реструктуризації та інше).

Відтак, участь боржника у підготовчому засіданні є обов'язковою, а неявка боржника має призводити до залишення поданої останнім заяви без розгляду. При цьому особиста явка заявника (сторін та учасників справи) до приміщення суду в судові засідання є обов'язковою лише тоді, коли суд прямо і однозначно зазначив про таке в ухвалі про призначення дати та розгляду справи та повідомив належним чином зобов'язану особу про дату та час проведення відповідного судового засідання.

Варто зауважити, що положеннями КУЗПБ такий процесуальний наслідок як залишення заяви про відкриття провадження у справі без розгляду передбачено лише у випадку відкликання такої заяви заявником. Разом з тим, у випадках, коли процесуальні правовідносини неплатоспроможності не регулюються спеціальними положеннями КУЗПБ, слід застосовувати субсидіарно загальні положення ГПК України, якими передбачені відповідні підстави та наслідки.

Щодо необхідності обов'язкової участі боржника у підготовчому засіданні Південно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 02 квітня 2024 року у справі № 916/5216/23 вказав наступне. Отже, до інших питань, пов'язаних з розглядом заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, які мають вирішуватися на підготовчому засіданні слід відносити питання щодо встановлення особистості заявника, який звернувся до суду із заявою про відкриття справи про його неплатоспроможність.

Колегія суддів зауважує, що з моменту відкриття справи про неплатоспроможність, правосуб'єктність боржника стає обмеженою, і такий стан зберігається протягом всієї процедури неплатоспроможності (боржник обмежений щодо розпорядження своїм майном, виїзду за кордон та інше).

Як вбачається з матеріалів справи, на боржника судом було покладено обов'язок з'явитись у підготовчому засіданні, позаяк присутність представника не може підмінювати собою

особисту участь заявника Так, у підготовчому засіданні суд, зокрема, встановлює особу заявника шляхом дослідження документа який посвідчує його особу (надання якого не може забезпечити представник, оскільки паспорт/посвідчення/закордонний паспорт тощо посвідчує особу лише його власника), досліджує оригінали документів, які стосуються заявника, як-от ідентифікаційний номер, трудова книжка тощо.

Колегія суддів вважає, що встановлення особи боржника (заявника) та роз'яснення йому наслідків введення процедури реструктуризації є невід'ємною частиною розгляду заяви про відкриття провадження у підготовчому засіданні, з огляду на специфіку проведення відповідних судових процедур, які включають в себе, у тому числі допуск арбітражного керуючого до майна такої особи, з метою проведення інвентаризації та визначення його вартості.

Без з'ясування особистості боржника суд позбавлений можливості відкривати провадження у справі про неплатоспроможність.

З наведеного слідує, що хоча представник і наділений відповідними правами щодо представництва боржника у підготовчому засіданні, проте не може безумовно замінювати собою заявника, оскільки провадження у справі про неплатоспроможність відкривається (у разі наявності підстав) не щодо представника, а щодо самої фізичної особи⁴⁷.

Натомість Верховний Суд у постанові від 05 червня 2025 року у справі № 904/5467/23 висловив таку думку щодо необхідності залишення заяви про відкриття провадження без розгляду.

Особиста явка боржника у судове засідання для з'ясування його особи та підтвердження того, що він дійсно бажає застосування до нього передбачених законодавством обмежень у процедурі неплатоспроможності, є необхідною для уникнення зловживання іншими особами станом боржника, у якого виникло обмеження правосуб'єктності, і дає змогу суду впевнитися, що саме ця особа хоче взяти участь у справі про неплатоспроможність.

47 Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 02 квітня 2024 року у справі № 916/5216/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118101416>

Судовий розсуд — це передбачене законом право суду, яке реалізується за правилами, регламентованими законодавством про банкрутство, ГПК України та іншими нормативно-правовими актами, і надає йому можливість під час прийняття судового рішення (вчинення процесуальної дії) обрати з декількох варіантів рішення, встановлених законом чи визначених на його основі судом (повністю або частково за змістом та/чи обсягом), такий, що є найбільш оптимальним в правових і фактичних умовах розгляду та вирішення справи, з метою забезпечення верховенства права, справедливості й ефективного поновлення порушених прав та інтересів учасників судового процесу.

Водночас, якщо суд не має сумнівів щодо особи боржника та його дійсного волевиявлення, боржник власноруч підписав подану до суду заяву, долучив належним чином засвідчену копію документа, що посвідчує особу (паспорт), а також інші документи, які стосуються його та є необхідними для вирішення відповідного процесуального питання, суд може відкрити провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи за наявності для цього підстав⁴⁸.

КУзПБ містить низку процесуальних запобіжників задля уникнення недобросовісного використання боржником судових процедур неплатоспроможності, зокрема передбачає відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю чи визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років (п.п. 3, 4 ч. 4 ст. 119 КУзПБ), а також заборону відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи боржника протягом року з дня закриття такого провадження стосовно того ж боржника з підстав, передбачених ч. 7 ст. 123 КУзПБ.

Проведення підготовчого засідання у справі про банкрутство юридичних осіб та про неплатоспроможність фізичних осіб не є однаковим. Зокрема, при банкрутстві юридичних осіб процес є змагальним (беруть участь ініціюючий кредитор і боржник), натомість у справах про неплатоспроможність фізичних осіб бере участь лише боржник, у зв'язку з чим суд лише пере-

48 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 05 червня 2025 року у справі № 904/5467/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128205472>

віряє формальні та фактичні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а також з'ясовує відсутність підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, які наведені у ч. 4 коментованої статті.

На відміну від справ позовного провадження, в яких господарський суд обмежений принципами диспозитивності та змагальності сторін, у справах про банкрутство (неплатоспроможність) судовий контроль є невід'ємною складовою цього провадження, який здійснюється з метою дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів (схожий за змістом висновок викладений у постанові судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 22 вересня 2021 року у справі № 911/2043/20).

Стадія прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність відрізняється від стадії власне відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, де суд здійснює правосуддя, яке має обмежений характер через відсутність іншої сторони та неможливість застосування всіх процесуальних інструментів господарського процесу.

Відкриття провадження у справі про неплатоспроможність можна умовно порівняти з наказним провадженням у господарському процесі, де також присутня лише одна сторона і суд здійснює формальний розгляд справи.

3. За приписами ч. 3 ст. 119 КУзПБ суд за наслідками підготовчого засідання може вчинити одну із таких процесуальних дій: відкрити провадження у справі про неплатоспроможність у разі підтвердження однієї з підстав відкриття провадження у справі, визначених ч. 2 ст. 115 КУзПБ та відповідності заяви вимогам статті 116 КУзПБ, а за відсутності таких підстав — відмовити у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність з підстав, визначених ч. 4 ст. 119 КУзПБ.

На відміну від позовного провадження, провадження у справі про неплатоспроможність відкривається у два етапи: 1) прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність; 2) відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Такий підхід зумовлений наслідками, які настають після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність як для боржника, так і для кредиторів.

Системний аналіз ст. 113, ч.ч. 1, 2 ст. 116, ч. 1 ст. 119 КУз-ПБ дає можливість дійти висновку, що наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у кожному конкретному випадку повинна визначатись місцевим судом з урахуванням поданої боржником заяви та доданих до неї доказів на підтвердження настання обставин, що підтверджують неплатоспроможність фізичної особи (на момент звернення до суду з відповідною заявою) або загрозу її неплатоспроможності (у визначений зобов'язанням строк або в майбутньому).

З огляду на наведене, саме боржник визначає обсяг доказів, якими він доводить, зокрема, наявність передбачених статтею 115 КУзПБ підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Так ухвалою Господарського суду міста Києва від 22 вересня 2025 року у справі № 910/5574/25 відмовлено фізичній особі у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, з огляду на нижченаведене. За період з 01 січня 2022 року до 23 березня 2025 року судом встановлено, що боржником було здійснено систематичні витрати на розваги, зокрема на ігри, у розмірі 6 908,54 грн, при цьому розмір середньомісячної заробітної плати останнього у 2024 році становив 8 173,08 грн, розмір заробітної плати за січень 2025 року становив 9 071,31 грн, боржник також отримує пенсію в розмірі 11 900,94 грн на місяць⁴⁹.

В іншій справі (№ 910/5504/25) судом також відмовлено фізичній особі у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, оскільки на підставі наявних в матеріалах справи банківських виписок за період з 17 червня 2024 року до 01 травня 2025 року судом встановлено, що боржником було здійснено систематичне поповнення рахунків шляхом банківських переказів та через банківські термінали самообслуговування, за якими слідували витрати на азартні ігри в розмірі 315 872,31 грн, що в сукупності ставить під сумнів добросовісність боржника та реальність наміру щодо відновлення його платоспроможності.

Натомість апеляційна інстанція ухвалу суду першої інстанції скасувала, вказавши таке. Стверджуючи також про сумнів у

49 Ухвала Господарського суду міста Києва від 22 вересня 2025 року у справі № 910/5574/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130528486>

добросовісності боржника та реальності наміру щодо відновлення його платоспроможності через витрати грошових коштів не на погашення заборгованості, а на азартні ігри, судом залишено поза увагою подання боржником до КРАІЛ та інших юридичних осіб заяви про самообмеження та, як наслідок, внесення відомостей до реєстру та закриття доступу до азартних платформ, що може свідчити про усвідомлення проблеми, бажання боржника змінити свою поведінку та підтверджує щирість наміру щодо фінансового оздоровлення.

Поряд з наведеним слід зазначити, що чинне законодавство не ставить право особи на звернення до суду із заявою про неплатоспроможність в залежність від того, чи були її попередні витрати морально схвальними або стратегічно доцільними. Боржник може стати неплатоспроможним із різних причин, у тому числі через хибні фінансові рішення, зокрема, і участь в азартних іграх.

Водночас сама лише участь у азартних іграх, на переконання апеляційного суду, не є передбаченою КУзПБ підставою для відмови у реалізації права на доступ до процедури неплатоспроможності (*постанова Північного апеляційного господарського суду від 09 жовтня 2025 року у справі № 910/5504/25⁵⁰*).

Натомість Верховний Суд у своїй постанові від 27 травня 2025 року у справі № 906/820/24 виснував таке.

У разі встановлення судом обставин, які вказують на недоведення заявником передбачених ч. 2 ст. 115 КУзПБ підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність через ненадання повної і достовірної інформації про власний майновий стан та членів сім'ї, розмір та джерела доходів (ч. 3 ст. 116 КУзПБ) і документів на підтвердження належного виконання відповідних вимог цього Кодексу, а також через недобросовісну поведінку боржника, таке провадження не може бути відкритим⁵¹.

Отже, на стадії підготовчого засідання формально не перевіряються ознаки неплатоспроможності боржника, а оцінка реального стану платоспроможності боржника фактично на-

50 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 09 жовтня 2025 року у справі № 910/5504/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131156276>

51 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 27 травня 2025 року у справі № 906/820/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128067252>

дається судом за наслідком відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, введення процедури реструктуризації боргів боржника, звернення кредиторів до суду із заявами про визнання грошових вимог до боржника, їх розгляду судом, розгляду звіту про результати перевірки декларації боржника, оцінки доказів, наданих на підтвердження фінансово-майнового стану боржника. Подібний за змістом висновок викладений у постановах Верховного Суду від 26 травня 2022 року у справі № 922/1426/21 і від 28 вересня 2022 року у справі №916/106/22.

4. Частиною 4 ст. 119 КУзПБ визначено, що господарський суд постановляє ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, якщо:

- 1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;
- 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) у повному обсязі до підготовчого засідання суду;
- 3) боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю;
- 4) боржника визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років.

Наведений в ч. 4 ст. 119 КУзПБ перелік підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність є вичерпним та розширеному тлумаченню не підлягає, оскільки зазначена норма за ступенем визначеності є абсолютно визначеною, що свідчить про встановлення законодавцем вичерпного переліку підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність.

Отже, на стадії підготовчого засідання у справі судом надається оцінка відповідності поданої заяви боржника за формою та змістом вимогам ст.ст. 115, 116 КУзПБ та наявності підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність за ч. 4 ст. 119 КУзПБ, за відсутності яких суд зобов'язаний відкрити провадження у справі.

Згідно з положеннями ст. 1, ч. 2 ст. 6, ч. 5 ст. 119 КУзПБ, процедура реструктуризації боргів боржника є першим, обов'язковим та пріоритетним етапом справи про неплатоспроможність фізичної особи, у якій боржник може реалізувати право на зміну способу та порядку сплати боргів. При цьому, враховують-

ся об'єктивні можливості і прагнення боржника до розрахунку з кредиторами, а також забезпечуються гарантії залишення частини доходу на задоволення побутових потреб, прощення (списання) кредиторських вимог чи їх частини.

Обов'язком суду під час розгляду справи є дотримання вимог щодо всебічності, повноти й об'єктивності з'ясування обставин справи та оцінки доказів.

Усебічність та повнота розгляду передбачає з'ясування всіх юридично значущих обставин та наданих доказів з усіма притаманними їм властивостями, якостями та ознаками, їх зв'язками, відносинами і залежностями. Таке з'ясування запобігає однобічності та забезпечує, як наслідок, постановлення законного й обґрунтованого рішення.

У п.п. 1-3 ч. 1 ст. 237 ГПК України визначено, що під час ухвалення рішення суд вирішує зокрема питання, чи мали місце обставини (факти), якими обґрунтовувалися вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; яку правову норму належить застосувати до цих правовідносин.

З'ясування відповідних обставин має здійснюватися із застосуванням критеріїв оцінки доказів, передбачених ст. 86 ГПК України щодо відсутності у жодного доказу заздалегідь встановленої сили та оцінки кожного доказу окремо, а також вірогідності і взаємного зв'язку доказів у їх сукупності.

Зокрема Господарський суд міста Києва ухвалою від 13 жовтня 2025 року у справі № 910/9711/25 відмовив фізичній особі у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з тим, що заявник не надав суду відомостей щодо розміру невиконаних грошових зобов'язань перед кредиторами станом на день звернення до суду, відтак не вбачається за можливе встановити чи перевищує сума заборгованості поріг у 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців⁵².

Господарський суд Хмельницької області також відмовив у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, виходячи з наступного.

52 Ухвала Господарського суду міста Києва від 13 жовтня 2025 року у справі № 910/9711/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131242078>

Боржником уклалися кредитні договори у період 2024 рік — початок 2025 року (в тому числі два договори 2014 та 2021 років відповідно), заборгованість за якими станом на дату подання заяви про неплатоспроможність становить 504 849,24 грн. Проте задекларовані доходи боржника у 2024–2025 роках сумарно становлять 3 037 625,31 грн, що у 6 разів перевищує існуючу кредитну заборгованість, відтак означені обставини свідчать про можливість боржника погашати таку заборгованість перед кредиторами та відсутність ознак неплатоспроможності з боку боржника.

Боржником не надано доказів на підтвердження, що саме він не може здійснювати погашення заборгованості.

Доказів щодо звернення до кредиторів щодо реструктуризації заборгованості та проведення заявником дій щодо пошуку шляхів для погашення заборгованості суду не надано.

Доказів щодо наявності нових обставин (ознак неплатоспроможності) суду не надано.

Вказане вище та пасивна поведінка боржника щодо погашення заборгованості перед кредиторами може свідчити про зловживання правом на доступ до суду зі зверненням із заявою про неплатоспроможність (*ухвала Господарського суду Хмельницької області від 02 вересня 2025 року у справі № 924/790/25⁵³*).

Мотивація у зазначених вище ухвалах судів є контраверсійною, з огляду на судову практику апеляційних та касаційного суду.

Характерним прикладом є постанова Східного апеляційного господарського суду від 06 жовтня 2025 року у справі № 917/1525/25, де вказано таке.

Заявником належно обґрунтовано наявність передбаченої п. 2 ч. 2 ст. 115 КУЗПБ підстави для відкриття провадження у справі, а саме: припинення виконання боржником понад 50% місячних платежів за кредитними зобов'язаннями протягом двох місяців. Із матеріалів справи вбачається, що боржник протягом цього періоду взагалі не здійснював жодних платежів за кредитними договорами, що свідчить про автоматичне виконання вказаної умови. Труднощі з точним визначенням розміру неплатежів за кожним окремим договором у цій ситуації не

53 Ухвала Господарського суду Хмельницької області від 02 вересня 2025 року у справі № 924/790/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129892428>

мають значення для вирішення питання про відкриття провадження, оскільки йдеться про 100% припинення платежів, тоді як потреба у встановленні конкретної суми могла б виникнути лише у разі здійснення часткових оплат для перевірки факту «перевищення» 50-відсоткового порогу...

Також передчасними та такими, що не стосуються питання наявності або відсутності підстав для відкриття провадження, є міркування суду першої інстанції щодо змісту та якості поданого разом із заявою про відкриття провадження проєкту плану реструктуризації боргів. Відповідно до ст.ст. 123 та 126 КУЗПБ, план розглядається зборами кредиторів та затверджується судом вже після відкриття провадження, тому його оцінка на цій стадії є передчасною та не впливає на вирішення питання про відкриття провадження.

Окрім того колегія суддів акцентує увагу на тому, що господарським судом в оскарженому рішенні висновано про наявність обставин, які свідчать про недобросовісність боржника, як на підставу для відмови у відкритті провадження, однак вказані обставини у сукупності можуть бути підставами для закриття провадження у справі про неплатоспроможність, згідно з ч.7 ст. 12,3 КУЗПБ, однак не визначені, як підстави для відмови у відкритті провадження про неплатоспроможність.

Такі обставини підлягають ретельному дослідженню судом за наслідком відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, розгляду звіту про результати перевірки декларації боржника, оцінки інших наданих ним доказів тощо⁵⁴.

Також місцеві суди відмовляють у відкритті провадження у справах про неплатоспроможність, вказуючи на невідповідність поданих декларацій про майновий стан заявника принципам повноти та достовірності. Щодо цього Верховний Суд у постанові від 14 серпня 2025 року у справі № 917/2378/24 вказав, що керуючий реструктуризацією здійснює перевірку декларації боржника, оформлює висновки за результатами проведеної перевірки та, у разі виявлення ним неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, обов'язково її доводить до відома боржнику, у результаті чого в останнього виникає право виправити декларацію у строк, встановлений законом.

54 Постанова Східного апеляційного господарського суду від 06 жовтня 2025 року у справі № 917/1525/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130825267>

Отже, Верховний Суд вважає, що вказівка судів про те, що подані боржником декларації про майновий стан боржника мають неточну та неповну інформацію, не є підставою для відмови боржнику у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, оскільки у боржника є передбачена законодавцем можливість на виправлення таких декларацій після перевірки їх керуючим реструктуризацією⁵⁵.

5. Якщо подана боржником заява за формою та змістом відповідає вимогам ст.ст. 115, 116 КУзПБ та загальним положенням ГПК України, за відсутності підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність за ч. 4 ст. 119 КУзПБ, суд відкриває провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, про що зазначається в ухвалі, прийнятій за результатами підготовчого засідання.

Ч. 5 коментованої статті визначає зміст ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. Відомості, які мають відобразитись у згаданій ухвалі можна поділити на декілька груп:

- 1) процедурні (відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника; введення процедури реструктуризації боргів боржника; введення мораторію на задоволення вимог кредиторів; призначення керуючого реструктуризацією; вжиття заходів для забезпечення вимог кредиторів);
- 2) строкові (строк подання арбітражним керуючим до господарського суду відомостей про результати розгляду вимог кредиторів; строк підготовки та подання до господарського суду плану реструктуризації боргів боржника);
- 3) зобов'язальні (проведення арбітражним керуючим виявлення, складання опису майна боржника (проведення інвентаризації) та визначення його вартості; зобов'язання контролюючого органу, визначеного Податковим кодексом України, надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про доходи боржника та членів його сім'ї і про майно, задеклароване такими особами при перетині кордону; зобов'язання органу державної прикор-

55 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 14 серпня 2025 року у справі № 917/2378/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129576785>

донної служби надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про перетинання боржником та членами його сім'ї державного кордону за останні три роки; зобов'язання банків, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей надати керуючому реструктуризацією та суду інформацію про залишок коштів на рахунках / електронних гаманцях боржника).

6. Оприлюднення оголошення та надсилання копій ухвали до зацікавлених суб'єктів — важливий елемент суспільного нагляду та забезпечення рівного доступу кредиторів до процедури.

Ч. 6 коментованої статті відсилає до ч. 9 ст. 34 КУзПБ, яка передбачає, що з метою виявлення кредиторів та осіб, які виявили бажання взяти участь у санації боржника, на офіційному веб-порталі судової влади України не пізніше наступного дня з дня постановлення ухвали суду про відкриття провадження у справі господарський суд оприлюднює повідомлення про відкриття провадження у справі боржника (офіційне оприлюднення).

Доступ до інформації про провадження у справах, розміщеної на офіційному веб-порталі судової влади України, є вільним та безоплатним.

Повідомлення про відкриття провадження у справі про банкрутство повинне містити ім'я або найменування боржника, його місцезнаходження або місце проживання, ідентифікаційний код юридичної особи або реєстраційний номер облікової картки платника податків, або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті), найменування та адресу господарського суду, номер справи, дату офіційного оприлюднення повідомлення, відомості про розпорядника майна (ім'я, місцезнаходження), строк подання заяв кредиторів з вимогами до боржника.

Інформація про відкриття провадження у справі про банкрутство додатково може оприлюднюватися на офіційному веб-сайті державного органу з питань банкрутства, а також у будь-який інший спосіб, не заборонений законом.

Оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника здійснює інформаційну функцію для невизначеного кола осіб, однак у першу чергу для кредиторів, у яких є грошові вимоги до боржника.

Оприлюднення оголошення має статус процесуальної дії, через яку запускається перебіг строків для кредиторів для подання заяв конкурсних кредиторів з вимогами до боржника.

Повідомлення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є елементом публічного повідомлення, яке:

- заміщує персональне повідомлення невизначеного кола кредиторів;
- створює презумпцію обізнаності всіх потенційних кредиторів;
- забезпечує відкритість і прозорість процедур банкрутства.

Порядок оприлюднення оголошення визначено у Положенні про порядок офіційного оприлюднення про справу про банкрутство, яке затверджено Постановою пленуму Вищого господарського суду України від 17 грудня 2013 року № 16. Посилання на дію вказаного положення міститься у постанові Верховного Суду від 21 березня 2024 року у справі № 922/683/23.

У п. 1.3 вказаного Положення вказано, що метою офіційного оприлюднення є:

- своєчасне оприлюднення достовірних відомостей про справу про банкрутство;
- надання вільного доступу до інформації щодо перебування суб'єктів підприємницької діяльності (контрагентів, боржників, поручителів тощо) у процедурі банкрутства;
- виявлення кредиторів та осіб, які бажають взяти участь у санації боржника (інвесторів) з метою відновлення платоспроможності боржника;
- сприяння учасникам у справах про банкрутство в реалізації передбачених Законом та Господарським процесуальним кодексом України процесуальних прав;
- визначення у випадках, передбачених Законом, початку перебігу процесуальних строків у справах про банкрутство.

Суддя, який прийняв судові рішення, що містить припис про офіційне оприлюднення оголошення (повідомлення), не пізніше дванадцятої години наступного робочого дня формує в

автоматизованій системі «Діловодство спеціалізованого суду» в електронній формі оголошення (повідомлення), яке підлягає офіційному оприлюдненню (п. 3.2 згаданого Положення).

Згідно з п. 3.11 наведеного Положення, за наявності помилки в тексті оголошення (повідомлення) або допущення опіски в ухвалі про офіційне оприлюднення оголошення (повідомлення) господарським судом виноситься ухвала про їх виправлення та здійснення офіційного оприлюднення додаткового оголошення (повідомлення) про виправлення. Таке оголошення (повідомлення) має містити відмітку «додаткове».

Отже, оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника — це офіційна публікація судового повідомлення, метою якої є інформування кредиторів, боржника, контролюючих органів та інших заінтересованих осіб про початок судової процедури неплатоспроможності.

7. Ч. 7 коментованої статті передбачає обов'язок надіслання суду ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржнику та іншим особам, які можуть мати правовідносини з боржником, зокрема: контролюючому органу, місцевому суду загальної юрисдикції, органу державної виконавчої служби тощо, які мають право взяти участь у такій справі.

Надсилання згаданої ухвали вказаним особам є обов'язковим, оскільки дані особи мають право взяти участь у справі, а відтак повинні бути обізнані про існування справи про неплатоспроможність взагалі.

Якщо ж судом вжито заходів для забезпечення вимог кредиторів, копія ухвали надсилається також до установ, які фіксують вжиття таких заходів. Це можуть бути установи, що здійснюють облік нерухомого та рухомого майна, органи державної автомобільної інспекції, установи банків тощо.

У ч. 7 коментованої статті нічого не говориться про направлення такої ухвали кредиторам і це логічно, оскільки їм направляється ухвала про прийняття заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Відтак, отримавши заяву про відкриття провадження у справі, кредитори повинні здійснювати контроль щодо подальшого руху справи про неплатоспроможність у випадку наявності відповідного інтересу.

8. Ухвала про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника набирає законної сили з моменту її постановлення і підлягає апеляційному оскарженню. Це саме правило стосується також ухвали про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

У випадку апеляційного оскарження ухвали про відкриття провадження, справа про неплатоспроможність продовжує свій процесуальний рух, оскільки конкурсний процес вже запущений, і наслідки, які настають після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, не можуть бути зупинені. Якщо ж ухвала про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника буде скасована судом апеляційної або касаційної інстанції, то сама справа буде закрита, а відповідні наслідки втратять свою дію автоматично.

Стаття 120. Наслідки відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника

1. З моменту відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника:

- 1) пред'явлення кредитором вимог до боржника та задоволення таких вимог може відбуватися лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність та у порядку, передбаченому цим Кодексом;
- 2) арешт майна боржника та інші обмеження боржника щодо розпорядження належним йому майном можуть бути застосовані виключно господарським судом у межах провадження у справі про неплатоспроможність, а попередньо накладені арешти та обмеження можуть бути зняті на підставі ухвали господарського суду;
- 3) припиняється нарахування штрафів та інших фінансових санкцій, а також відсотків за зобов'язаннями боржника;
- 4) здійснення корпоративних прав боржника та реалізація майнових прав відбуваються з урахуванням обмежень, встановлених цим Кодексом;
- 5) вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів;

- б) строк виконання всіх грошових зобов'язань боржника вважається таким, що настав;*
- 7) будь-яке відчуження та розпорядження майном боржника здійснюються виключно в порядку, передбаченому цим Кодексом.*

2. *Господарський суд за клопотанням арбітражного керуючого або з власної ініціативи може прийняти рішення про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі про неплатоспроможність, якщо боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених цим Кодексом.*

1. З моменту відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника автоматично вводяться обмеження щодо правовідносин боржника з кредиторами.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 607/6254/15-ц вказано, що законодавець захищає не лише права банкрута, а й права інших осіб, які мають вимоги до банкрута.

Захист таких осіб полягає у тому, що інші суди, незалежно від юрисдикції, які розглядали справи за позовами до відповідача, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство після відкриття провадження в інших справах, не закривають таке провадження, а передають справу до належного суду для розгляду по суті. При цьому таким належним судом є виключно суд господарської юрисдикції, який відкрив справу про банкрутство відповідача.

Таке урегулювання процедури розгляду спорів до відповідача, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, встановлює зрозумілу і справедливу процедуру закінчення розгляду справи належним судом, дотримання принципу визначення юрисдикції справи та підсудності спорів одному господарському суду, який акумулює усі вимоги до відповідача, щодо якого порушено процедуру банкрутства.

Таким чином, з огляду на положення законодавства України, чинного на момент розгляду справи Великою Палатою Верховного Суду, законодавець вкотре підкреслив, що розгляд

всіх майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство, повинен відбуватися саме і виключно господарським судом, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи⁵⁶.

Інститут вжиття заходів забезпечення позову є одним із механізмів забезпечення ефективного юридичного захисту.

Забезпечення позову за правовою природою є засобом запобігання можливим порушенням прав чи охоронюваних законом інтересів юридичної або фізичної особи, метою якого є уникнення можливого порушення в майбутньому прав та охоронюваних законом інтересів позивача, а також можливість реального виконання рішення суду та уникнення будь-яких труднощів при виконанні у випадку задоволення позову.

Відповідно до частини першої ст. 145 ГПК України, суд може скасувати заходи забезпечення позову з власної ініціативи або за вмотивованим клопотанням учасника справи у разі настання певних обставин та спливу певних строків.

Забезпечення позову застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача, господарський суд не повинен скасовувати вжиті заходи до виконання рішення або зміни способу його виконання, за винятком випадків, коли потреба у забезпеченні позову з тих чи інших причин відпала або змінились певні обставини, що спричинили застосування заходів забезпечення позову, або забезпечення позову перешкоджає належному виконанню судового рішення.

Аналогічних правових позицій дотримується також Верховний Суд, зокрема у постановах від 15 серпня 2019 року у справі №15/155-б, від 21 листопада 2022 року у справі №916/621/22.

Забезпечення позову у позовному провадженні та забезпечення вимог кредиторів у справі про банкрутство є різними інститутами, оскільки перше приймається задля забезпечення індивідуальної вимоги позивача, а друге — задля забезпечення вимог всіх кредиторів боржника.

Отже, скасування заходів забезпечення позову допускається, зокрема, у випадку, коли потреба у забезпеченні позову з тих чи інших причин відпала або змінились певні обставини, що спричинили застосування заходів забезпечення позову.

56 Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 січня 2020 року у справі № 607/6254/15-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87115553>

Слід зазначити, що заходи забезпечення позову є тимчасовими на період вирішення спору по суті з метою зупинення вчинення під час розгляду справи дій, які матимуть відповідні юридичні наслідки та можуть призвести до ускладнення чи унеможливлення виконання судового рішення в разі задоволення позову.

У межах справи про неплатоспроможність суд не може визнавати виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню, виходячи з наступного. Згідно із ст.328 ГПК України суд, який видав виконавчий документ (а не суд у справі про банкрутство), може за заявою стягувача або боржника визнати виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню, розглядає заяву в десятиденний строк з дня її надходження у судовому засіданні з повідомленням стягувача та боржника і постановляє ухвалу. Саме той інший суд оцінює, чи наявні матеріальні підстави для визнання конкретного виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, в тому числі — чи не є вимоги за ним такими, за якими, відповідно до ст.134 КУЗПБ, боржник не звільняється від подальшого виконання вимог.

Дія ст. 120 КУЗПБ розповсюджується також на майнові активи банкрута, що знаходяться в заставі (іпотеці), в податковій заставі, під арештом.

Оскільки в процедурі погашення боргів (ліквідаційній процедурі) задоволення вимог кредиторів відбувається за рахунок коштів, отриманих від здійсненої у встановленому порядку реалізації майна банкрута (ст. 131 КУЗПБ), в тому числі і вимог забезпечених кредиторів за рахунок майна банкрута, що є предметом забезпечення (ч. 3 ст. 133 КУЗПБ), то все майно банкрута повинно бути вільним від будь-яких обтяжень.

Тобто з моменту відкриття відносно боржника провадження у справі про неплатоспроможність всі без винятку обтяження чи інші обмеження щодо розпорядження його майном можуть бути зняті на підставі ухвали суду (*постанова Північного апеляційного господарського суду від 27 серпня 2024 року у справі № 925/787/21⁵⁷*).

Також у межах цієї норми суд у межах справи про неплатоспроможність може скасувати заборону на виїзд боржника за кордон.

57 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 27 серпня 2024 року у справі № 925/787/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121315336>

Так в ухвалі Господарського суду Київської області від 18 березня 2025 року у справі № 911/1874/24 вказано таке. Обмеження у праві виїзду боржника за межі України було застосоване в порядку, встановленому п. 19 ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження», ст. 377-1 ЦПК України (в ред., чинній до 15 грудня 2017 року), як захід забезпечення виконання судового рішення у справах про стягнення заборгованості.

Суд зазначає, що у зв'язку з провадженням у справі про неплатоспроможність, та зокрема на стадії процедури погашення боргів боржника, реалізація майна, задоволення вимог кредиторів боржника та заходи забезпечення вимог кредиторів мають відбуватись виключно в межах справи про неплатоспроможність в порядку, встановленому КУЗПБ.

Як зазначено вище, керуючий реалізацією майна боржника в письмових поясненнях не заперечує проти скасування обмеження у праві виїзду боржника за межі України, оскільки арбітражним керуючим не виявлено дій боржника, спрямованих на перешкоджання проведенню процедур, передбачених КУЗПБ; водночас скасування тимчасового обмеження права виїзду за кордон України, ймовірно сприятиме працевлаштуванню боржника, що свідчить про відсутність у боржника намірів щодо перешкоджання проведення відповідних процедур та погашення грошових вимог кредиторів.

Крім того, суд враховує, що продаж майна боржника в процедурі неплатоспроможності фізичної особи з метою погашення грошових вимог кредиторів відбувається без участі особи боржника, тому не потребує його фізичної присутності на території України⁵⁸.

Слід зазначити, що існування не скасованих заборон на відчуження активів банкрута перешкоджає керуючому реалізацією майна у виконанні покладених на нього обов'язків, що передбачені ст. 131 КУЗПБ, зокрема щодо продажу майна банкрута для задоволення вимог, внесених до реєстру вимог кредиторів, у порядку, передбаченому цим Кодексом.

П. 2 ч. 1 коментованої статті передбачає право суду зняти попередньо накладені арешти та обмеження на майно борж-

58 Ухвала Господарського суду Київської області від 18 березня 2025 року у справі № 911/1874/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126799302>

ника за наявності правових підстав. Однією із найпоширеніших підстав для скасування арешту з грошових коштів боржника є перешкода у виконанні Плану реструктуризації боргів боржника.

Зокрема в ухвалі Господарського суду Закарпатської області від 02 вересня 2025 року у справі № 907/378/24 про скасування арешту на грошові кошти вказано, що його наявність не дозволяє виконати досягнуті сторонами та боржником умов погашення вимог кредиторів⁵⁹.

В іншій справі суд дійшов висновку про задоволення клопотання та скасування арешту, який було накладено на рахунки боржника, враховуючи те, що ухвалою суду від 12 вересня 2024 року затверджено план реструктуризації боргів боржника, а відтак боржнику слід надати можливість виконати план реструктуризації (*ухвала Господарського суду Київської області від 26 листопада 2024 року у справі № 911/1208/24*⁶⁰).

На нашу думку, скасування арешту та обмежень на майно боржника є досить важливою судовою процедурою, яка потребує з'ясування фактичних обставин справи.

Вважаємо, що при скасуванні арешту та обмежень на майно боржника суду необхідно з'ясувати:

- 1) чи реально існують арешт та обмеження на майно боржника;*
- 2) на користь кого накладено арешт (не всі арешти підлягають зняттю, це стосується тих арештів, які застосовано у кримінальному провадженні);*
- 3) чи належить майно, арешт та обмеження, на яке просять скасувати учасники справи, боржнику;*
- 4) чи є особа, на користь якої накладено арешт, учасником справи про неплатоспроможність (якщо така особа не є учасником справи про неплатоспроможність, їй необхідно повідомити про розгляд заяви про скасування арештів та обмежень на майно боржника);*
- 5) чи існують обставини для зняття арешту та обмежень на майно боржника.*

Характерним є такий приклад із судової практики. Північ-

59 Ухвала Господарського суду Закарпатської області від 02 вересня 2025 року у справі № 907/378/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129925985>

60 Ухвала Господарського суду Київської області від 26 листопада 2024 року у справі № 911/1208/24). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123320590>

ний апеляційний господарський суд у постанові від 29 вересня 2025 року у справі № 911/2882/24 підтримав позицію місцевого суду про відмову у скасуванні арешту, накладеного на кошти боржника, вказавши нижченаведене.

Згідно з п.10-2 розділу XIII Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про виконавче провадження», зокрема, встановлено, що тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року №64/2022, фізичні особи — боржники, на кошти яких накладено арешт органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями, можуть здійснювати видаткові операції з поточного рахунку на суму в розмірі, що протягом одного календарного місяця не перевищує двох розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом про Державний бюджет України на 1 січня поточного календарного року, а також сплачувати податки, збори без урахування такого арешту, за умови що такий поточний рахунок визначений для здійснення видаткових операцій у порядку, встановленому цим підпунктом. Звернення стягнення у межах зазначеної суми на такому рахунку не здійснюється.

Ст. 8 Закону України «Про державний бюджет України на 2025 рік» з 01 січня 2025 року встановлено мінімальну заробітну плату у місячному розмірі — 8 000,00 грн. Отже, заявниця може здійснювати видаткові операції із відповідного поточного рахунку на суму 16 000,00 грн протягом одного календарного місяця.

Як було зазначено вище, метою скасування арешту є можливість виконання плану реструктуризації заборгованості, затверджений ухвалою господарського суду Київської області від 15 травня 2025 року.

Ухвалою господарського суду Київської області від 15 травня 2025 року у справі № 911/2882/24, зокрема, було затверджено план реструктуризації боргів боржника, із змісту якого вбачається, що боржниця готова виділяти щомісячно суму у розмірі 2 000,00 грн для погашення вимог кредиторів за рахунок доходу, оренди земельної ділянки та/або реалізації земельної ділянки.

Отже, сума, яка зазначена у відповідному плані реструктуризації не перевищує розмір, встановлений п.10-2 розділу XIII Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про ви-

конавче провадження», що свідчить про можливість виконання боржником своїх зобов'язань, незважаючи на наявність відповідного арешту, у разі визначення поточним відповідного рахунку боржниці.

Місцевим судом правильно вказано, що боржницею не вказано — на який саме рахунок накладений арешт приватним виконавцем, не надано доказів на підтвердження того факту, що на такий рахунок здійснюються відповідні надходження, а саме, заробітна плата чи інший її дохід. Інших обставин та доказів на їх підтвердження боржником у заяві не наведено⁶¹.

Одним із наслідків відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника є припинення нарахування штрафів та інших фінансових санкцій, а також відсотків за зобов'язаннями боржника, що пов'язано із введенням мораторію на задоволення вимог кредиторів.

Згідно з ч. 1 ст. 41 КУзПБ, мораторій на задоволення вимог кредиторів — це зупинення виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), строк виконання яких настав до дня введення мораторію, і припинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до дня введення мораторію.

Припинення нарахування штрафів та інших фінансових санкцій, а також відсотків за зобов'язаннями боржника після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність має на меті фіксацію грошових вимог до боржника у певний строк. Відсутність такої фіксації призведе до постійного збільшення грошових зобов'язань боржника перед кредиторами, що є неприпустимим у конкурсному процесі.

Окремі кредитори (наприклад банки) продовжують нараховувати штрафи та інші фінансові санкції, а також відсотки за зобов'язаннями боржника після відкриття провадження у справі, що має наслідком відмову суду у визнанні таких грошових вимог.

Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 120 КУзПБ, з моменту відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника

61 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 29 вересня 2025 року у справі № 911/2882/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130642184>

строк виконання всіх грошових зобов'язань боржника вважається таким, що настав, у зв'язку з чим всі кредитори повинні звернутися із грошовими вимогами до боржника у порядку ст. 45 КУзПБ. Якщо ж кредитори не звернуться до боржника, то такі вимоги, як правило, будуть вважатись погашеними.

Згідно з п. 7 ч. 1 ст. 120 КУзПБ, з моменту відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника: будь-яке відчуження та розпорядження майном боржника здійснюються виключно в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Факт відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника має певні юридичні наслідки, зокрема передбачені п. 7 ч. 1 ст. 120 КУзПБ, відповідно до якої будь-яке відчуження та розпорядження майном боржника здійснюються виключно в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Звернення стягнення на майно боржника за вимогами, на які не поширюється дія мораторію, здійснюється виключно за ухвалою господарського суду, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство (ч. 5 ст. 41 КУзПБ).

Провадження у справах про банкрутство є самостійним видом судового провадження і характеризується особливим процесуальним порядком розгляду справ, специфічністю цілей і завдань, особливим суб'єктним складом, тривалістю судового провадження, що істотно відрізняють це провадження від позовного. З моменту відкриття стосовно боржника справи про банкрутство він перебуває в особливому правовому режимі, який змінює весь комплекс юридичних правовідносин боржника.

З огляду на положення процесуального закону, у справах позовного провадження господарський суд, здійснюючи правосуддя, зв'язаний принципами диспозитивності та змагальності сторін, водночас у справах про банкрутство поряд з іншими принципами правового регулювання відносин неплатоспроможності суттєве значення має принцип судового контролю у відносинах неплатоспроможності та банкрутства.

Цей принцип полягає, серед іншого, у судовому контролі за дотриманням інтересів кредиторів стосовно збереження об'єктів конкурсної маси та інтересів боржника щодо обґрунтованості грошових вимог кредиторів, а також за збереженням балансу інтересів сторін, у тому числі під час продажу майна банкрута з метою реалізації за найвищу ціну та відповідно до встановленої КУзПБ процедури.

У межах дотримання наведеного принципу з відкриттям провадження у справі про неплатоспроможність боржника, з огляду на мету та цілі КУЗПБ, такими, що відповідають положенням чинного законодавства України, можна вважати лише ті дії обтяжувача щодо звернення стягнення на майно боржника, які були дозволені (санкціоновані) судовим рішенням (ухвалою суду) в межах справи про банкрутство.

Тобто правомірними можна вважати ті дії щодо звернення стягнення на майно боржника, які б були здійснені в межах провадження у справі про банкрутство (аналогічні висновки відображені у постанові Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 905/1923/15⁶²).

Відповідно до положень п. 2 ч. 2 ст. 121 КУЗПБ, протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів зупиняється стягнення з боржника за всіма виконавчими документами, крім виконавчих документів за вимогами про стягнення аліментів чи про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, а також крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника, або перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж. Задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника, яке є предметом забезпечення, допускається лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність, крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника, або перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж (ч. 4 ст. 121 Кодексу України з процедур банкрутства) *(правовий висновок наведено у постанові Верховного Суду від 16 грудня 2021 року у справі № 907/646/20⁶³).*

Винятками із спеціального регулювання порядку задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника згідно з ч.

62 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 905/1923/15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100424282>

63 Постанова Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 грудня 2021 року у справі № 907/646/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102147556>

4 ст. 121 КУзПБ, є два випадки: якщо на момент відкриття провадження у справі про неплатоспроможність виконавче провадження перебуває на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника, або майно перебуває на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж (*правовий висновок наведено у постанові Верховного Суду від 01 жовтня 2020 року у справі № 910/17501/19⁶⁴*).

2. Відповідно до ч. 2 коментованої статті суд за клопотанням арбітражного керуючого або з власної ініціативи може прийняти рішення про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі про неплатоспроможність, якщо боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ. Наведена норма застосується як спеціальна по відношенню до ст. ст. 40, 118 КУзПБ.

Отже, для заборони боржнику виїзду за кордон, відповідно до наведеної норми права, суд повинен встановити, що боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ. Варто зауважити про відсутність у КУзПБ конкретного переліку дій, які можуть бути розцінені, як дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ, тому це є оціночним поняттям, а обґрунтування підстав для прийняття судом рішення щодо обмеження боржника в праві виїзду за межі України повинно бути наведено в судовому рішенні.

Наприклад, ухвалою Господарського суду міста Києва від 29 червня 2023 року у справі № 910/987/23, яка залишена без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 21 серпня 2024 року, тимчасово обмежено у праві виїзду за межі України боржнику — фізичній особі строком до 29 грудня 2023 року; обмеження можуть бути достроково припинені, у разі погашення боржником кредиторської заборгованості на суму 13 991 815,44 грн у справі № 910/987/23, яка виникла перед кредитором.

64 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 01 жовтня 2020 року у справі № 910/17501/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92317492>

Згадана ухвала обґрунтована тим, що боржник досить тривалий час ігнорує та не виконує свої зобов'язання з повернення грошових коштів, що визначено рішенням суду, водночас вільно подорожує за межі України, витрачає власні кошти на такі поїздки, а тому з метою забезпечення прав та інтересів кредиторів, дотримання балансу інтересів кредиторів та боржника подана заява підлягає задоволенню частково⁶⁵.

Заборона виїзду боржника за кордон є заходом забезпечення вимог кредиторів, що повинен застосовуватися не автоматично у всіх справах, а тільки тоді, коли буде доведено факт умисного вчинення боржником дій, спрямованих на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ.

Так ухвалою Господарського суду Харківської області від 28 квітня 2020 року у справі № 922/3911/19 заборонено боржнику — фізичній особі без дозволу Господарського суду Харківської області виїжджати за кордон до закриття провадження у справі про неплатоспроможність. Ця ухвала обґрунтована тим, що боржник з метою підтвердження даних, що наведені ним в деклараціях про майновий стан та в заяві про неплатоспроможність зобов'язаний надавати керуючому реструктуризацією витребувані останнім відомості. Однак боржник не надав своєчасно на запити керуючого реструктуризацією відповіді на його запити, які були здійснені з метою перевірки даних щодо фінансового стану боржника та не вчинення останнім дій з метою навмисного ухилення від виконання зобов'язань перед кредиторами⁶⁶.

В іншій справі Господарський суд Тернопільської області ухвалою від 26 березня 2020 року розглянув і задовольнив клопотання керуючого реструктуризацією арбітражного керуючого, а саме: заборонив боржнику без дозволу суду тимчасово виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі № 921/786/19 про неплатоспроможність. Суд прийняв до уваги твердження керуючого реструктуризацією про те, що за результатами перевірки декларацій про майновий стан та доходи боржника інформація, яка зазначена боржником, є

65 Ухвала Господарського суду міста Києва від 29 червня 2023 року у справі № 910/987/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111886622>

66 Ухвала Господарського суду Харківської області від 28 квітня 2020 року у справі № 922/3911/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89060276>

неповною і не достовірною, не відповідає дійсності, а сама декларація заповнена із суттєвими відхиленнями та не відповідно до вимог; боржник надав неповну та недостовірну інформацію про майно, доходи та витрати боржника та членів його родини, які здійснювались ними протягом останніх трьох років. Також керуючий реструктуризації вважає, що ініціатива боржника щодо відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність є метою ухилення боржника від погашення боргу перед кредиторами.

Натомість Західний апеляційний господарський суд, скасовуючи вказану ухвалу, зазначив, що для заборони боржнику виїзду за кордон, згідно з ч. 2 ст. 120 КУзПБ, суд повинен встановити, що боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених цим Кодексом. Неотримання боржником листів, запитів керуючого реструктуризацією, неподання керуючому реструктуризацією декларацій, плану санації чи плану реструктуризації не доводить тієї обставини, що боржник саме вчиняв дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених КУзПБ. До того ж доказом не може бути подання боржником до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Суд апеляційної інстанції звернув увагу й на те, що ухвалення судом за клопотанням арбітражного керуючого або з власної ініціативи рішення про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон є одним із наслідків відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника. Натомість заходи забезпечення вимог кредиторів, передбачені ч. 2 ст. 118 КУзПБ, суд вживає за клопотанням сторін чи за своєї ініціативи. Арбітражний керуючий не є стороною у справі про неплатоспроможність боржника. Право суду за клопотанням арбітражного керуючого або з власної ініціативи та за наявності підстав ухвалити рішення про тимчасову заборону боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі, визначене ст. 120 КУзПБ, як один з наслідків відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника-фізичної особи⁶⁷.

67 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 09 липня 2020 року у справі № 921/786/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90616276>

І ще одне запитання, пов'язане із заборонаю боржнику виїжджати за кордон на період здійснення провадження у справі про його неплатоспроможність: така заборона є абсолютною (як це впливає зі ст. 118 КУзПБ) чи все-таки за дозволом суду боржник може виїжджати за кордон (адже у ст. 120 КУзПБ уже використовується формулювання «тимчасова заборона боржнику без дозволу суду виїжджати за кордон»)? Виходить, що навіть якщо така заборона накладена господарським судом, то боржник може звернутися з клопотанням до суду з проханням дозволити виїхати за кордон на певний час.

Стаття 121. Мораторій на задоволення вимог кредиторів

1. *Мораторій на задоволення вимог кредиторів вводиться з моменту відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Ухвала про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність є підставою для зупинення вчинення виконавчих дій стосовно боржника. Про запровадження мораторію керуючий реструктуризацією повідомляє відповідний орган державної виконавчої служби, приватного виконавця, у якого перебуває виконавче провадження на виконанні.*

2. *Протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів:*

- 1) зупиняється виконання боржником грошових зобов'язань, у тому числі зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), термін виконання яких настав до відкриття провадження у справі про неплатоспроможність;*
- 2) зупиняється стягнення з боржника за всіма виконавчими документами, крім виконавчих документів за вимогами про стягнення аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, а також крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника або перебування майна борж-*

ника, яке є предметом забезпечення, на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж, а також у разі виконання рішень у немайнових спорах;

- 3) не нараховується неустойка (штраф, пеня), не застосовуються інші фінансові санкції за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань із задоволення вимог, на які поширюється мораторій;
- 4) зупиняється перебіг позовної давності щодо вимог до боржника;
- 5) не застосовується індекс інфляції за весь час прострочення виконання грошових зобов'язань боржника.

3. Мораторій не поширюється на:

- 1) відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи;
- 2) виплату та стягнення аліментів;
- 3) виконання вимог за виконавчими документами немайнового характеру, що зобов'язують боржника вчинити певні дії чи утриматися від їх вчинення;
- 4) задоволення вимог кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника відповідно до затвердженого плану та у процедурі погашення боргів боржника відповідно до цього Кодексу.

4. Задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника, яке є предметом забезпечення, допускається лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність, крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника, або перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж.

5. Дія мораторію припиняється з дня закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Дія мораторію щодо задоволення забезпечених вимог кредиторів за рахунок майна боржника, що є предметом забезпечення, припиняється автоматично та забезпечений кредитор отримує право звернути стягнення на предмет забезпечення, у тому числі поза межами справи про банкрутство, після спливу 120 днів з дня відкриття провадження у справі про непла-

тоспроможність, якщо господарський суд протягом цього часу не ухвалив постанову про визнання боржника банкрутом або постановив ухвалу про затвердження плану реструктуризації боргів або ухвалу про продовження строку дії мораторію щодо задоволення забезпечених вимог кредиторів.

Господарський суд за клопотанням розпорядника майна, кредиторів або боржника до завершення строку дії мораторію, передбаченого цією частиною, може продовжити строк дії мораторію щодо задоволення забезпечених вимог кредиторів, якщо: план реструктуризації розробляється і має перспективи бути затвердженим судом та майно, яке є предметом забезпечення, може бути задіяне у виконанні плану реструктуризації; вартість майна, яке є предметом забезпечення, значно перевищує розмір вимог забезпеченого кредитора; наявні інші підстави, які свідчать, що продаж майна, яке є предметом забезпечення, окремо від іншого майна боржника матиме наслідком значне зниження вартості майна, яке не є предметом забезпечення. Про продовження строку дії мораторію щодо задоволення забезпечених вимог кредиторів господарський суд постановляє ухвалу.

1. Відновлення платоспроможності боржника відбувається не лише завдяки реабілітаційним процедурам, а і за допомогою окремих інститутів, які спрямовані на збереження майна боржника. Одним з таких інститутів є мораторій на задоволення вимог кредиторів.

З моменту відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник перебуває в особливому правовому режимі, який змінює весь комплекс юридичних правовідносин боржника (*правова позиція, викладена у постанові Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20⁶⁸*).

При цьому, поряд з іншими принципами правового регулювання відносин неплатоспроможності, суттєве значення має принцип судового контролю у відносинах неплатоспроможності.

68 Постанова Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456026>

сті та банкрутства, який розпочинається з призначення розпорядника майна / керуючого реструктуризацією чи ліквідатора банкрута (правові висновки щодо змісту цього принципу наведено, зокрема, у постановах Верховного Суду від 16 жовтня 2018 року у справі № 5/530-03⁶⁹, від 09 квітня 2019 року у справі № Б8/180-10⁷⁰).

Цей принцип полягає, серед іншого, у судовому контролі за дотриманням інтересів кредиторів стосовно збереження об'єктів конкурсної маси та інтересів боржника щодо обґрунтованості грошових претензій кредиторів, а також у судовому контролі за збереженням балансу інтересів сторін, у тому числі під час продажу майна банкрута з метою реалізації за найвищу ціну та відповідно до встановленої спеціальним Законом у правовідносинах банкрутства / неплатоспроможності процедури.

Відповідно до ч. 1 ст. 41 КУзПБ, мораторій на задоволення вимог кредиторів — це зупинення виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), строк виконання яких настав до дня введення мораторію, і припинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до дня введення мораторію.

Коментована стаття є спеціальною по відношенню до ст. 41 КУзПБ і встановлює строк дії та наслідки введення мораторію на задоволення вимог кредиторів у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

Мораторій на задоволення вимог кредиторів, як і заходи забезпечення вимог кредиторів, спрямований на збереження майна боржника.

З огляду на цілі та мету КУзПБ щодо відновлення платоспроможності фізичної особи, завданням мораторію на задоволення вимог кредиторів, що вводиться ухвалою господарського суду про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, є забезпечення збереження майнових активів борж-

69 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 жовтня 2018 року у справі № 5/530-03. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77748609>

70 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 09 квітня 2019 року у справі № Б8/180-10. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81336692>

ника — фізичної особи з метою подальшого задоволення вимог кредиторів на засадах конкурсу, який би забезпечував максимально можливу ціну предмета продажу на ринку у процедурі реструктуризації боргів боржника або у процедурі погашення боргів боржника, що вводиться у справі про неплатоспроможність разом з визнанням боржника банкрутом, як судових процедур, які застосовуються до боржника — фізичної особи (ч. 2 ст. 6 КУзПБ).

Отже, інститут мораторію у справі про неплатоспроможність фізичної особи діє як механізм збереження активів боржника задля їх спрямування під час реалізації щодо боржника передбачених ст. 6 КУзПБ судових процедур на погашення конкурсної маси боржника та забезпечення справедливого балансу між інтересами кредиторів і боржника, а також максимального погашення пасиву боржника за рахунок його активів.

Після введення мораторію у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи усі дії щодо індивідуального задоволення вимог кредитора, які вчиняються поза межами процедур неплатоспроможності боржника — фізичної особи, мають припинитись негайно і на будь-якій стадії такого процесу з метою передання майна боржника під контроль суду у справі про неплатоспроможність.

Умови і порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню, у разі невиконання їх у добровільному порядку, регламентуються Законом України «Про виконавче провадження». Вказаний нормативний акт є спеціальним по відношенню до інших нормативних актів при вирішенні питання щодо оцінки дій державної виконавчої служби.

Відповідно до п. 4 ч. 1, ч. 2 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження» виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій у разі відкриття господарським судом провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) боржника, якщо відповідно до закону на вимогу стягувача поширюється дія мораторію, запровадженого господарським судом. Виконавець не зупиняє вчинення виконавчих дій у разі перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум (у тому числі одержаних від реалізації майна боржника).

Виконавець не пізніше наступного робочого дня, коли йому стало відомо про відкриття господарським судом провадження

у справі про неплатоспроможність боржника зупиняє вчинення виконавчих дій, про що виносить відповідну постанову.

Згідно з ч. 5 ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження», під час виконання рішень виконавець має право на безпосередній доступ до інформації про боржників, їхнє майно, доходи та кошти, у тому числі конфіденційної, яка міститься в державних базах даних і реєстрах, у тому числі електронних. Порядок доступу до такої інформації з баз даних та реєстрів встановлюється Міністерством юстиції України разом із державними органами, які забезпечують їх ведення.

Отже, під час здійснення виконавчого провадження виконавець зобов'язаний самостійно пересвідчитись щодо відкриття судом провадження у справі про неплатоспроможність боржника фізичної особи.

2. Законодавець імперативно визначив наслідки введення мораторію на задоволення вимог кредиторів у справі про неплатоспроможність.

Дія мораторію поширюється на вимоги конкурсних кредиторів.

Під час розгляду справ про банкрутство (неплатоспроможність) виникають певні труднощі із застосуванням норм про мораторій при розгляді грошових вимог органів Державної податкової служби, що пов'язано із значними розривами у часі при оформленні податкових повідомлень-рішень.

З цього приводу Верховний Суд у постанові від 16 квітня 2024 року у справі № 926/869-б/23 вказав наступне. Якщо основне податкове зобов'язання, і його момент невиконання, з яким у податкового органу виникає право нарахування штрафних санкцій, виникло у боржника до порушення провадження у справі про банкрутство та введення мораторію, відповідно, незалежно від часу документального оформлення таких зобов'язань податковим органом, такі вимоги можуть вважатися конкурсними, тобто такими, що виникли до порушення провадження у справі про банкрутство та введення мораторію.

Разом з тим, суди зазначеного не врахували, а також, відмовляючи у визнанні грошових вимог Головного управління ДПС України у Чернівецькій області до боржника на загальну суму 26 341,46 грн, не встановили, за який період були нараховані такі штрафні санкції, та чи виникло право у податкового

органу право їх нарахування до відкриття провадження у справі про банкрутство і введення мораторію⁷¹.

П. 2 ч. 2 ст. 121 КУзПБ слід розглядати у поєднанні з ч. 4 ст. 121 КУзПБ. Зокрема, одним із наслідків введення мораторію на задоволення вимог кредиторів у справі про неплатоспроможність є зупинення стягнення з боржника — фізичної особи за всіма виконавчими документами, за винятком випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника, або перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж.

П. 1 ч. 3 ст. 41 КУзПБ передбачає, що протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів забороняється стягнення на підставі виконавчих та інших документів, що містять майнові вимоги, у тому числі на предмет застави, за якими стягнення здійснюється в судовому або в позасудовому порядку відповідно до законодавства, крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум (у тому числі одержаних від продажу майна боржника), перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж, а також у разі виконання рішень у немайнових спорах.

Відповідно до ч. 4 ст. 121 КУзПБ, задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника, яке є предметом забезпечення, допускається лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність, крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих із боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника, або перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж.

Зазначені норми КУзПБ є спеціальними стосовно ч. 4 ст. 33 Закону України «Про іпотеку», що визначає способи звернення стягнення на предмет іпотеки (на підставі рішення суду, виконавчого напису нотаріуса або згідно з договором про задоволення вимог іпотекодержателя), та ч. 7 ст. 20 Закону України «Про заставу», якою встановлено звернення стягнення на

71 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 квітня 2024 року у справі № 926/869-6/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119011696>

заставлене майно за рішенням суду або третейського суду, на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо інше не передбачене законом або договором застави.

Передбачені КУзПБ наслідки, що настають з моменту порушення справи про банкрутство, полягають, зокрема, в обмеженні прав заставодержателя майна боржника вільно обирати способи та процедуру звернення стягнення на передане в заставу (іпотеку) майно, а також в особливостях задоволення вимог забезпечених кредиторів до боржника — лише в порядку, передбаченому КУзПБ, та в межах провадження у справі про банкрутство.

Тож у разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, на рухоме (нерухоме) майно якої звертається стягнення за її зобов'язаннями перед третіми особами, переважному застосуванню підлягають приписи ч. 4 ст. 121 КУзПБ щодо задоволення вимог кредиторів (стягувачів) за рахунок заставного майна боржника в межах провадження у справі про неплатоспроможність.

Щодо зупинення перебігу позовної давності щодо вимог до боржника Верховний Суд у постанові від 30 квітня 2020 року у справі № 16/1376/836/226 вказав нижченаведене.

У ст. 41 КУзПБ, чинного на час розгляду позовних вимог про визнання недійсним інвестиційного договору в судах першої та апеляційної інстанцій, законодавець зберіг аналогічне визначення поняття мораторію у справі про банкрутство як заборону щодо задоволення саме грошових вимог конкурсних кредиторів з певними винятками щодо окремих видів вимог.

У ч. 3 ст. 41 КУзПБ визначено зупинення перебігу позовної давності на період дії мораторію як наслідок саме мораторію у справі про банкрутство, а не іншого мораторію.

Колегія суддів касаційного суду вважає, що наслідок введення мораторію, який має певну сферу дії у законі про банкрутство щодо грошових вимог конкурсних кредиторів, не може виходити за межі дії такої сфери. Отже, наслідки введення мораторію у справі про банкрутство не поширюються на зупинення перебігу позовної давності щодо інших вимог до боржника (поточних вимог, вимог про визнання недійсними актів, договорів).

З огляду на зазначене, доводи касанта не знайшли свого підтвердження щодо порушення вимог статей 41, 42 КУзПБ, оскільки надання права кредитору оспорити дійсність угод,

укладених до моменту порушення справи про банкрутство у межах трьох років до такого порушення, не обмежує повноваження господарського суду щодо застосування позовної давності до спірних вимог, відповідно до ч. 4 ст. 267 ЦК України, як підстави для відмови у задоволенні таких позовних вимог в межах розгляду спору позовного провадження у справі про банкрутство.

Тобто до правовідносин про визнання недійсними правочинів у справах про банкрутство застосовуються загальні норми цивільного законодавства про позовну давність, а мораторій у справі про банкрутство не є загальною підставою для зупинення позовної давності відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 263 ЦК України, він стосується тільки задоволення певних грошових вимог до боржника, які виникли до моменту порушення справи про банкрутство⁷².

3. КУЗПБ визначив види зобов'язань боржника, на виконання яких мораторій не поширюється. Це, як правило, вимоги особистого характеру, які законодавець вивів за межі справи про неплатоспроможність.

Положення ч. 3 коментованої статті кореспондуються із ч. 7 ст. 133 КУЗПБ, відповідно до якої вимоги до боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, а також інші вимоги особистого характеру, які не були задоволені або погашені частково у процедурі задоволення вимог кредиторів, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи в порядку, встановленому цивільним законодавством.

Також мораторій не поширюється на задоволення вимог кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника відповідно до затвердженого плану та у процедурі погашення боргів боржника відповідно до КУЗПБ. Це є цілком логічним, оскільки з дня затвердження плану реструктуризації боргів боржник

72 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 30 квітня 2020 року у справі № 16/1376/836/226. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89156410>

починає погашення вимог кредиторів згідно з умовами такого плану. У разі порушення боржником плану реструктуризації боргів, кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають право звернутися до господарського суду з клопотанням про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника.

4. У разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність щодо фізичної особи, на рухоме (нерухоме) майно якої звертається стягнення за її зобов'язаннями перед третіми особами, переважному застосуванню підлягають приписи ч. 4 ст. 121 КУзПБ щодо задоволення вимог кредиторів (стягувачів) за рахунок заставного майна боржника в межах провадження у справі про неплатоспроможність. Винятками із порядку задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника, згідно з ч. 4 ст. 121 КУзПБ, є два випадки:

- якщо на момент відкриття провадження у справі про неплатоспроможність виконавче провадження перебуває на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника;
- майно перебуває на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж.

Відповідно до абз. 4 п. 1 розділу II наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна», датою передачі майна на реалізацію вважається дата внесення в Систему інформаційного повідомлення про електронні торги (торги за фіксованою ціною).

Верховним Судом викладено правовий висновок у постанові від 31 липня 2019 року у справі № 922/1787/18 щодо визначення змісту поняття «стадія продажу майна» (п. 2 ч. 2, ч. 4 ст. 121 КУзПБ) під час правового аналізу положень ч. 3 ст. 19 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (щодо наслідків введення мораторію на задоволення вимог кредиторів). Так «стадія продажу майна» розпочинається із моменту оприлюднення інформації про продаж (внесення в систему інформаційного повідомлення про електронні торги), та включає в себе власне електронні торги (в т.ч. повторні, треті), а у разі нереалізації майна на третіх електронних торгах та виявлення стягувачем бажання залишити його за собою, також і процедуру передачі майна стягувачу

в рахунок погашення боргу. Враховуючи положення статті 19 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», дія мораторію на задоволення вимог кредиторів не поширюється на вказані процедури з майном боржника, якщо останнє перебувало на стадії продажу в момент порушення справи про банкрутство»⁷³.

Проблемним виявляється питання, коли майно боржника декілька разів продавалося на торгах, а відтак чи підлягає застосуванню до таких правовідносин положення п. 4 ст. 121 КУзПБ. З цього приводу Південно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 16 грудня 2024 року у справі № 916/2490/23 вказав наступне.

Верховний Суд дійшов висновку, що інформація про продаж, що була оприлюднена раніше, не береться до уваги під час вирішення питання, чи вважається такою, що розпочалась, стадія продажу майна з моменту оприлюднення інформації про продаж, а отже, кожний із визначених Законом видів електронних торгів з реалізації нерухомого майна у виконавчому провадженні має тотожну з іншими, однак самостійну стадійність, спрямовану на реалізацію майна боржника. Тобто, якщо торги не відбулися, то до організації наступних торгів не вважається, що майно перебуває на стадії продажу.

Отже виходячи з висновків Верховного Суду, враховуючи що торги в рамках виконавчого провадження через Державне підприємство «СЕТAM», призначені на 18 листопада 2021 року, не відбулися, а на дату відкриття провадження у справі № 916/2490/23 про неплатоспроможність (15 серпня 2023 року) інші торги призначені не були, то твердження ТОВ «К.» про те, що оскільки майно боржника, яке є предметом забезпечення, було передано на реалізацію раніше ніж було введення в дію мораторію, відповідно зазначене не перешкоджає продовженню реалізації предмета іпотеки у виконавчому провадженні в силу застосування положень ч. 4 ст. 121 КУзПБ, є безпідставним⁷⁴.

73 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 31 липня 2019 року у справі № 922/1787/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83567250>

74 Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 16 грудня 2024 року у справі № 916/2490/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123962852>

5. За загальним правилом мораторій припиняється з дня закриття провадження у справі про неплатоспроможність. Проте для забезпечених вимог кредиторів законодавець зробив виключення, а тому щодо таких вимог дія мораторію припиняється автоматично та забезпечений кредитор отримує право звернути стягнення на предмет забезпечення, у тому числі поза межами справи про банкрутство, після спливу 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Водночас дію мораторію може бути продовжено, зокрема у зв'язку із затвердженням плану реструктуризації боргів та відсутністю підстав для закриття провадження у справі, на строк виконання плану реструктуризації боргів боржника.

Стаття 122. Виявлення кредиторів та попереднє засідання суду

- 1.** *Подання кредиторами грошових вимог до боржника та їх розгляд керуючим реструктуризацією здійснюються в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб.*
- 2.** *Попереднє засідання суду проводиться не пізніше 60 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність.*
- 3.** *Керуючий реструктуризацією не пізніше ніж за 10 днів до дня попереднього засідання суду зобов'язаний направити суду, кредиторам та боржнику звіт про результати перевірки декларації боржника.*
- 4.** *В ухвалі за результатами попереднього засідання суду, зокрема, зазначаються:*
 - 1) обов'язок керуючого реструктуризацією провести збори кредиторів, які мають відбутися не пізніше 14 днів з дня постановлення такої ухвали;*
 - 2) дата засідання господарського суду, яке має відбутися не пізніше 60 днів з дня постановлення такої ухвали, на якому буде розглянуто схвалений кредиторами план ре-*

структуризації боргів або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів чи про закриття провадження у справі.

1. Попереднє засідання суду у справі про неплатоспроможність має важливе значення, оскільки саме у цьому засіданні визначається пасив боржника і відсіюються кредитори, які заявлені боржником, проте не заявили своїх вимог. Отже, на цій стадії відбувається «фільтрація» вимог кредиторів.

У попередньому засіданні суд окремо розглядає вимоги кредиторів, які заявили свої вимоги. Заявлені кредиторські вимоги, до розгляду судом, аналізуються із трьох сторін: боржником, керуючим реструктуризацією та іншими кредиторами. При цьому суд не зв'язаний результатами розгляду кредиторських вимог згаданими суб'єктами і приймає законне та обґрунтоване рішення про визнання або відхилення вимог.

Для унеможливлення загрози визнання судом у справі про банкрутство фіктивної кредиторської заборгованості до боржника, суду слід розглядати заяви з кредиторськими вимогами із застосуванням засад змагальності сторін у справі про банкрутство у поєднанні з детальною перевіркою підстав виникнення грошових вимог кредиторів до боржника, їх характеру, розміру та моменту виникнення.

У разі виникнення мотивованих сумнівів сторін у справі про банкрутство щодо обґрунтованості кредиторських вимог, на заявника таких кредиторських вимог покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування задля забезпечення перевірки господарським судом підстав виникнення таких грошових вимог, їх характеру, встановлення розміру та моменту виникнення цих грошових вимог.

Ч. 1 коментованої статті визначає, що порядок подання кредиторами грошових вимог до боржника та їх розгляд керуючим реструктуризацією здійснюються в порядку, визначеному КУЗ-ПБ для юридичних осіб.

Зокрема, ч. 1 ст. 45 КУЗПБ передбачає, що конкурсні кредитори за вимогами, що виникли до дня відкриття провадження у справі про банкрутство, зобов'язані подати до господарського суду письмові заяви з вимогами до боржника, а також документи, що їх підтверджують, протягом 30 днів з дня офіційного оп-

рилюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Відповідно до ч. 5 ст. 45 КУЗПБ, розпорядник майна не пізніше ніж на 10 день з дня закінчення встановленого частиною першою цієї статті строку з урахуванням результатів розгляду вимог кредиторів боржником повністю або частково визнає їх або відхиляє з обґрунтуванням підстав визнання чи відхилення, про що письмово повідомляє заявників і господарський суд, а також подає до суду письмовий звіт про надіслані всім кредиторам боржника повідомлення про результати розгляду грошових вимог та їх отримання кредиторами разом з копіями повідомлень про вручення поштового відправлення та описів вкладення у поштове відправлення або інших документів, що підтверджують надсилання повідомлення кредиторам.

Отже, під час розгляду заявлених до боржника кредиторських вимог, у тому числі у справі про неплатоспроможність фізичної особи, суд в силу вимог ст.ст. 1, 45-47, 122 КУЗПБ має з'ясовувати правову природу таких вимог, надати правову оцінку доказам, поданим заявником на підтвердження його вимог до боржника, аргументам та запереченням боржника чи інших кредиторів щодо задоволення таких вимог, перевірити дійсність заявлених вимог, з урахуванням чого встановити наявність підстав для їх визнання чи відхилення (повністю або частково).

Поряд з цим, у питанні порядку розгляду кредиторських вимог у справі про банкрутство та ролі й обов'язків суду на цій стадії слід враховувати усталені правові висновки Верховного Суду, що полягають у такому: заявник сам визначає докази, які, на його думку, підтверджують заявлені вимоги, проте обов'язок надання правового аналізу поданих кредиторських вимог, підстав виникнення грошових вимог кредиторів до боржника, їх характеру, встановлення розміру та моменту виникнення цих грошових вимог покладений на господарський суд, який здійснює розгляд справи про банкрутство. Під час розгляду заявлених грошових вимог суд користується правами та повноваженнями, наданими йому процесуальним законом; суд самостійно розглядає кожну заявлену грошову вимогу, перевіряє її відповідність чинному законодавству та за результатами такого розгляду визнає або відхиляє частково чи повністю

грошові вимоги кредитора (*постанова Верховного Суду від 26 лютого 2019 року у справі № 908/710/18*)⁷⁵.

У попередньому засіданні господарський суд зобов'язаний перевірити та надати правову оцінку усім вимогам кредиторів до боржника незалежно від факту їх визнання чи відхилення боржником. Заявлені до боржника грошові вимоги конкурсних кредиторів можуть підтверджуватися первинними документами (угодами, накладними, рахунками, актами виконаних робіт тощо), що свідчать про цивільно-правові відносини сторін та підтверджують заборгованість боржника перед кредитором, або рішенням юрисдикційного органу, до компетенції якого віднесено вирішення такого спору (*постанова Верховного Суду від 26 лютого 2019 року у справі № 908/710/18*). На стадії звернення кредиторів з вимогами до боржника та розгляду зазначених вимог судом принципи змагальності та диспозитивності у справі про банкрутство проявляються у наданні заявником відповідних документів на підтвердження своїх кредиторських вимог та заперечень боржника та інших кредиторів проти них (*постанова Верховного Суду від 23 квітня 2019 року у справі № 910/21939/15*)⁷⁶.

Комплексне дослідження доказів на предмет їх відповідності законодавчо встановленим вимогам є сутністю суддівського розсуду на стадії встановлення обсягу кредиторських вимог у справі про банкрутство. У випадку ненадання заявником-кредитором сукупності необхідних документів на обґрунтування своїх вимог, суд у справі про банкрутство відмовляє у визнанні таких вимог та включенні їх до реєстру вимог кредиторів (*постанова Верховного Суду від 27 серпня 2020 року у справі № 911/2498/18*)⁷⁷.

Розглядаючи кредиторські вимоги, суд в силу норм ст.ст. 45 – 47 КУзПБ має належним чином дослідити сукупність поданих заявником доказів (договори, накладні, акти, судові рі-

75 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 26 лютого 2019 року у справі № 908/710/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80417749>

76 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 23 квітня 2019 року у справі № 910/21939/15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81435170>

77 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 27 серпня 2020 року у справі № 911/2498/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91218163>

шення, якими вирішено відповідний спір тощо), перевірити їх, надати оцінку наявним у них невідповідностям (за їх наявності), та аргументам, запереченням щодо цих вимог, з урахуванням чого з'ясувати чи є відповідні докази підставою для виникнення у боржника грошового зобов'язання. Використання формального підходу при розгляді заяви з кредиторськими вимогами та визнання кредиторських вимог без надання правового аналізу поданій заяві з кредиторськими вимогами, підстав виникнення грошових вимог кредиторів до боржника, їх характеру, встановлення розміру та моменту виникнення цих грошових вимог створює загрозу визнання судом у справі про банкрутство фіктивної кредиторської заборгованості до боржника. Наведене порушує права кредиторів у справі про банкрутство з обґрунтованими грошовими вимогами. Для унеможливлення загрози визнання судом у справі про банкрутство фіктивної кредиторської заборгованості до боржника суду слід розглядати заяви з кредиторськими вимогами з застосуванням засад змагальності сторін у справі про банкрутство у поєднанні з детальною перевіркою підстав виникнення грошових вимог кредиторів до боржника, їх характеру, розміру та моменту виникнення.

Відповідно до ч.4 ст.75 ГПК України, обставини, встановлені рішенням суду в господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, стосовно якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом.

У постанові Верховного Суду від 05 вересня 2023 року у справі № 910/11761/21 викладено висновок про те, що преюдиційні факти — це факти, встановлені рішенням чи вироком суду, що набрали законної сили. Преюдиційність ґрунтується на правовій властивості законної сили судового рішення і означається його суб'єктивними і об'єктивними межами, за якими сторони та інші особи, які брали участь у розгляді справи, а також їх правонаступники не можуть знову оспорювати в іншому процесі встановлені судовим рішенням у такій справі правовідносини. Преюдиційні обставини є обов'язковими для суду, який розглядає справу навіть у тому випадку, коли він вважає, що вони встановлені неправильно. Таким чином, законодавець намагається забезпечити єдність судової практики та запобігти появі протилежних за змістом судових рішень (подібний висно-

вок викладений у постановах Верховного Суду від 29 червня 2021 року у справі № 910/11287/16, від 19 грудня 2019 року у справі №520/11429/17).

Отже, преюдиційність — це обов'язковість фактів, установлених судовим рішенням, що набрало законної сили, в одній справі, для суду при розгляді інших справ. Преюдиційально встановлені факти не підлягають доказуванню, оскільки вони вже встановлені у рішенні суду і немає необхідності встановлювати їх знову, тобто піддавати сумніву істинність і стабільність судового акта, який вступив у законну силу. Суть преюдиції полягає у неприпустимості повторного розгляду судом одного й того ж питання між тими ж сторонами. Правило про преюдицію спрямовано не лише на заборону перегляду фактів і правовідносин, які встановлені в судовому акті, що вступив у законну силу. Вони також сприяють додержанню процесуальної економії в новому процесі. У випадку преюдиційального встановлення певних обставин особам, які беруть участь у справі (за умови, що вони брали участь у справі при винесенні преюдиційального рішення), не доводиться витратити час на збирання, витребування і подання доказів, а суду - на їх дослідження та оцінку. Усі ці дії вже здійснювалися у попередньому процесі, і їхнє повторення було би не лише недоцільним, але й неприпустимим з точки зору процесуальної економії (аналогічний висновок викладено у постановах Верховного Суду від 17 серпня 2023 року у справі № 910/4316/22, від 16 травня 2023 року у справі № 910/17367/20, від 29 червня 2021 року у справі №910/11287/16).

Подавши заяву з грошовими вимогами до боржника у справі про банкрутство юридичної особи, кредитор набуває статусу учасника справи із відповідними процесуальними правами.

У справі про неплатоспроможність фізичної особи кредитор набуває статус учасника справи до попереднього засідання. Так у постанові Верховного Суду від 25 червня 2024 року у справі № 910/12482/23 вказано, що колегія суддів враховує, що реалізація кредитором права на пред'явлення кредиторських вимог до боржника як будь-якого права на судовий захист майнових прав та визнання цих вимог судом зумовлена обов'язком доказування кредитором таких вимог, адже саме він повинен надати суду докази на підтвердження наявності у нього права, яке підлягає захисту, та навести (викласти) обставини, що підтверджують заявлені ним вимоги до боржника.

Водночас колегія суддів звертає увагу, що у випадку, коли фізична особа –боржник у заяві про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність визначає перелік кредиторів та фактично визнає наявність грошових зобов'язань перед такими особами у сукупності з фактом забезпечення таких зобов'язань, то такі особи, визначені у заяві скаржника кредиторами, фактично наділені правами учасника справи (в т.ч. передбачені ст. 42 ГПК України) про неплатоспроможність без статусу кредитора, набуття якого можливе у подальшому. Такий висновок, з огляду на специфічні правовідносини в цій категорії справ, є релевантним до проваджень у справі про неплатоспроможність фізичної особи-боржника⁷⁸.

Проте не завжди кредитори звертаються із заявами у порядку ст. 45 КУзПБ у справі про неплатоспроможність фізичної особи. Щодо цього Верховний Суд у постанові від 05 жовтня 2022 року у справі № 921/39/21 зазначив нижченаведене.

Верховний Суд зауважує, що зазначеними нормами КУзПБ встановлено саме обов'язок конкурсних кредиторів подати до господарського суду відповідні письмові заяви з вимогами до боржника у визначений законом строк. Разом з тим, хоч аналіз положень ч. 4 ст. 45 КУзПБ свідчить про право кредитора заявити відповідні вимоги і після закінчення строку, встановленого для їх подання (що не впливатиме на характер та черговість таких вимог та матиме значення лише щодо права вирішального голосу на зборах та комітеті кредиторів), однак, на думку судової палати, таке право не може звільнити кредитора від правових наслідків недотримання ним вказаного обов'язку щодо подання письмової заяви з вимогами до боржника у відповідний строк.

Такими правовими наслідками, на переконання Верховного Суду, є закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі п. 6 ч. 1 ст. 90 КУзПБ (у разі, якщо до боржника після офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про його банкрутство не висунуто вимог) та визначена частиною четвертою цієї статті можливість визнання погашеними вимог конкурсних кредиторів, які

78 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 05 вересня 2023 року у справі № 910/11761/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113484968>

не були заявлені в установленій цим Кодексом строк або були відхилені господарським судом, а виконавчих документів за відповідними вимогами такими, що не підлягають виконанню.

Протилежний підхід, а саме неподання конкурсними кредиторами відповідних заяв з грошовими вимогами до боржника у визначений законом строк нівелює зобов'язальний характер порядку виявлення кредиторів та унеможлиблює здійснення подальшої процедури неплатоспроможності фізичної особи, оскільки одним із наслідків відсутності кредиторів боржника є неможливість організації і проведення зборів кредиторів, до основних завдань яких у процедурі реструктуризації боргів боржника віднесено розгляд проєкту плану реструктуризації боргів боржника та прийняття рішення про його схвалення.

Аналіз наведених вище мотивів Верховного Суду та положень ст.ст. 45, 90, 120, 122 КУзПБ дає підстави для висновку про відсутність підстав у господарського суду для закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у попередньому засіданні, попри неподання конкурсними кредиторами заяв з грошовими вимогами до боржника станом на дату проведення такого засідання, у тому числі й у межах визначеного ч. 1 ст. 45 КУзПБ строку.

Натомість, судова палата вважає, що у випадку, якщо після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність конкурсними кредиторами не подано до попереднього засідання заяв з грошовими вимогами до боржника, господарський суд за результатами такого засідання повинен постановити ухвалу, якою:

- 1) керуючись принципом судового контролю у справах про банкрутство та з урахуванням ролі арбітражного керуючого у цій категорії справ (наділеного нормами КУзПБ відповідними повноваженнями щодо взаємодії з кредиторами боржника), зобов'язати керуючого реструктуризацією боргів боржника письмово повідомити кредиторів (зазначених боржником у заяві про відкриття провадження у справі та заборгованість перед якими стала підставою для відкриття судом такого провадження) щодо правових наслідків неподання ними у порушення вимог частини першої статті 45 КУзПБ заяв з грошовими вимогами до боржника;

2) призначити відповідно до п. 2 ч. 4 ст. 122 КУзПБ судово-ве засідання для вирішення питання про перехід до наступної судової процедури (процедури погашення боргів) чи про закриття провадження у справі⁷⁹.

До проблемних питань слід також віднести випадки, коли грошові вимоги банку до боржника — фізичної особи за кредитним договором виражені в іноземній валюті, і така заборгованість була стягнута рішенням суду у гривневому еквіваленті (як правило, це бувають рішення загальних судів 2008-2014 р.р.)

Щодо цього Верховний Суд вказав, що кредитор, який сам визначив заборгованість за кредитним договором в іноземній валюті в еквіваленті у національній валюті — гривні України та погодився із судовим рішенням, яким таку заборгованість стягнуто з боржника, не має права на стягнення курсової різниці, оскільки визначив зобов'язання у національній валюті, у якій і прийняв його виконання. Тож, заявивши до стягнення в судовому порядку заборгованість за кредитним договором в гривневому еквіваленті та погодившись із судовим рішенням, яким таку заборгованість стягнуто з боржника, банк втратив право, в разі звернення в подальшому з грошовими вимогами до боржника у справі про її неплатоспроможність, визначити суму боргу з урахуванням курсової різниці (*постанова Верховного Суду від 12 червня 2025 року у справі № 921/523/24⁸⁰*).

2. Абз. 5 п. 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ передбачено, що тимчасово під час дії воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, а також протягом шести місяців після його припинення чи скасування: господарський суд за клопотанням комітету кредиторів, кредитора, арбітражного керуючого чи з власної ініціативи може продовжити строки проведення

79 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106903648>

80 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 12 червня 2025 року у справі № 921/523/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128132971>

попереднього засідання суду у справі про банкрутство (неплатоспроможність) звернення у межах провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) про визнання недійсними правочинів, вчинених боржником, дії мораторію на задоволення вимог кредиторів, оголошення про проведення першого, повторного та/або другого повторного аукціону, виконання плану санації (у тому числі якщо провадження у справі про банкрутство продовжується відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» чи реструктуризації боргів боржника, процедури розпорядження майном, ліквідації, реструктуризації боргів боржника та погашення боргів боржника.

Строк проведення попереднього засідання (60 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність) є орієнтиром для суду, у зв'язку з чим, у разі необхідності (наприклад, наявність нерозглянутих вимог кредиторів), попереднє засідання, як виняток, може бути проведено пізніше.

3. Перевірка декларацій про майновий стан боржника є однією з основних функцій арбітражного керуючого у справі про неплатоспроможність фізичної особи, оскільки її мета — встановити повний і достовірний перелік активів та зобов'язань боржника, виявити можливі факти приховування майна та/або доходів боржника.

Звіт керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларацій боржника є одним із ключових процесуальних документів у справі про неплатоспроможність фізичної особи, оскільки є засобом перевірки добросовісності боржника.

За змістом абз. 2 ч. 2 ст. 6, ч. 1 ст. 130 КУзПБ процедура погашення боргів боржника вводиться у справі про неплатоспроможність фізичної особи одночасно з визнанням його банкрутом, тобто у разі встановлення ознак неплатоспроможності боржника.

Своєчасне та належне виконання керуючим реструктуризацією завдань з перевірки майнового стану боржника є запорукою адекватної оцінки стану неплатоспроможності боржника та його можливостей погасити борг, а отже, сприятиме досягненню компромісу під час узгодження сторонами плану реструктуризації боргів (*постанова Верховного Суду від*

21 травня 2025 року у справі № 902/333/24⁸¹).

У ч. 3 коментованої статті законодавець визначив строк, у який керуючий реструктуризацією зобов'язаний направити суду, кредиторам та боржнику звіт про результати перевірки декларації боржника — не пізніше ніж за 10 днів до дня попереднього засідання суду. Цей строк, як і інші процесуальні строки, може бути продовжений судом.

Зокрема, продовжуючи керуючому реструктуризацією строк на перевірку та надання суду, кредиторам і боржнику звіту про результати перевірки декларацій боржника на 14 днів, Господарський суд Київської області вказав нижченаведене.

Основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника (п. 1 ч. 2 ст. 123 КУзПБ).

Суд приймає рішення про закриття провадження у справі за клопотанням зборів кредиторів, сторони у справі або з власної ініціативи, якщо боржником у декларації про майновий стан зазначена неповна та/або недостовірна інформація про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, якщо боржник упродовж семи днів після отримання звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки такої декларації не надав суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї (п. 1 ч. 7 ст. 123 КУзПБ).

Відповідно до ч. 2 ст. 119 ГПК України, встановлений судом процесуальний строк може бути продовжений судом за заявою учасника справи, поданою до закінчення цього строку, чи з ініціативи суду.

Відтак, враховуючи наведені положення КУзПБ та ГПК України та зважаючи на доводи, викладені керуючим реструктуризацією, закінчення встановленого судом строку на надання звіту про результати перевірки декларації боржника, суд доходить до висновку про наявність підстав для задоволення клопотання арбітражного керуючого та продовжує строк на надання суду, кредиторам та боржнику звіту про результати перевірки

81 Постанова Верховного Суду у складі суддів Касаційного господарського суду від 21 травня 2025 року у справі № 902/333/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127788369>

декларації боржника (ухвала Господарського суду Київської області від 28 жовтня 2025 року у справі № 911/2300/25⁸²).

У деяких випадках непроведення перевірки декларації боржника може слугувати підставою закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

Так в ухвалі Господарського суду Одеської області від 07 липня 2025 року у справі № 916/5042/24 вказано, що за відсутності протягом тривалого часу погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника та відомостей щодо перевірки декларації боржника суд вважає за необхідне закрити провадження у справі про неплатоспроможність фізичної боржника⁸³.

Цей висновок видається дещо спірним, оскільки головним критерієм для закриття провадження у справі є недобросовісність боржника, у зв'язку з чим такий наслідок (закриття провадження у справі) застосовується виключно як міра відповідальності саме недобросовісного боржника.

Щодо цього Південно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 06 листопада 2025 року у справі № 916/5483/24 вказав таке. Верховний Суд вважає недоречними висновки суду щодо недобросовісної поведінки боржника, зроблені ними через призму дій керуючого реструктуризацією (щодо ненадання ним звіту про майновий стан боржника та відомостей щодо проведення зборів кредиторів), оскільки сама собою поведінка арбітражного керуючого та його власне ставлення до виконання покладених на нього КУзПБ обов'язків не може відображати добросовісності чи недобросовісності боржника.

Тобто підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність має слугувати саме недобросовісність з боку боржника, однак у цьому випадку вбачається саме невиконання керуючим реструктуризацією приписів КУзПБ.

Проте неналежне виконання арбітражним керуючим своїх обов'язків може бути підставою для його відсторонення, але це не може бути підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

82 Ухвала Господарського суду Київської області від 28 жовтня 2025 року у справі № 911/2300/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131355786>

83 Ухвала Господарського суду Одеської області від 07 липня 2025 року у справі № 916/5042/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128687078>

Адже порушення з боку керуючого реструктуризації не мають обмежувати право боржника на процедуру неплатоспроможності.

У свою чергу, боржник подав заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, додав до даної заяви всі необхідні на його думку докази, особисто прийняв участь у підготовчому засіданні.

У даному випадку, суд першої інстанції взагалі не дослідив добросовісність дій боржника та кредиторів, керувався виключно допущеними з боку керуючого реструктуризації порушеннями, що свідчить про передчасність висновків про необхідність закриття провадження у справі про неплатоспроможність⁸⁴.

4. Згідно з ч. 4 ст. 122 КУзПБ, в ухвалі за результатами попереднього засідання суду, зокрема, зазначаються:

1) обов'язок керуючого реструктуризацією провести збори кредиторів, які мають відбутися не пізніше 14 днів з дня постановлення такої ухвали;

2) дата засідання господарського суду, яке має відбутися не пізніше 60 днів з дня постановлення такої ухвали, на якому буде розглянуто погоджений кредиторами план реструктуризації боргів або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів чи про закриття провадження у справі.

Тобто ч. 4 коментованої статті, з одного боку, покладає на керуючого реструктуризацією обов'язок провести збори кредиторів, а з іншого — визначає строк, протягом якого кредитори повинні визначитись щодо подальшого руху справи: погодити план реструктуризації боргів; прийняти рішення про перехід до процедури погашення боргів; закрити провадження у справі.

На відміну від положень ст. 44 КУзПБ, у справі про неплатоспроможність фізичної особи КУзПБ не встановлює граничного строку здійснення судової процедури реструктуризації боргів боржника, проте у наведених вище приписах визначає максимальні строки щодо кожної стадії цієї судової процедури,

84 Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 06 листопада 2025 року у справі № 916/5483/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131721214>

крім виконання плану реструктуризації боргів, що має індивідуальні особливості для кожного боржника.

Зазначене у сукупності дає підстави для висновку, що строк судової процедури реструктуризації боргів боржника від дня її введення та до затвердження судом погодженого кредитором плану реструктуризації боргів або прийняття рішення про перехід до процедури погашення боргів чи про закриття провадження, зокрема у разі неподання чи незатвердження такого плану, не повинен перевищувати 120 днів (*постанова Верховного Суду від 24 червня 2025 року у справі № 927/509/24*)⁸⁵.

Стаття 123. Збори кредиторів

1. *Протягом трьох робочих днів після постановлення ухвали за результатами попереднього засідання господарського суду арбітражний керуючий згідно з цією ухвалою письмово повідомляє кредиторів про місце і час проведення зборів кредиторів та організовує їх проведення.*

Участь кредиторів у зборах кредиторів, визначення кількості голосів кредиторів з правом вирішального голосу та учасників зборів кредиторів з правом дорадчого голосу здійснюються в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб.

2. *Основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є:*

- 1) розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника;*
- 2) розгляд проекту плану реструктуризації боргів боржника;*
- 3) прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.*

⁸⁵ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 24 червня 2025 року у справі № 927/509/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128626690>

3. Проведення зборів кредиторів та голосування на них здійснюються в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб.

4. Збори кредиторів скликаються за потреби, але не менше одного разу на три місяці, якщо інше рішення не прийнято зборами кредиторів.

Разом з повідомленням про проведення зборів кредиторів арбітражний керуючий надсилає кредиторам порядок денний цих зборів.

Кредитори мають право до дня надсилання повідомлення про проведення зборів кредиторів вносити арбітражному керуючому пропозиції щодо включення питань до порядку денного. Питання, запропоновані кредиторами, є обов'язковими до включення арбітражним керуючим до порядку денного зборів кредиторів.

5. Рішення про схвалення плану реструктуризації боргів приймається конкурсними та забезпеченими кредиторами окремо.

План реструктуризації боргів та зміни до нього вважаються схваленими, якщо їх підтримали всі забезпечені кредитори та не менше 50 відсотків конкурсних кредиторів.

Голоси заінтересованих осіб не враховуються для визначення необхідної більшості голосів.

6. Кредитор має право проголосувати заочно в письмовій формі щодо кожного питання порядку денного зборів кредиторів. Якщо інший порядок заочного голосування не затверджено зборами кредиторів, кредитор, який голосує заочно, зобов'язаний надіслати результати свого голосування в письмовій формі на адресу арбітражного керуючого не менш як за п'ять днів до дати проведення зборів кредиторів.

Результат голосування такого кредитора оголошується арбітражним керуючим іншим кредиторам на зборах кредиторів та враховується при визначенні результатів голосування щодо кожного питання порядку денного.

7. Суд приймає рішення про закриття провадження у справі за клопотанням зборів кредиторів, сторони у справі або з власної ініціативи, якщо:

- 1) боржником у декларації про майновий стан зазначена неповна та/або недостовірна інформація про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, якщо боржник упродовж семи днів після отримання звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки такої декларації не надав суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї;
- 2) майно членів сім'ї боржника було придбано за кошти боржника та/або зареєстровано на іншого члена сім'ї з метою ухилення боржника від погашення боргу перед кредиторами;
- 3) судовим рішенням, що набрало законної сили та не було скасоване, боржник був притягнутий до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю.

Господарський суд протягом одного року з дня закриття провадження у справі про неплатоспроможність з підстав, визначених цією частиною, не може відкрити провадження у новій справі про неплатоспроможність щодо того самого боржника.

8. До компетенції зборів кредиторів належить прийняття рішення про:

- 1) схвалення плану реструктуризації боргів боржника;
- 2) відмову у схваленні плану реструктуризації боргів та звернення до господарського суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом та введення процедури погашення боргів боржника або з клопотанням про закриття провадження у справі про неплатоспроможність;
- 3) звернення у випадках, передбачених цим Кодексом, до господарського суду з клопотанням про призначення керуючого реструктуризацією або керуючого реалізацією;
- 4) звернення до господарського суду з клопотанням про закриття процедури реструктуризації боргів у зв'язку з невиконанням або неможливістю виконання плану реструктуризації боргів та введення процедури погашення боргів боржника;
- 5) звернення до господарського суду з клопотанням про

відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень;
б) інші питання, передбачені законодавством.

1. Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 123 КУзПБ, участь кредиторів у зборах кредиторів, визначення кількості голосів кредиторів з правом вирішального голосу та учасників зборів кредиторів з правом дорадчого голосу здійснюються в порядку, визначеному КУзПБ для юридичних осіб.

Зокрема ч. 1 ст. 48 КУзПБ передбачає, що учасниками зборів кредиторів боржника є конкурсні кредитори з правом вирішального голосу, вимоги яких визнані господарським судом за результатами попереднього засідання.

У зборах кредиторів боржника можуть брати участь із правом дорадчого голосу:

- кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника;
- кредитори з вимогами щодо виплати заробітної плати, авторської винагороди, аліментів, а також щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян;
- конкурсні кредитори, вимоги яких заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання;
- конкурсні кредитори, заінтересовані стосовно боржника;
- представник працівників боржника;
- уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника;
- представник органу, уповноваженого управляти державним майном;
- арбітражний керуючий.

Ч. 2 ст. 48 КУзПБ визначає, що перші збори кредиторів вважаються повноважними, якщо на них присутні кредитори, які мають не менше ніж дві третини голосів. Якщо перші збори не відбулися через відсутність кредиторів із необхідною кількістю голосів, протягом двох тижнів проводяться повторні перші збори, які вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше половини голосів. Якщо ж і ці збори не відбулися через відсутність кредиторів із необхідною

кількістю голосів, протягом двох тижнів проводяться наступні перші збори, які вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше чверті голосів. Кількість голосів кредиторів на зборах визначається відповідно до ч. 4 згаданої статті, яка визначає, що конкурсні кредитори з правом вирішального голосу мають на зборах кредиторів кількість голосів, яка дорівнює сумі вимог кредиторів, включених до реєстру вимог кредиторів за результатами попереднього засідання господарського суду.

Порядок ведення зборів кредиторів визначається арбітражним керуючим. Проте, трапляються випадки, коли арбітражний керуючий невірно визначає кількість голосів кредиторів, що призводить до прийняття незаконних рішень зборами кредиторів.

Так у постанові Північного апеляційного господарського суду від 27 січня 2025 року у справі № 910/10505/20 вказано таке. Колегія суддів вважає прийнятними доводи апеляційної скарги в цій частині та помилковість арбітражного керуючого та конкурсного кредитора в частині визнання Н. як заінтересованої особи щодо боржника, відповідно неврахування його голосів під час голосування з питань порядку денного на зборах кредиторів в цілому, а не тільки з питання про погодження плану реструктуризації боргів.

Ст. 1 КУзПБ визначено, що заінтересовані особи стосовно боржника — особи, які перебувають у родинних стосунках із зазначеними особами та фізичною особою — боржником, а саме: подружжя та їхні діти, батьки, брати, сестри, онуки, а також інші особи, стосовно яких наявні обґрунтовані підстави вважати їх заінтересованими.

Тобто КУзПБ не відносить колишнє подружжя до кола осіб, що є заінтересованими стосовно боржника. Втім колишнє подружжя може підпадати під визначення заінтересованої особи стосовно боржника як інша особа, стосовно якої наявні обґрунтовані підстави вважати її заінтересованою.

Втім, конкурсний кредитор Повне товариство «Універсальний ломбард «Грошович'Ок» до дня зборів кредиторів, що відбулись 04 жовтня 2024 року, не заявляв про заінтересованість Н. щодо боржника, не повідомляв ані арбітражного керуючого, ані суд про обставини, які б давали обґрунтовані підстави вважати його заінтересованим, окрім як фактичної обставини про перебування у шлюбі з боржником понад 14 років тому.

На такі обставини суд першої інстанції уваги не звернув, що призвело до помилкового висновку про правомочність зборів кредиторів, а такий висновок ґрунтується на неправильно застосуванні норм матеріального права — ст. 1, ч. 2 ст. 48, абз. 3 ч. 5 ст. 123 КУзПБ⁸⁶.

2. Основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є: 1) розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника; 2) розгляд проєкту плану реструктуризації боргів боржника; 3) прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника зборами кредиторів кореспондується з положеннями ч. 7 коментованої статті, яка визначає, що суд приймає рішення про закриття провадження у справі за клопотанням зборів кредиторів, якщо боржником у декларації про майновий стан зазначена неповна та/або недостовірна інформація про майно.

У цьому випадку збори кредиторів здійснюють контрольну функцію, яка полягає у дослідженні результатів перевірки декларації про майновий стан боржника керуючим реструктуризацією.

План реструктуризації боргів боржника також розглядається зборами кредиторів і може бути схвалений останніми, а у протилежному випадку — приймається рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника. Якщо ж боржник є недобросовісним, збори кредиторів можуть клопотати перед судом про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

3. Відповідно до ч.ч. 1, 4, 9 ст. 48 КУзПБ, учасниками зборів кредиторів боржника з правом вирішального голосу є конкурсні кредитори, визнані господарським судом у попе-

86 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 27 січня 2025 року у справі № 910/10505/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125390125>

редньому засіданні та внесені розпорядником майна до реєстру вимог кредиторів. У зборах кредиторів боржника можуть брати участь із правом дорадчого голосу: кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника; кредитори з вимогами щодо виплати заробітної плати, авторської винагороди, аліментів, а також щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян; конкурсні кредитори, вимоги яких заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання; представник працівників боржника; уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника; представник органу, уповноваженого управляти державним майном; арбітражний керуючий. Рішення зборів (комітету) кредиторів вважається прийнятним, якщо за нього проголосувала більшість голосів кредиторів, присутніх на зборах (комітеті) кредиторів.

Згідно з ч. 2 та ч. 3 ст. 48 КУзПБ, перші збори кредиторів вважаються повноважними, якщо на них присутні кредитори, які мають не менше ніж дві третини голосів. Збори кредиторів проводяться за місцезнаходженням боржника. Збори кредиторів мають право визначити інше місце проведення зборів.

Збори кредиторів проводяться за місцезнаходженням боржника або збори кредиторів мають право визначити інше місце проведення зборів.

Збори кредиторів можуть проводитися в режимі відеоконференції або шляхом опитування.

4. Ч. 4 коментованої статті визначає періодичність скликання зборів кредиторів — не менше одного разу на три місяці, якщо інше рішення не прийнято зборами кредиторів. Це зумовлено тим, кредитори мають бути обізнані про хід справи про неплатоспроможність, про дії, які вчиняються арбітражним керуючим тощо.

Порушення вказаної норми може бути підставою для відсторонення арбітражного керуючого. Так ухвалою Господарського суду Чернівецької області від 26 квітня 2022 року у справі № 926/1051-б/21 відсторонено арбітражного керуючого М. від виконання повноважень керуючого реалізацією майна у справі про неплатоспроможність боржника, зокрема суд вказав нижченаведене.

Кредитор Н. зазначив, що з моменту призначення керуючим реалізацією М. жодного разу не скликалися збори креди-

торів, хоча з моменту його призначення пройшло уже більше чотирьох місяців, і рішення про іншу періодичність зборами кредиторів не приймалося. Відповідно керуючий реалізацією жодного разу не звітував про свою діяльність перед зборами кредиторів⁸⁷.

5. Ч. 5 коментованої статті передбачає, що рішення про схвалення плану реструктуризації боргів приймається конкурсними та забезпеченими кредиторами окремо, а план реструктуризації боргів та зміни до нього вважаються схваленими, якщо їх підтримали всі забезпечені кредитори та не менше 50 відсотків конкурсних кредиторів.

Із наведеного вбачається, що забезпечений кредитор обов'язково має брати участь у зборах кредиторів та підтримати план реструктуризації боргів. Проте іноді забезпечені кредитори ухиляються від участі у зборах кредиторів і, як наслідок, не беруть участь у розгляді плану реструктуризації боргів.

У постанові Північного апеляційного господарського суду від 13 червня 2023 року у справі № 910/16058/21 встановлено нижченаведене.

З матеріалів справи вбачається, що у зборах кредиторів, результати яких оформлені протоколом № 2 від 25 листопада 2022 року, взяли участь всі конкурсні кредитори та односторонньо схвалили план реструктуризації боргів боржника, також за схвалення проголосував боржник.

Забезпечений кредитор участі в голосуванні з питань порядку денного не взяв, про збори кредиторів був повідомлений належним чином шляхом надсилання повідомлення від 11 листопада 2022 року рекомендованим листом з описом вкладення.

Таким чином, план реструктуризації боргів не був погоджений всіма кредиторами боржника, тобто відсутні підстави для застосування судом ч. 7 ст. 126 КУзПБ.

У цьому разі, суд першої інстанції має заслухати в судовому засіданні кредитора, який має заперечення щодо плану реструктуризації боргів (ч. 4 ст. 126 КУзПБ). При цьому, явка в судові засідання такого кредитора (який не брав участі в голосуванні чи проголосував проти схвалення плану реструктури-

87 Ухвала Господарського суду Чернівецької області від 26 квітня 2022 року у справі № 926/1051-6/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104115313>

зації боргів боржника) є обов'язковою відповідно до абз. 1 ч. 5 ст. 126 КУзПБ.

У разі відсутності зазначених у цій частині кредиторів господарський суд призначає нове засідання суду для затвердження плану реструктуризації боргів боржника, і лише в цьому випадку повторна неявка в судове засідання кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника не перешкоджає розгляду справи (ч. 5 ст. 126 КУзПБ).

Враховуючи, що АТ «Універсал банк» як забезпечений кредитор не погодив план реструктуризації, оскільки не взяв участь у зборах кредиторів, його явка в судове засідання, на якому вирішується питання про затвердження плану судом, є обов'язковою.

У судовому засіданні 02 лютого 2023 року, за результатами якого суд першої інстанції ухвалив затвердити план реструктуризації боргів боржника, взяв участь лише керуючий реструктуризацію, у зв'язку з чим суд був зобов'язаний призначити нове судове засідання із обов'язковим повідомленням АТ «Універсал банк».

Таким чином, суд першої інстанції припустився порушення норм процесуального права (ч. 5 ст. 126 КУзПБ), ухваливши рішення про затвердження плану реструктуризації, при цьому помилково встановивши, що такий план був погоджений всіма кредиторами на зборах кредиторів, оскільки це суперечить матеріалам справи — рішенням зборів кредиторів, які оформлені протоколом № 2 від 25 листопада 2022 року⁸⁸.

6. Ч. 6 коментованої статті встановлює право кредитора брати участь у прийнятті рішень зборів кредиторів шляхом заочного письмового голосування, що забезпечує реалізацію принципів доступності процедур банкрутства та рівності прав кредиторів незалежно від їх фізичної присутності.

Заочне голосування здійснюється щодо кожного питання порядку денного. Порядок і строки його проведення мають диспозитивний характер: якщо інше не визначено зборами кредиторів, кредитор зобов'язаний надіслати результати голосу-

88 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 13 червня 2023 року у справі № 910/16058/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111832026>

вання арбітражному керуючому не пізніше ніж за п'ять днів до дати проведення зборів.

Арбітражний керуючий зобов'язаний оголосити результати заочного голосування на зборах кредиторів та врахувати їх при визначенні підсумків голосування, що надає таким голосам рівну юридичну силу з голосами кредиторів, присутніх на зборах. Норма спрямована на запобігання затягуванню процедур банкрутства та підвищення ефективності роботи зборів кредиторів.

7. КУзПБ містить низку процесуальних запобіжників задля уникнення недобросовісного використання боржником судових процедур неплатоспроможності, серед яких, зокрема, закриття провадження у справі про неплатоспроможність у випадку ненадання боржником повної і достовірної інформації про власне майно, доходи і витрати та членів його сім'ї; приховування боржником власних активів через їх передачу членам сім'ї; якщо боржника притягнуто до адміністративної чи кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю.(п.1-3 ч.7 ст.123 КУзПБ).

Системне тлумачення цих приписів свідчить, що за їх змістом законодавець закріпив у спеціальних нормах КУзПБ принцип добросовісної поведінки боржника — фізичної особи, за яким право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи набуває лише добросовісний боржник, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспроможності, сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує обставин, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог, при цьому демонструє дієве прагнення до компромісу з кредиторами щодо умов реструктуризації боргів та в межах об'єктивних можливостей вживає заходів до задоволення їх вимог.

Саме такий боржник реалізує право ініціювати провадження у справі про власну неплатоспроможність не на шкоду кредиторам, а для досягнення легітимної мети цього провадження — соціальної реабілітації добросовісного боржника за спеціальною судовою процедурою шляхом реструктуризації заборгованості та/або звільнення від боргів задля відновлення його платоспроможності.

Керуючий реструктуризацією зобов'язаний у найкоротший строк перевірити майновий стан боржника, серед іншого виконати вказівки суду чи зборів кредиторів щодо додаткової перевірки конкретних фактів приховування боржником майна чи відомостей його декларації, а також забезпечити збір та аналіз інформації, витребуваної судом відповідно до п. п. 9-11 ч. 5 статті 119 КУзПБ при відкритті провадження у справі.

Своєчасне та належне виконання керуючим реструктуризацією завдань з перевірки майнового стану боржника є запорукою адекватної оцінки стану неплатоспроможності боржника та його можливостей погасити борг, відтак сприятиме досягненню компромісу при узгодженні сторонами плану реструктуризації боргів.

Таким чином, декларація про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність є документом, що заповнюється та подається боржником для мети розкриття перед судом та кредиторами свого реального майнового стану та дослідження питання можливості реструктуризації боргів. Декларація про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність повинна відповідати принципам повноти та достовірності.

Порушення цих принципів може свідчити про недобросовісність або необачність боржника.

При цьому, встановлюючи обов'язковість надання суду декларації про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність, законодавець передбачив можливість подання виправленої декларації.

Суд не може залишити поза увагою обставини, які вказують на наявність підстав для закриття провадження у справі за ч. 7 ст. 123 КУзПБ, тому з власної ініціативи, зокрема, вирішуючи питання про перехід до судової процедури погашення боргів, зобов'язаний перевірити такі обставини справи та надати їм юридичну оцінку, про що зазначити у відповідному судовому рішенні.

П. 1 ч. 7 ст. 123 КУзПБ визначає, що законодавець визначив певну послідовність дій учасників у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а саме:

- боржник подає суду декларацію;
- керуючий реструктуризацією перевіряє надані боржником декларації та виявляє наявність у них неповної та/або недостовірної інформації, а у випадку підтвердження такого факту за результатом перевірки повідомляє

- боржника у формі відповідного звіту;
- отримавши звіт керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларацій, боржник упродовж семи днів (з дати отримання звіту) має право подати суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї з урахуванням наданих керуючим реструктуризацією зауважень.

Отже, керуючий реструктуризацією здійснює перевірку декларації боржника, оформлює висновки за результатами проведеної перевірки та, у разі виявлення ним неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, обов'язково її доводить до відома боржнику, у результаті чого в останнього виникає право виправити декларацію у строк встановлений законом.

Нормами КУЗПБ не передбачено перевірку керуючим реструктуризацією виправленої декларації та подання уточненого звіту, а зазначена в декларації інформація підлягає оцінці судом та використанню при подальшому розгляді справи.

Водночас законодавцем прямо встановлено, що керуючий реструктуризацією здійснює перевірку декларації боржника, оформлює висновки за результатами проведеної перевірки та, у разі виявлення ним неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, доводить результати перевірки до відома боржника, що є підставою для виправлення декларації у строк встановлений законом. Така правова позиція висловлена Верховним Судом у постанові від 21 червня 2022 року у справі № 903/264/21⁸⁹.

Характерним прикладом є постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 26 лютого 2025 року у справі № 903/521/24, якою закрито провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи з таких підстав.

У судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи скористатися правом на реабілітацію, зокрема у спосіб, що певною мірою утискає інтереси кредиторів, заслуговує лише чесний і сумлінний боржник.

89 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 21 червня 2022 року у справі № 903/264/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105178930>

Апеляційний суд зауважує, що до боржника — фізичної особи КУзПБ встановлює спеціальні вимоги щодо його добросовісності, як запоруку досягнення компромісу між сторонами стосовно погашення боргів, що має ґрунтуватися на поступках кредиторів та сумлінній співпраці боржника з керуючим реструктуризацією і кредиторами, а також на його відкритій взаємодії з судом, яка полягає у добросовісному користуванні процесуальними правами та сумлінному виконанні процесуальних обов'язків.

Суд враховує, що добросовісність боржника — фізичної особи є визначальним критерієм для оцінки обставин і підстав, якими КУзПБ зумовлює вирішення судом питання щодо подальшого руху справи, зокрема закриття провадження про неплатоспроможність фізичної особи у випадках, передбачених ст. ст. 123, 126, 128 КУзПБ і саме тому обставини, що свідчать про недобросовісну поведінку боржника у сукупності з іншими обставинами справи підлягають врахуванню господарським судом як підстави для ухвалення рішення про закриття провадження у справі, замість переходу до процедури погашення боргів боржника.

Такими обставинами можуть бути, серед іншого, ненадання боржником обґрунтованих пояснень стосовно обставин неплатоспроможності (руху активів, витрачання отриманих від кредиторів коштів тощо); зазначення у декларації працездатного боржника відомостей про доходи, що значно менші за відповідний середній показник у регіоні та за відповідною спеціальністю; посилення у декларації про майновий стан на ненадання інформації членом сім'ї боржника за умови, що така інформація є необхідною для з'ясування суттєвих для справи обставин, або у інший спосіб ухилення боржника від конструктивної співпраці з кредиторами, керуючим реструктуризацією чи від відкритої взаємодії з судом, економічна необґрунтованість та/або очевидна невиконуваність плану реструктуризації, яка може призвести до явного порушення прав кредиторів щодо отримання боргу в розумні строки.

З отриманої інформації від Державної прикордонної служби, отриманої на запит арбітражного керуючого вбачається, що з жовтня 2021 по листопад 2022 року боржниця неодноразово перетинала кордон України, при цьому перебувала у скрутному матеріальному становищі та не отримувала жодного доходу,

як це відображено у Деклараціях про майновий стан за 2021 та 2022 роки та зазначалося Боржницею при зверненні до суду.

Разом з тим, боржниця не надала пояснень щодо джерел походження грошових коштів, необхідних для виїзду за кордон та перебування за кордоном, рівно як і не надала пояснень, що такі поїздки відбувалися безкоштовно для боржниці або за рахунок фізичних осіб, організацій чи установ.

Вказане може свідчити про приховання інформації, що дозволяла б встановити реальне фінансове становище боржника, адже інформація про майновий стан та доходи боржника є необхідною та суттєвою у даній справі⁹⁰.

8. У постанові Господарського суду Запорізької області від 14 жовтня 2025 року у справі № 908/535/25 вказано наступне. Вирішення питання про схвалення плану реструктуризації боргів боржника віднесено до виключної компетенції зборів кредиторів.

Тому, суд неуповноважений відхиляти мотиви та підстави ухваленого рішення стосовно відсутності підстав для затвердження плану реструктуризації боргів боржника.

Оцінюючи клопотання зборів кредиторів та арбітражного керуючого про припинення процедури реструктуризації боргів ФОП Н., визнання боржника банкрутом та введення процедури погашення боргів боржника, суд виходив з наступного.

Як встановлено ч. 11 ст. 126 КУЗПБ, якщо протягом трьох місяців з дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність і введення процедури реструктуризації боргів боржника до господарського суду не поданий погоджений боржником і схвалений кредиторами план реструктуризації боргів боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника відповідно до цього Кодексу або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Відповідно до ч. 1 ст. 130 КУЗПБ, господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у разі, якщо протягом 120-ти

90 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 26 лютого 2025 року у справі № 903/521/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125542223>

днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.

Відповідно до проведеної керуючим реструктуризації боргів інвентаризації майна, у власності боржника відсутні транспортні засоби та нерухоме майно. Доходів боржник не отримує, кошти на рахунках відсутні.

Враховуючи вищевикладене у сукупності, зважаючи на фінансовий стан боржника, який характеризується ознаками неплатоспроможності; недостатність майнових активів боржника для задоволення вимог кредитора; судом встановлені обставини щодо неспроможності боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

Також боржницею розроблено та надано на розгляд зборів кредиторів план реструктуризації, запропоновано погасити заборгованість перед ТОВ «Смарт Будова» протягом реалізації плану реструктуризації боргів.

Відсутність згоди кредитора на затвердження плану реструктуризації не може бути безумовною підставою для визнання дій боржника недобросовісними.

Наведені обставини у сукупності підтверджують послідовну та добросовісну поведінку боржниці щодо визнання стану неплатоспроможності, розкриття усієї інформації про власний майновий стан та члені сім'ї, намагання погасити вимоги кредитора.

Таким чином, судом не встановлено достатніх обставин, які б слугували підставою для закриття провадження у даній справі⁹¹.

Ч. 8 коментованої статті визначає компетенцію зборів кредиторів щодо подальшого руху справи. Однак, кредитори можуть не приймати участь у зборах, фактично самоусунувшись від участі у справі. У такому випадку суд розглядає справу за наявними у справі доказами.

91 Постанова Господарського суду Запорізької області від 14 жовтня 2025 року у справі № 908/535/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131880882>

Так у постанові Господарського суду Львівської області від 25 лютого 2025 року у справі № 914/2553/24 вказано, що матеріали справи не містять погодженого боржником і схваленого зборами кредиторів плану реструктуризації боргів боржника (а відповідно до ч. 1 ст. 126 КУзПБ, план реструктуризації боргів має бути погоджений з боржником, та згідно з п. 7 ч. 8 ст. 126 КУзПБ відсутність погодження плану реструктуризації боргів боржником є підставою для відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника). Як зазначено у клопотанні керуючого реструктуризацією від 24 лютого 2025 року про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника та звіті від 24 лютого 2025 року, на адресу єдиного кредитора — Закарпатської митниці — було направлено повідомлення від 29 січня 2025 року про місце і час проведення зборів кредиторів боржника, однак на збори кредиторів 05 лютого 2025 року кредитор боржника не з'явився, причини не повідомив, відповідно збори кредиторів не відбулися. Відтак план реструктуризації боргів не погоджений кредиторами, а процедура реструктуризації боргів боржника триває більше 3 місяців, що також відображено у протоколі №1 зборів кредиторів від 05 лютого 2025 року.

Згідно з ч. 11 ст. 126 КУзПБ, якщо протягом трьох місяців з дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність і введення процедури реструктуризації боргів боржника до господарського суду не поданий погоджений боржником і схвалений кредиторами план реструктуризації боргів боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника відповідно до цього Кодексу або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Відповідно до ч. 1 ст. 130 КУзПБ, господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у разі, якщо протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.

Отже, оскільки фінансовий стан боржника характеризується ознаками неплатоспроможності, плану реструктуризації

боргів боржника, схваленого зборами кредиторів та погодженого боржником, не надано, майнових активів боржника недостатньо для задоволення вимог кредиторів, тому погашення визнаних судом вимог кредиторів можливе не інакше як через введення процедури погашення боргів боржника.

Отже, зважаючи на все вищенаведене, суд дійшов висновку визнати боржника банкрутом та ввести процедуру погашення боргів боржника⁹².

Також слід зауважити, що сама собою незгода кредитора з розміром погашення та строком не є підставою для відмови в затвердженні плану реструктуризації, основною метою якого є відновлення платоспроможності.

92 Постанова Господарського суду Львівської області від 25 лютого 2025 року у справі № 914/2553/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/125587645>

Розділ III.

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БОРГІВ БОРЖНИКА

Стаття 124. План реструктуризації боргів

- 1.** План реструктуризації боргів боржника розробляється з метою відновлення платоспроможності боржника.
- 2.** У плані реструктуризації боргів боржника зазначаються:
 - 1) обставини, які спричинили неплатоспроможність боржника;
 - 2) інформація про визнані судом вимоги кредиторів із зазначенням їх розміру та черговості задоволення;
 - 3) інформація про майновий стан боржника за результатами проведених заходів з виявлення та складання опису майна боржника (проведення інвентаризації);
 - 4) інформація про всі доходи боржника, у тому числі доходи, які боржник розраховує отримати протягом процедури реструктуризації боргів;
 - 5) розмір суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів;
 - 6) вимоги кредиторів до боржника, які будуть прощені (списані) у разі виконання плану реструктуризації боргів;
 - 7) розмір суми, яка щомісяця залишатиметься боржнику на задоволення побутових потреб, у розмірі не менше одного прожиткового мінімуму на боржника та на кожную особу, яка перебуває на його утриманні;
 - 8) розмір суми, яка щомісяця виділятиметься для погашення наявних у боржника обов'язкових періодичних зобов'язань (виплата аліментів тощо).
- 3.** План реструктуризації боргів боржника може містити положення про:
 - 1) реалізацію в процедурі реструктуризації боргів частини майна боржника, у тому числі того, що є предметом за-

- безпечення, черговість, строки реалізації такого майна та кошти, які планується отримати від його реалізації;
- 2) зміну способу та порядку виконання зобов'язань, у тому числі розміру та строків погашення боргів;
 - 3) відстрочення чи розстрочення або прощення (списання) боргів чи їх частини;
 - 4) виконання зобов'язань боржника третіми особами, зокрема шляхом укладення договору поруки, гарантії та інших правочинів згідно з цивільним законодавством;
 - 5) інші заходи, спрямовані на покращення майнового стану боржника та задоволення вимог кредиторів (перекваліфікація, працевлаштування тощо).

4. Задоволення вимог кредиторів здійснюється згідно з планом реструктуризації боргів боржника за рахунок коштів, отриманих від виконання плану реструктуризації боргів боржника, боржником або арбітражним керуючим, якщо планом реструктуризації боргів боржника передбачена його подальша участь у виконанні такого плану, у черговості, визначеній статтею 133 цього Кодексу.

У разі реалізації в процедурі реструктуризації боргів майна боржника, яке є предметом забезпечення, план реструктуризації боргів має передбачати позачергове задоволення вимог кредитора за зобов'язаннями, які таке майно забезпечує.

Кошти, що залишилися після реалізації майна боржника, яке є предметом забезпечення, спрямовуються на задоволення вимог кредиторів згідно із затвердженим господарським судом планом реструктуризації боргів у черговості, визначеній цим Кодексом.

5. Особа, яка виявила бажання взяти участь у плані реструктуризації боргів боржника як поручитель (гарант), має право брати участь в обговоренні умов реструктуризації боргів такого боржника.

6. Строк виконання плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність не може перевищувати п'ять років.

У разі погашення боргів за кредитами, отриманими боржником на придбання житла, строк виконання плану реструкту-

ризації боргів боржника не може перевищувати 10 років.

За вмотивованим клопотанням боржника та за умови погашення понад 80 відсотків вимог кредиторів господарський суд може продовжити строк виконання плану реструктуризації боргів боржника понад граничний строк.

1. Коментована стаття встановлює загальні вимоги до плану реструктуризації боргів боржника, серед яких є вимоги до умов, що мають бути зазначені у цьому плані (частина друга), а частиною четвертою цієї статті також визначені загальні вимоги до виконання плану реструктуризації боргів боржника.

Загальні вимоги щодо плану реструктуризації боргів боржника встановлено у коментованій статті, їх виконання є необхідним при розробленні проекту плану реструктуризації, адже це дасть можливість зборам кредиторів оцінити перспективу відновлення платоспроможності боржника та дасть можливість прийняти рішення про його схвалення та подання на затвердження господарському суду або відхилення і прийняття рішення про перехід до процедури погашення боргів.

Згідно з ст. 125 КУзПБ не підлягають реструктуризації борги боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Податковий борг, що виник протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, визнається безнадійним та списується у процедурі реструктуризації боргів боржника. План реструктуризації боргів боржника затверджується господарським судом лише після повного погашення боргів боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, якщо така заборгованість існує.

Розгляд проєкту плану реструктуризації боргів боржника та прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність віднесено до основних завдань зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника. Проведення зборів кредиторів та голосування на них здійснюються в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб (ч. 2, ч. 3 ст. 123 КУзПБ).

Порядок затвердження плану реструктуризації боргів боржника закріплений у ст. 126 КУзПБ, яка передбачає подання керуючим реструктуризацією відповідної заяви протягом трьох днів з дня схвалення зборами кредиторів погодженого з боржником плану реструктуризації боргів, розгляд такої заяви господарським судом протягом 10 днів з дня її отримання із заслуховуванням кожного присутнього на засіданні кредитора, який має заперечення щодо плану реструктуризації боргів.

Особливістю судової процедури реструктуризації боргів боржника є план реструктуризації боргів боржника, метою розроблення якого є відновлення платоспроможності боржника. Основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є, зокрема, розгляд проєкту плану реструктуризації боргів боржника, прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність (ч. 1 ст. 124, п. п. 2, 3 ч. 2 ст. 123 КУзПБ).

Отже, метою і завданням процедури реструктуризації боргів є забезпечення розгляду кредиторами розробленого боржником проєкту плану реструктуризації боргів для відновлення його платоспроможності. Розроблення боржником такого документу є закономірними очікуваннями кредиторів, як в частині розгляду, так і в частині фактичного погашення вимог в межах процедури.

2. Ч. 2 коментованої статті визначає обов'язкові умови, які має містити план реструктуризації боргів боржника. Зокрема, у такому плані має бути відображена інформація про

визнані судом вимоги кредиторів із зазначенням їх розміру та черговості задоволення.

Всі визнані вимоги кредиторів відображаються в ухвалі попереднього засідання, однак не всі кредитори заявляють свої вимоги до боржника. Якщо для конкурсного кредитора незаявлення своїх вимог не впливає на розгляд справи (вимоги такого кредитора будуть визнані погашеними), то незаявлення вимог забезпеченим кредитором не призводить до втрати права таким кредитором.

Характерним є нижченаведений приклад із судової практики.

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 12 липня 2023 року у справі № 916/688/23 затверджено план реструктуризації боргів боржника, який погоджений ним та схвалений зборами кредиторів згідно з протоколом № 2 від 14 червня 2023 року; припинено повноваження керуючого реструктуризацією арбітражного керуючого Р.

Приймаючи ухвалу, суд першої інстанції виходив з того, що рішення зборів кредиторів, оформлене протоколом № 2 від 14 червня 2023 року, про звернення до суду із заявою про затвердження плану реструктуризації боргів прийнято в межах компетенції, визначеної п. 3 ч. 2 ст. 123 КУзПБ; порядок голосування при прийнятті рішень дотриманий, рішення є легітимним.

Постановою Південно-західного апеляційного господарського суду від 06 листопада 2023 року згадану ухвалу Господарського суду Одеської області про затвердження плану реструктуризації боргів боржника скасовано з нижченаведених підстав.

Матеріали справи свідчать про те, що у власності боржника наявне нерухоме майно, яке перебуває в іпотеці АТ КБ «Приватбанк» згідно з іпотечним договором від 05 жовтня 2021 року. Із заявою з грошовими вимогами до боржника АТ КБ «Приватбанк» не зверталось.

Колегія суддів не погоджується з висновком суду першої інстанції, оскільки, маючи інформацію стосовно майна боржника, яке є предметом забезпечення, а саме: трикімнатну квартиру, загальною площею 66,6 кв.м, іпотекодержателем якої є АТ КБ «Приватбанк» на підставі договору іпотеки від 05 жовтня 2021 року, суд залишив поза увагою ту обставину, що план реструктуризації боргів боржника в редакції від 01 червня 2023

року, який погоджений ним та схвалений зборами кредиторів згідно з протоколом №2 від 14 червня 2023 року, в порушення ч. 5 ст. 123 КУзПБ не погоджений зі сторони забезпеченого кредитора АТ КБ «Приватбанк».

Окрім того, згідно з ч. 4 ст. 124 КУзПБ, задоволення вимог кредиторів здійснюється згідно з планом реструктуризації боргів боржника за рахунок коштів, отриманих від виконання плану реструктуризації боргів боржника. Натомість у плані реструктуризації відсутня інформація про задоволення вимог кредитора АТ КБ «ПриватБанк», які забезпечені іпотекою майна боржника.

З урахуванням викладеного, висновок суду про затвердження плану реструктуризації боргів боржника є передчасним, оскільки зроблений без врахування інтересів забезпеченого кредитора АТ КБ «Приватбанк», а тому такий план реструктуризації підлягає коригуванню⁹³.

Зазначення відомостей, перерахованих у ч. 2 коментованої статті, є обов'язковим, а їх невказання призводить до неможливості затвердження плану реструктуризації боргів боржника.

Наприклад, у постанові Південно-західного апеляційного господарського суду від 13 березня 2023 року у справі № 916/3871/21 вказано наступне. Постановою Господарського суду Одеської області від 07 грудня 2022 року по справі № 916/3871/21, серед іншого, задоволено клопотання боржника щодо поновлення строків на подання уточнюючих декларацій про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність від 04 липня 2022 року, визнано боржника банкрутом, припинено процедуру реструктуризації боргів боржника, введено відносно боржника процедуру погашення боргів, керуючим реалізацією майна боржника призначено арбітражного керуючого П.

У мотивах оскаржуваної постанови суд першої інстанції дійшов висновку щодо наявності підстав для поновлення строку на подання боржником уточнених декларацій, оскільки такий строк пропущено з поважних причин, а ознак зловживання боржником своїми процесуальними правами по відношенню до інших учасників справи, судом першої інстанції не встановлено.

93 Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 06 листопада 2023 року у справі № 916/688/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115025585>

Апеляційний суд постанову суду першої інстанції скасував, з огляду на те, що боржником у наданому до суду першої інстанції проєкті плану реструктуризації не відображено усіх відомостей, як того вимагають положення ст. 124 КУзПБ.

Зокрема, боржником не вказано обставин, які спричинили неплатоспроможність, усі доходи боржника які він має та розраховує отримати протягом процедури реструктуризації, розмір суми, яка щомісячно буде виділятися на погашення вимог кредиторів, черговість та строки реалізації предмету іпотеки.

Судова колегія звертає увагу на те, що, звертаючись із заявою про порушення справи про неплатоспроможність, боржником було надано план реструктуризації боргів боржника, який не містить усі необхідні відомості, як це передбачено ст. 124 КУзПБ, та загалом носить формальний характер, оскільки, як вбачається з наявних матеріалів справи, зокрема з поданих до суду першої інстанції уточнених декларацій, боржник взагалі не мав наміру щодо виконання наданого до суду плану реструктуризації, а навпаки, мав на меті прийняття рішення про визнання банкрутом та перехід до процедури погашення боргів.

З урахуванням встановлених обставин, колегія суддів вважає, що місцевий господарський суд дійшов невірною висновку про можливість застосування до боржника наступної судової процедури, зокрема визнання його банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника, оскільки це призводить до недобросовісного використання боржником судових процедур неплатоспроможності⁹⁴.

3. Ч. 3 коментованої статті визначає додаткові умови, які має містити план реструктуризації боргів боржника. Аналізуючи додаткові вимоги до згаданого плану, суд також повинен перевірити реальність виконання такого плану та пересвідчитись у добросовісності боржника.

У постанові від 13 травня 2025 року у справі № 904/3275/23 Верховний Суд зауважив на тому, що процедура неплатоспроможності фізичної особи не є процедурою списання боргів, у цій процедурі необхідно дотримуватись балансу інтересів та враховувати правомірні очікування кредиторів.

94 Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 13 березня 2023 року у справі № 916/3871/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109670562>

У випадку пропонування боржником плану реструктуризації, який передбачає повне списання боргів, питання обставин неплатоспроможності набуває особливого значення. У цій категорії справ кредитори часто наполягають на необхідності досягнення компромісу між ними та боржником, без якого нібито апіорі не може бути нормального процесу неплатоспроможності.

Суд зауважує, що компроміс, безумовно, представляє собою базовий варіант розвитку справи про неплатоспроможність фізичної особи. Проте досягнення компромісу може бути неможливим у певних справах з огляду як на об'єктивні (військові дії, зміна складу родини, яка не пов'язана з поведінкою боржника, втрата джерела існування внаслідок об'єктивних причин тощо), так і на суб'єктивні (вік боржника, стан його здоров'я, втрата джерела існування внаслідок суб'єктивних причин тощо) чинники.

За таких обставин завданням суду у справі про неплатоспроможність фізичної особи є встановлення, у тому числі й на підставі даних, зазначених кредиторами у клопотаннях про закриття, поясненнях, запереченнях всієї сукупності істотних обставин, що характеризують поведінку боржника. При цьому суд має керуватися також принципом судового розсуду, який ґрунтується на природньому сприйнятті суддею обставин конкретної справи про неплатоспроможність фізичної особи. Водночас, висновки, яких доходить суд, мають бути в достатній мірі ним обґрунтовані задля уникнення сумнівів у реабілітації судом недобросовісного боржника засобами неплатоспроможності⁹⁵.

План реструктуризації боргів боржника має бути реальним і враховувати інтереси як боржника, так і кредиторів. Характерним є наступний приклад. Ухвалою господарського суду м. Києва від 30 червня 2025 року у справі № 910/6674/25 заяву боржника Н. про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність було залишено без руху; встановлено строк п'ять днів з дня вручення цієї ухвали боржнику на усунення недоліків заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність; встановлено боржнику спосіб усунення недоліків

95 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 13 травня 2025 року у справі № 904/3275/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127535991>

заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність шляхом надання суду плану реструктуризації боргів боржника, який відповідає вимогам чинного законодавства.

07 липня 2025 року до місцевого суду від Н. надійшли пояснення у справі № 910/6674/25.

Так господарським судом м. Києва в ухвалі від 30 червня 2025 року було встановлено невідповідність долученого заявником плану реструктуризації вимогам чинного законодавства.

З матеріалів справи вбачається, що до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність заявником було долучено план реструктуризації боргів, відповідно до якого Н. пропонує до списання більше 98% задекларованої заборгованості (заявником вказано розмір суми, яка щомісяця виділятиметься для погашення вимог кредиторів — 2 696,62 грн протягом 5 років при задекларованій заборгованості у розмірі 10 267 482,77 грн).

Усуваючи недоліки, визначені в ухвалі господарського суду м. Києва від 30 червня 2025 року, боржником в поясненнях зазначено про неврахування судом положень п. 3 ч. 3 ст. 124 КУзПБ, якими визначено, що план реструктуризації може містити положення про прощення (списання) боргів. Крім того зазначено, що боржником був поданий проєкт плану реструктуризації боргів, який включає усі необхідні відомості, визначені у ч. 2 ст. 124 КУзПБ, і що він є реальним. Також Н. вказав, що суд на стадії відкриття провадження у справі не має повноважень оцінювати докази по суті або з'ясовувати їх переконливість чи реальність, а лише здійснює перевірку формальної відповідності наявних матеріалів справи вимогам законодавства.

Постановою Північного апеляційного господарського суду від 03 листопада 2025 року у справі № 910/6674/25 ухвалу Господарського суду м. Києва від 22 серпня 2025 року скасовано, а справу повернуто до Господарського суду м. Києва для вирішення питання щодо відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, з огляду на нижченаведене.

Місцевим судом було правильно зазначено, що при поданні до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, обов'язком боржника є складення реального (виконуваного) проєкту плану реструктуризації, який після розгляду господарським судом грошових

вимог та формування реєстру кредиторів розробляється, уточнюється та погоджується з кредиторами.

Отже, місцевим судом правильно встановлено, що боржником не було подано до суду проект плану реструктуризації боргів, який відповідає вимогам чинного законодавства, але помилково повернуто без розгляду заяву Н. про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та додані до неї документи, оскільки це є підставою для відмови у задоволенні заяви Н. про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність⁹⁶.

В іншій справі у постанові Верховного Суду від 19 червня 2025 року у справі № 904/1307/24 вказано, що суд погоджується з висновками господарських судів попередніх інстанцій, що визначені у плані умови не можуть свідчити про реальні та беззаперечні наміри боржниці щодо досягнення цілей та завдань процедури реструктуризації шляхом подання до суду виконуваного плану реструктуризації, в якому були враховані інтереси як боржниці, так і кредиторів, та який би був спрямований на реальне погашення заборгованості перед кредиторами, а не її списання / прощення. Умови плану реструктуризації боргів боржниці викликають обґрунтовані сумніви щодо реальності та достовірності задекларованих боржницею доходів та відповідності їх до витрат, рівня та способу життя боржниці, враховуючи необхідність підтримання нормальної життєдіяльності, проходження лікування, сплату комунальних послуг, ініціювання справи про неплатоспроможність боржниці, в межах якої передбачено сплату авансування винагороди арбітражного керуючого та де вона користуються послугами адвоката.

Крім того, Верховний Суд враховує пояснення кредиторів про те, що боржниця має змогу оплачувати послуги арбітражного керуючого, де щомісячний платіж складає 4542,00 грн, тоді у разі якби боржниця запропонувала план реструктуризації боргів із повним погашенням вимог трьох кредиторів протягом 60 місяців, то щомісячний платіж боржниці направлений на погашення заборгованості перед кредиторами становив би 3941,78 грн, що також ставить під сумнів добросовісність дій боржниці, яка замість конструктивного діалогу з наявними кре-

96 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 03 листопада 2025 року у справі № 910/6674/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131575023>

диторами з метою узгодження розміру та строків погашення кредитної заборгованості, намагається через судову процедуру списати наявні у неї борги в повному обсязі.

Наведені обставини у їх сукупності, за відсутності відповідних належних та допустимих доказів не дають можливості у повній мірі достеменно встановити ознаки платоспроможності/неплатоспроможності боржниці, встановлення яких є обов'язковою підставою для визнання боржниці банкрутом та переходу до судової процедури погашення боргів, про що було зазначено у наведеній вище судовій практиці.

Отже, суди правильно зауважили, що боржниця переслідує виключно цілі списання боргів шляхом швидкого переходу до наступної процедури, визначеної КУЗПБ, що свідчить про існування правових підстав для закриття провадження у справі на підставі ч. 11 ст. 126 КУЗПБ, оскільки боржницею та керуючою реструктуризацією боргів боржниці не надано на розгляд зборів кредиторів дійсного та реального плану реструктуризації боргів⁹⁷.

При затвердженні плану реструктуризації боргів боржника ключову роль відіграє судовий контроль, зміст якого полягає в тому, що суд повинен за своїм внутрішнім переконанням оцінити за наявними у матеріалах справи доказами причини неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів, які можуть полягати за одних обставин у діях/бездіяльності кредиторів, за інших обставин — у діях/бездіяльності боржника, при цьому враховуючи добросовісність поведінки учасників провадження у справі про неплатоспроможність.

Одним із принципів, які характерні для правового інституту неплатоспроможності, є принцип судового контролю у процедурах банкрутства (неплатоспроможності) щодо повноти та належності дій учасників провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), що зобов'язує суд з достатньою повнотою встановити об'єктивні обставини правовідносин сторін по множинних предметах спорів, які виникають у процедурах банкрутства (неплатоспроможності).

97 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19 червня 2025 року у справі № 904/1307/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128346551>

Тож на відміну від справ позовного провадження, в яких господарський суд обмежений принципами диспозитивності та змагальності сторін, у справах про банкрутство (неплатоспроможність) судовий контроль є невід’ємною складовою цього провадження (схожий за змістом висновок, викладений у постанові Верховного Суду у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 911/2043/20⁹⁸).

Застосування судами принципу судового контролю у процедурах банкрутства (неплатоспроможності) щодо повноти та належності дій учасників справи про банкрутство, єдиного правового захисту інтересів кредиторів в межах процедур банкрутства та пропорційності надає суду у процедурі банкрутства правові важелі, які можуть забезпечити дотримання балансу інтересів кредиторів та боржника на кожному з етапів процедур банкрутства (неплатоспроможності).

Так, у постанові Північно-західного апеляційного господарського суду від 18 вересня 2025 року у справі № 902/981/24 вказано наступне.

Проаналізувавши зміст запропонованого Н. проєкту плану реструктуризації боргів боржника, АТ «Ощадбанк» зазначив, що в порушення вимог ч. 2 ст. 124 КУзПБ у проєкті плану не зазначено обставин, які спричинили його неплатоспроможність, також передбачено суму, яка щомісяця має залишатися боржнику на задоволення побутових потреб (його та осіб, які перебувають на його утриманні), що не відповідає вимогам п. 2 ст. 124 КУзПБ, оскільки до членів його сім’ї належить неповнолітній син, який перебуває на його утриманні, а сума, яка щомісячно залишається боржнику для задоволення побутових потреб становить 2 766,51 грн. Банк вказує, що розмір суми, яка щомісяця має залишатися боржнику на задоволення побутових потреб, а також на кожна особу, яка перебуває на його утриманні складає принаймні 6 116,00,00 грн, з урахуванням самого боржника, його дитини та доходів матері. Водночас у зазначеному плані боржник пропонує виділяти щомісяця 50,00 грн для погашення існуючих боргів без наведення належного обґрунтування

98 Постанова Верховного Суду у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 911/2043/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456027>

того, чому саме таку суму він має змогу виділяти щомісяця на погашення боргів перед кредиторами. Наведені аргументи не підтверджують надання боржником, з метою сумлінного виконання процесуальних обов'язків та добросовісної співпраці з керуючим реструктуризацією і кредиторами, вичерпної інформації щодо дійсних причин неплатоспроможності — витрачання коштів, отриманих Н. від кредиторів, руху основних активів з часу виникнення відповідних зобов'язань тощо. У зв'язку із чим, Банк вважає, що боржником подано завідомо невиконуваний план реструктуризації, який не відповідає вимогам ст. 124 КУзПБ, а тому вважає, що наявні всі підстави для закриття провадження у справі.

Колегія суддів зазначає, що суд через призму судового контролю повинен за своїм внутрішнім переконанням оцінити за наявними у матеріалах справи доказами причини неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів, які можуть полягати за одних обставин у діях / бездіяльності кредиторів, за інших обставин — у діях / бездіяльності боржника, при цьому враховуючи добросовісність поведінки учасників провадження у справі про неплатоспроможність.

Тому господарський суд, перш ніж перейти до процедури погашення боргів боржника, має надати оцінку не лише діям кредиторів щодо незатвердження плану реструктуризації боргів, а й надати оцінку діям боржника щодо сумлінного виконання ним своїх обов'язків боржника, зокрема щодо подання ним виконаного плану реструктуризації боргів, який би врахував й інтереси кредиторів, з'ясувати, чи відображені у плані реструктуризації усі відомості, що передбачені ст. 124 КУзПБ, та встановити, чи є поведінка боржника добросовісною.

Суд повинен був з'ясувати повноту та достовірність інформації про майновий стан боржника, фактичні обставини, які спричинили неплатоспроможність боржника, розмір суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів, тощо, задля встановлення виконання чи невиконання мети процедури реструктуризації боргів боржника, а не лише виходити з аналізу звіту керуючого реструктуризацією стосовно визначення ознак добросовісності боржника.

Очевидно, що реструктуризація — це пом'якшення фінансового навантаження на боржника, яке може містити (за до-

мовленістю боржника та кредитора / кредиторів) часткове чи повне списання боргів, однак це повинні бути процеси домовленостей боржника з кредиторами. Недосягнення домовленостей мають бути досліджені через призму судового розсуду⁹⁹.

4. Ч. 4 коментованої статті передбачає три джерела задоволення вимог кредиторів згідно з планом реструктуризації боргів боржника:

- за рахунок коштів, отриманих від виконання плану реструктуризації боргів боржника;
- за рахунок коштів, отриманих боржником;
- за рахунок коштів, отриманих арбітражним керуючим.

Задоволення таких вимог відбувається у порядку черговості, визначеній у ст. 133 КУзПБ.

Якщо ж відбувається погашення вимог забезпечених кредиторів за рахунок майна боржника, яке є предметом забезпечення, то такі вимоги задовольняються позачергово.

Наведені джерела та черговість погашення вимог кредиторів відносяться до додаткових умов плану реструктуризації боргів боржника, про що вказано у постанові Північного апеляційного господарського суду від 03 листопада 2025 року у справі № 911/2326/24.

Відповідно до ч. 4 ст. 124 КУзПБ, задоволення вимог кредиторів здійснюється згідно з планом реструктуризації боргів боржника за рахунок коштів, отриманих від виконання плану реструктуризації боргів боржника, боржником або арбітражним керуючим, якщо планом реструктуризації боргів боржника передбачена його подальша участь у виконанні такого плану, у черговості, визначеній ст. 133 цього Кодексу.

Колегія суддів наголошує, що зазначений припис регулює черговість та джерело погашення вимог кредиторів, проте не встановлює конкретні умови, які повинен містити план реструктуризації, зокрема в частині умов (строків) погашення вимог кредиторів однієї черги та з урахуванням ще повного погашення цих вимог боржником.

Тому суд першої інстанції дійшов правильного висновку, що поданий план реструктуризації не відповідає приписам ст.

99 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 18 вересня 2025 року у справі № 902/981/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130454536>

124 КУзПБ та правильно залишив клопотання керуючого реструктуризацією Д. про затвердження плану реструктуризацією боргів боржника від 19 червня 2025 року без задоволення.

Відповідно до ч. 9 ст. 126 КУзПБ, постановлення ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника не є перешкодою для повторного звернення до суду із заявою про затвердження плану реструктуризації боргів боржника у разі усунення обставин, які перешкоджали його затвердженню судом¹⁰⁰.

5. Ч. 5 коментованої статті спрямована на забезпечення прозорості та передбачуваності участі третіх осіб у процедурі реструктуризації боргів фізичної особи — боржника. Вона прямо передбачає право потенційного поручителя або гаранта на участь у формуванні умов плану реструктуризації, що є логічним, оскільки така особа бере на себе майнові ризики та може нести солідарну відповідальність за виконання боржником зобов'язань у майбутньому. Право участі в обговоренні гарантує, що поручитель не буде поставлений перед фактом вже погоджених умов, які фактично впливають на його майнову сферу. Право на участь в обговоренні умов плану не ототожнюється зі статусом учасника провадження у справі про неплатоспроможність. Адже такі особи не стають кредиторами за змістом КУзПБ, не мають права голосу на зборах кредиторів, не є боржниками у самій процедурі, але мають право бути присутніми, висловлювати свою позицію, пропонувати зміни, отримувати інформацію, необхідну для прийняття рішення щодо участі у плані.

6. Ч. 6 коментованої статті розрізняє строки виконання плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність. Так за загальним правилом такий строк не може перевищувати п'ять років, проте у разі погашення боргів за кредитами, отриманими боржником на придбання житла, строк виконання плану реструктуризації боргів боржника не може перевищувати 10 років.

Щодо строку виконання плану реструктуризації боргів

100 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 03 листопада 2025 року у справі № 911/2326/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131644429>

боржника у разі погашення боргів за кредитами, отриманими боржником на придбання житла, Південно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 05 червня 2024 року у справі № 916/2660/23 вказав таке.

Посиланнями скаржника на положення абз. 2 ч. 6 ст. 124 КУзПБ, відповідно до якого, у разі погашення боргів за кредитами, отриманими боржником на придбання житла, строк виконання плану реструктуризації боргів боржника не може перевищувати 10 років, жодним чином не підтверджуються доводи апелянта про те, що боржник формально запропонував заздалегідь неприйнятний план реструктуризації, оскільки встановлений зазначеною нормою максимальний строк не зумовлює неправомірності розробки боржником плану, який передбачає менший ніж 10 років період сплати коштів з метою погашення заборгованості перед кредитором¹⁰¹.

Стаття 125. Борги, що не підлягають реструктуризації

- 1. Не підлягають реструктуризації борги боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.*
- 2. Податковий борг, що виник протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, визнається безнадійним та списується у процедурі реструктуризації боргів боржника.*
- 3. План реструктуризації боргів боржника затверджується господарським судом лише після повного погашення боргів боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смер-*

101 Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 05 червня 2024 року у справі № 916/2660/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119574616>

тю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загально-обов'язкове державне соціальне страхування та щодо сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, якщо така заборгованість існує.

1. Провадження у справі про неплатоспроможність, на відміну від позовного провадження, призначенням якого є визначення та задоволення індивідуальних вимог кредиторів, одним із завдань має задоволення сукупності вимог кредиторів неплатоспроможного боржника.

Судом визнаються та включаються до реєстру вимог кредиторів у справі про неплатоспроможність лише дійсні вимоги кредиторів, які відповідають чинному законодавству та обґрунтовані кредитором належними і допустимими доказами на час заявлення таких вимог.

Зазначене дає підстави для висновку про те, що до боргів фізичної особи застосовується інший, передбачений нормами КУзПБ, порядок погашення заборгованості боржника перед його кредиторами, ніж передбачений загальними положеннями цивільного, податкового та іншого законодавства.

Системний аналіз ч. ч. 1, 3 ст. 125 КУзПБ дає підстави для висновку про те, що КУзПБ визначено перелік боргів, які не підлягають реструктуризації і повне погашення яких є імперативною умовою для затвердження господарським судом плану реструктуризації.

Вказані боргові зобов'язання фізичної особи мають особливий правовий статус у процедурі неплатоспроможності та не підлягають реструктуризації. Такі борги нерозривно пов'язані з особою фізичної особи, і не можуть бути автоматично списані або реструктуризовані навіть після завершення процедури банкрутства.

Стягнення цих боргів відбувається в межах виконавчого провадження на підставі відповідних судових рішень (виконавчих листів, судових наказів, вироків).

2. У ч. 2 ст. 125 КУзПБ визначено наслідки відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника та початку процедури реструктуризації боргів боржника щодо податкового боргу, який виник протягом трьох років до дня по-

становлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

Такими наслідками, зокрема є визнання податкового боргу безнадійним та його списання. При цьому Кодексом інших умов, окрім наявності провадження у справі про неплатоспроможність та виникнення податкового боргу протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника КУзПБ не передбачено.

Визнання податкового боргу безнадійним і його подальше списання не пов'язується ані з безпосереднім затвердженням ухвалою суду плану реструктуризації, ані з наявністю у боржника майна, за рахунок якого можливо погасити заборгованість. Єдиною достатньою такою умовою є наявність провадження у справі про неплатоспроможність та виникнення податкового боргу протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

Господарський суд Запорізької області в ухвалі від 14 жовтня 2025 року у справі № 908/535/25 вказав, що інше тлумачення норми ч. 2 ст. 125 КУзПБ про те, що підлягає списанню лише податковий борг, який виник протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, а податковий борг, що виник раніше цього періоду, списанню не підлягає, суперечить головному завданню провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи — відновлення її платоспроможності¹⁰².

Такий висновок обумовлений наступним. Приписами п. 102.4 ст. 102 Податкового кодексу України (далі — ПК України) передбачено, що у разі, якщо грошове зобов'язання нараховане контролюючим органом до закінчення строку давності, визначеного у п. 102.1 цієї статті, податковий борг, що виник у зв'язку з відмовою у самостійному погашенні такого грошового зобов'язання, може бути стягнутий протягом наступних 1095 календарних днів з дня виникнення податкового боргу, крім випадків, передбачених абз. 3 п. 59.1 ст. 59 цього Кодексу. Якщо платіж стягується за рішенням суду, строки стягнення встанов-

102 Ухвала Господарського суду Запорізької області від 14 жовтня 2025 року у справі № 908/535/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131880869>

люються до повного погашення такого платежу або визначення боргу безнадійним.

Відповідно до п. 101.1 ст. 101 ПК України, списанню підлягає безнадійний податковий борг, у тому числі пеня та штрафні санкції, нараховані на такий податковий борг.

Положеннями п. 101.2 ст. 101 ПК України визначено, що під терміном «безнадійний» розуміється:

податковий борг платника податку, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута;

податковий борг фізичної особи, яка: визнана у судовому порядку недієздатною, безвісно відсутньою або оголошена померлою, у разі недостатності майна, на яке може бути звернуто стягнення згідно із законом; померла, у разі недостатності майна, на яке може бути звернуто стягнення згідно із законом; понад 720 днів перебуває у розшуку;

- податковий борг платника податків, у тому числі податкового агента, стосовно якого минув строк давності, встановлений пунктом 102.4 статті 102 цього Кодексу;
- податковий борг платника податків, що виник внаслідок обставин непереборної сили (форс - мажорних обставин);
- податковий борг платника податків, щодо якого до Державного реєстру внесено запис про його припинення на підставі рішення суду;

податковий борг банку, щодо якого наявне рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про затвердження звіту про завершення ліквідації банку або рішення Національного банку України про затвердження ліквідаційного балансу, ухвалення остаточного звіту ліквідатора і завершення ліквідаційної процедури.

3. Для дотримання положень ч. 3 ст. 125 КУзПБ доречним є витребування в арбітражного керуючого довідки щодо погашення боргів щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, якщо така заборгованість існувала до

моменту подання плану реструктуризації боргів боржника на затвердження до господарського суду.

Щодо цього Господарський суд Львівської області у постанові від 14 червня 2023 року у справі № 914/1338/20 вказав, що керуючий реструктуризацією зазначає, що листом від 28 січня 2023 року представник боржника повідомив арбітражного керуючого про неможливість сплати фізичною особою — боржником заборгованості зі сплати ЄСВ. Таким чином, затвердження плану реструктуризації боргів боржника з урахуванням заборгованості зі сплати ЄСВ буде суперечити вимогам ч. 1, 3 ст. 125 КУзПБ¹⁰³.

Затверджуючи план реструктуризації боргів боржника, суд повинен з'ясувати на день схвалення плану реструктуризації боргів боржника, чи є у останнього заборгованість щодо сплати аліментів, відшкодування завданої каліцтвом шкоди, сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування тощо.

Стаття 126. Затвердження плану реструктуризації боргів боржника

- 1. Керуючий реструктуризацією протягом трьох днів з дня схвалення зборами кредиторів погодженого з боржником плану реструктуризації боргів подає до господарського суду заяву про затвердження плану реструктуризації боргів.*
- 2. До заяви про затвердження плану реструктуризації боргів боржника додаються:*
 - 1) план реструктуризації боргів боржника;*
 - 2) протокол засідання зборів кредиторів;*
 - 3) письмові заперечення кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника (за наявності).*

103 Постанова Господарського суду Львівської області від 14 червня 2023 року у справі № 914/1338/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111610138>

- 3.** Господарський суд розглядає заяву про затвердження плану реструктуризації боргів боржника протягом 10 днів з дня її отримання.

Про дату розгляду заяви про затвердження плану реструктуризації боргів господарський суд повідомляє боржника, кредиторів, керуючого реструктуризацією, а також третіх осіб, якщо план реструктуризації передбачає виконання зобов'язань боржника такими особами.

- 4.** Господарський суд заслуховує кожного присутнього на засіданні кредитора, який має заперечення щодо плану реструктуризації боргів.

- 5.** Явка кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника, а також третіх осіб, якщо план реструктуризації передбачає виконання зобов'язань боржника такими особами, є обов'язковою.

У разі відсутності зазначених у цій частині кредиторів господарський суд призначає нове засідання суду для затвердження плану реструктуризації боргів боржника.

Повторна неявка в судове засідання кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника, а також третіх осіб, якщо план реструктуризації передбачає виконання зобов'язань боржника такими особами, не перешкоджає розгляду справи.

- 6.** Неявка в судове засідання належно повідомлених про таке засідання боржника, кредиторів, які схвалили план реструктуризації боргів, або керуючого реструктуризацією не перешкоджає розгляду справи.

- 7.** Господарський суд зобов'язаний затвердити план реструктуризації боргів боржника, якщо такий план схвалений кредиторами та боржником.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням боржника чи кредитора змінити план погашення боргів у частині збільшення чи зменшення строку його виконання або розміру суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів, чи суми, яка щомісяця залишається боржнику

на задоволення побутових потреб (не менше розміру, встановленого статтею 124 цього Кодексу).

8. Господарський суд постановляє ухвалу про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність, якщо:

- 1) порушено порядок розроблення, схвалення та погодження плану реструктуризації боргів, встановлений цим Кодексом;
- 2) умови реструктуризації боргів суперечать законодавству;
- 3) при схваленні плану реструктуризації боргів були допущені порушення законодавства, що вплинули на результат голосування;
- 4) кредитор, який не брав участі в голосуванні чи проголосував проти схвалення плану реструктуризації боргів, доведе, що в разі визнання боржника банкрутом у порядку, визначеному цим Кодексом, його вимоги були б задоволені у розмірі, що перевищує розмір вимог, які будуть задоволені відповідно до умов плану реструктуризації боргів;
- 5) боржник не погасив борги щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та сплати інших обов'язкових платежів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, якщо така заборгованість існувала до моменту подання плану реструктуризації боргів боржника на затвердження до господарського суду;
- 6) боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведеному стосовно нього процедур, передбачених цим Кодексом;
- 7) план реструктуризації боргів не погоджено боржником.

9. Постановлення ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника не є перешкодою для повторного звернення до суду із заявою про затвердження плану реструктуризації боргів боржника у разі усунення обставин, які перешкоджали його затвердженню судом.

10. У разі постановлення господарським судом ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржник, збори кредиторів мають право звернутися до суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

11. Якщо протягом трьох місяців з дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність і введення процедури реструктуризації боргів боржника до господарського суду не поданий погоджений боржником і схвалений кредиторами план реструктуризації боргів боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника відповідно до цього Кодексу або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

1. Відповідно до ч. 1 коментованої статті план реструктуризації боргів має бути погоджений з боржником, у свою чергу, згідно п. 7 ч. 8 цієї ж статті 126 відсутність погодження плану реструктуризації боргів боржником є підставою для відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника.

У ч. 1 коментованої статті визначено трьохденний строк з дня схвалення зборами кредиторів погодженого з боржником плану реструктуризації боргів, протягом якого керуючий реструктуризацією зобов'язаний подати до господарського суду заяву про затвердження плану реструктуризації боргів. Вказаний строк не є присікальним, а встановлений для виконання обов'язку керуючим реструктуризацією.

Задля отримання бажаного результату — відновлення платоспроможності — у судовій процедурі реструктуризації боргів КУЗПБ покладає на боржника обов'язки:

- повідомити про обставини, що стали підставою для звернення до суду (п. 3 ч. 2 ст. 116 КУЗПБ), отже обґрунтувати природу і причини неплатоспроможності, надати інформацію щодо витрачання коштів, отриманих від кредитора (кредитодавця, позикодавця), та/або щодо руху основних активів з часу виникнення зобов'язань перед кредиторами тощо;
- надати повну і достовірну інформацію про власний май-

новий стан та членів його сім'ї щодо розміру та джерел доходів (п.4 -11 ч. 3 ст.116 КУзПБ), тому у разі необхідності і додаткові пояснення чи документи на підтвердження належного виконання цих вимог;

- подати проєкт плану реструктуризації боргів та співпрацювати з керуючим реструктуризацією і зборами кредиторів при погодженні його змісту (ч. 4 ст. 116, ч. 7 ст. 126 КУзПБ);
- повністю погасити окремі види заборгованості до затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника (ст. 125 КУзПБ);
- погашати вимоги кредиторів згідно з умовами плану реструктуризації боргів у разі його затвердження (ч. 1 ст.128 КУзПБ).

2. Якщо на розгляд кредиторів поданий план реструктуризації, то він має бути схвалений конкурсними кредиторами та окремо схвалений забезпеченим кредитором.

Метою і завданням процедури реструктуризації боргів, зокрема, є забезпечення розгляду кредиторами розробленого боржником проєкту плану реструктуризації боргів для відновлення його платоспроможності. При цьому такий документ слід вважати закономірними очікуваннями кредиторів, як в частині його розгляду, так і в період його реалізації, коли має місце фактичне погашення їх вимог в межах процедури реструктуризації.

План реструктуризації боргів боржника та протокол засідання зборів кредиторів обов'язково подаються до суду. Якщо ж боржник ухиляється від складання плану реструктуризації його боргів, то провадження у справі підлягає закриттю, оскільки такий боржник є недобросовісним.

У свою чергу, письмові заперечення кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника подаються лише за їхньої наявності.

3-6. Ч.ч. 3-6 коментованої статті є суто процесуальними і визначають порядок розгляду плану реструктуризації боргів боржника у судовому засіданні.

Так, ч. 3 коментованої статті визначає, що господарський суд розглядає заяву про затвердження плану реструктури-

зації боргів боржника протягом 10 днів з дня її отримання. У той же час, у разі відсутності кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника, а також третіх осіб, якщо план реструктуризації передбачає виконання зобов'язань боржника такими особами, господарський суд має призначити нове засідання суду для затвердження плану реструктуризації боргів боржника.

Очевидним є те, що провести два засідання з розгляду заяви про затвердження плану реструктуризації боргів боржника у десятиденний строк є нереальним (крім того можливим є відкладення розгляду справи для з'ясування певних обставин справи), у зв'язку з чим логічним є призначення першого засідання з розгляду заяви про затвердження плану реструктуризації боргів боржника протягом 10 днів з дня її отримання з можливістю відкладення без часових обмежень.

З цього приводу Господарський суд Житомирської області в ухвалі від 06 грудня 2021 року у справі № 906/1517/20 вказав наступне. Враховуючи вище викладене, виникла необхідність повторно викликати в наступне судове засідання для дачі особистих пояснень: боржника та третю особу, явку яких в наступне судове засідання визнати обов'язковою...

Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 04 листопада 1950 року кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

З огляду на викладене, враховуючи необхідність з'ясувати чи кредиторам було надано обґрунтований, вірно обрахований, документально підтверджений план реструктуризації (ст. 124 Кодексу), який був розглянутий кредиторами, з урахуванням обставин справи, з метою повного та всебічного розгляду справи та надання рівних можливостей всім учасникам справи (у межах їхніх повноважень), застосувавши статтю 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод щодо розумного строку розгляду справи, суд дійшов висновку про відкладення розгляду справи¹⁰⁴.

104 Ухвала Господарського суду Житомирської області від 06 грудня 2021 року у справі № 906/1517/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101828052>

7. Господарський суд зобов'язаний затвердити план реструктуризації боргів боржника, якщо такий план схвалений кредиторами та боржником, водночас суд повинен проаналізувати зміст плану реструктуризації на відповідність положенням ст. 124 КУзПБ крізь призму його обґрунтованості та узгодженості з самою природою реструктуризації, дослідити причини незгоди кредитора з таким планом та його умовами.

Ч. 7 коментованої статті покладає на господарський суд обов'язок затвердити план реструктуризації боргів боржника, якщо такий план схвалений кредиторами та боржником, водночас ч. 8 вказаної статті передбачені підстави для постановлення господарським судом ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність. У разі постановлення господарським судом ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржник, збори кредиторів мають право звернутися до суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність (ч. 10 ст. 126 КУзПБ).

Своєю чергою, якщо протягом трьох місяців з дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність і введення процедури реструктуризації боргів боржника до господарського суду не поданий погоджений боржником і схвалений кредиторами план реструктуризації боргів боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника відповідно до КУзПБ або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність (ч. 11 ст. 126 КУзПБ).

Абз. 2 ч. 7 коментованої статті передбачає право суду за вмотивованим клопотанням боржника чи кредитора змінити план погашення боргів у частині збільшення чи зменшення строку його виконання або розміру суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів, чи суми, яка щомісяця залишається боржнику на задоволення побутових потреб.

Використання наведеної норми права знайшло своє відображення в ухвалі Господарського суду Черкаської області від 22 червня 2021 року у справі № 925/162/20, де вказано наступне.

Оскільки АТ «Ощадбанк» заперечує стосовно «розміру суми, яка щомісячно буде виділятися для погашення вимог кре-

диторів», суд відповідно до абз. 2 ч. 7 ст. 126 КУзПБ та відповідно до наданого йому права, вважає за необхідне змінити план реструктуризації у частині розміру суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів, а також інших сум та строків, які на підставі такої суми були розраховані.

Зокрема, суд вважає, що керуючий реструктуризацією та боржник при розробці плану реструктуризації станом на 25 травня 2021 року безпідставно використали збільшені наступні суми: суму, яку фактично було сплачено боржником у ході виконання кредитного договору (із 35 730,31 доларів США до 36 593,90 доларів США) та суму ринкової вартості двокімнатної квартири (із 551 900 грн до 552 700 грн) (*ухвала Господарського суду Черкаської області від 22 червня 2021 року у справі № 925/162/20¹⁰⁵*).

8. Ч. 8 коментованої статті передбачає підстави для відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника. Проте, згідно ч.ч. 9-11 ст. 126 КУзПБ, постановлення ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника не є перешкодою для повторного звернення до суду із заявою про затвердження плану реструктуризації боргів боржника у разі усунення обставин, які перешкождали його затвердженню судом. У разі постановлення господарським судом ухвали про відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів, боржник, збори кредиторів мають право звернутися до суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Перші три підстави для відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника (порушено порядок розроблення, схвалення та погодження плану реструктуризації боргів, встановлений цим Кодексом; умови реструктуризації боргів суперечать законодавству; при схваленні плану реструктуризації боргів були допущені порушення законодавства, що вплинули на результат голосування) носять здебільше загальний та відсилочний характер.

Варто зауважити, що можливою є ситуація, коли план реструктуризації боргів боржника одночасно порушує декілька

105 Ухвала Господарського суду Черкаської області від 22 червня 2021 року у справі № 925/162/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98702146>

пунктів, що передбачені ч. 8 коментованої статті. Так, у постанові Північного апеляційного господарського суду від 26 березня 2025 року у справі № 911/93/24 вказано наступне.

Незважаючи на право забезпеченого кредитора задовольнити свої вимоги за рахунок заставного майна як у процедурі банкрутства, так і поза нею, місцевий суд, затверджуючи план реструктуризації, надав перевагу незабезпеченим інтересам конкурсних кредиторів та інтересам боржника над безумовним, пріоритетним правом забезпеченого кредитора, чим фактично скасував іпотеку майна та порушив права забезпеченого кредитора.

З урахуванням викладеного, висновок суду про затвердження плану реструктуризації боргів боржника є передчасним, оскільки зроблений без врахування інтересів забезпеченого кредитора, а тому такий план реструктуризації підлягає коригуванню.

За встановлених обставин, у суду першої інстанції були наявні передбачені п.п. 1-3 ч. 8 ст. 126 КУзПБ підстави для відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність боржника¹⁰⁶.

У свою чергу, така підстава для відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника, як: кредитор, який не брав участі в голосуванні чи проголосував проти схвалення плану реструктуризації боргів, доведе, що в разі визнання боржника банкрутом у порядку, визначеному цим Кодексом, його вимоги були б задоволені у розмірі, що перевищує розмір вимог, які будуть задоволені відповідно до умов плану реструктуризації боргів, підлягає доведенню на загальних підставах.

З цього приводу в ухвалі Господарського суду Тернопільської області від 01 липня 2024 року у справі № 921/240/23 вказано наступне.

Згідно з ч.ч. 1, 3 ст. 74 ГПК України, кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень. Докази подаються сторонами та іншими учасниками справи.

Обов'язок із доказування слід розуміти як закріплену в процесуальному та матеріальному законодавстві міру належної

106 постанова Північного апеляційного господарського суду від 26 березня 2025 року у справі № 911/93/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126222069>

поведінки особи, що бере участь у судовому процесі, із збирання та надання доказів для підтвердження свого суб'єктивного права, що має за мету усунення невизначеності, яка виникає в правовідносинах у разі неможливості достовірно з'ясувати обставини, які мають значення для справи.

Важливим елементом змагальності процесу є стандарти доказування — спеціальні правила, якими суд має керуватися при вирішенні справи. Ці правила дозволяють оцінити, наскільки вдало сторони виконали вимоги щодо тягаря доказування і наскільки вони змогли переконати суд у своїй позиції, що робить оцінку доказів більш алгоритмізованою та обґрунтованою.

Верховний Суд у ході касаційного перегляду судових рішень неодноразово звертався загалом до категорії стандарту доказування та відзначав, що принцип змагальності забезпечує повноту дослідження обставин справи. Цей принцип передбачає покладання тягаря доказування на сторони. Одночасно цей принцип не передбачає обов'язку суду вважати доведеною та встановленою обставину, про яку сторона стверджує. Така обставина підлягає доказуванню таким чином, аби задовольнити, як правило, стандарт переваги більш вагомих доказів, тобто коли висновок про існування стверджуваної обставини з урахуванням поданих доказів видається більш вірогідним, ніж протилежний (постанови Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 02 жовтня 2018 року у справі № 910/18036/17, від 23 жовтня 2019 року у справі № 917/1307/18, від 18 листопада 2019 року у справі № 902/761/18, від 04 грудня 2019 року у справі № 917/2101/17).

Однак, кредитором при висловленні заперечень стосовно затвердження плану реструктуризації не підтверджено власну позицію належними та допустимими засобами доказування.

Акціонерним товариством «Укрсиббанк» не доведено, що в разі визнання боржника банкрутом у порядку, визначеному цим Кодексом, його вимоги були б задоволені у розмірі, що перевищує розмір вимог, які будуть задоволені відповідно до умов плану реструктуризації боргів (*ухвала Господарського суду Тернопільської області від 01 липня 2024 року у справі № 921/240/23*)¹⁰⁷.

107 Ухвала Господарського суду Тернопільської області від 01 липня 2024 року у справі № 921/240/23.
Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120341151>

9. Ч. 9 коментованої статті передбачає, що можливим є повторне звернення до суду у випадку відмови у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника у разі усунення обставин, які перешкоджали його затвердженню судом. При цьому кредитори можуть як запропонувати для затвердження допрацьований план реструктуризації боргів боржника, так і звернутися до суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність (ч. 10 ст. 126 КУзПБ).

10. У судовій процедурі реструктуризації боргів КУзПБ передбачає право зборів кредиторів (кредитора у ч. 2 ст. 128) звернутися до суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом та введення процедури погашення боргів або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність, якщо: збори кредиторів прийняли рішення про відмову у схваленні плану реструктуризації боргів боржника (п. 2 ч. 8 ст. 123 КУзПБ); господарський суд відмовив у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника (ч. 10 ст. 126 КУзПБ); боржником порушено план реструктуризації боргів (ч. 2 ст. 128 КУзПБ).

Системний аналіз цих норм приводить до висновку, що за наведених вище підстав (окрім ч. 7 ст. 123 КУзПБ) господарський суд може вирішити питання щодо доцільності подальшого руху справи лише за клопотанням зборів кредиторів (кредитора), яким на певній стадії судової процедури реструктуризації боргів боржника надано виключне право ініціювати на власний вибір перехід до наступної судової процедури неплатоспроможності фізичної особи або закриття провадження у справі.

Рішення про прийняття одного з наведених альтернативних процесуальних рішень повинно прийматись судом виходячи з аналізу сукупності наявних в матеріалах доказів, якими підтверджуються або спростовуються підстави для відповідного рішення.

Зокрема, підставами для прийняття рішення про визнання боржника банкрутом та введення процедури погашення боргів в силу ст. ст. 1, 119, 130, 131, 133 КУзПБ є встановлена та підтверджена доказами наявними в матеріалах справи неплатоспроможність боржника, — тобто нездатність боржника погасити всі визнані судом вимоги кредиторів за рахунок належного йому майна, за умови повного та достовірного надання боржником —

фізичною особою відомостей про таке майно та добросовісної процесуальної поведінки боржника, яка свідчить про спрямованість його дій саме на відновлення його платоспроможності за рахунок якомога більш ефективного (швидкого та в більшому розмірі) погашення вимог кредиторів.

Водночас заходи реструктуризації, які пропонуються боржником в проєкті плану реструктуризації, повинні бути такими, які боржник має можливість виконати.

У свою чергу, в силу ст.ст. 90, 113, 123, 126, 128 КУзПБ підставами для закриття провадження у справі може бути прийняття зборами кредиторів рішення про відмову у схваленні плану реструктуризації боргів боржника за умови наявності доказів недобросовісної процесуальної поведінки боржника, спрямованої на ухилення від погашення вимог кредиторів, яке проявилось в приховуванні боржником відомостей про свій майновий стан або приховуванні окремого майна шляхом відчуження його на користь заінтересованих стосовно нього осіб або іншими способами, або умисне ухилення боржника від затвердження та виконання плану реструктуризації, в тому числі шляхом пропонування таких умов плану реструктуризації, які завідомо не відповідають вимогам Кодексу України з процедур банкрутства.

Наведене узгоджується з правовою позицією, висловленою Великою Палатою Верховного Суду в постанові від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20¹⁰⁸.

11. У випадку неподання до господарського суду протягом трьох місяців погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника суд крізь призму судового контролю повинен за своїм внутрішнім переконанням оцінити за наявними у матеріалах справи доказами причини неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів, які можуть полягати за одних обставин — у діях / бездіяльності кредиторів, а за інших — у діях / бездіяльності боржника, і водночас врахувати добросовісність поведінки учасників провадження у справі про неплатоспроможність.

108 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809>

Добросовісність боржника — фізичної особи є визначальним критерієм для оцінки обставин і підстав, якими КУзПБ обумовлює вирішення судом питання щодо подальшого руху справи, зокрема закриття провадження про неплатоспроможність фізичної особи у випадках, передбачених статтями 123, 126, 128 цього Кодексу. Тому обставини, що свідчать про недобросовісну поведінку боржника, в сукупності з іншими обставинами справи підлягають врахуванню господарським судом як підстави для ухвалення рішення про закриття провадження у справі замість переходу до процедури погашення боргів боржника.

Такими обставинами можуть бути: ненадання боржником обґрунтованих пояснень стосовно обставин неплатоспроможності (руху активів, витрачання отриманих від кредиторів коштів тощо); зазначення у декларації працездатного боржника відомостей про доходи, що значно менші за відповідний середній показник у регіоні та за відповідною спеціальністю; посилання у декларації про майновий стан на ненадання інформації членом сім'ї боржника за умови, що така інформація є необхідною для з'ясування суттєвих для справи обставин; інший спосіб ухилення боржника від конструктивної співпраці з кредиторами, керуючим реструктуризацією чи від відкритої взаємодії із судом; економічна необґрунтованість та/або очевидна невиконуваність плану реструктуризації, яка може призвести до явного порушення прав кредиторів щодо отримання боргу в розумні строки.

Тому встановлені судом обставини приховування боржником інформації, що дала б змогу встановити його реальне фінансове становище, надання ним плану реструктуризації, який вказує на ознаки ухилення боржника від виконання зобов'язань і фактично має на меті не реструктуризацію боргів перед кредитором боржника, як передбачає закон (стаття 124 КУзПБ), а фактичне списання заборгованості перед кредитором, свідчать про зловживання боржником правом на доступ до суду зі зверненням із заявою про неплатоспроможність, ігнорування ним мети і завдань процедури реструктуризації боргів, а отже, про недобросовісність боржника (постанова Верхового Суду від 17 червня 2025 року у справі № 903/521/24¹⁰⁹).

109 Постанова Верхового Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 17 червня 2025 року у справі № 903/521/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128626698>

Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у зв'язку з неподанням боржником погодженого ним та схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника, КУзПБ докладно не регламентує закінчення процедури реструктуризації боргів боржника. Проте приписами п. 8 ч. 5 ст. 119, ч. 11 ст. 126 цього Кодексу визначено строк (три місяці з дня введення процедури реструктуризації боргів), протягом якого, але не пізніше строків, установлених законом і судом, сторони мають здійснити свої права та обов'язки для узгодження плану реструктуризації боргів боржника, якщо господарський суд раніше не дійде висновку про наявність підстав для переходу до наступної судової процедури або закриття провадження у справі, зокрема відповідно до ч. 7, п. 2 ч. 8 ст. 123 КУзПБ.

До спливу цього строку керуючий реструктуризацією зобов'язаний виконати в повному обсязі покладені на нього завдання, зокрема щодо перевірки майнового стану боржника та забезпечення розгляду зборами кредиторів плану реструктуризації боргів, а господарський суд повинен забезпечити дотримання процесуальних строків та гарантій реалізації прав і захисту інтересів сторін у судовій процедурі реструктуризації боргів боржника.

При цьому презюмується, що добросовісний боржник, ініціюючи стосовно себе справу про неплатоспроможність, здатен без зволікань надати вичерпну інформацію щодо свого майнового стану та можливостей погасити борги, а динамічність цієї процедури попереджує ризик додаткових витрат боржника через вичерпання авансування винагороди арбітражного керуючого та відповідає принципу процесуальної економії господарського судочинства.

Приписи ч. 11 ст. 126 та ч. 1 ст. 130 КУзПБ у їх системному зв'язку є послідовністю процесуальних засобів, де дискреція господарського суду у вирішенні питання про перехід до наступної судової процедури чи закриття провадження у справі за ч. 11 ст. 126 КУзПБ є основним процесуальним інструментом, що застосовується крізь призму судового контролю та відповідно до мети провадження про неплатоспроможність фізичної особи, а ч. 1 ст. 130 КУзПБ формалізує початок судової процедури погашення боргів боржника та є спеціальною процесуальною гарантією для добросовісного боржника в разі зволікання

зборів кредиторів із прийняттям рішення щодо плану реструктуризації його боргів.

Водночас обставини щодо неповідомлення суду причин неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації, ненадання суду доказів працевлаштування боржника, неявки до суду особисто, навіть після того, як його участь в засіданні була визнана обов'язковою, неподання оригіналів або належним чином засвідчених копій документів про доходи боржника та документів з інвентаризації майна, пояснень щодо того, куди та як були витрачені отримані кошти, якими є причини тривалої неоплатності боргу, як та в якій сумі вдалось акумулювати кошти для оплати послуг арбітражного керуючого й адвоката у справі, свідчать про недобросовісну поведінку боржника, що є підставою для застосування положень ч. 11 ст. 126 КУзПБ та закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи.

Поряд із цим висновок про недобросовісність поведінки боржника не може бути зроблений через призму дій керуючого реструктуризацією (щодо ненадання ним звіту про майновий стан боржника та відомостей про проведення зборів кредиторів), оскільки сама по собі поведінка арбітражного керуючого та його власне ставлення до виконання покладених на нього КУзПБ обов'язків не може відображати добросовісності чи недобросовісності боржника (*постанова Верховного Суду від 12 червня 2025 року у справі № 922/1259/24¹¹⁰*).

За змістом цієї норми (ч. 11 ст. 126 КУзПБ):

- чітко визначений строк, з якого вона може бути застосована судом — після спливу трьох місяців у процедурі реструктуризації боргів боржника;
- обов'язковою умовою її реалізації є неподання до господарського суду протягом визначеного строку погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника;
- коло ініціаторів її застосування не конкретизовано;
- господарський суд набуває право на альтернативне вирішення подальшого руху справи: ухвалити рішення про

110 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 12 червня 2025 року у справі № 922/1259/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128132982>

перехід до наступної судової процедури чи про закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб.

Порівняльний аналіз положень ч. 11 ст. 126 КУзПБ з ч. 7 ст. 123 КУзПБ свідчить, що хоча ці норми частково кореспондують між собою, проте не є тотожними за ступенем імперативності, колом ініціаторів та передумовами їх застосування.

Такі відмінності дають підстави для висновку, що неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника протягом трьох місяців з дня введення процедури реструктуризації боргів може бути самостійною підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи відповідно до ч. 11 ст. 126 КУзПБ.

Водночас, слід враховувати, що сам по собі факт недосягнення мети судової процедури реструктуризації боргів не є обов'язковою підставою для припинення реабілітації боржника у справі про відновлення платоспроможності фізичної особи, адже за змістом ч. 11 ст. 126 КУзПБ у такому випадку закриття провадження у справі про неплатоспроможність є лише одним з варіантів вирішення господарським судом питання щодо подальшого руху такої справи поряд з визнанням боржника банкрутом та переходом до процедури погашення його боргів.

За загальним правилом закриття провадження у справі є формою завершення судового розгляду без прийняття рішення по суті справи через виявлення після відкриття провадження таких обставин, з якими закон пов'язує неможливість її судового розгляду.

Водночас очевидним є те, що неподання до господарського суду протягом трьох місяців з введення процедури реструктуризації боргів погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника може бути зумовлене як недобросовісною поведінкою боржника, так і неналежною реалізацією кредиторами власних правомочностей.

За таких обставин однією з процесуальних гарантій захисту інтересів сторін та ухвалення справедливого рішення за ч. 11 ст. 126 КУзПБ є закріплена у цій нормі дискреція господарського суду — можливість обрати з двох варіантів рішення (про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність) такий, що є найбільш оптимальним

у правових і фактичних умовах вирішення конкретної справи, з урахуванням принципів добросовісної поведінки боржника, неналежної реалізації кредитором власних правомочностей та судового контролю у відносинах неплатоспроможності, а також відповідно до основної мети провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб (*постанова Верховного Суду від 21 вересня 2023 року у справі № 908/3839/21¹¹¹*).

Стаття 127. Наслідки затвердження плану реструктуризації боргів боржника

- 1.** План реструктуризації боргів боржника набирає чинності з дня його затвердження господарським судом і є обов'язковим для боржника та кредиторів.
- 2.** З дня затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника вимоги, включені до такого плану, можуть бути задоволені лише у порядку і спосіб, визначені в плані реструктуризації боргів боржника.
- 3.** Крім договорів, які передбачені планом реструктуризації боргів, боржник протягом реструктуризації не має права:
 - 1) здійснювати правочини щодо відчуження або обтяження нерухомого та рухомого майна боржника, включаючи майнові і немайнові об'єкти, цінні папери тощо, вартість яких перевищує 10 розмірів мінімальної заробітної плати;
 - 2) укладати договори позики, довічного утримання, уступки вимоги, переведення боргу, передачі в довірче управління майна боржника;
 - 3) виступати поручителем за зобов'язаннями інших осіб.
- 4.** Протягом дії плану реструктуризації боргів боржник зобов'язаний повідомляти кредиторів, включених до плану реструк-

111 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 21 вересня 2023 року у справі № 908/3839/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113690366>

туризації боргів, про істотні зміни у своєму майновому стані, а також про отримання позик і кредитів, у тому числі про придбання товарів у кредит, повідомляти інші сторони перед укладенням таких договорів про введення щодо нього процедури реструктуризації боргів.

Після припинення повноважень керуючого реструктуризацією у справі про неплатоспроможність боржника обов'язок щодо ведення реєстру вимог кредиторів та надання кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів боржника, інформації про стан виконання зазначеного плану покладається на боржника.

Боржник зобов'язаний надавати відомості про стан виконання плану реструктуризації боргів боржника на вимогу господарського суду та щокварталу подавати такі відомості до державного органу з питань банкрутства.

5. З дня затвердження судом плану реструктуризації боргів припиняються повноваження керуючого реструктуризацією, крім випадків, якщо:

- 1) планом реструктуризації боргів передбачено подальшу участь керуючого реструктуризацією у виконанні такого плану, його повноваження та джерела виплати йому основної винагороди;
- 2) планом реструктуризації боргів передбачено продаж майна боржника. У такому разі керуючий реструктуризацією продовжує виконувати свої повноваження до завершення продажу майна боржника, розподілу отриманих від реалізації майна коштів, затвердження звіту про такий розподіл зборами кредиторів та подання такого звіту до суду.

6. План реструктуризації боргів не впливає на вимоги кредитора до третіх осіб, якщо кредитор з такими вимогами проголосував проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника. Затвердження судом плану реструктуризації боргів щодо первісного зобов'язання не припиняє пов'язані з ним додаткові зобов'язання згідно із статтею 604 Цивільного кодексу України, якщо заставодержатель проголосував проти такого плану.

1. З моменту затвердження господарським судом плану реструктуризації набуває законної сили як обов'язковий акт, що змінює порядок виконання зобов'язань боржника. Судове затвердження надає плану примусової сили, тому всі кредитори зобов'язані виконувати його умови. Боржник з цього моменту пов'язаний графіком платежів та іншими встановленими обмеженнями, а кредитори втрачають право вимагати виконання зобов'язань у іншому порядку, крім того, що передбачено планом. Норма забезпечує стабільність процедури, юридичну визначеність і гарантує, що реструктуризація відбуватиметься виключно відповідно до затвердженого судом плану.

Положення ч. 1 коментованої статті є пов'язаними із ч. 3 ст. 128 КУзПБ, яка передбачає, що у разі порушення боржником плану реструктуризації боргів кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають право звернутися до господарського суду з клопотанням про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника. У разі задоволення судом одного з таких клопотань вимоги кредиторів, які мали бути прощені (списані) на умовах плану реструктуризації боргів, відновлюються в повному обсязі.

Отже, з моменту затвердження господарським судом плану реструктуризації у боржника виникають певні правові наслідки, зокрема: задоволення вимог кредиторів до боржника може відбуватися лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність та у порядку, передбаченому КУзПБ; арешт майна боржника та інші обмеження боржника щодо розпорядження належним йому майном можуть бути застосовані виключно господарським судом у межах провадження у справі про неплатоспроможність, а попередньо накладені арешти та обмеження можуть бути зняті на підставі ухвали господарського суду.

2. З дня затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника останній перебуває в особливому правовому режимі, оскільки суд у попередньому засіданні визначив весь пасив боржника, а кредитори погодили план реструктуризації його боргів. При цьому накладення нових арештів органами виконавчої служби не допускається.

Як зазначив Верховний Суд у п. 90 постанови від 13 квітня 2023 року у справі № 910/21981/16, Закон України «Про виконавче провадження» і КУзПБ містять прогалини і колізії в части-

ні унормування дій виконавців у разі, якщо щодо боржника порушується процедура банкрутства. Це досить істотно ускладнює вирішення низки питань у процедурі банкрутства, створює суперечки (у тому числі судові) на практиці.

Так, у випадку відкриття провадження у справі про банкрутство стосовно особи, яка є боржником у виконавчому провадженні, постає питання співвідношення цих двох процедур задоволення вимог кредиторів, оскільки метою виконавчого провадження є виконання рішення про стягнення з боржника на користь окремого кредитора без урахування зобов'язань чи вимог інших кредиторів (стягувачів), а метою справи про банкрутство — справедливе (згідно із черговістю та пропорційно) задоволення усієї сукупності кредиторів, які звернулися у справі про банкрутство (неплатоспроможність) з вимогами до боржника.

Задля вирішення проблеми такої конкуренції у спеціальному законодавстві передбачено низку запобіжників, зокрема:

- виключну підсудність справ у майнових спорах, стороною яких є боржник, або щодо його майна, інших спорів з вимогами до боржника (п. 8 ч. 1 ст. 20, ч. 13 ст. 30 ГПК, ч. 2 ст. 7 КУзПБ);
- зупинення вчинення виконавчих дій (п. 4 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження»);
- мораторій на задоволення вимог кредиторів (ч. 3 ст. 41, ч.ч. 1-3 ст. 121 КУзПБ);
- особливий порядок звернення стягнення на майно боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство, та застосування обмежень щодо розпорядження таким майном (частина чотирнадцята статті 39, частина п'ята статті 41, ч. 4 ст. 121, ч. 4 статті 131 КУзПБ).

Враховуючи положення коментованої статті, з дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника виникають певні правові наслідки, зокрема: задоволення вимог кредиторів до боржника може відбуватися лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність та у порядку, передбаченому КУзПБ; арешт майна боржника та інші обмеження боржника щодо розпорядження належним йому майном можуть бути застосовані виключно господарським судом у межах провадження у справі про неплатоспроможність; вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів.

Так, до прикладу, ухвалою Господарського суду Волинської області від 29 липня 2025 року затверджено план реструктуризації боргів у справі № 903/194/25 про неплатоспроможність боржника. Відповідно до плану реструктуризації боргів боржник повинен щомісячно погашати кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, визначену частину грошових вимог.

Отже, враховуючи відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника та затвердження плану реструктуризації боргів боржника, погашення вимог кредиторів боржника має здійснюватися саме згідно із затвердженим судом планом реструктуризації, а наявність накладених приватним виконавцем після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність арештів на грошові кошти боржника унеможливорює використання нею грошових коштів на цих банківських рахунках для виконання плану реструктуризації боргів та перешкоджає виконанню затвердженого судом плану реструктуризації боргів.

Згідно з положеннями статей 1, 2, 18 Закону України «Про виконавче провадження», виконавець зобов'язаний використовувати надані йому права відповідно до закону і не допускати у своїй діяльності порушення прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Отже, оскільки накладений арешт на кошти боржника є обмеженням, яке перешкоджає виконанню плану реструктуризації боргів боржника відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 120 КУзПБ, п.2 ч.2 ст. 121 КУзПБ, накладений арешт необхідно зняти (*ухвала Господарського суду Волинської області від 05 листопада 2025 року у справі № 903/194/25¹¹²*).

В ухвалі Господарського суду Закарпатської області від 04 вересня 2025 року у справі № 907/378/24 суд вказав наступне.

Суд погоджується з позицією боржника, що КУзПБ не передбачає окремої спеціальної процедури чи регулювання випадків пред'явлення кредитором конкурсних чи поточних вимог після затвердження судом плану реструктуризації боржника.

Поточні вимоги, що виникають у боржника фізичної особи, який перебуває на стадії виконання плану реструктуризації не підлягають заявленню та не включаються до реєстру вимог

112 Ухвала Господарського суду Волинської області від 05 листопада 2025 року у справі № 903/194/25.
Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131575377>

кредиторів. Такі вимоги, виходячи з конструкції особливостей провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи, можуть бути включеними лише у разі визнання фізичної особи — боржника банкрутом, оскільки їх строк виконання буде вважатися таким, що настав, на підставі ст. 59 КУзПБ.

В той же час, ст. 113 КУзПБ встановлено, що провадження у справах про неплатоспроможність боржника — фізичної особи, фізичної особи — підприємця здійснюється в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб, з урахуванням особливостей, встановлених цією Книгою.

Суд зазначає, що ГУ ДПС не дотрималося встановленого ч. 1 ст. 45 КУзПБ строку заявлення вимог.

Однак у такому разі застосовуються наслідки пропуску зазначеного строку кредитором, що вказані в ч. 4 ст. 45 КУзПБ і такий пропуск строку не є підставою для відхилення заявлених кредиторських вимог. Кредитор може заявити свої конкурсні грошові вимоги до фізичної особи — боржника протягом всього часу процедури реструктуризації у справі про неплатоспроможність, зокрема, і після затвердження господарським судом плану реструктуризації боргів.

Такі вимоги кредитора навіть можуть бути включені боржником до реєстру вимог кредиторів, який згідно приписів ч. 4 ст. 127 КУзПБ протягом дії плану реструктуризації боргів, після припинення повноважень керуючого реструктуризацією у справі, зобов'язаний вести реєстр вимог кредиторів та надавати кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів боржника, інформації про стан виконання зазначеного плану покладається на боржника.

Але суд зауважує, що факт внесення визнаних судом вимог кредитора, які подані після затвердження плану реструктуризації, не породжує обов'язку боржника виконувати такі зобов'язання, що подані з порушенням строків їх заявлення. Такий висновок ґрунтується на приписах ч. 2 ст. 127 КУзПБ, яка містить особливий імперативний припис, що «З дня затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника вимоги, включені до такого плану, можуть бути задоволені лише у порядку і спосіб, визначені в плані реструктуризації боргів боржника». Окрім того, підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність із застосуванням таких наслідків закриття справи, що вимоги конкурсних кредиторів, які не були

заявлені в установленій цим Кодексом строк вважаються погашеними, а виконавчі документи за відповідними вимогами визнаються такими, що не підлягають виконанню, є приписи п. 5 ч. 1 ст. 90 КУзПБ, згідно якого справа закривається у разі відновлення платоспроможності боржника або погашення всіх вимог кредиторів згідно з реєстром вимог кредиторів¹¹³.

3. Ч. 3 коментованої статті визначає обмеження, яке виникає для боржника у зв'язку із затвердженням судом плану реструктуризації боргів боржника.

Характерним є наступний приклад із судової практики. У постанові Західного апеляційного господарського суду від 03 лютого 2022 року у справі № 909/1069/20 вказано наступне.

Судом першої інстанції вірно було встановлено, що з метою дострокового виконання плану реструктуризації 24 травня 2021 року було укладено договір позики (безпроцентної поворотної фінансової допомоги) між П., як позикодавцем та О., як позичальником. Як наслідок, погашено існуючий борг перед кредитором Д., про що свідчить розписка такого кредитора про отримання коштів від 26 травня 2021 року. Крім того, до матеріалів справи долучено заяву боржника, з відміткою про те, що кредитор Д., з урахуванням ч. 4 ст. 127 КУзПБ, не заперечував проти укладення договору позики за умови спрямування даних коштів для виконання дострокового виконання плану реструктуризації боргів.

З наведеного вбачається, що вимоги кредитора, включені до плану реструктуризації боргів боржника, задоволено всупереч вимогам ч. 2 ст. 127 КУзПБ, зокрема, у порядку і спосіб, не передбачені планом реструктуризації боргів боржника.

Крім того, боржник, укладаючи договір позики, не врахував приписів п. 2 ч. 3 ст. 127 КУзПБ, які обмежують його право на укладення договору позики.

Суд першої інстанції вірно констатував той факт, що отримуючи грошові кошти як позику, з метою погашення боргу перед одним кредитором, боржник автоматично створює новий борг перед іншим. Наявність заборгованості в будь-якому разі залишається за боржником. Процедура визнання боржника

113 Ухвала Господарського суду Закарпатської області від 04 вересня 2025 року у справі № 907/378/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130012467>

неплатоспроможним не є процедурою, в основі якої визначено переведення права вимоги від одного кредитора до іншого (*постанова Західного апеляційного господарського суду від 03 лютого 2022 року у справі № 909/1069/20¹¹⁴*).

4. Ч. 4 коментованої статті також передбачає обмеження для боржника після затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника. Зокрема, боржник зобов'язаний повідомляти кредиторів, включених до плану реструктуризації боргів, про істотні зміни у своєму майновому стані, а також про отримання позик і кредитів, у тому числі про придбання товарів у кредит, повідомляти інші сторони перед укладенням таких договорів про введення щодо нього процедури реструктуризації боргів.

З цього приводу Північний апеляційний господарський суд у постанові від 29 квітня 2025 року у справі № 911/1905/21 вказав таке. У порушення ч. 4 ст. 127 КУзПБ боржник не надав суду доказів інформування кредиторів про зміни у майновому стані, що стали підставою для припинення виконання плану реструктуризації, надання суду відомостей про стан виконання плану реструктуризації відповідно до ухвали суду від 19 жовтня 2023 року, надання щоквартальних звітів до органу з питань банкрутства. Не подані такі докази і суду апеляційної інстанції, а посилання в апеляційній скарзі на інформування кредиторів належить визнати безпідставним, позаяк не підтверджені будь-якими доказами.

Колегія суддів вважає безпідставними доводи апеляційної скарги про порушення судом першої інстанції наведеної вище норми КУзПБ, позаяк саме на боржника покладений відповідний обов'язок інформувати як кредиторів так і суд про неможливість виконання плану реструктуризації та про обставини, які спричинили таке невиконання (*постанова Північного апеляційного господарського суду у від 29 квітня 2025 року у справі № 911/1905/21¹¹⁵*).

З дня затвердження судом плану реструктуризації боргів, як правило, припиняються повноваження керуючого реструк-

114 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 03 лютого 2022 року у справі № 909/1069/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103054127>

115 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 29 квітня 2025 року у справі № 911/1905/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127246972>

туризацією, у зв'язку з чим на боржника покладаються деякі повноваження арбітражного керуючого, а саме:

- обов'язок щодо ведення реєстру вимог кредиторів;
- надання кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів боржника, інформації про стан виконання зазначеного плану;
- надання відомостей про стан виконання плану реструктуризації боргів боржника на вимогу господарського суду;
- щоквартальна подача відомостей про стан виконання плану реструктуризації боргів боржника до державного органу з питань банкрутства;
- надання суду та кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, звіту про виконання плану реструктуризації боргів.

Крім того, аналізуючи зміст абз. 2 ч. 4 ст. 127 КУзПБ та особливості провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб, та те, що боржник здійснює погашення вимог кредиторів згідно з умовами плану реструктуризації (без участі арбітражного керуючого), вважаємо, що боржнику необхідно буде розглядати відповідні кредиторські вимоги та інформувати про результати розгляду суд і заявника.

Виконання згаданих обов'язків боржником на практиці породжує низку проблем через відсутність відповідної освіти та практичних навичок.

5. За загальним правилом, з дня затвердження судом плану реструктуризації боргів припиняються повноваження керуючого реструктуризацією (крім двох випадків, визначених у ч. 5 коментованої статті) і окремі його повноваження фактично покладаються на боржника.

6. Дана норма розповсюджується на вимоги кредиторів боржника після затвердження судом плану реструктуризації боргів до третіх осіб. Вимоги до третіх осіб залишаються у кредиторів, які проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника, та заставодержателів, які також проголосували проти такого плану.

У ч. 6 коментованої статті закріплено особливості задоволення вимог кредиторів, які проголосували проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника саме в частині вимог

до третіх осіб. У цьому випадку мова йде про випадки наявності додаткових договорів, укладених в забезпечення виконання основних зобов'язань боржника із третіми особами (наприклад, іпотекодавців, поручителів тощо). Відповідно до приписів цієї статті у тому випадку, коли кредитор проголосував проти схвалення плану реструктуризації боргів боржника, він має право отримати задоволення своїх вимог за рахунок майна третіх осіб, переданого в забезпечення основного боргу боржника.

Стаття 128. Виконання плану реструктуризації боргів боржника

- 1. З дня затвердження плану реструктуризації боргів боржник починає погашення вимог кредиторів згідно з умовами такого плану.*
- 2. Затвердження господарським судом плану реструктуризації боргів може бути підставою для переукладення цивільно-правових договорів боржника з новими умовами їх виконання.*
- 3. У разі порушення боржником плану реструктуризації боргів кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають право звернутися до господарського суду з клопотанням про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника.*

У разі задоволення судом одного з таких клопотань вимоги кредиторів, які мали бути прощені (списані) на умовах плану реструктуризації боргів, відновлюються в повному обсязі.

- 1.** Положення коментованої статті не охоплюють правових наслідків після завершення виконання плану реструктуризації, а регулюють правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням плану реструктуризації боргів боржника, починаючи з моменту його затвердження судом першої інстанції та до моменту завершення виконання зобов'язань за таким планом.

У разі порушення боржником плану реструктуризації боргів кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають

право звернутися до господарського суду з клопотанням про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника (ч. 3 ст. 128 КУзПБ).

2. Затвердження плану реструктуризації створює для боржника та його кредиторів юридичну можливість формально привести існуючі цивільно-правові договори у відповідність до нових умов виконання, визначених планом. Це не є обов'язком, але може бути необхідним для належного документального оформлення змінених строків, сум чи порядку виконання зобов'язань. Мета даної норми — забезпечити узгодженість між планом реструктуризації боргів боржника і первинними договорами, а також уникнути правових суперечностей та спростити подальше виконання зобов'язань.

3. З дня затвердження плану реструктуризації боргів боржник починає погашення вимог кредиторів згідно з умовами такого плану.

У разі порушення боржником плану реструктуризації боргів, кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають право звернутися до господарського суду з клопотанням про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника.

Добросовісність боржника — фізичної особи є визначальним критерієм для оцінки обставин і підстав, якими Кодексу України з процедури банкрутства зумовлює вирішення судом питання щодо подальшого руху справи, зокрема закриття провадження про неплатоспроможність фізичної особи у випадках, передбачених ст.ст. 123, 126, 128 КУзПБ. Тому обставини, що свідчать про недобросовісну поведінку боржника у сукупності з іншими обставинами справи підлягають врахуванню господарським судом як підстави для ухвалення рішення про закриття провадження у справі, замість переходу до процедури погашення боргів боржника.

Виконання мети процедури реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи можливе лише за умови, коли боржник істинно бажає виконати взяті на себе грошові зобов'язання, але через певні майнові/фінансові причини не може їх виконати в повному обсязі належним чином.

У справах про неплатоспроможність фізичних осіб існує ризик ігнорування боржниками мети і завдань процедури реструктуризації боргів, що може полягати у нерозробленні та неподанні на розгляд кредиторам проекту плану реструктуризації, надання фіктивного (зазначення вигаданих розмірів сум погашення чи інших відомостей) та невиконуваного плану реструктуризації, який не відповідатиме вимогам ст. 124 КУзПБ, пасивній участі боржника в цій процедурі.

Метою і завданням процедури реструктуризації боргів, зокрема, є забезпечення розгляду кредиторами розробленого боржником проекту плану реструктуризації боргів для відновлення його платоспроможності. При цьому, такий документ слід вважати закономірними очікуваннями кредиторів, як в частині його розгляду, так і в період його реалізації, коли має місце фактичне погашення їх вимог в межах процедури реструктуризації (*п.п. 69,70 постанови Верховного Суду від 16 грудня 2021 року у справі № 910/8306/20¹¹⁶*).

Вибір рішення щодо подальшої судової процедури, відповідно до ч. 3 ст. 128 КУзПБ, є прерогативою кредитора, щодо якого боржник порушує план реструктуризації боргів. Невиконання боржником плану реструктуризації боргів є недобросовісною поведінкою, і законодавець в цьому випадку саме кредиторам надав право обирати подальший етап у процедурі неплатоспроможності боржника.

Невиконання боржником плану реструктуризації боргів боржника є самостійною та достатньою підставою для закриття провадження у справі і не потребує додаткових аргументів.

Право вибору подальшої стадії справи, згідно з ч. 3 ст. 128 КУзПБ, належить кредитору, щодо якого боржник не виконує план реструктуризації боргів. І саме кредитору з двох альтернативних варіантів, передбачених ч. 3 ст. 128 КУзПБ — закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника, — належить право вибору одного з них.

Відповідно до приписів ч.ч. 7, 8 ст. 123, ст. 124, ч. 8 ст. 126 КУзПБ, право на процедуру неплатоспроможності та отриман-

116 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 грудня 2021 року у справі № 910/8306/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102058522>

ня відповідних пільг має лише добросовісний боржник (фізична особа).

Якщо ж боржник не є добросовісним, у даному випадку — порушує умови плану реструктуризації боргів, кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають право звернутися до господарського суду з альтернативним клопотанням: про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника.

План реструктуризації боргів боржника за своєю суттю подібний до мирової угоди, тобто це лише проєкт угоди, згідно з якою сторони врегулювали погашення кредиторської заборгованості. Такий план стосується лише заборгованості боржника у справі про неплатоспроможність, але ж ніяк не солідарних боржників.

Характерним є наступний приклад із судової практики.

На виконанні у приватного виконавця Л. перебуває виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа від 29 серпня 2014 року у справі № 2- 2065/12.

Ухвалою Господарського суду м. Києва від 14 вересня 2022 року відкрито провадження у справі № 910/20562/21 про неплатоспроможність Н. та затверджено план реструктуризації заборгованості перед Державною іпотечною установою за кредитним договором з урахуванням п. 5 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ.

Таким чином, оскільки заборгованість Н. реструктуризована строком до вересня 2032 року, така заборгованість станом на сьогоднішній день не є простроченою, у зв'язку з чим не підлягає примусовому стягненню в тому числі і з поручителя, зокрема К., а тому виконавчий лист має бути визнаний судом таким, що не підлягає виконанню.

Ухвалою Дарницького районного суду м. Києва від 03 квітня 2024 року заяву задоволено.

Визнано виконавчий лист №2-2065/12, виданий Дарницьким районним судом м. Києва 29 серпня 2014 року про солідарне стягнення з Н., К. на користь ПАТ «Фінанси та кредит», правонаступником якого є Державна іпотечна установа, заборгованості у розмірі 1 166 061 грн. 78 коп. таким, що не підлягає виконанню.

Постановою Київського апеляційного суду від 25 червня 2024 року згадану ухвалу місцевого суду скасовано за наступних підстав.

Реструктуризація боргу — це одна з форм реорганізації умов боргу, і не може вважатися фактично відсутнім зобов'язанням. Відповідно до ч. 1 ст. 124 КУЗПБ план реструктуризації боргів боржника розробляється з метою відновлення платоспроможності боржника.

З дня затвердження плану реструктуризації боржник починає погашення вимог кредиторів згідно з умовами такого плану.

У разі порушення боржником плану реструктуризації боргів кредитори мають право звернутися до господарського суду та поставити питання про Закриття провадження або про введення процедури погашення боргів.

Не пізніше 5 днів після закінчення строку виконання плану, боржник зобов'язаний надати суду та кредиторам звіт про виконання плану із доказами задоволення вимог кредиторів.

За результатами позитивного розгляду звіту, суд постановляє рішення про закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з виконанням боржником плану реструктуризації боргів. У такому разі платоспроможність боржника відновлена і він звільняється від боргів.

Вимоги кредитора до боржника Н. можуть в майбутньому бути прощені (списані) тільки у разі виконання плану реструктуризації боргів і в майбутньому можливе прощення може становити 880 682,82 грн.

Отже, якщо Установа не отримає встановлений платіж своєчасно від Н., то звернеться до Господарського суду м. Києва про закриття провадження або про введення процедури погашення боргів. Тимчасово прощена сума в розмірі 880 682,82 грн. буде поновлена, буде зроблений перерахунок заборгованості і буде відновлено виконавче провадження у приватного виконавця, яке на даний час призупинено.

Також, боржники вже порушували виконання рішення суду, ухилялися від виконання рішення суду в рамках виконавчого провадження, відкритого приватним виконавцем, а тому немає гарантії виконання постанови Північного апеляційного господарського суду від 03 березня 2023 року у справі № 910/20562/21 (*постанова Київського апеляційного суду від 25 червня 2024 року у справі № 2-2065/12¹¹⁷*).

117 Постанова Київського апеляційного суду від 25 червня 2024 року у справі № 2-2065/12. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120207443>

Стаття 129. Завершення виконання плану реструктуризації боргів боржника

1. Не пізніше п'яти днів після закінчення строку виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також за наявності підстав для дострокового припинення процедури реструктуризації боргів боржник зобов'язаний надати суду та кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, звіт про виконання плану реструктуризації боргів.

До звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника додаються докази задоволення вимог кредиторів згідно з таким планом.

2. Господарський суд у п'ятиденний строк після отримання звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника, але не пізніше 10 днів після закінчення строку виконання такого плану, призначає судове засідання для розгляду звіту про виконання плану реструктуризації боргів. У цьому судовому засіданні кредитори можуть висловити свої скарги на дії боржника щодо виконання плану реструктуризації боргів.

3. За результатами розгляду звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також скарг кредиторів господарський суд постановляє одне з таких рішень:

- 1) про закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з виконанням боржником плану реструктуризації боргів;
- 2) про невиконання боржником плану реструктуризації боргів, визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.

4. У разі закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з виконанням плану реструктуризації боргів настають наслідки, передбачені цим Кодексом, щодо звільнення боржника від боргів.

5. У разі невиконання або неповного виконання умов плану реструктуризації боргів боржника кредитори можуть

пред'явити свої вимоги до боржника в невиконаному обсязі, передбаченому договорами.

1. Звіт про виконання плану реструктуризації боргів є основним документом, за результатами розгляду якого можна зробити висновок про належне виконання згаданого плану. Такий звіт надається суду та кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, а до нього додаються докази задоволення вимог кредиторів згідно з таким планом.

Із наведеного випливає, що боржник, який виконав план реструктуризації боргів, має надати суду: звіт про виконання плану реструктуризації боргів; докази направлення звіту про виконання плану реструктуризації кредиторам; докази задоволення вимог кредиторів згідно з планом реструктуризації боргів.

Характерним є наступний приклад із судової практики.

Боржник звернувся до суду з клопотанням про закриття провадження по справі у зв'язку із виконанням плану реструктуризації боргів.

Суд у задоволенні поданого клопотання відмовив, оскільки основною умовою для вирішення питання щодо закриття провадження у справі є наявність звіту про виконання плану реструктуризації боргів, який має бути розглянутий судом.

Проте звіту про виконання плану реструктуризації не подано, що унеможливорює закриття провадження у справі (*ухвала Господарського суду Чернівецької області від 20 жовтня 2025 року у справі № 926/3511-6/23¹¹⁸*).

2. Ч. 2 коментованої статті закріплює обов'язок суду оперативно реагувати на подання звіту про виконання плану реструктуризації та забезпечує своєчасне завершення процедури. Встановлений строк — п'ять днів із моменту отримання звіту, але не пізніше десяти днів після спливу строку виконання плану — спрямований на недопущення затягування процесу й гарантує правову визначеність для боржника та кредиторів. Призначене судові засідання має важливе контрольне значення: у його межах суд перевіряє реальне виконання плану, а кредитори отри-

118 Ухвала Господарського суду Чернівецької області від 20 жовтня 2025 року у справі № 926/3511-6/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131192381>

мують процесуальне право заявити скарги щодо дій боржника, якщо він порушував графік платежів, приховував інформацію або іншим чином неналежно виконував умови плану. У такий спосіб норма забезпечує баланс інтересів сторін, прозорість фінального етапу процедури та можливість суду прийняти обґрунтоване рішення про подальшу долю боргів боржника.

Проте на практиці суди не дотримуються десятиденного строку з об'єктивних причин (неявка учасників справи, витребування додаткових доказів тощо). Також слід зауважити, що у такому разі йдеться про закриття провадження у справі про неплатоспроможність, що зумовлює ретельне дослідження всіх обставин справи.

3. Положення ч. 3 коментованої статті визначають два можливі процесуальні наслідки розгляду звіту про виконання плану реструктуризації та скарг кредиторів, що забезпечує чітку логіку завершення процедури. Якщо суд встановлює, що боржник повністю та належно виконав умови плану, провадження закривається, а боржник отримує можливість бути звільненим від непогашених боргів. Натомість у разі виявлення невиконання плану або недобросовісної поведінки боржника, суд визнає його банкрутом та переходить до процедури погашення боргів, яка передбачає можливий продаж майна та інші, більш суворі наслідки. Така конструкція забезпечує баланс: стимулює боржника сумлінно виконувати план реструктуризації і водночас захищає інтереси кредиторів у разі його порушення.

При цьому закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з виконанням боржником плану реструктуризації боргів не має наслідком визнання виконавчих документів такими, що не підлягають виконанню.

Щодо цього Східний апеляційний господарський суд у постанові від 23 вересня 2024 року у справі № 922/4558/21 вказав нижченаведене.

Загальні підстави закриття провадження у справі про неплатоспроможність визначені ч. 1 ст. 90 КУзПБ, тоді як ч. 4 означеної норми визначає випадки, коли суд в ухвалі про закриття провадження управнених визнавати відповідні виконавчі документи такими, що не підлягають виконанню (на вказану норму посилався заявник боржник в своїй заяві від 17 червня 2024 року про винесення додаткового рішення).

За висновком судової колегії, жоден із чотирьох випадків закриття провадження у справі про неплатоспроможність, визначених ч. 4 ст. 90 КУзПБ, у яких суд має право визнавати виконавчі документи такими, що не підлягають виконанню, одночасно із закриттям провадження у справі, у розглядуваному випадку є не застосованими:

- ч. 3 ст. 2 КУзПБ визначає, що особливості провадження у справах про банкрутство окремих боржників регулюються цим Кодексом, тоді як ст. 90 відноситься до його загальних норм (хоча вона є спеціальною відносно відповідних приписів ГПК України), що також убачається із положень ст. 113 КУзПБ;
- у розглядуваному випадку ухвала від 16 квітня 2024 року опосередковувала закриття провадження у справі про неплатоспроможність на підставі п. 1 ч. 3 ст. 129 КУзПБ у зв'язку з виконанням боржником плану реструктуризації боргів;
- вказана підстава закриття провадження у справі співвідноситься із відсильною нормою п. 13 ч. 1 ст. 90 КУзПБ («в інших випадках, передбачених цим Кодексом»), що узгоджується із правовою позицією ВС, викладеною у п. 46 постанови від 02 лютого 2023 року у справі № 5023/1668/12 (з урахуванням різниці у нумерації пунктів ч. 1 ст. 90 КУзПБ у залежності від редакції норми);
- водночас закриття провадження у справі про неплатоспроможність на підставі п. 13 ч. 1 ст. 90, ч. 3 ст. 129 КУзПБ (як у цьому випадку) не передбачає за змістом ч. 4 ст. 90 КУзПБ права суду визнати відповідні документи такими, що не підлягають виконанню одночасно із закриттям провадження.

Своєю чергою настання, згідно ч. 4 ст. 129 КУзПБ, у зв'язку із виконанням плану реструктуризації наслідків у вигляді звільнення боржника від боргів за змістом ст. 134 цього Кодексу не передбачає повноважень суду одночасно із закриттям провадження визнавати відповідні виконавчі документи такими, що не підлягають виконанню.

Колегія апеляційного суду зазначає, що хоча визнання виконавчого документу таким, що не підлягає виконанню, фактично опосередковує процесуальний наслідок матеріально-правового припинення грошового зобов'язання через звільнення від

боргів (окрім визначених у ч. 2 ст. 134 КУзПБ), яке запроваджується ухвалою про закриття провадження та співвідноситься із ч. 1 ст. 598 ЦК України (припинення зобов'язання з підстав, встановлених законом, яким виступають приписи ч. 4 ст. 129 та ч. 1 ст. 134 КУзПБ), застосування таких процесуальних наслідків як сфера реалізації відповідних повноважень суду має бути безумовно підпорядкована вимогам ч. 2 ст. 19 Конституції України¹¹⁹.

У постанові Північно-західного апеляційного господарського суду від 23 червня 2025 року у справі № 918/1220/23 вказано таке. Ч. 3 ст. 129 КУзПБ визначено, що за результатами розгляду звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також скарг кредиторів, господарський суд постановляє одне з таких рішень:

- 1) про закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з виконанням боржником плану реструктуризації боргів;
- 2) про невиконання боржником плану реструктуризації боргів, визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.

Колегія суддів зауважує, що за своїм змістом норма ч. 3 ст. 129 КУзПБ має імперативний характер та встановлює вичерпний перелік можливих процесуальних рішень, які господарський суд має право ухвалити за результатами розгляду звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника та скарг кредиторів.

Отже, суд першої інстанції, отримавши звіт арбітражного керуючого про виконання плану реструктуризації боргів, зобов'язаний діяти виключно у межах повноважень, визначених ст. 129 КУзПБ.

Однак всупереч наведеному вище, місцевий господарський суд дійшов помилкового висновку про закриття провадження у цій справі на підставі ч. 3 ст. 128 КУзПБ¹²⁰.

119 Постанова Східного апеляційного господарського суду від 23 вересня 2024 року у справі № 922/4558/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121893323>

120 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 23 червня 2025 року у справі № 918/1220/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128438840>

4. Ч. 4 коментованої статті передбачає настання наслідків, що передбачені КУзПБ, щодо звільнення боржника від боргів. Зокрема ст. 134 КУзПБ визначено, що господарський суд при постановленні ухвали про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність ухвалює рішення про звільнення боржника — фізичної особи від боргів.

Фізична особа не звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів після завершення судових процедур у справі про неплатоспроможність та обов'язку повернення непогашених боргів, а саме:

1) відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи;

2) сплати аліментів;

3) виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи.

Такі вимоги, що не були повністю погашені у справі про неплатоспроможність, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про неплатоспроможність у непогашеній частині.

Відповідно до ч. 1 ст. 134 КУзПБ господарський суд при постановленні ухвали про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність ухвалює рішення про звільнення боржника — фізичної особи від боргів.

Отже, закриття провадження у справі про неплатоспроможність на підставі ст. 129 КУзПБ має наслідком реалізацію мети такого провадження у виді звільнення боржника від боргів.

Ч. 4 ст. 90 КУзПБ передбачено, що у випадках, передбачених пунктами 4 - 6 частини першої цієї статті, господарський суд в ухвалі про закриття провадження у справі зазначає, що вимоги конкурсних кредиторів, які не були заявлені в установлений цим Кодексом строк або були відхилені господарським судом, вважаються погашеними, а виконавчі документи за відповідними вимогами визнаються такими, що не підлягають виконанню.

Відповідно ж до ч. 5 ст. 121 КУзПБ, дія мораторію припиняється з дня закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

5. У випадку невиконання боржником плану реструктуризації боргів, такого боржника може бути визнано банкрутом із введенням процедури погашення боргів боржника або ж суд може закрити провадження у справі у зв'язку із недобросовісністю боржника.

Ч. 5 коментованої статті є спеціальною нормою, яка застосовується виключно у разі закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у зв'язку з невиконанням плану реструктуризації боргів. Вона не поширюється на випадки належного виконання плану та не може використовуватися для перегляду наслідків правомірного звільнення боржника від боргів.

Коментовані положення мають виключний та умовний характер і застосовуються лише за наявності сукупності таких юридичних фактів:

- у справі про неплатоспроможність фізичної особи було затверджено план реструктуризації боргів;
- боржник не виконав або виконав частково умови такого плану;
- провадження у справі було закрите у зв'язку з невиконанням плану реструктуризації;
- на момент закриття провадження у справі про неплатоспроможність існує невиконана частина зобов'язань, передбачених планом.

Якщо господарський суд, встановивши факт невиконання боржником плану реструктуризації боргів, керуючись ч. 3 ст. 129 КУзПБ, визнав боржника банкрутом і ввів процедуру погашення боргів боржника, то ч. 5 коментованої статті не застосовується, оскільки такі вимоги кредиторів погашаються у порядку, передбаченому для процедури погашення боргів боржника. А якщо господарський суд прийняв рішення про закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі ч. 3 ст. 128 КУзПБ, то ч. 5 ст. 129 КУзПБ якраз може бути застосована.

Отже, закриття провадження у справі з іншої підстави (зокрема у зв'язку з виконанням плану реструктуризації або звільненням боржника від боргів) виключає можливість застосування ч. 5 ст. 129 КУзПБ, яка встановлює правові наслідки протиправної або несумлінної поведінки боржника, який не виконав затверджений план.

Отже, ч. 5 ст. 129 КУзПБ не може застосовуватися автономно, поза контекстом закриття провадження у справі про неплатоспроможність саме з підстав невиконання плану реструктуризації.

У разі закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з невиконанням плану реструктуризації: припиняється дія спеціального, «банкрутного» режиму; кредитори втрачають можливість отримати задоволення своїх вимог в межах справи про неплатоспроможність; водночас, на підставі ч. 5 ст. 129 КУзПБ, відновлюється право кредиторів на звернення до суду з вимогами про стягнення непогашеної частини боргу.

При цьому йдеться не про «нові» вимоги, а про відновлення первісних зобов'язань, які були модифіковані планом реструктуризації, але не були припинені через його невиконання.

Ч. 5 ст. 129 КУзПБ перебуває у прямому логічному зв'язку з інститутом звільнення боржника від боргів, адже звільнення боржника можливе виключно за умови належного виконання плану реструктуризації. Якщо ж план реструктуризації не виконано, і провадження закрито саме з цієї підстави, то правовий ефект звільнення від боргів не настає, а тому кредитори не можуть бути позбавлені права на судовий захист.

Розділ IV. ВИЗНАННЯ БОРЖНИКА БАНКРУТОМ І ВВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПОГАШЕННЯ БОРГІВ БОРЖНИКА

Стаття 130. Визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника

1. Господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у разі, якщо протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.

Постановою про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника господарський суд також призначає керуючого реалізацією майна в порядку, визначеному цим Кодексом.

Повідомлення про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника офіційно оприлюднюється на офіційному веб-порталі судової влади України протягом трьох днів з дня прийняття відповідної постанови суду.

2. Не пізніше 30 днів з дня введення процедури погашення боргів боржника керуючий реалізацією майна спільно з боржником проводить інвентаризацію майна боржника та визначає його вартість.

1. КУЗПБ задля уникнення недобросовісного використання боржником судових процедур неплатоспроможності передбачено:

- відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність у разі, якщо боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю чи визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років (пункти 3, 4 ч. 4 ст. 119 КУзПБ), а також заборону відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи –боржника протягом року з дня закриття такого провадження стосовно того ж боржника з підстав, передбачених ч. 7 ст. 123 КУзПБ;
- закриття провадження у справі про неплатоспроможність у випадку ненадання боржником повної і достовірної інформації про власне майно, доходи і витрати та членів його сім'ї; приховування боржником власних активів через їх передачу членам сім'ї; якщо боржника притягнуто до адміністративної чи кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю (пункти 1-3 ч. 7 ст. 123 КУзПБ);
- відмову у затвердженні плану реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність, якщо: порушено порядок розроблення та погодження цього плану; умови реструктуризації боргів суперечать законодавству, боржник не погасив борги, що підлягають обов'язковій сплаті згідно з ч. 3 ст. 125 КУзПБ або боржник вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання проведенню стосовно нього процедур, передбачених цим Кодексом (пункти 1, 2, 5, 6 ч. 8 ст. 126 КУзПБ);
- дискрецію господарського суду у вирішенні питання щодо можливості подальшого руху справи про неплатоспроможність, якщо протягом трьох місяців з дня введення процедури реструктуризації боргів боржника мета цієї процедури не досягнута (ч. 11 ст. 126 КУзПБ).

Системне тлумачення цих приписів свідчить, що за їх змістом законодавець закріпив у спеціальних нормах КУзПБ принцип добросовісної поведінки боржника — фізичної особи, за яким право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи набуває лише добросовісний боржник, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспроможності, сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує об-

ставин, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог, при цьому демонструє дієве прагнення до компромісу з кредиторами щодо умов реструктуризації боргів та в межах об'єктивних можливостей вживає заходів до задоволення їх вимог.

Саме такий боржник реалізує право ініціювати провадження у справі про власну неплатоспроможність не на шкоду кредиторам, а для досягнення легітимної мети цього провадження — соціальної реабілітації добросовісного боржника за спеціальною судовою процедурою шляхом реструктуризації заборгованості та/або звільнення від боргів задля відновлення його платоспроможності (*постанова Західного апеляційного господарського суду від 16 листопада 2025 року у справі № 921/443/23¹²¹*).

Якщо боржник є добросовісним, а план реструктуризації боргів боржника не схвалено, суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом.

За змістом ч. 1 ст. 130 КУзПБ господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у двох випадках, якщо:

- протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника;
- зборами кредиторів прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.

Ця норма хоча і регламентує початок судової процедури погашення боргів боржника, проте не визначає всіх випадків її введення та усієї сукупності підстав, що належить з'ясувати суду для переходу до наступної судової процедури у справі.

За змістом абз. 2 ч. 2 ст. 6, ч. 1 ст. 130 КУзПБ процедура погашення боргів боржника вводиться у справі про неплатоспроможність фізичної особи одночасно з визнанням банкрутом боржника, тобто у разі встановлення ознак неплатоспроможності боржника.

121 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 16 листопада 2025 року у справі № 921/443/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132005773>

Таким чином, визнаючи боржника — фізичну особу банкрутом, господарський суд має встановити його неоплатність, тобто недостатність майна для задоволення вимог кредиторів, шляхом з'ясування та зіставлення активів і пасивів боржника.

Тому неплатоспроможність боржника є обов'язковою підставою для визнання боржника банкрутом та переходу до судової процедури погашення боргів, зокрема в порядку ч. 1 ст. 130 КУзПБ, а відсутність ознак неплатоспроможності боржника матиме наслідком закриття провадження у справі на підставі п. 8 ч. 1 ст. 90 КУзПБ.

Отже, приписи ч. 1 ст. 130 КУзПБ не повинні застосовуватися суто формально та зводитися до підрахунку строків чи встановлення відсутності / наявності рішення зборів кредиторів про схвалення плану реструктуризації боргів боржника без встановлення господарським судом обставин справи, перевірки дотримання процесуальних гарантій реалізації прав і захисту інтересів сторін, а також з'ясування підстав для закриття провадження у справі, зокрема за ч. 7 ст. 123, ч. 11 ст. 126 КУзПБ.

Верховний Суд зауважує, що приписи ч. 11 ст. 126 та ч. 1 ст. 130 КУзПБ у їх системному зв'язку є послідовністю процесуальних засобів, де дискреція господарського суду у вирішенні питання про перехід до наступної судової процедури чи закриття провадження у справі за ч. 1 ст. 126 КУзПБ є основним процесуальним інструментом, що застосовується крізь призму судового контролю та відповідно до мети провадження про неплатоспроможність фізичної особи, а ч. 1 ст. 130 КУзПБ формалізує початок судової процедури погашення боргів боржника та є спеціальною процесуальною гарантією для добросовісного боржника у разі зволікання зборів кредиторів із прийняттям рішення щодо плану реструктуризації його боргів.

Такі висновки узгоджуються із правовою позицією, викладеною у постановках Верховного Суду від 01 листопада 2022 року у справі № 904/6042/20, від 17 січня 2023 року у справі № 914/3085/21, від 08 грудня 2022 року у справі № 916/1941/21, у постановках Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 26 травня 2022 року у справі № 903/806/20 та від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20 і колегія суддів не вбачає

підстав для відступу від них у цій справі (*постанова Верховного Суду від 21 вересня 2023 року у справі № 908/3839/21*¹²²).

У справі № 912/1882/23 Верховний Суд встановив таке.

Отже, оскільки станом на 17 листопада 2022 року до суду не був поданий погоджений боржником і схвалений кредиторами план реструктуризації боргів боржника, враховуючи недостатність майна боржника для задоволення вимог кредиторів, а також перебування на утриманні боржника неповнолітньої доньки, невстановлення судами попередніх інстанцій недобросовісності боржника, враховуючи відсутність законних підстав для затвердження плану реструктуризації боргів боржника або закриття провадження у справі, Верховний Суд вважає обґрунтованим висновок судів попередніх інстанцій про визнання фізичної особи Н. банкрутом та введення процедури погашення боргів.

Щодо переходу до процедури погашення боргів боржника в разі недосягнення між ним та кредитором компромісу стосовно умов плану реструктуризації боргів боржника.

Відповідно до ч. 1 ст. 130 КУзПБ, господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у разі, якщо протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.

У спеціальних нормах КУзПБ законодавець закріпив передусім принцип добросовісної поведінки боржника — фізичної особи, за яким право на звільнення від боргів та відновлення платоспроможності у судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи набуває лише добросовісний боржник, який не за своїм неправомірним умислом потрапив у стан неплатоспроможності, сумлінно виконує обов'язки боржника та не приховує обставин, що можуть вплинути на розгляд справи чи задоволення кредиторських вимог, при цьому демонструє дієве прагнення до компромісу з кредиторами щодо умов реструк-

122 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 21 вересня 2023 року у справі № 908/3839/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113690366>

туризації боргів та в межах об'єктивних можливостей вживає заходів щодо задоволення їх вимог. Саме такий боржник реалізує право ініціювати провадження у справі про власну неплатоспроможність не на шкоду кредиторам, а для досягнення легітимної мети цього провадження — соціальної реабілітації добросовісного боржника за спеціальною судовою процедурою шляхом реструктуризації заборгованості та/або звільнення від боргів задля відновлення його платоспроможності.

За приписами ст. 130 КУзПБ протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність саме збори кредиторів повинні прийняти рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про перехід до процедури погашення боргів боржника.

Якщо поведінка боржника є відкритою, зрозумілою, чесною щодо кредитора, своєчасною та добросовісною, містить ознаки сприяння до встановлення усіх обставин, необхідних під час розгляду справи про неплатоспроможність, боржник демонструє дієве прагнення до реабілітації в межах процедур, передбачених КУзПБ для відновлення платоспроможності фізичних осіб, добросовісно виконує свої обов'язки під час провадження у справі, однак протягом 120 днів з дня відкриття провадження про неплатоспроможність фізичної особи між боржником і кредитором не досягнуто компромісу щодо умов плану реструктуризації боргів боржника, а отже, не прийнято рішення про його схвалення, то суд може визнати боржника банкрутом та ввести процедуру погашення його боргів відповідно до ч. 1 ст. 113 КУзПБ (*постанова Верховного Суду від 16 квітня 2025 року у справі № 912/1882/23*²³).

У постанові судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20 викладено правову позицію, за змістом якої суд може прийняти рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника лише за умови добросовісного виконання боржником своїх обов'язків, та якщо протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про

123 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 квітня 2025 року у справі № 912/1882/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126800068>

схвалення плану реструктуризації боргів боржника (ч. 1 ст.130 КУзПБ).

Адже у справах про неплатоспроможність фізичних осіб існує ризик ігнорування боржниками мети і завдань процедури реструктуризації боргів, що може полягати у нерозробленні та неподанні на розгляд кредиторам проєкту плану реструктуризації, надання фіктивного (зазначення вигаданих розмірів сум погашення чи інших відомостей) та невиконуваного плану реструктуризації, який не відповідатиме вимогам ст. 124 КУзПБ, пасивній участі боржника в цій процедурі.

Така поведінка може пояснюватись прагненням боржників спонукати кредиторів до відхилення такого плану (не прийняття рішення щодо його схвалення зборами кредиторів), що зі впливом 120 днів з дня відкриття провадження у справі (ч. 1 ст. 130 КУзПБ) створює формальні підстави для переходу в процедуру погашення боргів¹²⁴.

2. Ч. 2 коментованої статті визначає обов'язок арбітражного керуючого провести після введення процедури погашення боргів спільно з боржником інвентаризацію майна боржника та визначити його вартість.

Відповідно до п. 5 Розділу 1 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, що затверджено наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02 вересня 2014 року, інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. При цьому забезпечуються: виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуву-

124 Постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 22 вересня 2021 року у справі № 910/6639/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456026>

ються, невикористаних сум забезпечення; виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання.

Варто зауважити, що керуючий реалізацією проводить інвентаризацію повторно і не може використовувати результати попередньої інвентаризації.

З цього приводу Західний апеляційний господарський суд у постанові від 07 листопада 2024 року у справі № 921/730/21 вказав нижченаведене.

Згідно з ч. 2 ст. 130 КУзПБ, акт інвентаризації майна боржника у процедурі погашення боргів повинен бути складений протягом 30 днів з дня введення відповідної процедури. У цій справі процедура погашення боргів була введена з 03 жовтня 2022 року, а отже, акт інвентаризації мав бути складений до 03 листопада 2022 року. Однак поданий до звіту акт від 05 лютого 2022 року належить до попередньої процедури реструктуризації боргів.

Більше того, всі інші документи, додані арбітражним керуючим до звіту (зокрема інформація з Державних реєстрів та акти інвентаризації), датовані січнем-лютим 2022 року, що також свідчить про їхню належність до періоду реструктуризації боргів, а не до процедури погашення боргів боржника.

Із наданого звіту не вбачається вчинення арбітражним керуючим будь-яких конкретно визначених дій у процедурі погашення боргів боржника, їх обсяг, а також час, витрачений на виконання цих дій (окрім скликання зборів кредиторів). У звіті зазначено лише суми та періоди нарахування винагороди, що не дозволяє суду оцінити належність виконання арбітражним керуючим його обов'язків у межах процедури реалізації боргів.

Таким чином, поданий у цій справі звіт арбітражного керуючого, окрім іншого, не може бути затверджений, оскільки він не відповідає матеріалам справи в частині зазначення виду виконуваних повноважень, а заявлена грошова винагорода не кореспондує з реально виконаними діями арбітражного керуючого¹²⁵.

125 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 07 листопада 2024 року у справі № 921/730/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123137332>

Стаття 131. Майно боржника у процедурі погашення боргів боржника

- 1.** *Майно боржника, що підлягає реалізації у процедурі погашення боргів боржника, складає ліквідаційну масу.*
- 2.** *До складу ліквідаційної маси включається все майно боржника, що перебуває у його власності, а також те, що буде отримано боржником у власність після визнання його банкрутом і до завершення процедури погашення боргів боржника, крім майна, визначеного частинами шостою і сьомою цієї статті та статтю 132 цього Кодексу.*
- 3.** *До складу ліквідаційної маси може бути включено майно, що є часткою боржника у спільній власності. У такому разі відбувається виділення частки боржника із спільного майна за правилами, передбаченими цивільним законодавством.*
- 4.** *З моменту визнання боржника банкрутом: розпорядження усіма правами щодо майна, включеного до складу ліквідаційної маси, здійснює керуючий реалізацією від імені боржника; скасовуються арешт, накладений на майно боржника, визнаного банкрутом, та інші обмеження щодо розпорядження майном такого боржника. Накладення нових арештів або інших обмежень щодо розпорядження майном банкрута не допускається.*
- 5.** *З моменту визнання боржника банкрутом і до винесення судового рішення про закриття процедури банкрутства реєстрація переходу права власності від/до боржника та обтяжень майна боржника, включаючи нерухоме майно і цінні папери, що існують в бездокументарній формі, відбувається виключно на підставі заяви керуючого реалізацією. Постанова про визнання боржника банкрутом є підставою для скасування всіх арештів та інших обмежень щодо розпорядження майном такого боржника (крім тих, які застосовано у кримінальному провадженні) та вчинення відповідних реєстраційних дій.*

- 6. До складу ліквідаційної маси не включається житло, яке є єдиним місцем проживання сім'ї боржника (квартира загальною площею не більше 60 квадратних метрів або житловою площею не більше 13,65 квадратного метра на кожного члена сім'ї боржника чи житловий будинок загальною площею не більше 120 квадратних метрів) та не є предметом забезпечення, а також інше майно боржника, на яке згідно із законодавством не може бути звернено стягнення.*
- 7. До складу ліквідаційної маси не включаються кошти, що перебувають на рахунках боржника у пенсійних фондах та фондах соціального страхування.*
- 8. Продаж майна банкрута здійснюється відповідно до умов та в порядку, визначених цим Кодексом для юридичних осіб.*

1. У процедурі погашення боргів боржника здійснюється формування ліквідаційної маси та вирішуються пов'язані з цим питання, зокрема: визначається майно боржника, яке підлягає реалізації у процедурі погашення боргів боржника; виділення частки боржника із спільного майна у випадку включення до ліквідаційної маси майна, що є часткою боржника у спільній власності; випадки невключення майна до ліквідаційної маси; порядок задоволення вимог кредиторів, тощо (ст.ст. 130 — 133 КУзПБ).

Для встановлення наявності майна, грошових коштів та інших активів боржника керуючий реалізацією майна вживає заходи, спрямовані на пошук та виявлення майна, грошових коштів та інших цінностей боржника.

З метою виявлення обсягів активів, які належать боржнику на праві власності або в користуванні, керуючим реалізацією майна банкрута має бути надіслано до державних установ та організацій відповідні запити.

2. Положення ч. 2 коментованої статті визначають ключовий елемент процедури погашення боргів фізичної особи — склад ліквідаційної маси, за рахунок якої здійснюється задоволення вимог кредиторів. Законодавець закріплює принцип

максимально повного охоплення майнових активів боржника, включаючи все майно, що перебуває у його власності на момент визнання банкрутом, а також будь-які активи, які він набуває у власність до завершення процедури. Це стосується як рухомого та нерухомого майна, так і майнових прав, доходів, грошових надходжень, спадщини, подарунків чи виграшів. Такий підхід спрямований на забезпечення максимально можливого погашення боргів і реалізує принцип пропорційного задоволення вимог кредиторів.

Водночас норма містить важливі соціальні обмеження: із ліквідаційної маси вилучається майно, визначене у ч.ч. 6 та 7 цієї статті та ст. 132 КУзПБ — це майно, необхідне для забезпечення підтримання мінімального рівня життя боржника та його сім'ї (наприклад, єдине житло, базові предмети побуту, певні соціальні виплати). Метою таких винятків є недопущення ситуації, коли боржник у процедурі неплатоспроможності залишається без засобів до існування, що відповідало б каральному підходу, несумісному із сучасною моделлю банкрутства фізичної особи.

Отже, норма забезпечує баланс між двома цілями: максимальним задоволенням інтересів кредиторів і збереженням у боржника мінімального соціально прийняттого рівня життя під час та після процедури.

3. Арбітражний керуючий після ухвалення рішення про визнання банкрутом фізичної особи з моменту призначення його керуючим реалізацією майна цього боржника має право формувати ліквідаційну масу за рахунок, зокрема, належної боржнику, як одному із подружжя, частки майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, а тому має для реалізації цього права заявляти відповідні вимоги до іншого із подружжя щодо поділу спільного майна подружжя з метою формування ліквідаційної маси та задоволення за її рахунок вимог кредиторів боржника — фізичної особи.

Ст. 41 Конституції України встановлено, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Використання власності не може зав-

давати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Ч. 1 ст. 317 ЦК України передбачено, що власникові належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном.

Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону.

Право власності є непорушним. Ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні (ч. 1 ст. 321 ЦК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 2 Сімейного кодексу України, цей Кодекс регулює, зокрема, сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям. Якщо особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами не врегульовані цим Кодексом, вони регулюються відповідними нормами ЦК України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин (ст. 8 Сімейного Кодексу України).

Ст. 63 Сімейного кодексу України встановлено, що дружина та чоловік мають рівні права на володіння, користування і розпоряджання майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності. Аналогічна норма міститься у ч. 3 ст. 368 ЦК України.

Згідно з ч. 1 ст. 65 Сімейного кодексу України, дружина та чоловік розпоряджаються майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за взаємною згодою. Ч.ч. 1 та 2 ст. 364 ЦК України встановлено, що співвласник має право на виділ у натурі частки із майна, що є у спільній частковій власності. Якщо виділ у натурі частки зі спільного майна не допускається згідно із законом або є неможливим (ч. 2 ст. 183 цього Кодексу), співвласник, який бажає виділу, має право на одержання від інших співвласників грошової або іншої матеріальної компенсації вартості його частки. Компенсація співвласникові може бути надана лише за його згодою.

Згідно з ч. 2 ст. 369 ЦК України, розпорядження майном, що є у спільній сумісній власності, здійснюється за згодою всіх співвласників, якщо інше не встановлено законом. Згідно з ч. 2 ст. 370 ЦК України, у разі виділу частки із майна, що є у спільній сумісній власності, вважається, що частки кожного зі співвлас-

ників у праві спільної сумісної власності є рівними, якщо інше не встановлено домовленістю між ними, законом або рішенням суду.

Зазначені приписи законодавства дають змогу зробити висновок, що в разі реалізації майна, яке є спільною сумісною власністю подружжя, кожен з подружжя має право на 1/2 коштів, отриманих від реалізації такого майна.

Наведеними нормами права передбачено презумпцію віднесення придбаного під час шлюбу майна до спільної сумісної власності подружжя. Це означає, що ні дружина, ні чоловік не зобов'язані доводити наявність права спільної сумісної власності на майно, набуте у шлюбі, оскільки воно вважається таким, що належить подружжю. Якщо майно придбано під час шлюбу, то реєстрація прав на нього (транспортний засіб, житловий будинок чи іншу нерухомість) лише на ім'я одного із подружжя не спростовує презумпцію належності його до спільної сумісної власності подружжя (*постанова Верховного Суду від 02 січня 2022 року по справі № 646/7463/16-ц¹²⁶*).

При включенні до складу ліквідаційної маси майна, що є часткою боржника у спільній власності, відбувається виділення частки боржника із спільного майна за правилами, передбаченими цивільним законодавством.

Натомість, для реалізації майна боржника, яке перебуває у спільній власності подружжя, достатнім буде отримання нотаріально посвідченої згоди (заяви) на відчуження на аукціоні, організованому відповідно до вимог КУЗПБ.

Слід зауважити, що вимога подружжя банкрута щодо виплати компенсації вартості у вигляді 1/2 частки коштів від реалізації майна банкрута, що є спільною сумісною власністю подружжя, не є вимогою кредитора у розумінні ст. ст. 1, 122, 133 КУЗПБ, а відтак, підлягає задоволенню позачергово.

Також можлива ситуація, коли за боржником майно не зареєстровано, однак майно перебуває у власності подружжя. З цього приводу Північно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 10 січня 2024 року у справі № 903/160/22 вказав наступне.

126 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 12 січня 2022 року у справі № 646/7463/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/102562668>

Боржник є співвласником квартири, загальною площею 47.4 м. кв., житловою площею 26.6 м. кв. Отже, на банкрута припадає 15.8 м. кв. загальної площі та 8.9 м. кв. житлової, що є меншим, ніж передбачено ст. 131 КУзПБ, а тому таке майно не підлягає включенню до ліквідаційної маси банкрута у справі про неплатоспроможність. Крім того, як встановлено арбітражним керуючим та досліджено місцевим судом, боржник фактично проживає саме по цій адресі, інше житлове приміщення у його власності та у власності членів його сім'ї відсутнє. Відтак, вказана вище квартира не може набути статусу ліквідаційного майна боржника.

Крім того, колегія суддів звертає увагу, що звернення на частку боржника у праві спільній власності — це процедура, котра вимагає звернення до суду з відповідним позовом. Поруч з тим, в матеріалах справи відсутні докази, що такий позов ініціювався кредитором, чи вимога, про необхідність його ініціюванням від кредитора, надсилалася арбітражному керуючому¹²⁷.

4. Визнання фізичної особи банкрутом має для неї певні правові наслідки, зокрема, у вигляді обмеження повноважень розпорядження усіма правами щодо майна, включеного до складу ліквідаційної маси, які переходять до керуючого реалізацією, а також щодо права на залишення позову без розгляду, результати розгляду якого можуть вплинути на зміну (збільшення/зменшення) ліквідаційної маси, які не можуть бути вчинені без погодження з керуючим реалізацією.

Так, у справі № 910/6059/21 (370/2192/15-ц) колегія суддів Верховного Суду дійшла висновку, що боржник, перебуваючи у процедурі погашення боргів, як позивач не позбавлена процесуального права подавати заяву про відмову від позову про витребування майна з чужого незаконного володіння третіх осіб, проте, лише за погодженням з керуючим реалізацією, з огляду на легітимні очікування інших учасників справи про неплатоспроможність та з метою реалізації легітимної мети процедури банкрутства — розрахунок з кредиторами боржника.

127 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 10 січня 2024 року у справі № 903/160/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116318031>

При цьому, суд також має перевірити, чи залишення позову без розгляду не призведе до перешкод у погашенні вимог кредиторів (постанова Верховного Суду від 05 листопада 2024 року у справі № 910/6059/21 (370/2192/15-ц)¹²⁸).

5. Ч. 5 коментованої статті визначає, що у процедурі погашення боргів реєстрація переходу права власності від/до боржника та обтяжень майна боржника, включаючи нерухоме майно і цінні папери, що існують в бездокументарній формі, відбувається виключно на підставі заяви керуючого реалізацією. Дане положення направлене на здійснення контролю за майном боржника.

У випадку, якщо боржник порушив положення абз. 1 ч. 5 ст. 131 КУзПБ, арбітражний керуючий повинен з'ясувати наявність підстав для визнання таких правочинів недійсними в порядку ст. 42 КУзПБ та застосування наслідків їх недійсності або наявності підстав для витребування такого майна з чужого незаконного володіння від третіх осіб.

Відповідно до постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 10 червня 2024 року у справі № 918/454/18, з моменту відкриття відносно боржника ліквідаційної процедури всі без винятку арешти чи інші обмеження щодо розпорядження його майном підлягають скасуванню.

Існування не скасованих арештів чи інших обмежень щодо розпорядження майном банкрута перешкоджає ліквідатору у виконанні покладених на нього Кодексом обов'язків.

Зняття заборон та арештів із майна боржника є безумовним, стосується будь-яких органів і посадових осіб, у тому числі реєструючих та правоохоронних органів.

Аналогічна правова позиція викладена в постанові Верховного Суду від 14 березня 2018 року у справі № 10/Б-5022/1359/2011, в якій зокрема зазначено, що за загальним правилом зняття заборон та арештів з майна боржника в порядку Закону про банкрутство є безумовним, стосується будь-яких органів і посадових осіб, у тому числі реєструючих, правоохо-

128 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 05 листопада 2024 року у справі № 910/6059/21 (370/2192/15-ц). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123338066>

ронних органів та не потребує подальшого винесення окремих судових рішень, а також сплати додаткових коштів, однак, якщо посадова особа ухиляється від виконання постанови суду про визнання боржника банкрутом, зацікавлена особа вправі звернутися до суду з відповідною заявою (клопотанням, скаргою). Розгляд такої заяви судом відбувається виключно в межах справи про банкрутство. При цьому винесення судом окремого судового рішення про звільнення майна боржника від обтяжень лише конкретизує обов'язок осіб, визначений Законом про банкрутство, та може бути підставою для відповідальності цих осіб за невиконання рішення суду у встановленому порядку¹²⁹.

Аналіз наведених вище норм та правових позицій Верховного Суду дає підстави для висновку, що накладене обтяження на майно банкрута є перешкодою (обмеженням) у здійсненні керуючим реалізацією відповідних заходів у процедурі погашення боргів щодо банкрута, а саме: виявлення майна банкрута, включення такого майна до ліквідаційної маси, його оцінки та реалізації, одержання та накопичення коштів на відповідному рахунку та послідовним проведенням задоволення вимог кредиторів у порядку, визначеному КУзПБ.

Відтак, під час здійснення керуючим реалізацією покладених на нього обов'язків щодо задоволення вимог, включених до реєстру вимог кредиторів, майнові активи боржника, визнаного банкрутом, мають бути вільними від будь-яких обмежень щодо розпорядження ними, оскільки одним із завдань процедури погашення боргів боржника є продаж майна боржника, у тому чисті і заставного, з метою задоволення визнаних вимог кредиторів.

6. Ч. 6 коментованої статті визначає майно, яке не може включатись до ліквідаційної маси і має відповідати таким ознакам:

- 1) житло, яке є єдиним місцем проживання сім'ї боржника;
- 2) загальна площа такого житла: для квартири — не більше 60 квадратних метрів або житловою площею не більше

129 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 10 червня 2024 року у справі № 918/454/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119649513>

- 13,65 квадратного метра на кожного члена сім'ї боржника;
для житлового будинку — не більше 120 квадратних метрів;
- 3) житло не є предметом забезпечення;
 - 4) інше майно боржника, на яке згідно із законодавством не може бути звернено стягнення.

Практичне застосування цієї норми права виявило певні проблеми, про які йдеться, зокрема, в ухвалі Південно-західного апеляційного господарського суду від 18 березня 2025 року у справі № 916/2762/20, а саме.

Ухвалою Господарського суду Одеської області від 05 грудня 2024 року у справі № 916/2762/20 задоволено клопотання представника боржника про виключення майна із ліквідаційної маси — домоволодіння та земельної ділянки, виключено зі складу ліквідаційної маси домоволодіння та земельну ділянку, тощо...

За твердженням боржника, загальна площа названого домоволодіння складає 119,8 кв.м., що підтверджується технічним паспортом та висновком експерта, та є єдиним місцем проживання сім'ї боржника, а тому згідно з ч. 6 ст. 131 КУзПБ воно не може бути включено до складу ліквідаційної маси.

У свою чергу, арбітражні керуючі у цій справі неодноразово під час розгляду справи наголошували на наявності обґрунтованих припущень, що з моменту отримання таких документів, боржником було збільшено площу вказаного домоволодіння та наразі воно може складати більш ніж 120 кв.м., та відповідно має бути включено до ліквідаційної маси.

Про необхідність визначення реальної площі належного боржникові домоволодіння неодноразово наголошували й суди апеляційної та касаційної інстанцій у постановках, прийнятих у даній справі. Зокрема, суд апеляційної інстанції у постанові від 24 квітня 2024 року у цій справі наголошував на тому, що у даному випадку проведення огляду майна боржника, зокрема й з залученням відповідних спеціалістів, задля визначення реальної площі належного боржникові домоволодіння, є дійсно необхідним та важливим, оскільки з огляду на приписи ст. 131 КУзПБ, від вчинення таких дій залежить чи буде включено таке майно до ліквідаційної маси, за рахунок якої будуть погашені існуючі вимоги кредиторів, або ні...

Втім, як свідчать наявні матеріали справи, до теперішнього часу, тобто протягом чотирьох років з моменту визнання борж-

ника банкрутом, не проведено огляд та не визначено площу домоволодіння, що належить боржнику...

Колегія суддів вважає за необхідне здійснити огляд доказу по справі, а саме домоволодіння, що належить боржнику за його місцезнаходженням з метою визначення його дійсної площі та чи підлягає таке майно включенню до ліквідаційної маси боржника...

Ураховуючи, що чинним ГПК України не передбачено можливості виконання суддею спеціальної технічної роботи при здійсненні правосуддя, а також те, що для здійснення фотографування, звуко- і відеозапису необхідні спеціальні навички користування фото-, звуко- та відеозаписувальною технікою, судова колегія залучає до участі у огляді доказу за його місцезнаходженням спеціаліста для надання суду відповідної технічної допомоги під час проведення огляду¹³⁰.

Виключенню зі складу ліквідаційної маси підлягає також земельна ділянка, на якій розташоване належне боржникові нерухоме майно, оскільки нерухоме майно є невід'ємним від земельної ділянки, тобто діє принцип єдності юридичної долі земельної ділянки та розташованого на ній об'єкту нерухомості, а тому земельна ділянка, на якій розташований житловий будинок, який не підлягає включенню до ліквідаційної маси, слідує за таким нерухомим майном, тобто також не підлягає включенню до ліквідаційної маси.

Велика Палата Верховного Суду у постанові від 16 червня 2020 року у справі № 689/26/17 зробила висновок, що враховуючи принцип єдності юридичної долі земельної ділянки та розташованих на ній будинку, споруди, то земельна ділянка слідує за нерухомим майном, яке придбаває особа, якщо інший спосіб переходу прав на земельну ділянку не визначено умовами договору чи приписами законодавства¹³¹.

7 Ч. 7 коментованої статті забороняє включати до складу ліквідаційної маси кошти, що перебувають на рахунках боржника у пенсійних фондах та фондах соціального стра-

130 Ухвала Південно-західного апеляційного господарського суду від 18 березня 2025 року у справі № 916/2762/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125905032>

131 Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16 червня 2020 року у справі № 689/26/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91338225>

хування. Це запроваджено з метою забезпечення можливості боржнику користуватися соціальними виплатами.

Якщо ж виконавець наклав арешт на кошти, що перебувають на рахунках боржника у пенсійних фондах та фондах соціального страхування, такий арешт підлягає скасуванню.

8. Ч. 8 коментованої статті закріплює принцип уніфікації процедур продажу майна в банкрутстві фізичних осіб і юридичних осіб. Вона означає, що реалізація майна фізичної особи — банкрута відбувається за загальними правилами КУЗ-ПБ, застосовними до юридичних осіб, зокрема щодо способів продажу, проведення аукціонів, порядку оцінки, оприлюднення інформації, визначення стартової ціни та повторних торгів. Такий підхід забезпечує прозорість, конкурентність і максимальну ринкову ціну продажу активів фізичної особи, запобігає зловживанням і створює рівні умови для всіх учасників. Норма також уніфікує практику арбітражних керуючих та зменшує ризик різночитань, оскільки процедури продажу майна фізичних осіб не потребують окремої регламентації, а повністю кореспондують існуючим механізмам для юридичних осіб.

Стаття 132. Виключення окремих майнових об'єктів боржника із складу ліквідаційної маси

1. *Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням боржника та інших учасників провадження у справі про неплатоспроможність виключити із складу ліквідаційної маси майно боржника, на яке згідно із законодавством може бути звернено стягнення, але воно є необхідним для задоволення нагальних потреб боржника або членів його сім'ї.*

2. *Господарський суд має право виключити із складу ліквідаційної маси майнові об'єкти вартістю не більше 10 розмірів мінімальної заробітної плати, які є неліквідними чи дохід від реалізації яких істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів.*

- 3. Загальна вартість майна боржника, що виключається із складу ліквідаційної маси відповідно до положень цієї статті, не може перевищувати 30 розмірів мінімальної заробітної плати.*
- 4. Перелік майна, що виключається із складу ліквідаційної маси згідно з положеннями цієї статті, затверджується господарським судом, про що постановляється ухвала, яка може бути оскаржена в апеляційному чи касаційному порядку.*

1. Коментована стаття визначає порядок виключення окремих майнових об'єктів боржника із складу ліквідаційної маси. Ч. 1 коментованої статті визначає, що таке виключення здійснюється судом на підставі вмотивованого клопотанням боржника та інших учасників провадження у справі про неплатоспроможність. При цьому виключенню підлягає майно боржника, на яке згідно із законодавством може бути звернено стягнення, але воно є необхідним для задоволення нагальних потреб боржника або членів його сім'ї.

Ч. 1 нерозривно пов'язана із ч. 2 (вартість майнових об'єктів не перевищує 10 розмірів мінімальної заробітної плати, які є неліквідними чи дохід від реалізації яких істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів) та ч. 3 (вартість майна боржника не може перевищувати 30 розмірів мінімальної заробітної плати) коментованої статті.

Відтак, наведені положення ст. 132 КУзПБ визначають чіткі критерії до майнових об'єктів боржника, у разі відповідності яким вказані об'єкти можуть бути виключені судом із складу ліквідаційної маси за клопотанням боржника та інших учасників провадження у справі про неплатоспроможність.

Положення ст. 132 КУзПБ підлягають застосуванню в залежності від характеристик (виду) майна боржника. Так, у випадку ч. 1 названої статті має враховуватися пов'язаність майна із потребами боржника або членів його сім'ї, а положення ч. 2 застосовуються з урахуванням вартісної характеристики майна боржника (ліквідності) та істотного впливу отриманих від реалізації такого майна коштів на задоволення вимог кредиторів.

Отже, ч. ч. 1 та 2 ст. 132 КУзПБ можуть застосовуватися окремо одна від одної, а не у послідовному порядку (тобто спочатку ч. 1, а потім 2 і 3 частини статті), оскільки визначальним

для застосування тієї чи іншої частини названої статті є встановлення різновиду майна боржника за притаманними конкретному майновому об'єкту певними суттєвими характеристиками (ознаками), які не впливають одна з іншої та не поєднані між собою.

Звертаючись до суду з клопотанням відповідно до ст. 132 КУзПБ, заявник самостійно визначає підстави для виключення майна боржника із ліквідаційної маси. У свою чергу суд, розглядаючи вказане клопотання, досліджує та встановлює такі ознаки / характеристики цього майна, за наявності яких майно можна буде беззаперечно кваліфікувати як таке, що підлягає виключенню зі складу ліквідаційної маси боржника за правилами ч. 1 або 2 ст. 132 КУзПБ (*постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 28 квітня 2025 року у справі № 918/905/23¹³²*).

2. У свою чергу, ч. 2 коментованої статті передбачає право суду виключити із складу ліквідаційної маси майнові об'єкти вартістю не більше 10 розмірів мінімальної заробітної плати, які є неліквідними чи дохід від реалізації яких істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів. Це обумовлено тим, що низька вартість майнових об'єктів боржника суттєво не вплине на суму погашених вимог кредиторів.

З цього приводу Господарський суд Рівненської області в ухвалі від 22 лютого 2024 року у справі № 918/764/23 вказав наступне.

У ході проведення інвентаризації встановлено, що згідно даних реєстрів та наявних в боржника документів, фізичній особі належать наступні активи, а саме: основний засіб телефон та речі повсякденного вжитку для задоволення побутових потреб боржника та членів його сім'ї; інших активів у боржника не виявлено.

Оскільки виявлено було лише активи, які не підлягають включенню до ліквідаційної маси в порядку вказаної вище статті Кодексу, керуючим реалізацією майна на підставі Акту від 14 листопада 2023 року про формування ліквідаційної маси, було сформовано ліквідаційну масу в складі 0 об'єкту.

132 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 28 квітня 2025 року у справі № 918/905/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127074260>

Відповідно до Кодексу та вимог Закону України «Про оцінку та оціночну діяльність», має бути проведення оцінка виявленого майна. Однак, оскільки ліквідна маса не сформована, то і оцінка не проводилась¹³³.

В іншій справі суд задовольнив клопотання керуючого реалізацією арбітражного керуючого про виключення майна з ліквідаційної маси, з огляду на нижченаведене.

З матеріалів справи вбачається, що керуючим реалізацією на виконання вимог Постанови Господарського суду Харківської області від 07 серпня 2023 року у справі № 922/3866/21 проведено інвентаризацію майна банкрута та встановлено, що, за даними ГУ ДПС у Луганській області, боржник володіє на праві власності земельною ділянкою площею 0,002999 га, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_2 (тимчасово окупована територія); згідно з інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна встановлено, що боржник володіє на праві власності торговельним павільйоном загальною площею 24,6 кв. м, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_2 (тимчасово окупована територія).

Арбітражний керуючий зазначив, що вказане майно знаходиться на тимчасово окупованій території, правовстановлюючі документи відсутні, а відомості про право власності на земельну ділянку не включені до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно.

У судовому засіданні керуючий реалізацією пояснив, що площа земельної ділянки є незначною — 0,2 сотки, відомості про стан торговельного павільйону відсутні, торговельний павільйон та земельна ділянка знаходяться в соціально та економічно депресивному регіоні, купівля-продаж об'єктів комерційної нерухомості в м. Красний Луч (Хрустальний) не мають попиту.

У зв'язку з тим, що в питанні реалізації вказаних об'єктів нерухомості є значні перешкоди, а саме необхідність відновлення правовстановлюючих документів та включення відомостей про право власності до Державних реєстрів, подолання цих перешкод потребує значних зусиль, часу та фінансування;

133 Ухвала Господарського суду Рівненської області від 22 лютого 2024 року у справі № 918/764/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117175867>

об'єкти нерухомості є неліквідними з точки зору їх площі та знаходження на тимчасово окупованій території. Враховуючи, що дохід від реалізації такої нерухомості істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів, керуючий реалізацією просить виключити вказані об'єкти з ліквідаційної маси банкрута (*ухвала Господарського суду Харківської області від 09 жовтня 2024 року у справі № 922/3866/21¹³⁴*).

Звіт керуючого реалізацією та поданий ним ліквідаційний баланс є підсумковими документами, які підтверджують здійснення керуючим реалізацією всіх заходів процедури погашення боргів боржника, повне вчинення ним дій по виявленню кредиторів та активів боржника, за результатом розгляду яких суд приймає рішення про можливість відновлення платоспроможності боржника або встановлює неможливість задоволення вимог конкретних кредиторів та приймає рішення про закриття провадження у справі. Ухвала про затвердження звіту керуючого реалізацією та ліквідаційного балансу приймається за наслідком проведення судового засідання, заслуховування думки учасників провадження у справі, в тому числі кредиторів боржника.

Ухвала господарського суду про затвердження звіту керуючого реалізацією, ліквідаційного балансу є за своєю правовою природою судовим рішенням, яке підсумовує хід процедури погашення боргів боржника, в якому необхідно повно відобразити обставини, що мають значення для даної справи (вчинення належних дій по виявленню активів та пасивів боржника, встановленню правового статусу боржника, доведення неможливості відновлення платоспроможності боржника внаслідок вжитих керуючим реалізацією заходів), висновки суду про встановлені обставини і їх правові наслідки повинні бути вичерпними, відповідати дійсності та підтверджуватися достовірними доказами, дослідженими в судовому засіданні.

Отже, у звіті керуючого реалізацією відображаються, у тому числі всі майнові активи боржника, виявлені у ході процедури погашення боргів боржника. Якщо майнові активи виявлені, то керуючий реалізацією повинен прозвітувати про реалізацію цих активів або ж обґрунтувати, чому це виявилось

134 Ухвала Господарського суду Харківської області від 09 жовтня 2024 року у справі № 922/3866/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122302035>

неможливим. Одним із випадків неможливості реалізації майна банкрута є встановлення факту, що таке майно є неліквідним, що підлягає перевірці судом.

Так, у постанові Західного апеляційного господарського суду від 13 травня 2025 року у справі №921/442/23 вказано наступне.

16 червня 2023 року (менше ніж за місяць до відкриття провадження у справі про неплатоспроможність) боржник отримав 186,037 т жита на загальну суму 1 216 681,98 грн.

15 листопада 2024 року арбітражним керуючим було подано до Господарського суду Тернопільської області доповнення до заперечення арбітражного керуючого на скаргу АТ КБ «Приватбанк», до якої додано акт від 27 жовтня 2023 року, згідно із яким зерно «проросло, спліснявіло, протухло» із приміткою «не придатне до використання, підлягає утилізації». Зазначений акт підписано: арбітражним керуючим, представником боржника та представником кредитора ТОВ «Д.».

Відповідно до ст. 73 ГПК України, доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються такими засобами: 1) письмовими, речовими і електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків.

Згідно зі ст. 98 ГПК України, висновок експерта — це докладний опис проведених експертом досліджень, зроблені у результаті них висновки та обґрунтовані відповіді на питання, поставлені експертіві, складений у порядку, визначеному законодавством...

Колегія суддів зазначає, що представник боржника, представник кредитора та арбітражний керуючий не є особами, що наділені спеціальними знаннями для визнання непридатним до реалізації зерна боржника на загальну суму 1 216 681,98 грн. та подальшої його утилізації, однак суд першої інстанції неправомірно та із порушенням ст. ст. 76-78 ГПК України прийнято акт від 27 жовтня 2023 року як належний, допустимий та достовірний доказ неякісного жита¹³⁵.

135 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 13 травня 2025 року у справі № 921/442/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127532997>

3. Положення ч. 3 коментованої статті встановлюють максимальний ліміт вартості майна, яке може бути виключене з ліквідаційної маси з гуманітарних міркувань. Така межа — 30 мінімальних заробітних плат — забезпечує баланс між необхідністю збереження для боржника мінімальних умов життя і правом кредиторів на задоволення вимог. Норма запобігає зловживанням, коли боржник міг би посилатися на соціальний захист для виведення значних активів з-під реалізації, і водночас гарантує, що він не залишиться без життєво необхідного майна. Фактично встановлюється верхня межа соціальних гарантій у процедурі неплатоспроможності фізичної особи, що забезпечує прогнозованість і однакове застосування правила в судовій практиці.

4. Ч. 4 коментованої статті визначає процесуальний механізм формування переліку майна, яке не підлягає включенню до ліквідаційної маси. Господарський суд здійснює контроль за тим, щоб винятки застосовувалися обґрунтовано та відповідно до закону, і саме він затверджує остаточний перелік майна, що залишається у боржника. Ухвала суду створює юридичну визначеність для всіх учасників процедури й запобігає можливим спором щодо того, яке майно може бути реалізовано. Оскільки вирішення таких питань напряду впливає на інтереси як боржника, так і кредиторів, закон гарантує їм право оскаржити таку ухвалу в апеляційному чи касаційному порядку. Це забезпечує судовий контроль, прозорість та справедливість у формуванні ліквідаційної маси.

Стаття 133. Порядок задоволення вимог кредиторів

- 1. Для задоволення вимог кредиторів кошти від продажу майна боржника вносяться на окремий банківський рахунок, відкритий керуючим реалізацією.*
- 2. Витрати, пов'язані з провадженням у справі про неплатоспроможність (витрати на оплату судового збору, сплату винагороди і відшкодування витрат арбітражного керуючого, пов'язаних з виконанням ним своїх повноважень, оплату*

послуг спеціалістів для проведення оцінки майнових об'єктів, що підлягають продажу), відшкодовуються у повному обсязі до задоволення вимог кредиторів.

- 3.** Вимоги кредиторів за зобов'язаннями боржника, забезпеченими заставою майна фізичної особи, задовольняються за рахунок такого майна.

Кошти, отримані від продажу майна банкрута, що є предметом забезпечення, після покриття витрат, пов'язаних з утриманням, збереженням та продажем цього майна, та сплати додаткової винагороди арбітражного керуючого відповідно до положень статті 30 цього Кодексу використовуються виключно для задоволення вимог кредитора за зобов'язаннями, які таке майно забезпечує.

- 4.** Вимоги кредиторів, включені до реєстру вимог кредиторів, задовольняються у такій черговості:

- 1) у першу чергу задовольняються вимоги до боржника щодо виплати заборгованості із заробітної плати працівникам, які перебувають/перебували у трудових відносинах із боржником, сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування;
- 2) у другу чергу задовольняються вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) та проводяться розрахунки з іншими кредиторами;
- 3) у третю чергу сплачуються неустойки (штраф, пеня), внесені до реєстру вимог кредиторів.

Вимоги кожної наступної черги задовольняються за рахунок коштів від продажу майна боржника після повного задоволення вимог попередньої черги, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

У разі недостатності коштів, одержаних від продажу майна банкрута, для повного задоволення всіх вимог однієї черги вимоги задовольняються пропорційно до суми вимог, що належить кожному кредиторові однієї черги.

- 5. Не задоволені за рахунок реалізації предмета застави вимоги кредиторів за зобов'язаннями боржника, забезпеченими заставою майна, задовольняються у другу чергу.*
- 6. Вимоги, не задоволені через недостатність майна боржника, вважаються погашеними, крім випадків, передбачених цим Кодексом.*
- 7. Вимоги до боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, а також інші вимоги особистого характеру, які не були задоволені або погашені частково у процедурі задоволення вимог кредиторів, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи в порядку, встановленому цивільним законодавством.*

1. Ч. 1 коментованої статті встановлює спеціальний порядок обігу коштів, отриманих від продажу майна боржника, забезпечуючи їхню прозорість та контрольованість. Всі надходження від реалізації активів повинні бути зараховані на окремий банківський рахунок, який відкриває керуючий реалізацією. Це унеможливує змішування коштів боржника з іншими коштами та гарантує, що отримані суми будуть використані лише для задоволення вимог кредиторів у встановленій законом черговості. Такий механізм сприяє запобіганню зловживанням, забезпечує фінансову звітність і дозволяє суду та кредиторам здійснювати ефективний контроль за рухом коштів у процедурі погашення боргів.

2. У ч. 2 коментованої статті визначено позачергове, до задоволення вимог кредиторів, погашення витрат, пов'язаних із провадженням у справі про неплатоспроможність (витрати на оплату судового збору, сплату винагороди і відшкодування витрат арбітражного керуючого, пов'язаних з виконанням ним своїх повноважень, оплату послуг спеціалістів для проведення оцінки майнових об'єктів, що підлягають продажу). Такий підхід

законодавця обумовлений тим, що провадження у справі про неплатоспроможність боржника — фізичної особи або фізичної особи — підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника, а відтак кредитори мають нести мінімальні витрати, що пов'язані із розглядом справи.

Хоча погашення згаданих витрат і можливе позачергово, проте таке погашення має відбуватись виключно у процедурі банкрутства і без надання переваг перед іншими кредиторами.

Так у справі № 926/2987-б/20 кредитор АТ «Державний ощадний банк України» звернувся до суду із такими заявами:

- про видачу судового наказу про стягнення з боржника судового збору у сумі 9 080,00 грн на виконання додаткової постанови Касаційного господарського суду від 20 жовтня 2022 року;
- про видачу судового наказу про стягнення з боржника судового збору у сумі 6 810,00 грн на виконання постанови Західного апеляційного господарського суду від 17 листопада 2021 року.

Зазначені кошти були стягнуті у межах справи про неплатоспроможність фізичної особи.

Ухвалою Господарського суду Чернівецької області від 22 травня 2023 року відмовлено у задоволенні заяв АТ «Державний ощадний банк України» про видачу судових наказів про стягнення з боржника судового збору у сумі 9 080,00 грн на виконання додаткової постанови Касаційного господарського суду від 20 жовтня 2022 року та про стягнення з боржника судового збору у сумі 6 810,00 грн на виконання постанови Західного апеляційного господарського суду від 17 листопада 2021 року.

Апеляційна інстанція постановою від 10 серпня 2023 року ухвалу місцевого суду залишила без змін з огляду на нижченаведене.

Витрати банку на оплату судового збору згідно із вищевказаними постановою Західного апеляційного господарського суду від 17 листопада 2021 року та додатковою постановою Верховного Суду від 20 жовтня 2022 року у цій справі — це витрати, пов'язані з провадженням у справі про неплатоспроможність, які відшкодовуються у повному обсязі до задоволення вимог кредиторів під час провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

Отже, норми ст. ст. 130, 327 ГПК України не підлягають застосуванню до спірних правовідносин у даній справі, оскільки відповідно до ст. 129-1 Конституції України, приписи ч. 3 ст. 133 КУзПБ встановлюють спеціальний порядок відшкодування витрат, пов'язаних з провадженням у справі про неплатоспроможність (витрат на оплату судового збору), адже вказані витрати понесені банком під час провадження у цій справі про неплатоспроможність фізичної особи та визнані судами, як грошові вимоги до боржника, що виключає підстави для видачі судом наказів про стягнення цих витрат з боржника на користь банку для їх виконання в порядку передбаченому Законом України «Про виконавче провадження»¹³⁶.

До витрат кредиторів, пов'язаних з провадженням у справі, відносяться також витрати кредиторів на створення фонду для виплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого.

З цього приводу Північно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 16 жовтня 2025 року у справі № 902/440/24 вказав, що абз. 7 ч. 2 ст. 30 КУзПБ (якщо процедура триває після закінчення авансованих коштів) передбачає також можливість виплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого за рахунок створеного кредитором фонду (у разі його створення). В контексті положень ч. 5 ст. 30 КУзПБ можливість створення кредитором фонду (порядок формування та використання) визначається рішенням зборів кредиторів та затверджується ухвалою суду.

У даному випадку суд зазначає, що можливість створення фонду не є обов'язком кредиторів, а тому останні вправі не вчиняти таких дій. Слід відмітити також, що оскільки фонд створюється для виплати грошової винагороди арбітражного керуючого, то відповідно до вимог ч. 2 ст. 133 КУзПБ такі витрати кредиторів відносяться до пов'язаних з провадженням у справі, а відтак і погашаються першочергово боржником¹³⁷.

136 Постанова Західного апеляційного господарського суду від 10 серпня 2023 року у справі № 926/2987-б/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112933344>

137 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 16 жовтня 2025 року у справі № 902/440/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131721521>

3. Ч. 3 коментованої статті визначає порядок задоволення вимог забезпеченого кредитора. Цією нормою визначено, що забезпечений кредитор отримує задоволення своїх вимог за рахунок коштів, отриманих від продажу майна банкрута, що є предметом забезпечення. При цьому забезпечений кредитор отримує кошти лише після покриття витрат, пов'язаних з утриманням, збереженням та продажем цього майна, та сплати додаткової винагороди арбітражного керуючого відповідно до положень ст. 30 КУзПБ.

Із наведеного вбачається, що забезпечений кредитор має привілейоване становище перед конкурсними кредиторами.

З цього приводу Північний апеляційний господарський суд у постанові від 26 березня 2025 року у справі № 911/93/24 вказав наступне.

З матеріалів справи вбачається, що єдиним майном боржника є квартира, загальною площею 38,3 кв. м.

Місцевим судом встановлено, що зазначена квартира є предметом іпотеки за договором іпотеки від 15 липня 2022 року, що унеможливило автоматичне виключення даного майна зі складу ліквідаційної маси, проте в наступному ж абзаці рішення суду першої інстанції є висновок, що «вказана квартира є єдиним місцем проживання сім'ї Боржника і за технічними характеристиками відповідає вимогам ч. 6 ст. 131 КУзПБ».

В подальшому суд першої інстанції, посилаючись на свій висновок про те, що заставлена квартира відповідає вимогам ч. 6 ст. 131 КУзПБ, обґрунтовує своє рішення про затвердження несхваленого плану реструктуризації неможливістю переважання інтересів забезпеченого кредитора над інтересом боржника та конкурсних кредиторів, тобто суд фактично задовольняє вимоги конкурсних кредиторів за рахунок прав забезпеченого кредитора отримати задоволення своїх вимог за рахунок застави.

Відповідно до ч. 3 ст. 133 КУзПБ, вимоги кредиторів за зобов'язаннями боржника, забезпеченими заставою майна фізичної особи, задовольняються за рахунок такого майна.

Тобто, незважаючи на право забезпеченого кредитора задовольнити свої вимоги за рахунок заставного майна як у процедурі банкрутства, так і поза нею, місцевий суд, затверджуючи план реструктуризації, надав перевагу незабезпеченим інтересам конкурсних кредиторів та інтересам боржника над без-

умовним, пріоритетним правом забезпеченого кредитора, чим фактично скасував іпотеку майна та порушив права забезпеченого кредитора.

З урахуванням викладеного, висновок суду про затвердження плану реструктуризації боргів боржника є передчасним, оскільки зроблений без врахування інтересів забезпеченого кредитора, а тому такий план реструктуризації підлягає коригуванню¹³⁸.

4. У ч. 4 коментованої статті визначено черговість задоволення вимог кредиторів. Норма встановлює трирівневу систему задоволення вимог кредиторів, що відповідає соціальним пріоритетам та принципу справедливості. Такий підхід гарантує першочерговий захист найуразливіших категорій кредиторів і водночас забезпечує упорядковане та передбачуване погашення зобов'язань.

Так до першої черги законодавець відносить вимоги, пов'язані із захистом життєво важливих інтересів людей: заборгованість із заробітної плати; аліменти; відшкодування шкоди, завданої життю чи здоров'ю; страхові внески до державних фондів. Таке розташування черги демонструє пріоритет охорони праці, підтримки дітей та постраждалих осіб, а також забезпечення стабільності системи соціального страхування. Це загальний пул кредиторів, який включає як приватних осіб, так і підприємства. Держава через фіскальні вимоги отримує пріоритет над загальними кредиторами, що відповідає публічному інтересу.

У другу чергу задовольняються вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) та проводяться розрахунки з іншими кредиторами, а у третю чергу сплачуються неустойки (штраф, пеня), внесені до реєстру вимог кредиторів. Варто зауважити, що у другу чергу задовольняються: основний борг, 3% річних, інфляційні втрати та судові витрати в інших справах. До цієї ж черги згідно з ч. 5 коментованої статті, включаються залишки вимог заставних кредиторів, які не були покриті за рахунок предмета застави. Це важливо, адже після реалізації застави кредитор стає звичайним конкурсним кредитором щодо несплаченої частини боргу.

138 Постанова Північного апеляційного господарського суду від 26 березня 2025 року у справі № 911/93/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126222069>

Третю чергу складають неустойки — штрафи та пеня. Їх винесення в кінець черговості спрямоване на те, щоб боржник не був надмірно покараний за санкції, які за своєю природою не є основним боргом.

Вимоги кожної наступної черги задовольняються лише після повного погашення попередньої, що забезпечує чітку структуру пріоритетів. Якщо коштів недостатньо для повного покриття вимог однієї черги — вони розподіляються пропорційно між усіма кредиторами цієї черги. Це гарантує рівність та недопущення вибіркового задоволення окремих кредиторів.

5. Якщо борг, забезпечений заставою майна, не може бути повністю погашений за рахунок реалізації самого предмета застави, залишок вимоги переходить у другу чергу задоволення кредиторів у процедурі погашення боргів боржника. Такий підхід забезпечує баланс між правами заставодавця і загальними кредиторами: заставне майно першочергово спрямовується на погашення вимог забезпеченого кредитора, а невиконана частина вимоги отримує статус конкурсної заборгованості. Це створює прозору та прогнозовану систему розподілу активів і дає змогу уникнути порушення пріоритетності задоволення вимог кредиторів у процедурі банкрутства.

6. Ч. 6 коментованої статті закріплює ключовий принцип банкрутства фізичної особи: вимоги, які не були задоволені через недостатність майна, вважаються погашеними (за винятками, встановленими законом). Це дає боржнику можливість отримати економічний «fresh start» після процедури банкрутства, звільнившись від непідйомного тягаря боргів.

Відповідно до ч. 1 ст. 134 КУзПБ, господарський суд при постановленні ухвали про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність ухвалює рішення про звільнення боржника фізичної особи від боргів.

У той же час, згідно з п. 3 ч. 2 ст. 134 КУзПБ фізична особа не звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів після завершення судових процедур у справі про неплатоспроможність та обов'язку повернення непогашених боргів, виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи.

7. Ч. 7 коментованої статті містить важливе застереження: певні вимоги, пов'язані з особистими правами (аліменти, шкода життю та здоров'ю, страхові внески тощо), не вважаються погашеними. Якщо вони не були задоволені або були задоволені частково, кредитори можуть звертатися щодо них уже після закінчення справи у загальному порядку. Це абсолютний пріоритет прав людини над економічними механізмами банкрутства фізичних осіб.

Розділ V. НАСЛІДКИ ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Стаття 134. Звільнення від боргів у справі про неплатоспроможність

- 1. Господарський суд при постановленні ухвали про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність ухвалює рішення про звільнення боржника — фізичної особи від боргів.*
- 2. Фізична особа не звільняється від подальшого виконання вимог кредиторів після завершення судових процедур у справі про неплатоспроможність та обов'язку повернення непогашених боргів, а саме:
 - 1) відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи;*
 - 2) сплати аліментів;*
 - 3) виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи.**

Такі вимоги, що не були повністю погашені у справі про неплатоспроможність, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про неплатоспроможність у непогашеній частині.

- 1.** При постановленні ухвали про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність ухвалює рішення про звільнення боржника — фізичної особи від боргів, тобто, борги перед банками та іншими фінансовими організаціями — кредити, позики; різні штрафи; податкова заборгованість; заборгова-

ність по оплаті комунальних послуг; заборгованість по договорах цивільно-правового характеру можуть бути списані в процедурі банкрутства фізичної особи.

Щодо практичного застосування ч. 1 коментованої статті, Верховний Суд у постанові від 06 листопада 2025 року у справі № 903/1062/24 вказав таке.

Верховний Суд приймає до уваги, що ст. 134 КУЗПБ (про неправильне застосування п. 3 ч. 2 якої господарськими судами в цій справі стверджує скаржник) регулює звільнення від боргів у справі про неплатоспроможність, що здійснюється при постановленні ухвали про завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Відповідно, висновки щодо правильного застосування положень вказаної норми викладено в постанові від 16 вересня 2025 року у справі №916/2314/24 під час перегляду судових рішень, якими затверджено звіт про виконання плану реструктуризації боргів боржника та закрито провадження у справі про неплатоспроможність зі звільненням боржника — фізичної особи від непогашених ним боргів, зокрема, штрафу, покладеного на боржника за порушення митних правил, та визнанням такою, що не підлягає виконанню, постанови суду про стягнення з боржника зазначеного штрафу (у відповідній частині).

Натомість під час ухвалення оскаржуваних судових рішень у цій справі господарські суди першої інстанції затвердили план реструктуризації боргів боржника (зокрема прощення (списання) частини боргів) та не вирішували питання щодо звільнення від боргів як наслідку завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

З огляду на таке, необхідно звернутися до правової позиції, також викладеної в постанові Верховного Суду від 16 вересня 2025 року у справі № 916/2314/24, про те, що на відміну від справи про банкрутство, в якій боржник (юридична особа) ліквідується та припиняється як господарюючий суб'єкт, якщо по звершенні процедури ліквідації виявилось недостатнім його майна для погашення боргів (ч. 7 ст. 64, ч. 2 ст. 65 КУЗПБ), у справі про неплатоспроможність за аналогічної ситуації в аналогічній процедурі (процедурі погашення боргів) відповідний боржник не припиняється через особливості такого суб'єкта

боржника, яким у справі про неплатоспроможність є фізична особа.

Саме у зв'язку з цим, на відміну від справи про банкрутство, в якій існує лише режим погашення вимог боржника (прощення, списання боргів), у справі про неплатоспроможність існує два однакові за наслідками, однак відмінні за змістом та підставами для їх застосування режими, такі як погашення вимог (прощення боргів боржника) та звільнення від боргів (*постанова Верховного Суду від 06 листопада 2025 року у справі № 903/1062/24*¹³⁹).

2. Верховний Суд у постанові від 16 вересня 2025 року у справі № 916/2314/24 щодо застосування положень наведеної норми зауважив, що законодавець не наводить вичерпний перелік боргів, які вважаються погашеними (прощеними) через їх незадоволення з підстав недостатності майна боржника, та від яких фізична особа не звільняється за наслідками проведеної за правилами КУЗПБ процедури неплатоспроможності після завершення процедури погашення боргів боржника та закриття провадження у справі. Водночас законодавець встановлює лише один критерій, за яким непогашені борги боржника — фізичної особи є такими, що не можуть вважатись погашеними (прощеними), а боржник не звільняється від них, а саме пов'язаність вимог стосовно відповідного боргу фізичної особи з її особистістю — особистий характер боргу, до яких законодавець відносить зобов'язання соціального характеру, тобто пов'язані з існуванням фізичної особи боржника (обов'язкові внески соціального страхування, шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я, аліменти тощо)¹⁴⁰.

У постанові Верховного Суду від 06 листопада 2025 року у справі № 903/1062/24 вказано таке. Необхідно звернутися до правової позиції, також викладеної в постанові Верховного Суду від 16 вересня 2025 року у справі № 916/2314/24, про те, що на відміну від справи про банкрутство, в якій боржник (юри-

139 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 06 листопада 2025 року у справі № 903/1062/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131648480>

140 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16 вересня 2025 року у справі № 916/2314/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130859344>

дична особа) ліквідується та припиняється як господарюючий суб'єкт, якщо після завершення процедури ліквідації виявилось недостатнім його майна для погашення боргів (ч. 7 ст. 64, ч. 2 ст. 65 КУзПБ), у справі про неплатоспроможність за аналогічної ситуації в аналогічній процедурі (процедурі погашення боргів) відповідний боржник не припиняється через особливості такого суб'єкта боржника, яким у справі про неплатоспроможність є фізична особа.

Саме у зв'язку з цим, на відміну від справи про банкрутство, в якій існує лише режим погашення вимог боржника (прощення, списання боргів), у справі про неплатоспроможність існує два однакові за наслідками, однак відмінні за змістом та підставами для їх застосування режими, такі як погашення вимог (прощення боргів боржника) та звільнення від боргів.

Зважаючи на викладене, Верховний Суд вважає безпідставними викладені в касаційній скарзі в цій справі доводи про неправильне застосування господарськими судами в оскаржуваних судових рішеннях (під час розгляду та затвердження плану реструктуризації боргів боржника — фізичної особи) приписів п. 3 ч. 2 ст. 134 КУзПБ щодо звільнення від боргів у справі про неплатоспроможність.

Водночас Верховний Суд зауважує, що положеннями ст. 125 КУзПБ до переліку боргів, які не підлягають реструктуризації, не віднесено накладений до боржника — фізичну особу штраф за порушення ним митних правил¹⁴¹.

Північно-західний апеляційний господарський суд у постанові від 06 листопада 2023 року у справі № 903/1041/21 вказав таке. Посилання ТОВ «ФК «Профкапітал»» у відповіді на відзив керуючого реалізацією майна Н. на застосування до спірних правовідносин аналогії закону, що стосується не припинення поруки та права застави (іпотеки) при ліквідації юридичної особи, колегією суддів не приймаються до уваги, оскільки випадки коли фізична особа не звільняється від виконання вимог кредиторів після завершення судових процедур у справі про неплатоспроможність фізичної особи та обов'язку повернення непогашених боргів передбачені ч. 2 ст. 134 КУзПБ.

141 Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 06 листопада 2025 року у справі № 903/1062/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131648480>

Аналіз положень КУзПБ, які регулюють умови та порядок банкрутства фізичної особи, не передбачають застосування аналогії закону у справі про банкрутство фізичної особи щодо не припинення поруки та права застави (іпотеки) при ліквідації фізичної особи¹⁴².

Стаття 135. Обмеження стосовно осіб, визнаних банкрутами

1. Протягом п'яти років після визнання фізичної особи банкрутом не може бути відкрито провадження у справі про неплатоспроможність за її заявою, крім випадку, якщо боржник погасив усі борги в повному обсязі у порядку, передбаченому цим Кодексом.

2. Протягом п'яти років після визнання фізичної особи банкрутом така особа зобов'язана перед укладенням договорів позики, кредитних договорів, договорів поруки чи договорів застави письмово повідомляти про факт своєї неплатоспроможності інші сторони таких договорів.

Фізична особа не може вважатися такою, яка має бездоганну ділову репутацію, протягом трьох років після визнання її банкрутом.

1. Коментована стаття встановила певні обмеженні для осіб, визнаних банкрутами. Зокрема, враховуючи, що відкриття справи про неплатоспроможність є пільгою для боржника у вигляді списання (прощення) боргів, то законодавець зазначив, що повторно скористатись такою пільгою можна лише через п'ять років.

При цьому слід зауважити, що дотримання судом вимог процесуального законодавства (відмова у відкритті прова-

142 Постанова Північно-західного апеляційного господарського суду від 06 листопада 2023 року у справі № 903/1041/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115058326>

дження у справі про неплатоспроможність, якщо не пройшло п'ять років після визнання фізичної особи банкрутом) не є обмеженням права особи на доступ до суду та права на справедливий суд.

Прецедентна практика Європейського суду з прав людини виходить з того, що реалізуючи п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, кожна держава-учасниця цієї Конвенції вправі встановлювати правила судової процедури, в тому числі й процесуальні заборони і обмеження, зміст яких — не допустити судовий процес у безладний рух.

Право на доступ до суду не є абсолютним і може бути обмежено рішеннями суду (*Golder v. the United Kingdom*, §38; *Stanev v. Bulgaria* § 230). Теж саме застосовується у справах щодо критеріїв прийнятності заяви, що за своїм характером регулюються державою, яка користується певною свободою розсуду у цьому питанні (*Luordo v. Italy*).

Прецедентна практика Європейського суду з прав людини щодо застосування ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визнає, що доступ до суду не є абсолютним і національним законодавством може обмежуватися, зокрема для дотримання правил судової процедури, і це не є порушенням права на справедливий суд (*Stankov v. Bulgaria* §50,52).

Формулювання ст. 135 КУзПБ не припускає розширеного тлумачення та не передбачає можливості встановлення обмежень стосовно осіб, визнаних банкрутами, іншими нормативними актами, крім КУзПБ.

Так, у постанові Касаційного господарського суду від 08 вересня 2021 року у справі № 5023/5722/11 (922/3331/20) суд дійшов наступних висновків.

З моменту визнання боржника банкрутом розпорядження усіма правами щодо майна, включеного до складу ліквідаційної маси, здійснює керуючий реалізацією від імені боржника. З моменту визнання боржника банкрутом і до винесення судового рішення про закриття процедури банкрутства реєстрація переходу права власності від/до боржника та обтяжень майна боржника, включаючи нерухоме майно і цінні папери, що існують в бездокументарній формі, відбувається виключно на підставі заяви керуючого реалізацією (ч.ч. 4, 5 ст. 131 КУзПБ).

Таким чином, визнання фізичної особи банкрутом має для неї певні правові наслідки, зокрема, у вигляді обмеження по-

вноважень розпорядження усіма правами щодо майна, включеного до складу ліквідаційної маси, які переходять до керуючого реалізацією.

Водночас, вказані обмеження не стосуються майна боржника, визначеного ч. 6 ст. 131 КУзПБ за відповідних умов, що не включається до ліквідаційної маси, а також майна (коштів), зазначеного у частині сьомій цієї статті. Крім того, законодавцем визначено можливість виключення окремих майнових об'єктів із складу ліквідаційної маси (ст. 132 КУзПБ).

Обмеження стосовно фізичних осіб, визнаних банкрутами, також передбачені ст. 135 КУзПБ, норми якої встановлюють заборону на повторне звернення цих осіб протягом п'яти років із заявою про відкриття провадження про їх неплатоспроможність, крім випадків погашення усіх боргів у повному обсязі у передбаченому цим Кодексом порядку, а також обов'язок протягом того ж терміну щодо письмового повідомлення про факт своєї неплатоспроможності інших сторін кредитних договорів та договорів позики, поруки чи застави.

Однак, ні положення КУзПБ, ані інші норми чинного законодавства (в тому числі процесуального) не встановлюють обмежень для фізичної особи або фізичної особи — підприємця, визнаних банкрутами, у праві на звернення до суду, зокрема, з позовом про визнання правочинів (договорів) недійсними¹⁴³.

Також в ухвалі Господарського суду Харківської області 15 липня 2021 року у справі № 922/3537/20 вказано наступне.

Прийнявши рішення про повернення виконавчих документів на підставі п. 2 ч. 1 ст. 37 Закону України «Про виконавче провадження», приватним виконавцем створено ситуацію, за якої виключення відомостей про боржника з Єдиного реєстру боржників за підсумками цієї справи про неплатоспроможність стає неможливим. Відомості про боржника відображатимуться у Єдиному реєстрі боржників протягом необмеженого часу, у тому числі, і в разі постановлення господарським судом рішення про звільнення боржника від боргів у порядку ст. 134 КУзПБ. У свою чергу, наявність відомостей про особу в Єдиному реєстрі боржників накладає на неї додаткові обмеження, крім

143 Постанова Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 08 вересня 2021 року у справі № 5023/5722/11 (922/3331/20). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99860394>

прямо передбачених ст. 135 КУзПБ, а саме: згідно п. 12 ч. 1 ст. 24 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», підставою для відмови у державній реєстрації прав на нерухоме майно є відчуження такого майна особою, яка на момент проведення такої реєстрації внесена до Єдиного реєстру боржників; згідно п. 8-1 ч. 1 ст. 49 Закону України «Про нотаріат», нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії щодо відчуження належного їй майна, внесена до Єдиного реєстру боржників.

Суд виходить з того, що формулювання ст. 135 КУзПБ не припускає розширеного тлумачення та не передбачає можливості встановлення обмежень стосовно осіб, визнаних банкрутами, іншими нормативними актами, крім Кодексу України з процедур банкрутства¹⁴⁴.

2. Ч. 2 коментованої статті встановлює правові наслідки визнання фізичної особи банкрутом, які виходять за межі самої процедури неплатоспроможності та мають тривалий постпроцедурний характер. Зокрема, протягом п'яти років після визнання банкрутом особа зобов'язана письмово повідомляти потенційних контрагентів про факт своєї неплатоспроможності перед укладенням договорів позики, кредиту, поруки чи застави. По суті, йдеться про законодавчо закріплений обов'язок розкриття інформації, спрямований на запобігання введенню інших осіб в оману щодо фінансового стану боржника.

Такий обов'язок не означає автоматичної заборони на укладення відповідних договорів, однак істотно впливає на свободу договірних відносин, оскільки переносить ризик ухвалення рішення на іншу сторону договору. У практичному вимірі це ускладнює залучення фінансування та отримання майнових гарантій, але водночас забезпечує баланс інтересів і добросовісність цивільного обороту.

Також слід зауважити, що на практиці визнання фізичної особи банкрутом відображається у її кредитній історії, і відповідна інформація враховується банками і фінансовими устано-

144 Ухвала Господарського суду Харківської області 15 липня 2021 року у справі № 922/3537/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98432278>

вами під час оцінки кредитоспроможності. Навіть після завершення процедури банкрутства та відновлення платоспроможності особи факт визнання такої особи банкрутом у минулому розглядається банками як підвищений ризик, що суттєво впливає на їх готовність надавати такій особі можливість оформлення кредитів.

У зв'язку з цим слід виходити з того, що протягом кількох років після банкрутства отримання кредиту може бути вкрай ускладненим або фактично неможливим, особливо в банківських установах із жорсткими внутрішніми політиками ризик-менеджменту. Отже, обов'язок повідомляти про факт неплатоспроможності має не лише формально-правове значення, а й реальні економічні наслідки, які особа повинна усвідомлювати, плануючи свою фінансову поведінку після завершення процедури банкрутства.

Окремо норма фіксує часові межі впливу банкрутства на ділову репутацію фізичної особи — протягом трьох років з моменту визнання банкрутом така особа не може вважатися такою, яка має бездоганну ділову репутацію. Це положення має оціночний характер і насамперед значуще у правовідносинах, де вимога щодо бездоганної ділової репутації прямо встановлена законом або договором (зокрема у сфері фінансових послуг, корпоративного управління, ліцензування).

Визначення поняття «бездоганна ділова репутація» КУзПБ не дає, проте таке визначення та критерії визнання ділової репутації бездоганною чи небездоганною знаходимо у інших законодавчих актах.

Так визначення поняття «бездоганна ділова репутація» наведено у ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»: бездоганна ділова репутація — сукупність підтвердженої інформації про фізичну особу, що дає можливість зробити висновок про відсутність встановлених протягом останніх трьох років (якщо інший строк не встановлено спеціальним законом, що регулює діяльність суб'єкта первинного фінансового моніторингу) компетентними органами або судом порушень вимог законодавства про запобігання та протидію, законодавства про фінансові послуги та законодавства про запобігання корупції, а також про відсутність судимості

за злочини проти основ національної безпеки України, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, громадської безпеки, власності, у сфері господарської діяльності, у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку та у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, яка не знята або не погашена в установленому законом порядку.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» вимагає від власників істотної участі та керівників банків мати бездоганну ділову репутацію (ст. 14), а Положення про ліцензування банків визначає перелік критеріїв, за якими ділову репутацію фізичної та юридичної особи може бути визнано небездоганною.

Вимога щодо наявності в особи бездоганної ділової репутації також передбачена у низці законів та підзаконних актів, до прикладу: Закон України «Про автомобільний транспорт» (бездоганна ділова репутація здобувача ліцензії, ліцензіата, менеджера (управителя) з перевезень), Положення про реєстрацію колекторських компаній (ділова репутація заявника, його власників істотної участі, його керівників), Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей (вимоги до керівника та головного бухгалтера оператора), Порядок проведення конкурсу та видачі дозвільних документів Європейської Конференції Міністрів Транспорту (умови для участі в конкурсі з розподілу дозволів ЄКМТ та прав роботи до країн, що встановили обмеження щодо в'їзду на свою територію за дозволами ЄКМТ) тощо.

Розділ VI. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Стаття 136. Особливості розгляду справи про неплатоспроможність боржників, зайнятих у сільському господарстві

- 1. У разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність стосовно боржника, який зайнятий у сільському господарстві, план реструктуризації боргів розробляється з урахуванням особливостей ведення такої діяльності — сезонності сільськогосподарського виробництва та його залежності від природно-кліматичних умов, а також можливості задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані боржником від такої діяльності.*
- 2. У разі визнання боржника, який зайнятий у сільському господарстві, банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника рішення щодо земельних ділянок, які є власністю такого боржника або перебувають у постійному чи тимчасовому користуванні, приймається з урахуванням вимог Земельного кодексу України.*

1. Положення коментованої статті стосуються боржників, зайнятих у сільському господарстві, особливістю яких є незавершені цикли виробництва, залежність від природно-кліматичних умов та специфічні види майна.

Чинне законодавство не визначає чіткого переліку осіб, зайнятих у сільському господарстві, проте, на нашу думку, до таких осіб слід віднести:

- член фермерського господарства;

- член особистого селянського господарства;
- власники земельних паїв;
- наймані працівники, зайняті у сільському господарстві.

Фермерське господарство має свої особливості, оскільки є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство»).

Фермерське господарство може діяти у формі юридичної особи або фізичної особи — підприємця. Процедура банкрутства фермерського господарства у формі юридичної особи здійснюється у порядку, визначеному ст. 95 КУЗПБ, а процедура відновлення платоспроможності фермерського господарства, яке зареєстроване як фізична особа — підприємець, здійснюється у порядку, визначеному ст. ст. 136, 137 КУЗПБ.

Варто зауважити, що самого лише зазначення фізичною особою, що вона належить до осіб, зайнятих у сільському господарстві, недостатньо. Такий факт повинен підтверджуватись належними доказами.

Щодо цього в ухвалі Господарського суду Кіровоградської області від 31 липня 2025 року у справі № 912/1887/25 вказано таке.

У підготовчому засіданні заявник вказав, що займається вирощуванням свиней, курей, продає їх сусідам, обробляє невелику земельну ділянку, яка орендується ним без укладення письмового договору, а також надає односельцям допомогу з ремонтом транспортних засобів.

При цьому, боржник не надав доказів розміру отримуваних ним доходів від ведення вищевказаної діяльності. Тобто суд фактично позбавлений можливості встановити із доданих до заяви та заяви про усунення недоліків матеріалів, а також наданих у підготовчому засіданні пояснень, повну і достовірну інформацію про майновий стан заявника, а також джерела його доходів. Крім того, інформація про отримані доходи не відображена у деклараціях про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність.

Також суд звертає увагу на норми ст. 165 Податкового кодексу України, підп. 165.1.24 п. 165.1 якої передбачено, що не включаються до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку доходи, отримані від продажу власної сільськогосподарської продукції, що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою на земельних ділянках, для ведення:

садівництва та/або для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибні ділянки) та/або для індивідуального дачного будівництва;

особистого селянського господарства та/або земельні частки (паї), виділені в натурі (на місцевості).

При продажу власної сільськогосподарської продукції (крім продукції тваринництва) отримані від такого продажу доходи не є оподаткованим доходом, якщо їх сума сукупно за рік не перевищує 12 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. У разі якщо сума отриманого доходу перевищує зазначений розмір, платник податків зобов'язаний відобразити суму такого перевищення у складі загального місячного (річного) оподаткованого доходу за відповідний звітний рік та подати річну декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію) відповідно до цього Кодексу і самостійно сплатити податок з суми такого перевищення.

При продажу сільськогосподарської продукції (крім продукції тваринництва) її власник має подати податковому агенту копію довідки про наявність у нього земельних ділянок, зазначених в абзацах другому та третьому цього підпункту. Оригінал довідки зберігається у власника сільськогосподарської продукції протягом строку позовної давності з дати закінчення дії такої довідки. Довідка видається сільською, селищною, міською радою за місцем податкової адреси (місцем проживання) платника податку протягом п'яти робочих днів з дня отримання відповідною радою письмової заяви про видачу такої довідки.

Якщо таким платником податку не підтверджено самостійне вирощування, розведення, відгодовування продукції тваринництва, доходи від продажу якої він отримав, такі доходи підля-

гають оподаткуванню на загальних підставах¹⁴⁵.

Коментована стаття визначає особливості розгляду справ про неплатоспроможність боржників, зайнятих у сільському господарстві. Такими особливостями є:

- 1) сезонність сільськогосподарського виробництва;
- 2) залежність сільськогосподарського виробництва від природно-кліматичних умов;
- 3) можливість задоволення вимог кредиторів за рахунок доходів, які можуть бути одержані боржником від сільськогосподарського виробництва;
- 4) у разі визнання боржника, який зайнятий у сільському господарстві, банкрутом, рішення щодо земельних ділянок, які є власністю такого боржника або перебувають у постійному чи тимчасовому користуванні, приймається з урахуванням вимог Земельного кодексу України.

2. Ч. 2 коментованої статті визначає особливості відчуження специфічного майна боржника (земельних ділянок) у процедурі погашення боргів. Зокрема, абз. 7 ч. 1 ст. 130 Земельного кодексу України передбачає, що іноземцям, особам без громадянства та юридичним особам заборонено набувати частки у статутному (складеному) капіталі, акції, паї, членство у юридичних особах (крім як у статутному (складеному) капіталі банків), які є власниками земель сільськогосподарського призначення. Цей абзац втрачає чинність за умови та з дня схвалення на референдумі рішення, визначеного абзацом восьмим цієї частини.

Стаття 137. Особливості розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб — підприємців

1. *У разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи — підприємця до Єдиного державного*

¹⁴⁵ Ухвала Господарського суду Кіровоградської області від 31 липня 2025 року у справі № 912/1887/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129244147>

реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань вноситься відповідний запис.

- 2.** *Постановлення судом ухвали про завершення процедури погашення боргів та закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи — підприємця є підставою для державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця.*

Ухвала про закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи — підприємця надсилається державному реєстратору для внесення відповідного запису.

- 1.** Особливості розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб –підприємців визначені в ст. 137 КУзПБ і полягають у необхідності внесення відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб –підприємців та громадських формувань відповідних записів, що відображають рух справи про банкрутство фізичної особи — підприємця (відкриття та закриття провадження у справі про неплатоспроможність).

Внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб –підприємців та громадських формувань запису про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи — підприємця має публічний характер і спрямоване на інформування учасників цивільного обороту про особливий правовий статус підприємця, щодо якого розпочато процедуру неплатоспроможності. На практиці такий запис виконує превентивну функцію, оскільки дозволяє контрагентам, кредиторам і державним органам оцінювати ризики при вступі у правовідносини з таким підприємцем. Такий запис про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність не припиняє підприємницьку діяльність боржника — фізичної особи автоматично, але сигналізує про дію спеціального правового режиму, в межах якого реалізація майнових прав і виконання зобов'язань підпорядковуються правилам процедури неплатоспроможності.

Коментована стаття визначає особливості розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб — підприємців, відтак боржник, якщо він здійснює підприємницьку діяльність, при по-

данні заяви про відкриття провадження у справі має вказати, в якій якості він має намір приймати участь у справі. З цього приводу Господарський суд Дніпропетровської області в ухвалі від 16 травня 2025 року у справі № 904/2429/25, залишаючи без руху заяву боржника про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, вказав наступне:

«Крім того, господарський суд вважає за необхідне звернути увагу заявника, на те, що відповідно до наданого заявником витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб фізичних осіб — підприємців та громадських формувань станом на 09 грудня 2024 року, боржник зареєстрований як фізична особа — підприємець.

Нормами ст. 137 КУзПБ передбачено особливості розгляду справ про неплатоспроможність фізичних осіб — підприємців.

У разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи — підприємця до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань вноситься відповідний запис (ч. 1 ст. 137 КУзПБ).

Постановлення судом ухвали про завершення процедури погашення боргів та закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи — підприємця є підставою для державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця (ч. 2 ст. 137 КУзПБ).

У даному випадку боржник не посилається у заяві на ст. 137 КУзПБ, тому боржнику необхідно уточнити, звертається він до суду як фізична особа або Фізична особа — підприємець¹⁴⁶.

Варто зауважити, що фізична особа — підприємець після визнання банкрутом не втрачає своєї правосуб'єктності. Так у постанові Верховного суду від 08 вересня 2021 року у справі № 5023/5722/11 (922/3331/20) вказано таке.

Чинне законодавство України щодо відновлення платоспроможності визначає відмінні судові процедури, які застосовуються до боржників юридичних та фізичних осіб, в тому числі підприємців. Зокрема, порівняно із нормами Закону про банкрутство, КУзПБ не передбачено застосування до фізичних

146 Ухвала Господарського суду Дніпропетровської області в ухвалі від 16 травня 2025 року у справі № 904/2429/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/127419296>

осіб — підприємців ліквідаційної процедури (у розумінні вказаного Закону) та призначення ліквідатора.

Наведеним підтверджується неможливість посилання на положення ст. ст. 59 та 61 КУзПБ, які передбачають наслідки визнання юридичної особи — боржника банкрутом, відкриття щодо нього ліквідаційної процедури та призначення ліквідатора, зокрема перехід функцій щодо управління і розпорядження майном, а також виконання повноважень керівника (органів управління) банкрута до ліквідатора.

Таким чином, висновки суду першої інстанції про те, що з 12 квітня 2016 року — дня призначення ліквідатором ФОП С. арбітражного керуючого Т. — саме до нього перейшли повноваження боржника щодо пред'явлення до суду заяв (позовних заяв) про визнання недійсними правочинів (договорів) є неправомірними, що правильно встановлено апеляційним судом в оскаржуваній постанові.

Обставини відсутності у матеріалах справи № 5023/5722/11 про неплатоспроможність ФОП С. судового рішення про введення процедури погашення боргів боржника та призначення керуючого реалізацією майна у відповідності до положень розділу IV «Визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника» Книги четвертої «Відновлення платоспроможності фізичної особи» КУзПБ не спростовують вказаного висновку суду апеляційної інстанції, оскільки, як зазначалось, з дня введення в дію КУзПБ, зокрема подальше провадження у справах про банкрутство, здійснюється відповідно до цього Кодексу.

З урахуванням викладеного у сукупності суд апеляційної інстанції дійшов правомірного висновку, що ФОП С. не позбавлений права звернення до суду з позовом у цій справі, оскільки таких обмежень ні законом, ні судом не встановлено¹⁴⁷.

2. Ч. 2 коментованої статті визначає процесуальний зв'язок між процедурою неплатоспроможності фізичної особи — підприємця та державною реєстрацією припинення його підприємницької діяльності. Постановленням судом ухва-

¹⁴⁷ Постанова Верховного Суду у складі палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 08 вересня 2021 у справі № 5023/5722/11 (922/3331/20). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99860394>

ли про завершення процедури погашення боргів і закриття провадження у справі є самостійною та достатньою правовою підставою для внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань запису про припинення підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця без вчинення з її боку додаткових реєстраційних дій.

Надсилання такої ухвали державному реєстратору має не формальний, а правовстановлюючий характер, оскільки саме з моменту внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань припиняється статус особи як суб'єкта підприємницької діяльності. У практичному вимірі це означає завершення всіх публічно-правових наслідків, пов'язаних із підприємницьким статусом боржника, а також усуває правову невизначеність для кредиторів та інших учасників цивільного обороту.

Кодекс України з процедур банкрутства.
Книга п'ята «Відновлення платоспроможності фізичної особи».
Науково-практичний коментар

А. А. Бутирський, І. А. Бутирська

Папір офсетний. Друк офсетний.
формат 64 × 90 / 16
Ум.-друк. арк. 29,8. Обл.-вид. арк. 30,6.
Видавництво ФОП Буря О.Д.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавництва ДК №4749
Друк ТОВ «ОБНОВА ГРУП»
м. Київ, вул. Машинобудівна, 50-А

Не для продажу.

Автори

Бутирський Андрій Анатолійович — доктор юридичних наук, професор

Бутирська Ірина Анатоліївна — кандидатка юридичних наук, доцентка, національна експертка Проєкту ЄС «Право-Justice»

У цьому науково-практичному коментарі Кодексу України з процедур банкрутства з урахуванням останніх його змін проведено науково-практичний аналіз норм Книги п'ятої «Відновлення платоспроможності фізичної особи» з роз'ясненнями і коментуванням всіх її положень.

Розраховано на працівників суду, адвокатів, арбітражних керуючих, юрисконсультів, викладачів, студентів вищих навчальних закладів та широкого наукового загалу.

Публікація підготовлена за фінансової підтримки
Європейського Союзу. Її зміст є виключною
відповідальністю авторів і не обов'язково відображає
позицію Європейського Союзу